การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PEOPLE'S POLITICAL TRUST TOWARDS POLITICAL PARTIES IN LOEI PROVINCE

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๘

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๘

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Bhuddhadhamma Application for People's Political Trust Toward Political Parties in Loei Province

Phramaha Thanawat Pariyatmethi (Yothachan)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2025

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

.....

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์ .....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร.สายชล ปัญญชิต)

.....กรรมการ

(รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม)

.....กรรมการ

(รศ. ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร.สุมาลี บุญเรือง)

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ รศ. ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ ประธานกรรมการ

ผศ. ดร.สุมาลี บุญเรือง กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย .....

(พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชื่อดุษฎีนิพนธ์ : การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ผู้วิจัย : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์)

ปริญญา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

: รศ. ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์, ร.บ. (รัฐศาสตร์), ร.ม. (รัฐศาสตร์), M.A. (Comparative Politics), Ph.D. (Comparative Politics)

: ผศ. ดร.สุมาลี บุญเรือง, บธ.บ. (บริหารธุรกิจ), ร.ม. (รัฐศาสตร์), ปร.ด. (รัฐศาสตร์)

วันสำเร็จการศึกษา : ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๘

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และ ๓. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดเลย จำนวน ๔๐๐ คน โดยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๘๕ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า ๑) ด้านพฤติกรรม พรรคการเมืองมีความตื่นตัวในการปรับปรุงการทำงานโดยจัดให้มีการลงพื้นที่พบปะประชาชน มีความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชน การเข้าถึงพื้นที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะเข้าใจปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ๒) ด้านนโยบาย มีการนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของจังหวัดเลย นโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร และการท่องเที่ยว ซึ่งสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น

แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ๓) ด้านการสื่อสาร พรรคการเมืองได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทันสมัย ครอบคลุมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ เวทีประชาคม และสื่อท้องถิ่น ช่วยให้ข้อมูลเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง และมีการประชาสัมพันธ์ผลงานอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ประชาชนรับรู้ความคืบหน้าในการทำงาน และ ๔) ด้านการบริหารงาน มีความพยายามในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานมีแนวโน้มที่จะพัฒนาระบบการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เริ่มมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัด

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองสามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๒๓.๒๐ ส่วนตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม สามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๒๗.๑๐

๓. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า ๑) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี พรรคการเมืองจัดประชุมสม่ำเสมอทุกระดับและนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ พรรคการเมืองมีระบบการประชุมที่เป็นระเบียบ แจ้งกำหนดการล่วงหน้า และมีการติดตามมติที่ประชุมอย่างเป็นระบบ ๓) ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ พรรคการเมืองยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมาย มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่ชัดเจน ๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส พรรคการเมืองจัดตั้งสภาที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ๕) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิเสรีภาพ พรรคการเมืองส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ และมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรี ๖) ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรการเมือง พรรคการเมืองทำงานอย่างสร้างสรรค์ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น และ ๗) ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม พรรคการเมืองมีระบบคัดเลือกและส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมเข้าสู่การเมือง พร้อมทั้งยกย่องบุคคลต้นแบบและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่

Dissertation Title : Bhuddhadhamma Application for People's Political Trust Toward Political Parties in Loei Province

Researchers : Phramaha Thanawat Pariyatmethi (Yotajan)

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr.Vacharin Chansilp, B.A. (Political Science), M.A. (Political Science), M.A. (Comparative Politics), Ph.D. (Comparative Politics)

: Asst. Prof. Dr.Sumalee Boonrueang, B.B.A. (Business Administration), M.B.A. (Business Administration), M.Pol. Sc., Ph.D. (political Science)

Date of Graduation :

Abstract

Objectives of this dissertation were: 1. To study people's political trust 2. To study factors affecting political trust towards political parties and 3. To propose Buddhadhamma application to promote people's political trust towards political parties in Loei Province, conducted by the mixed-methods. The qualitative research, data were collected from 18 key informants by in-depth interviewing, analyzed by descriptive interpretation and also from 10 participants in focus group discussions to confirm the knowledge after data synthesis. The quantitative research, data were collected from 400 eligible voters using questionnaire that had reliability value of 0.985. Data were analyzed by using Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Stepwise Multiple Regression analysis.

The research results found that:

1. People's political trust towards political parties in Loei Province was found that: 1) Behavior aspect; political parties were active in improving their works by organizing field visits to meet the people in the area to show the intention to understand the problems. 2) Policy aspect; Policies that presented were in line with specific needs of Loei Province, focusing on developing fundamental infrastructure, agriculture, and tourism and the needs of the area. 3) Communication aspect; Political parties developed various and

modern communication channels, allowing information to reach the public widely with constant publicity of their works. 4) Administration aspect: There had been an effort to improve the efficiency of administration, with a tendency to develop the work system to be in line with local needs.

2. Factors affecting people's political trust towards political parties in Loei Province was found that the political socialization factor and Buddhadhamma application had positive relationship with people's political trust toward political parties in Loei Province at the statistically significant level of 0.01, jointly predicted the people's political trust by 23.20 percent. The Buddhadhamma application jointly predicted the people's political trust toward political parties in Loei Province by 27.10 percent.

3. The Buddhadhamma application for promoting people's political trust towards political parties in Loei Province was found that 1) Consistency in meeting and unity; they held meetings regularly at all levels and utilized technology. 2) Meeting attendance in unison and responsibility, political parties had an orderly meeting system which informed the schedule in advance. 3) Not setting rules that in conflict with the original regulations; following the rules and regulations, they had clear channels for receiving complaints. 4) Respecting elders, giving importance to seniors; they established an advisory council made up of qualified persons to use local wisdom, 5) Honoring and protecting women's rights and freedoms; they promoted gender equality. 6) Respecting for monuments and places; political organizations cooperated with local agencies. 7) Supporting good people, those with morality and ethics, they had a system for selecting and promoting good and virtuous people into politics.

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จาก รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำแนะนำและข้อเสนออันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ ประธานกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ และ ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง กรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ ที่อนุเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา และตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ที่ได้เสียสละเวลา ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้เนื้อหาของการวิจัยมีความถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นับตั้งแต่ผู้วิจัยได้เริ่มทำงานวิจัย ขอขอบคุณผู้เชียวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ พระปลัดวรวัฒน์ วรวฑฺโน, ดร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ รศ. ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา อาจารย์ ดร.กำพล ศรีโท อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ รศ.ดร.อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ผศ.ดร.สมบัติ นามบุรี อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึกในการทำวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จไปด้วยด้วยดี

กราบขอบพระคุณพระครูสุตคุณาลงกรณ์ รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย รองเจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง เมตตาสนับสนุนทุกการศึกษา ตลอดหลักสูตร ขอบคุณพระมหาพิสุทธิ์ สิทฺธิเมธี ป.ธ.๖, พระมหาสมัคร อภิภทฺโท ป.ธ.๓ สหธรรมิก ที่เมตตาช่วยเหลือ แนะนำ ทุกในด้านตลอดที่กำลังศึกษา

ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องของกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นพุทธบูชา ธรรบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณแก่ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่าน ทั้งที่ได้เอ่ยนามและมิได้เอ่ยนามที่มีส่วนต่อความสำเร็จของข้าพเจ้าขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านอย่างยิ่ง

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์)

๑๐ มีนาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	**ก**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	**ค**
กิตติกรรมประกาศ	**ฉ**
สารบัญ	**ง**
สารบัญตาราง	**ช**
สารบัญแผนภาพ	**ฎ**
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	**ฎ**
บทที่ ๑ บทนำ	**๑**
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๖
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๗
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๙
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๙
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๑
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	**๑๓**
๒.๑ หลักอปริหานิยธรรม ๗	๑๓
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์	๓๔
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง	๕๑
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง	๗๐
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	๘๘
๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๑๐๙
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑๖
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	**๑๒๗**
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๒๘
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๒๘
๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๒๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๓๐
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๓๐
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓๒
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ	๑๓๒
๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๓๒
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๓๔
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๓๗
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓๗
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	**๑๓๙**
๔.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	๑๔๐
๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	๑๖๖
๔.๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	๒๒๔
๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๖๔
๔.๕ องค์ความรู้	๒๗๐
๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๒๗๐
๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๒๗๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	**๒๗๗**
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๗๗
๕.๒ การอภิปรายผลการวิจัย	๒๘๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๙๐
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๒๙๐
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	๒๙๑
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	๒๙๑
บรรณานุกรม	**๒๙๒**

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก	**๓๐๗**
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	๓๐๗
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๓๒๒
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๓๒๕
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try Out)	๓๓๐
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)	๓๓๒
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ	๓๓๗
ภาคผนวก ช ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๓๔๒
ภาคผนวก ฌ ประมวลภาพจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๓๕๐
ประวัติผู้วิจัย	**๓๕๒**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปหลักอปริหานิยธรรม ๗	๓๑
๒.๒	สรุปลักษณะของการประยุกต์ความรู้	๓๗
๒.๓	สรุปความสำคัญของการประยุกต์ความรู้	๔๐
๒.๔	สรุประดับของความรู้	๔๓
๒.๕	สรุปการประยุกต์ใช้ความรู้หลักพุทธธรรม	๕๐
๒.๖	สรุปความหมายของความไว้วางใจทางการเมือง	๕๒
๒.๗	สรุปตัวแบบของแนวคิดของความไว้วางใจทางการเมือง	๕๖
๒.๘	สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง	๖๒
๒.๙	สรุปองค์ประกอบของความไว้วางใจทางการเมือง	๖๙
๒.๑๐	สรุปความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมือง	๗๔
๒.๑๑	สรุปรูปแบบการกล่อมเกลาทางการเมือง	๗๘
๒.๑๒	สรุปตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมือง	๘๒
๒.๑๓	สรุประยะการเรียนรู้ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง	๘๗
๒.๑๔	สรุปความหมายของพรรคการเมือง	๙๑
๒.๑๕	สรุปความสำคัญของพรรคการเมือง	๙๕
๒.๑๖	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมือง	๑๐๖
๒.๑๗	ข้อมูลผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖	๑๑๐
๒.๑๘	ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบแบ่งเขต	๑๑๐
๒.๑๙	ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบบัญชีรายชื่อ	๑๑๑
๒.๒๐	ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ จำแนกตามพรรค	๑๑๑
๒.๒๑	สรุปพัฒนาการทางการเมืองจังหวัดเลย	๑๑๖
๒.๒๒	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง	๑๑๙
๒.๒๓	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม	๑๒๔
๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วนที่ใช้ในการวิจัย	๑๓๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านพฤติกรรม	๑๔๖
๔.๒	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านนโยบาย	๑๕๒
๔.๓	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการสื่อสาร	๑๕๙
๔.๔	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการบริหารงาน	๑๖๕
๔.๕	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๖๖
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ในภาพรวม)	๑๖๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านพฤติกรรม)	๑๖๙
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านนโยบาย)	๑๗๐
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านการสื่อสาร)	๑๗๑
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านการบริหารงาน)	๑๗๒
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ในภาพรวม)	๑๗๓
๔.๑๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านสถาบันครอบครัว)	๑๗๔
๔.๑๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านสถาบันการศึกษา)	๑๗๕
๔.๑๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน)	๑๗๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านสื่อมวลชน) ๑๗๗

๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย (ด้านสถาบันทางการเมือง) ๑๗๘

๔.๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ในภาพรวม) ๑๗๙

๔.๑๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี) ๑๘๐

๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ) ๑๘๐

๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) ๑๘๑

๔.๒๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส) ๑๘๒

๔.๒๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ) ๑๘๓

๔.๒๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ด้านเคารพต่อสถานที่องค์กรทางการเมือง) ๑๘๔

๔.๒๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม (ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม) ๑๘๕

๔.๒๕ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ๑๘๗

๔.๒๖ การทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) ของตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรม ๑๘๘

๔.๒๗ ตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ ๑๘๙

๔.๒๘ ตัวแปรหลักอปริหานิยธรรมที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ ๑๙๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๙	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันครอบครัว	๑๙๗
๔.๓๐	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันการศึกษา	๒๐๔
๔.๓๑	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน	๒๑๐
๔.๓๒	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสื่อมวลชน	๒๑๖
๔.๓๓	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันทางการเมือง	๒๒๓
๔.๓๔	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี	๒๓๐
๔.๓๕	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ	๒๓๕
๔.๓๖	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๒๔๑
๔.๓๗	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส	๒๔๖
๔.๓๘	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ	๒๕๑
๔.๓๙	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง	๒๕๗
๔.๔๐	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม	๒๖๔
๔.๔๑	ผลการประเมินความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยภาพรวม	๒๖๘
๔.๔๒	ผลการประเมินการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวม	๒๖๘
๔.๔๓	ผลการประเมินหลักอปริหานิยธรรม โดยภาพรวม	๒๖๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒๖
๔.๑	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านพฤติกรรม	๑๔๕
๔.๒	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านนโยบาย	๑๕๒
๔.๓	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการสื่อสาร	๑๕๙
๔.๔	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการบริหารงาน	๑๖๕
๔.๕	การกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันครอบครัว	๑๙๗
๔.๖	การกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันการศึกษา	๒๐๓
๔.๗	การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน	๒๐๑
๔.๘	การกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสื่อมวลชน	๒๑๖
๔.๙	การกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันทางการเมือง	๒๒๓
๔.๑๐	การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี	๒๒๙
๔.๑๑	การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ	๒๓๕
๔.๑๒	การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๒๔๐
๔.๑๓	การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส	๒๔๕
๔.๑๔	การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ	๒๕๐
๔.๑๕	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน ที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง	๒๕๖
๔.๑๖	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน ที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย สนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม	๒๖๓
๔.๑๗	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๒๗๐
๔.๑๘	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๒๗๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย ลีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ		**ชื่อคัมภีร์**		**ภาษา**
อง.สตฺตก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎ	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

๒. คำอธิบายคำย่อในภาษาอังกฤษ

บัญชีคำย่อที่สำคัญเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ

คำย่อ	**คำเต็ม**	**ความหมาย**	**หมายเหตุ**
ibid.	ibiden	เรื่องเดียวกัน ต่างหน้ากัน	
no. (s)	number(s)	ฉบับที่	
p.	page	หน้า	พหูพจน์ใช้ pp.
vol.	volume	เล่มที่	พหูพจน์ใช้ vols.

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และมีความเชื่อทางพุทธศาสนาสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่อดีต ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้พุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยมีบทบาทที่สำคัญมาก และได้กลายเป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นหลักของสังคมไทย ในปัจจุบันศาสนาเป็นสถาบันที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือสังคม โดยการใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ประเพณีและพิธีกรรมปลูกฝังคตินิยมในการดำเนินชีวิต อิทธิพลทางด้านคำสอนของศาสนาพุทธที่เกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือหลักการของพุทธศาสนาที่ว่า “ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีทำจิตใจให้ผ่องใส” จึงมีอิทธิพลในการกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และโลกทัศน์ของคนไทยอยู่ไม่น้อย ในแง่ที่ว่าทำให้คนไทยมีระดับความอดกลั้น และอดทนต่อการเผชิญกับความทุกข์ยากและปัญหาต่าง ๆ ได้สูง เพราะเชื่อว่าวันข้างหน้าหรือชาติหน้าคงจะดีขึ้น โดยวันนี้หรือชาตินี้ที่ต้องทุกข์ยากก็เพราะผลกรรมที่ไม่ดีในชาติก่อน ส่วนในด้านวัฒนธรรมความเชื่อแบบดั้งเดิมในแง่ของความเชื่อในสิ่งลึกลับ ภูตผีปีศาจ วิญญาณ ก็ยังคงมีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบและลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยให้เป็นแบบดั้งเดิมอีกด้วย มรดกตกทอดจากอดีตที่เกี่ยวกับอิทธิพลของพุทธศาสนาและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม จึงสามารถเข้ากันได้เป็นอย่างดีกับกระบวนการทางการเมืองที่เป็นอยู่ของสังคมการเมืองไทย กล่าวคือการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ทำให้คนไทยมีลักษณะของการยอมรับอำนาจแฝงอยู่ จึงมีส่วนทำให้การเมืองการปกครองของไทย ไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงได้[๑]

สถาบันศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญทางการเมืองโดยอ้อม จากการส่งอิทธิพลในการกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมอันเป็นแบบวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมสังคมไทย การพัฒนาการเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีปัญหามากมายหลายด้านจนกลายมาเป็นปัญหาวิกฤตทางการเมือง

---

[๑] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, **วัฒนธรรมทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖), หน้า ๔๗-๔๙.

ซึ่งเกิดจากตัวบุคคลเป็นสำคัญ เช่น การเขียนกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม การใช้อำนาจทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ผู้นำทางการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง และการจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมจึงทำให้เกิดความขัดแย้ง ขาดความรัก ความสามัคคีในที่สุด การพัฒนาการเมืองจึงควรนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ผู้นำทางการเมืองที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ดีถูกต้องเหมาะสมย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชนและสังคมเพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย[๒]

ซึ่งเมื่อกล่าวถึงแนวคิดทางการเมืองพบว่าปัจจุบันนั้นจะมุ่งเน้นการใช้การเมืองเพื่อแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ในโลกนี้เท่านั้น ในขณะที่แนวคิดทางการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นใช้เพื่อประโยชน์สุขในโลกนี้และโลกหน้า พร้อมกับประโยชน์สูงสุดที่ไม่ต้องอยู่ทั้งโลกนี้และโลกหน้ามี ความหมายกว้างกว่าและจะยึดหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับแนวคิดการเมืองเป็นสำคัญ การใช้พุทธธรรมนำการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องผสมผสานหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เข้ากับการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ให้ลงตัวได้เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและรัฐในส่วนรวม[๓]

การดำเนินงานด้านการเมืองในปัจจุบันดำเนินการโดยพรรคการเมืองซึ่งมีนักการเมืองเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายของพรรค เมื่อพรรคใดได้รับการเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ ซึ่งจะต้องคำถึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลักและรู้จักใช้พุทธธรรมในการบริหารบ้านเมืองเพื่อสร้างความไว้วางใจให้แก่ประชาชน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้กล่าวว่า เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติงานภาครัฐ คือ การได้มาซึ่งความไว้วางใจ (public trust) ของประชาชน เป้าหมายสำคัญคือ เป็นการสร้างความศรัทธาในการบริหาร มีระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อป้องกันการประพฤติทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งเพื่อเป็นการมุ่งเน้นการเสริมสร้างจิตสำนึกให้ประพฤติตนอย่างมืออาชีพและมีคุณธรรม จริยธรรม และมีสมรรถนะความสามารถในการให้บริการประชาชน ดังนั้นความสำคัญของความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อภาครัฐจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการภาครัฐ นักการเมืองหรือพรรคการเมืองในฐานะ

---

[๒] พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว) และคณะ, “การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม”, **วารสารมหจุฬานครทรรศน์**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๓) : ๓๔.

[๓] นพดล บงกชกาญจน์, “แนวคิดทางการเมืองในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท”, **วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๔๕.

ตัวแทนของประชาชนจะต้องมีความไว้วางใจ ซึ่งจะเกิดประโยชน์และส่งผลดีต่อทั้งสองฝ่ายทั้งกับประชาชนและนักการเมืองหรือพรรคการเมืองเอง[๔]

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

การปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองและนักการเมืองนับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะทำหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงความต้องการของประชาชนให้เป็นนโยบายสาธารณะ ซึ่งกระบวนการกำหนดนโยบายในระบอบประชาธิปไตยเป็นการรักษา “สมดุลของระบบการเมืองและสังคม” เพื่อให้นโยบายสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชน และรักษาระดับการสนับสนุนของประชาชนต่อระบบการเมือง ไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง จนนำไปสู่การล่มสลายของระบบการเมืองและสังคม[๕]

ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพรรคการเมืองได้ โดยต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก่อน จึงสามารถแสดงความคิดเห็นในการออกข้อบังคับพรรคนโยบายของพรรคการเมือง การสนับสนุนพรรคการเมือง การเสนอตัวเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐[๖] แต่สิ่งหนึ่งที่พบเห็นได้ในปัจจุบันคือ การที่ประชาชนไม่ไว้ในพรรคการเมืองให้เป็นผู้แทนของตน เนื่องจากพรรคการเมืองไม่สามารถทำตามที่หาเสียงไว้กับประชาชนไว้ได้ จึงมักใช้ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ไม่ผ่านพรรคการเมือง โดยหันมาเรียกร้องหรือประท้วงแทน เช่น การเรียกร้องของกลุ่มชมรมเครือข่ายผู้ค้าลอตเตอรี่รายย่อยจังหวัดเลย บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล โดยมองว่าการแก้ปัญหาสลากเกินราคาของรัฐบาลไม่เป็นธรรมและเอื้อประโยชน์กลุ่มทุนรายใหญ่[๗] หรือกรณีชาวบ้านในจังหวัดกว่า ๑๐๐ คน ชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือราคามันสำปะหลังที่ตกต่ำบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด[๘] เป็นต้น ซึ่งหากพรรคการเมืองเข้ามามี

---

[๔] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, **คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการ,** (นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๐), หน้า ๖.

[๕] ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, **หลากมิติหลายมุมมอง การกำหนดนโยบายพรรคการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๔), หน้า ๓๘.

[๖] “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐”, **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๐๕ ก**, (มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๓.

[๗] **ม็อบผู้ค้าสลากรายย่อยบุกกำเนียบ ทวงโควตาสลากดิจิทัล ๗.๑ ล้านใบ ขายหมดเกลี้ยง**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://thaipublica.org/2022/07/lottery-18-07-2565/ [๒๔ กันยายน ๒๕๖๗].

[๘] **ม็อบมันโจมตีการทำงานผู้ว่าฯ เลย**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.sanook.com/news/1102599/ [๒๔ กันยายน ๒๕๖๗].

บทบาทช่วยแก้ปัญหา โดยทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างประชาชน หรือกลุ่มคนในสังคมกับรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ กล่าวคือ ด้านหนึ่งพรรคการเมืองจะรับเอาข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของประชาชน มาแจ้งให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ดำเนินการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องนั้น หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้พรรคการเมืองอาจจะทำหนังสือถึงรัฐบาล หรือติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง หรืออาจใช้วิธีการตั้งกระทู้ถาม หรือการอภิปรายของสมาชิกของพรรคในรัฐสภา หรือวิธีการอื่นผ่านระบบการทำงานของรัฐสภาก็ได้ บทบาทเหล่านี้นอกจากจะช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่แล้ว ยังช่วยสร้างความไว้วางใจให้แก่ประชาชน ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมให้กับระบบการเมืองอีกด้วย[๙]

เมื่อพิจารณาสภาพสังคมไทยพบว่าประสบปัญหาสำคัญ ๆ หลายประการ แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ ปัญหาทางการเมือง เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักการเมือง การใช้ตำแหน่งทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องในทางมิชอบ การรับสินบน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการที่ประชาชนไม่มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับนักการเมือง ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างครบถ้วนเท่าที่ควรจะเป็น ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศไม่สามารถบรรลุผลได้เต็มที่ และทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจทางการเมืองตามมา[๑๐] เพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนให้แก่นักการเมือง นักการเมืองหรือพรรคการเมืองจะต้องมีการพัฒนาตนเองโดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรมให้เกิดผลเชิงประจักษ์เพื่อสร้างการยอมรับ เพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ มีหน้าที่ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้[๑๑] ปัญหาการไม่เป็นที่ยอมรับ ขาดความไว้วางใจย่อมส่งผลต่อความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง หรือพรรคการเมือง เห็นได้จากพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า ระบบอุปถัมภ์และเงิน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง ส่วนวิธีการจัดการหัวคะแนน ข่าวลือ และพฤติกรรมนักการเมืองทั้งในระหว่างดำรงตำแหน่งและไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นปัจจัยที่ทำให้นักการเมืองไม่ประสบผลสำเร็จทางการเมือง[๑๒]

---

[๙] มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, **บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://kanchanapisek.or.th/sub/book/book.php?book=31&chap=4&page=t31-4-infodetail03.html [๒๔ กันยายน ๒๕๖๗].

[๑๐] วริยา ชินวรรโณ และฐิตารีย์ ศิริศรีษรชัย, **จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง**, (นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘), หน้า ๓-๖.

[๑๑] พระมหานรินทร์ สุรปญโญ (เอมพันธ์), “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำตามแนวพุทธ”, **วารสารชัยภูมิปริทรรศน์**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๒๘.

[๑๒] ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์, **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๘.

ในพื้นที่จังหวัดเลยมีพรรคการเมืองจำนวนสองพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อครั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ คือ พรรคเพื่อไทยและพรรคภูมิใจไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายเขตเลือกตั้งจะพบว่า พรรคเพื่อไทยได้รับเลือกตั้ง จำนวน ๓ เขตเลือกตั้ง และพรรคภูมิใจไทย ได้รับเลือกตั้งจำนวน ๑ เขตเลือกตั้ง ทำให้พื้นที่ของจังหวัดเลยมีพรรคการเมืองจำนวนสองพรรคการเมืองที่ทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนชาวจังหวัดเลยและทั้งสองพรรคการเมืองยังอยู่ในสถานะพรรคร่วมรัฐบาลอีกด้วย[๑๓]

การใช้พลังคุณธรรมนำสังคมไทยเริ่มที่นักการเมืองจะต้องมีสำนึกแห่งการพัฒนาตนให้เป็นคนดี พรรคการเมืองต้องมีนโยบายที่มีจริยธรรม ช่วยอบรมบ่มนิสัย รวมถึงการติดตามควบคุมพฤติกรรมของลูกพรรค และสังคมไทยในปัจจุบันควรที่จะต้องมีการสอนหรือให้ความรู้ในเรื่องผลเสียของการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจผลเสียที่จะตามมาต่อประเทศชาติ การปลูกฝังจึงควรมีการเริ่มสร้างความเข้าใจเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่ในระดับ ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน เพื่อให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ได้รับการซึมซับ เมื่อประชาชนเข้าใจเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เพิ่มมากขึ้น เชื่อว่าท้ายที่สุดธรรมมะย่อมชนะอธรรม[๑๔] การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านสถาบันต่าง ๆ เป็นอีกปัจจัยที่ส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองโดยเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมือง จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดโดยผ่านตัวการต่าง ๆ ของสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อนและชุมชน สื่อมวลชนและประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จากการปฏิสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองต่าง ๆ[๑๕] การใช้หลักธรรมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นความหวังที่จะนำพาสังคมไทย ไปสู่การพัฒนาตามหลักอปริหานิยธรรม ซึ่งอปริหานิยธรรมเป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญอย่างเดียว จึงเป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในหมู่มนุษย์เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักประยุกต์ใช้ธรรมะในทางการเมืองการปกครองเพื่อให้เกิดคุณประโยชน์และเกิดความสามัคคีในสังคม ซึ่งถ้าหากสามารถปฏิบัติได้โดยพร้อมเพรียงกันแล้ว การเมืองจะกลายเป็นการเมืองบริสุทธิ์ สามารถแก้ปัญหาของชาติได้สำเร็จ ดังที่พระพุทธเจ้า

---

[๑๓] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, **ผลการเลือกตั้ง ส.ส. ทั่วไป ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://ectreport66.ect.go.th/by-province [๘ มกราคม ๒๕๖๗].

[๑๔] ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์, **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖๒.

[๑๕] พฤทธิสาน ชุมพล, **ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์, ๒๕๓๐), หน้า ๕๕-๗๐.

ตรัสไว้ว่า “ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะทำให้เกิดความสุข”[๑๖] อปริหานิยธรรม จึงเป็นหลักธรรมสำหรับนำมาใช้ในการส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน ที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เนื่องจากเป็นธรรมสำหรับผู้บริหารบ้านเมือง ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) เมื่อคราวประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำ ๓) จักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมอันดีงามแต่โบราณ ตามที่ท่านบัญญัติไว้ ๔) จักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย และให้ความสำคัญแก่ถ้อยคำของท่านเหล่านั้น ว่าเป็นถ้อยคำที่ตนพึงเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ๕) จักไม่ข่มขืนบังคับปกครองสตรีทั้งหลาย ๖) จักยังคงสักการะ เคารพ นับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย และ ๗) จักถวายการอารักขา คุ้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวชทั้งหลายเป็นอย่างดี[๑๗]

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง เนื่องจากพื้นที่จังหวัดเลยนั้นเป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงถือเป็นจังหวัดที่ห่างไกล ประชากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าในทางการการเมือง รวมถึงขาดความเข้าใจในการนำหลักอปริหานิยธรรมที่ผู้วิจัยจะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย มีอะไรบ้าง

๑.๒.๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

---

[๑๖] พระครูปลัดไพฑูรย์ (มหาบุญ) เมธิโก, “อปริหานิยธรรม: สันติภาพสู่สังคมไทย” **วารสารกระแสวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสยาม**, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒๙ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๗๓-๗๕.

[๑๗] องฺ.สตฺตก. (ไทย) ๓๗/๑๙/๓๖-๓๗.

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ดังนี้

๑. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

๑) การกล่อมเกลาทางการเมือง ได้แก่ ๑) สถาบันครอบครัว ๒) สถาบันการศึกษา ๓) กลุ่มเพื่อนและชุมชน ๔) สื่อมวลชน และ ๕) สถาบันทางการเมือง[๑๘]

๒) หลักอปริหานิยธรรม ได้แก่ (๑) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี (๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ (๓) ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ (๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส (๕) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ (๖) ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง และ (๗) ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม[๑๙]

๒. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้แก่ ๑) ด้านพฤติกรรม ๒) ด้านนโยบาย ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการบริหารงาน[๒๐]

---

[๑๘] Almond, Gabriel A. , Verba Sidney The Civic Culture: **Political Attitudes and Democracy in Five Nations,** (Boston: Little, Brown., 1963): p. 58.

[๑๙] องฺ.สตฺตก. (ไทย) ๓๗/๑๙/๓๖-๓๗.

[๒๐] ไพบูลย์ สุขเจตนี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๓๒.

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน จังหวัดเลย แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น ๔ เขตเลือกตั้ง ในพื้นที่ ๑๔ อำเภอของจังหวัดเลย มีประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน ๕๐๔,๘๙๐ คน[๒๑]

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ รวมทั้งหมด ๑๘ รูปหรือคน ดังนี้

(๑) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา	จำนวน ๒ รูป
(๒) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์	จำนวน ๓ คน
(๓) สมาชิกพรรคการเมือง	จำนวน ๓ คน
(๔) นักการเมืองท้องถิ่น	จำนวน ๓ คน
(๕) ประชาชน	จำนวน ๗ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาในพื้นที่จังหวัดเลย ซึ่งแบ่งการปกครองระดับอำเภอออกเป็น ๑๔ อำเภอ แบ่งเป็นเขตการเลือกตั้งเป็น ๔ เขต ดังนี้

๑) เขตเลือกตั้งที่ ๑ ประกอบด้วย อำเภอเมืองเลย และอำเภอเอราวัณ

๒) เขตการเลือกตั้งที่ ๒ ประกอบด้วย อำเภอภูหลวง อำเภอหนองหิน อำเภอผาขาว อำเภอภูกระดึง และอำเภอวังสะพุง (เฉพาะตำบลศรีสงคราม ตำบลหนองหญ้าปล้อง และตำบลโคกขมิ้น)

๓) เขตการเลือกตั้งที่ ๓ ประกอบด้วย อำเภอนาแห้ว อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ และอำเภอวังสะพุง (ยกเว้นตำบลศรีสงคราม ตำบลหนองหญ้าปล้อง และตำบลโคกขมิ้น)

๔) เขตการเลือกตั้งที่ ๔ ประกอบด้วย อำเภอท่าลี่ อำเภอเชียงคาน อำเภอปากชม และอำเภอนาด้วง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งแต่ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึง มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘ รวมระยะเวลา ๑๘ เดือน

---

[๒๑] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, **การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖** , [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : https://drive.google.com/drive/folders/16t4X0jugq3zN6s4pCEJu5HizZXB0vi9C [๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๖].

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

๑.๕.๑ การกล่อมเกลาทางการเมือง ประกอบด้วย ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน ด้านสื่อมวลชน ด้านสถาบันทางการเมือง อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๕.๒ หลักอปริหานิยธรรม ประกอบด้วย ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี ด้านเคารพต่อสถานที่ ด้านสนับสนุนคนดี อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การประยุกต์ หมายถึง การปรับภูมิความรู้ องค์ความรู้ และหลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้คนในในเขตพื้นที่จังหวัดเลย เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๖.๒ หลักพุทธธรรม หมายถึง หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างดีกับชุมชน เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีหลักปฏิบัติที่ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ไม่ให้ล่วงละเมิดหรือเบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งเป็นต้นต่อแห่งความขัดแย้งและความรุนแรง โดยนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ประกอบด้วย

๑.๖.๒.๑ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี หมายถึง การปรึกษาหารือกันของนักการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน หรือการลงพื้นที่พบประพูดคุยกับประชาชนของนักการเมืองที่แสดงถึงความสามัคคี หรือร่วมแรงร่วมใจ ที่ประกอบด้วย ๑) ประชุมเพื่อหารือปัญหาของชุมชน ๒) พูดคุยเรื่องการเมือง ๓) เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และ ๔) พบปะพูดคุยกับนักการเมือง

๑.๖.๒.๒ พร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่นักการเมืองมีความรับผิดชอบในการที่จะประชุมเพื่อนำเสนอปัญหาของประชาชนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหานั้น ที่ประกอบด้วย ๑) เข้าร่วมประชุมเพื่อยุติปัญหาของชุมชน และ ๒) เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

๑.๖.๒.๓ ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ หมายถึง การที่นักการเมืองปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ หรือใช้กฎหมายในทางที่เหมาะสม ที่ประกอบด้วย ๑) ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาให้ประชาชน ๒) ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง และ ๓) เคารพกฎข้อบังคับตามที่กฎหมายกำหนดและไม่ทุจริตคอรับชั่น

๑.๖.๒.๔ เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส หมายถึง การที่นักการเมืองให้ความสำคัญกับประชาชนโดยเฉพาะผู้อาวุโสที่มีความรู้ความสามารถ ที่ประกอบด้วย ๑) เคารพผู้ให้การอุปถัมภ์ ๒) สนับสนุนนักการเมืองที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และ ๓) เคารพยกย่องผู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

๑.๖.๒.๕ ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ หมายถึง การที่นักการเมืองเคารพสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ที่ประกอบด้วย ๑) ให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ๒) ส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม และ ๓) ช่วยเหลือ เยียวยา ปกป้องสิทธิ และเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สตรีหรือผู้ที่อ่อนแอ

๑.๖.๒.๖ เคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง หมายถึง การที่นักการเมืองเคารพองค์กร โดยยึดถือระเบียบของพรรคการเมืองเป็นสำคัญ ที่ประกอบด้วย ๑) เคารพองค์กร โดยคนในองค์กรการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร ๒) เคารพสิทธิ เสรีภาพ ๓) เคารพผลการเลือกตั้ง โดยยอมรับมติเสียงข้างมาก ๔) ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย และ ๕) สนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำงานเพื่อประชาชน

๑.๖.๒.๗ สนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การที่นักการเมืองสนับสนุนนักการเมืองที่มีความเสียสละและความมุ่งมั่นทำงาน ที่ประกอบด้วย ๑) สนับสนุนผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ๒) สนับสนุนนักการเมืองที่มีความเสียสละและความมุ่งมั่นทำงาน ๓) ให้ความรักและเคารพยกย่องผู้ที่เสียสละเพื่อส่วนรวม และ ๔) ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองกับนักการเมืองที่ดี

๑.๖.๓ ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองในระดับชาติที่เป็นอยู่ หรือความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง หรือพรรคการเมือง ประกอบด้วย

๑.๖.๓.๑ ด้านพฤติกรรม หมายถึง ลักษณะการกระทำ การพูดจา การตระหนักในคุณธรรม จริยธรรม ของนักการเมืองที่สังกัดพรรคการเมืองที่ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเลย ทีภาวะผู้นำและทักษะความรู้ความสามารถ และมีองค์ความรู้เหมาะสมตามภาระหน้าที่

๑.๖.๓.๒ ด้านนโยบาย หมายถึง การกำหนดนโยบายที่เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ การกำหนดแบบแผนความคิดที่จะปฏิบัติของพรรคการเมือง การเปิดเวทีสาธารณะ ให้สิทธิเสรีภาพต่อประชาชน ที่ส่งผลต่อประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

๑.๖.๓.๓ ด้านการสื่อสาร หมายถึง การแสดงออกด้านข้อความหรือถ้อยคำของนักการเมืองกับประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเลย เป็นการสื่อสารที่มีความเป็นกลางระหว่างรัฐกับประชาชน การสื่อสารที่เข้าถึงข้อมูลจริงและด้วยตนเองในการลงพื้นที่ เป็นการสื่อสารตามกฎระเบียบเพื่อความเป็นประชาธิปไตย

๑.๖.๓.๔ ด้านการบริหารงาน หมายถึง การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพรรคการเมืองและนักการเมืองในการลงพื้นที่หรือการเข้าถึงประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

๑.๖.๔ การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกของสังคมเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองที่ผ่านตัวกลางต่าง ๆ ของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบใหญ่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ประกอบด้วย

๑.๖.๔.๑ สถาบันครอบครัว หมายถึง แหล่งของการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมืองที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

๑.๖.๔.๒ สถาบันทางการศึกษา หมายถึง แหล่งให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญของนักเรียน นักศึกษา มักเป็นแหล่งที่เปลี่ยนแปลงลักษณะที่นิ่งเฉยทางการเมือง การไม่แสดงออกทางการเมือง ความไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ความสนใจอยากแสดงออกทางการเมือง

๑.๖.๔.๓ กลุ่มเพื่อนและชุมชน หมายถึง แหล่งให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน

๑.๖.๔.๔ สื่อมวลชน หมายถึง แหล่งหรือช่องทางที่เสนอข่าวสาร ความเห็น ที่มีผลต่อทัศนะความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคล

๑.๖.๔.๕ สถาบันทางการเมือง หมายถึง กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของบุคคล พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์เป็นตัวการที่ทำให้ประชาชนทั่วไปยอมรับและเห็นด้วยกับทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ของพรรค มีบทบาทในการสร้างความโน้มเอียงแก่ผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

๑.๖.๕ ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิออเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเลย

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๗.๒ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๗.๓ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑.๗.๔ ผลวิจัยที่ได้สามารถนำไปเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้เป็นประโยชน์ต่อประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และจังหวัดอื่น ๆ

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางประกอบในการศึกษาวิจัย ดังนี้

๒.๑ หลักอปริหานิยธรรม ๗

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักอปริหานิยธรรม ๗

หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารบ้านเมืองที่จะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ไม่มีผลไปในทางที่เสื่อมเลยนั่นคือ หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ เป็นหลักปฏิบัติสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมืองเพื่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม[๑]

หลักอปริหานิยธรรมนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในสารันททสูตรและมหาปรินิพพานสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ราชอปริหานิยธรรม หรือ วัชชีอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับภิกษุ ธรรมสำคัญ ๒ หมวดนี้ พระพุทธเจ้าตรัสกับเจ้าลิจฉวีที่สารันททเจดีย์ ใกล้พระนครเวสาลี และตรัสเนื่องจากทรงปรารภพระดำริของพระเจ้าอชาตศัตรู กษัตริย์ผู้ครองแคว้นมคธจะทำสงครามกับแคว้นวัชชี ได้ทรงส่งวัสสการพราหมณ์มาฝ้าพระพุทธจ้าขณะประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ เขตกรุงราชคฤห์เพื่อ

---

[๑] องฺ.สตฺตก. (ไทย) ๓๗/๑๙/๓๖-๓๗.

ขอทราบความเห็นของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการทำสงครามกับแคว้นวัชชี[๒] ซึ่งอปริหานิยธรรม ๒ ส่วน นี้ สามารถแยกออกได้ ดังนี้

๑. ราชอปริหานิยธรรมหรือวัชชีอปริหานิยธรรม

ธรรมข้อนี้เป็นธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว ไม่มีผลไปในทางที่เสื่อม ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) เมื่อคราวประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำ ๓) จักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมอันดีงามแต่โบราณ ตามที่ท่านบัญญัติไว้ ๔) จักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย และให้ความสำคัญแก่ถ้อยคำของท่านเหล่านั้น ว่าเป็นถ้อยคำที่ตนพึงเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ๕) จักไม่ข่มขืนบังคับปกครองสตรีทั้งหลาย ๖) จักยังคงสักการะ เคารพ นับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอกและไม่ยกเลิกพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้หรือเคยทำแก่ปูชนียสถานเหล่านั้น และ ๗) จักถวายการอารักขาคุ้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวชทั้งหลายเป็นอย่างดี[๓]

ความเป็นมาของธรรมข้อนี้เกิดจากเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่เจ้าลิจฉวีแคว้นวัชชี เพื่อป้องกันความเสื่อม จากความสามัคคีที่มีมานานได้ จนทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองไม่มีแคว้นใดกล้าที่จะเข้ามารุกรานซึ่งอปริหานิยธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย ในพระไตรปิฎกเรียกว่า “ราชอปริหานิยธรรม” หมายถึง อปริหานิยธรรม สำหรับพระราชาผู้ปกครองบ้านเมือง หรือ “วัชชีอปริหานิยธรรม” หมายถึง อปริหานิยธรรม สำหรับชาววัชชีที่ปกครองด้วยหลักสามัคคีธรรม อปริหานิยธรรม พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในสารันททสูตรแก่เจ้าลัจฉวีทั้งหลาย แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และวัสสการสูตรทรงตรัสแก่วัสสการพราหมณ์อำมาตย์ ผู้ใหญ่ในมคธรัฐ ดังมีรายละเอียดที่กล่าวถึงธรรม ๗ ประการ ในสารันททสูตรว่าพระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับเจ้าลิจฉวีเหล่านั้นว่า ดูกรลิจฉวีทั้งหลาย เราจักแสดงอปริหานิยธรรม ๗ ประการ แก่ท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว เจ้าลิจฉวีเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้วพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรลิจฉวีทั้งหลาย อปริหานิยธรรม ๗ ประการเป็นไฉน คือ ชาววัชชีจักหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีเมื่อประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุม ก็พร้อมเพรียงกันเลิก ประชุมและจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำเพียงใด ชาววัชชี พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้

---

[๒]พระเมธีรัตนดิลก (จรรยา ชินวโส), **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๖.

[๓] องฺ.สตฺตก. (ไทย) ๓๗/๑๙/๓๖-๓๗.

แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมของชาววัชชีครั้งโบราณตามที่ท่านบัญญัติไว้ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านวัชชีผู้ใหญ่ทั้งหลาย และจักสำคัญถ้อยคำแห่งท่านเหล่านั้นว่าเป็นถ้อยคำอันตนพึงเชื่อฟัง เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิงในสกุล เพียงใดชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชียังคงสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถานของชาววัชชี ทั้งภายในและภายนอก และไม่ลบล้างพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจติยสถานเหล่านั้น เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักถวายความอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ ทั้งหลาย เป็นอย่างดีด้วยหวังว่า ไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มาพึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุขเพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ดูกรลิจฉวีทั้งหลาย อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ จักตั้งอยู่ในชาววัชชี และชาววัชชียังปรากฏอยู่ใน อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้นฯ[๔]

สรุปได้ว่า ราชอปริหานิยธรรม หรือวัชชอปริหานิยธรรมคือธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว ไม่มีผลไปในทางที่เสื่อม สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมืองมี ๗ ประการ ได้แก่

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒. เมื่อคราวประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำ

๓. จักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมอันดีงามแต่โบราณ ตามที่ท่านบัญญัติไว้

๔. จักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย และให้ความสำคัญแก่ถ้อยคำของท่านเหล่านั้น ว่าเป็นถ้อยคำที่ตนพึงเชื่อฟังและปฏิบัติตาม

๕. จักไม่ข่มขืน บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย

๖. จักยังคงสักการะ เคารพ นับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอกและไม่ยกเลิกพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้ เคยทำแก่ปูชนียสถานเหล่านั้น

๗. จักถวายการอารักขา คุ้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวชทั้งหลาย เป็นอย่างดีด้วยหวังว่าท่านเหล่านั้นที่ยังไม่มาสู่บ้านเมืองก็ขอให้มา และที่มาแล้วก็ขอให้อยู่เป็นสุข

---

[๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖-๓๗.

๒. ภิกขุอปริหานิยธรรม

พระพุทธเจ้าทรงตรัสธรรมข้อนี้ไว้ในภิกขุสูตรและมหาปรินิพพานสูตรแก่ภิกษุทั้งหลาย ณ ภูเขาคิชฌกูฏ ใกล้พระนครราชคฤห์ ณ ที่นั้นพระพุทธเจ้าทรงตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายให้มาประชุมเพื่อแสดงอปริหานิยธรรม ซึ่งมี ๖ หมวด มีรายละเอียดที่กล่าวถึงแยกเป็นหมวดได้ ดังนี้

หมวดที่ ๑ มี ๗ ข้อ พระพุทธเจ้าตรัสในภิกขุสูตรว่า ภิกษุพึงหวังได้ว่าจะเจริญโดยฝ่ายเดียว หาความเสื่อมมิได้ ในพระสูตรกล่าวไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงอปริหานิยธรรม ๗ ประการแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงตั้งใจฟัง จงใส่ใจไว้ให้ดีเราจักกล่าว ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้วพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อปริหานิยธรรม ๗ ประการเป็นไฉน ภิกษุทั้งหลายหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายเมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก จักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์พึงทำ เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายจักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติแล้ว จักประพฤติมั่นในสิกขาบทตามที่บัญญัติไว้แล้วเพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายยังสักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้เป็นเถระ เป็นรัตตัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดรเป็นสังฆปริณายก และจักสำคัญถ้อยคำแห่งท่านเหล่านั้นว่า เป็นถ้อยคำอันตนพึงเชื่อฟังเพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่ตกอยู่ในอำนาจตัณหาที่เกิดขึ้นแล้ว อันเป็นเหตุให้เกิดในภพต่อไป เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายจักพอใจอยู่ในเสนาสนะป่าเพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายจักเข้าไปตั้งความระลึกถึงเฉพาะตนได้ว่า ไฉนหนอเพื่อนพรหมจรรย์ผู้มีศีลเป็นที่รักที่ยังไม่มา ขอจงมา และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลายอปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ จักตั้งอยู่ในภิกษุทั้งหลาย และภิกษุทั้งหลายจักปรากฏในอปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้เพียงใด ภิกษุทั้งหลายพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้นฯ[๕]

สรุปได้ว่า ภิกขุอปริหานิยธรรม คือ ธรรมที่ภิกษุทั้งหลายควรยึดมั่น ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะอย่างเดียว ไม่มีผลไปในทางที่เสื่อมสำหรับภิกษุทั้งหลายมี ๗ ประการ ได้แก่

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

---

[๕] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒-๕๓.

๒. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์พึงทำ

๓. จักไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติไว้ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติแล้ว จักประพฤติมั่นในสิกขาบทตามที่บัญญัติไว้แล้ว

๔. สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ภิกษุผู้เป็นเถระ เป็นรัตตัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดรเป็นสังฆปริณายก และถือถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่า เป็นถ้อยคำที่ควรเชื่อฟัง

๕. ไม่ตกอยู่ในอำนาจตัณหาที่เกิดขึ้น อันเป็นเหตุให้เกิดในภพต่อไป

๖. จักพอใจอยู่ในเสนาสนะป่า

๗. จักเข้าไปตั้งความระลึกอยู่เสมอว่า เพื่อนพรหมจรรย์ผู้มีศีลดีงามที่ยังไม่มาขอให้มาและที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข

ความหมายของหลักอปริหานิยธรรม มีมาในอรรถกถาทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ระบุความหมายของหลักอปริหานิยธรรมว่า ธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความเจริญโดยส่วนเดียว ไม่มีความเสื่อม มี ๒ ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม[๖] ซึ่งอปริหานิยธรรม เป็นธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว จึงชื่อว่า อปริหานิยธรรม[๗] เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในมหาปรินิพพานสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ราชอปริหานิยธรรม หรือ วัชชีอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับภิกษุ[๘] ซึ่งในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ว่า อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๗ ข้อที่ตรัสกับภิกษุ (ภิกขุอปริหานิยธรรม) ยกมาแสดงหมวดหนึ่ง ดังนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้แล้ว สมาทานอยู่ในสิกขาบทตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้

---

[๖] ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๔-๑๓๖/๑๑๖-๑๒๘.

[๗] สุเชาวน์ พลอยชุม, **สารานุกรมพระพุทธศาสนา: ประมวลจากพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๓๑.

[๘] พระเมธีรัตนดิลก (จรรยา ชินวโส), **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๖.

๔. ภิกษุใด เป็นผู้ใหญ่ เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อคำถ้อยคำของท่าน

๕. ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น

๖. ยินดีในเสนาสนะป่า

๗. ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข

อปริหานิยธรรมที่ตรัสแก่กษัตริย์วัชชี (วัชชีอปริหานิยธรรม) เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐ โดยใช้ระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งธรรมหมวดนี้รัฐคู่อริยอมรับว่าเมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้แล้ว จะไม่สามารถเอาชนะด้วยการรบได้เนื่องจากเป็นหลักธรรมแห่งความสามัคคี นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแยกให้แตกสามัคคีกัน ได้แก่

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ

๓. ไม่ถือสิ่งอำเภอใจ บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่ได้บัญญัติ ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม

๔. ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งที่อันพึงรับฟัง

๕. บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย มิให้อยู่อย่างถูกข่มเหงรังแก

๖. เคารพสักการะบูชาเจดีย์ของวัชชี ทั้งภายในภายนอก ไม่ละเลยการทำมิกพลี

๗. จัดให้ความอารักขาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ (หมายถึงบรรพชิตที่เป็นหลักใจของประชาชน) ตั้งใจให้ท่านที่ยังมิได้มา พึงมาแคว้น มาแล้วพึงอยู่โดยผาสุก[๙]

อปริหานิยธรรม ๗ ของภิกษุ หรือ ภิกขุอปริหานิยธรรม ๗ หมายถึง ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วจะเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว กล่าวคือ เป็นการนำมาซึ่งความสามัคคีแก่หมู่คณะสงฆ์ จึงเป็นธรรมอีกหมวดหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับภิกษุทั้งหลาย ได้แก่

๑. น กมมารามตา ไม่มัวเพลินการงาน คือไม่หลงเพลิดเพลินหมกมุ่นวุ่นอยู่กับงาน เช่น การเย็บจีวร ทำบริขารต่าง ๆ เป็นต้น จนเสื่อมเสียการเล่าเรียนศึกษาบำเพ็ญสมณธรรม

๒. น ภสสารามตา ไม่มัวเพลินการคุย

---

[๙] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๖), หน้า ๔๙๘- ๔๙๙.

๓. น นิทฺทารามตา ไม่มัวเพลินการหลับนอน

๔. น สงคณิการามตา ไม่มัวเพลินการคลุกคลีหมู่คณะ

๕. น ปาปีจฺฉตา ไม่เป็นผู้มีความปรารถาลามก ไม่ตกอยู่ในอำนาจความปรารถนา

๖. น ปาปมิตฺตตา ไม่เป็นผู้มีบาปมิตร

๗. น อนุตราโวสานำ ไม่ถึงความหยุดยั้งนอนใจเสียในระหว่าง ด้วยการบรรลุด้วยคุณวิเศษเพียงขั้นต้น ๆ[๑๐]

สรุปได้ว่า อปริหานิยธรรม คือ ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญ ไม่นำไปสู่ความเสื่อม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาปรินิพพานสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ราชอปริหานิยธรรม หรือ วัชชีอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับภิกษุ

องค์ประกอบของหลักอปริหานิยธรรม ๗

อปริหานิยธรรม ๗ เป็นหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม หากปฏิบัติแล้วจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว เนื่องจากเป็นหลักการที่ว่าด้วยการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ การปฏิบัติตัวเพื่อไปสู่ความเจริฐรุ่งเรือง ไม่เอาแต่ใจตนเอง ให้เกียรติผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง จึงเป็นธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่ชนทั้งหลาย ประกอบด้วย ๗ ประการ ดังนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์พบปะปรึกษาหารือกิจการงาน (ที่พึงรับผิดชอบตามระดับของตน) โดยสม่ำเสมอ

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันกระทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน

๓. ไม่ถืออำเภอใจใคร่ต่อความสะดวก บัญญัติวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติกันไว้แล้ว และไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนูญ

๔. ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ยาวนาน ให้เกียรติเคารพนับถือ ท่านเหล่านั้นมองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง

๕. ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรีมิให้มีการข่มเหงรังแก

---

[๑๐] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, (นนทบุรี : โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑๓.

๖. เคารพสักการบูชาเจดีย์ปูชียสถาน อนุสาวรีย์ประจำชาติอันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เร้าให้ทำดีและเป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลย พิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี

๗. จัดให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิตผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านโดยผาสุก[๑๑]

การปฏิบัติตามหลักธรรม ๗ ประการดังกล่าวจะนำมาซึ่งความเจริญ ไม่มีทางไปสู่ความเสื่อมเลยซึ่งจะเกิดผลดี เนื่องจากการประชุมกันเป็นประจำ จะนำมาซึ่งความสามัคคีและความเข้าใจกัน การถือปฏิบัติตามธรรมที่วางไว้เดิมที่ถือว่าถูกต้อง ดีงามแล้ว การให้เกียรติผู้อาวุโส และสตรี โดยไม่ข่มเหงรังแก การมีความเคารพในสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน และอนุสาวรีย์และการปกป้อง คุ้มครองรักษาผู้ประพฤติธรรมทั้งหลาย ธรรมเหล่านี้จึงเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญ สรุปได้ ดังนี้

๑. ประชุมกันเป็นประจำ ประชุมกันบ่อยครั้ง

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำหน้าที่

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติตามธรรมที่วางไว้เดิม

๔. สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ผู้สูงวัย และเชื่อถือถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าควรรับฟัง

๕. ไม่ข่มเหง ฉุดคร่า ขืนใจ กุลสตรี หรือ กุลกุมารี เอามาสมสู่ตามอำเภอใจ

๖. สักการะ เคารพ นับถือ บูชา เจดีย์ (คือ ปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน และอนุสาวรีย์ฯลฯ) ไม่ละเลยปล่อยให้การบูชาที่ถูกต้อง ที่เคยทำต่อเจดีย์เหล่านั้นเสื่อมสิ้นไป

๗. ให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน พระอรหันต์ทั้งหลาย ด้วยความมุ่งหวังให้พระอรหันต์ที่ยังไม่มา ให้มาสู่แว่นแคว้นของตน[๑๒]

การนำหลักอปริหานิยธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางร่วมยุคสมัย น่าจะเป็นวิธีการเพื่อหาทางออกที่ดีในสังคมไทยที่มีสถาบันหลักคือ ศาสนา นำมาใช้เป็น

---

[๑๑] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมนูญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๖-๒๗.

[๑๒] พระเมธีรัตนดิลก (จรรยา ชินวโส), **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๖.

ตัวช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทยให้เกิดสันติสุข[๑๓] เนื่องจากอปริหานิยธรรม เป็นหลักปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความไม่เสื่อม และเกิดความเจริญก้าวหน้า สำหรับลักษณะของอปริหานิยธรรมที่ทำให้มีความเจริญ โดยที่ไม่มีทางเสื่อมนั้น จะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ผู้นำเป็นผู้มีธรรม ผู้ตามหรือประชาชนเป็นผู้มีธรรมและมีหลักวิธีการบริหารการปกครองที่ดี และการดำเนินงานตามหลักธรรมดังกล่าวนี้ เป็นหลักธรรมที่ประชาชนหรือสมาชิกในสังคม พรรคการเมืองยึดถือเป็นหลักปฏิบัติและเป็นหลักธรรมที่สอนให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวม[๑๔] การนำหลักอปริหานิยธรรมมาประยุกต์ใช้กับการเมืองการปกครองไทยจึงเป็นการอาศัยหลักพระพุทธศาสนามาช่วยให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยเฉพาะนักการเมืองการปกครองจะต้องเป็นผู้ที่นำหลักธรรมนี้มาใช้เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจอันจะเป็นผลดีต่อสังคม[๑๕]

สรุปได้ว่าหลักอปริหานิยธรรม ๗ เป็นหลักธรรมอันนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม เป็นหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิตและเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลรอบข้าง ด้วยหลักธรรมนี้จะสามารถนำไปสู่ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองและพรรคการเมืองได้ ผู้วิจัยขอนำเสนอถึงหลักอปริหานิยธรรม ๗ ในงานวิจัยนี้โดยแยกในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์เป็นธรรมข้อแรกในหลัก “อปริหานิยธรรม ๗” ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

---

[๑๓] พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก, “อปริหานิยธรรม ๗: สันติภาพสู่สังคมไทย”, **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๗๘.

[๑๔] นิติพันธ์ อินทโชติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), หน้า ๘๖.

[๑๕] พระมหาธานินทร์ กลิ่นหอม, “การเมืองการปกครองไทยกับพระพุทธศาสนา”, **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓) : ๑๐๔-๑๐๕.

การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ คือ การมีความพร้อมเพรียงกันในการประชุมทั้งในระหว่างประชุมและเมื่อเลิกประชุมจะนำมาซึ่งความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ[๑๖] มีลักษณะที่สำคัญ ๖ ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ ๑ รูปแบบการประชุม ได้แก่ การประชุมปรึกษาหารือหรือพิจารณาหรือเพื่อรับทราบ การประชุมชี้แจง สั่งการ มอบงานหรือนโยบาย การประชุมอบรมหรือประชุมเชิงวิชาการ หรือเชิงปฏิบัติการ การประชุมสัมมนา การประชุมปฏิบัติภารกิจ และการประชุมสังสรรค์หรือสร้างสรรค์ความสามัคคี

ลักษณะที่ ๒ จุดมุ่งหมายการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อแนะนำชี้แจงเรื่องที่ควรแนะนำชี้แจง เพื่อสั่งการในเรื่องที่ควรสั่งการ เพื่อมอบงานใด ๆ ให้รับไปปฏิบัติ และเพื่อให้รับทราบนโยบาย

ลักษณะที่ ๓ เป็นการประชุมผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มชนอื่น เพื่ออบรมให้ได้รับความรู้ในเชิงวิชาการ และเพื่อฝึกอบรมให้เกิดทักษะในการปฏิบัติการ

ลักษณะที่ ๔ การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น เรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งที่อยู่ในงานรับผิดชอบหรือเรื่องโดยทั่วไปเพื่อหาข้อสรุป แต่ผลของการประชุมเป็นเพียงข้อเสนอแนะผู้เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้เพื่อให้รับทราบนโยบาย

ลักษณะที่ ๕ หมายถึง การประชุมที่ร่วมกันกระทำกรณียกิจ ทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบทั้งในกรณียกิจทั่วไป

ลักษณะที่ ๖ เป็นการประชุมพบปะสังสรรค์เพื่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวกันและเพื่อให้เกิดพลังแห่งความสมัครสมานสามัคคี[๑๗]

เมื่อพิจารณาถึงหลักภิกขุอปริหานิยธรรม ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒ ได้กล่าวถึงการประชุมของคนที่อยู่เป็นหมวดหมู่กัน จำเป็นจะต้องมีการประชุมปรึกษาในกิจการงานและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามหน้าที่ การประชุมจึงต้องมีบ่อย ๆ เพื่อให้สามารถติดตามศึกษาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงทีในการเข้าร่วมประชุมนั้น ต้องพร้อมเพรียงกันประชุม เพราะกรรมในพระพุทธศาสนาที่ถือว่าถูกต้อง จะต้องพร้อมเพรียงกันกระทำ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำหรือว่าคนหนึ่งทำ คนหนึ่งไม่เห็นด้วย และเมื่อประชุมไปแล้วก็ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่ใช่นึกจะลุกไปกลางคันก็ลุกไป แต่จะต้องประชุมกันจนตลอดไป นอกจากเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้นมาจริง ๆ จึงออกไปตามมติของสงฆ์ได้แต่จะต้องยอมรับมติต่าง ๆ ซึ่งสงฆ์ได้ลงไปในขณะที่เราไม่อยู่ในที่ประชุม กิจการอันใดที่เป็นภาระของหมู่คณะ ไม่ว่าภายในบ้าน

---

[๑๖] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๖), หน้า ๔๙๘- ๔๙๙.

[๑๗] พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ), **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาเถรสมาคม, ๒๕๔๘), หน้า ๒๓.

หรือว่าภายในวัด หรือว่าภายในสังคม ตลอดถึงประเทศชาติก็ตาม จะต้องพร้อมเพรียงกันปฏิบัติภารกิจเหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและพร้อมเพรียงกันทำงานอันเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหมู่ของคณะนั้น ๆ ไม่ให้มีความบกพร่อง[๑๘]

การประชุมกันเนืองนิตย์ หรือการประชุมรวมหมู่คณะกันเป็นเนืองนิตย์ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงรักษาองค์กร ให้มีอุดมการณ์ร่วมกันในระยะยาว ทั้งนี้เพราะการรวมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา จะทำให้สมาชิกขององค์กรเกิดความรู้สึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างน้อย ๓ ประการ คือ รู้สึกว่าตนเป็นเจ้าขององค์กร รู้สึกว่าตนมีโอกาสในการสร้างสรรค์องค์กร และรู้สึกว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบองค์กร ซึ่งองค์กรใดที่สมาชิกมีความรู้สึกที่ดีทั้ง ๓ ประการนี้ย่อมจะนำไปสู่ความมีอุดมการณ์เป็นหนึ่งเดียวกัน และพร้อมที่จะพิทักษ์ปกป้องรักษาองค์กร อย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ แม้แต่ชีวิตก็อุทิศให้กับองค์กรได้นี่คืออานุภาพของการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอของหมู่สงฆ์ซึ่งทำให้พระพุทธศาสนา มีความมั่นคงอยู่ในโลกนี้ยาวนานกว่าสองพันห้าร้อยปีแล้ว[๑๙]

หลักการประชุมกันอย่างเนืองนิตย์เป็นธรรมข้อแรกในหลักอปริหานิยธรรม ๗ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้ ซึ่งคนทำงานในยุคสมัยนี้ต่างก็นิยมการประชุมกันเป็นนิตย์เพราะเป็นการได้พูดคุยสนทนากันบ่อย ๆ ทำให้งานก้าวหน้าไปได้ด้วยดี นอกจากนี้การประชุมกันเนืองนิตย์ยังเป็นการสร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนความรู้ระดมสติปัญญาในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือเพื่อหาทางแก้ไขปัญหายาก ๆ[๒๐]

กล่าวโดยสรุป การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เพื่อวัตถุประสงค์คือการสร้างความสามัคคี โดยประยุกต์ใช้กับปัจจุบัน คือ การประชุมเพื่อหารือปัญหาของชุมชน การพูดคุยเรื่องการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ตลอดจนการพบปะพูดคุยกับนักการเมือง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมสติปัญญาในการสรรสร้างนโยบายเพื่อสังคม

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม

การพร้อมเพรียงกันประชุม รวมถึงการพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ มีความรับผิดชอบร่วมกัน ดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง และเมื่อถึงตอนทำงาน

---

[๑๘] พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), **ธรรมปริทรรศน์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐๖-๑๐๙.

[๑๙] พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว), **ความรู้ประมาณ ฐานรากของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : พีพีพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙.

[๒๐] ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ และปาริชาต สถาปิตานนท์, **การประชุมอย่างสร้างสรรค์**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง, ๒๕๔๗), หน้า ๔๕.

ก็ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดี[๒๑] เป็นหลักอปริหานิยธรรมข้อที่ ๒ หมายถึง การที่ทุกคนนั้นต่างพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่จะพึงทำ ความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะทั้ง ๓ วาระนี้ คือการแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะ หรือความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกันของสมาชิกทั้งหมู่คณะ ยินดีเต็มใจที่จะร่วมเป็นร่วมตายกันทั้งในยามทุกข์และในยามสุขเพื่อแบกรับภารกิจ ของหมู่คณะให้สำเร็จลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายและกำหนดเวลา ขณะเดียวกันหากในยามใดที่มีภัยอันตรายมากล้ำกราย สมาชิกทั้งหมดต่างก็พร้อมใจกันพิทักษ์รักษาองค์กรให้ผ่านพ้นอุปสรรค และวิกฤตอันตรายไปได้อย่างปลอดภัยและสง่างาม โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบากใด ๆ ทั้งสิ้น นี่คืออานุภาพแห่งความเป็นเอกภาพของหมู่คณะ ซึ่งทำให้องค์กรมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยืนยาวมาจนถึงปัจจุบัน[๒๒]

หลักการสำคัญคือ การพร้อมกันประชุม และพร้อมกันเลิกประชุม กล่าวคือ เมื่อมีการประชุมก็ควรร่วมกันประชุมพร้อมกัน เลิกประชุมก็เลิกพร้อมกัน ไม่หนีประชุม รับเบี้ยประชุมก็อยู่จนเลิกไม่ใช่รับเบี้ยประชุมเสร็จก็หายไป จะได้รู้ว่าเขาประชุมกันเรื่องอะไร มอบหมายภารกิจอะไร ให้ใครบ้าง จะได้ติดตามงานกันได้ถูกต้อง ข้อนี้ทำได้ (แต่ยาก) องค์กรไหน ๆ ก็เข้มแข็ง[๒๓]

กล่าวโดยสรุป การพร้อมเพรียงกันประชุม มุ่งเน้นที่ความรับผิดชอบ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ เช่น การเข้าร่วมประชุมเพื่อยุติปัญหาของชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ให้สังคมเข้มแข็งและน่าอยู่

๓. ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม

การไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม หมายถึง สิกขาบททุกข้อที่พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติไว้แล้วนั้น ใคร ๆ ไม่พึงถอน คือไม่ตัดออก ตลอดจนไม่ยกเลิก แม้บางข้ออาจไม่เหมาะแก่กาลสถานที่ ก็มีพระพุทธานุญาตพิเศษไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องถอนสิกขาบทใด ๆ ทั้งสิ้น เหมือนกฎหมายทางพระราชอาณาจักร ใคร ๆ ไม่พึงถอน เพราะถ้าต่างคนต่างเลิกถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ตามความต้องการของตน ๆ ผลสุดท้ายก็ไม่มีอะไรเหลือเป็นหลักไว้ควบคุมหมู่คณะ พระศาสนาก็ย่อม

---

[๒๑] พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต), **อปริหานิยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : ดวงกมลปริ้นติ้ง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐.

[๒๒] พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว), **ความรู้ประมาณ ฐานรากของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : พีพีพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐.

[๒๓] วศิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒-๓๕.

ตั้งอยู่ไม่ได้เหมือนกฎหมาย ถ้าต่างคนต่างถอนทีละมาตรา ไม่ช้าก็หมด เปรียบได้กับหากประเทศชาติบ้านเมืองไม่มีกฎหมาย ก็เหมือนบ้านเรือนไม่มีขื่อไม่มีแปก็มีแต่จะพินาศไป[๒๔]

การไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว คือการถือปฏิบัติ ยึดมั่นตามสิกขาบทที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ธรรมข้อนี้ถือเป็นความมั่นคงสูงสุดของพระพุทธศาสนา เปรียบเหมือนประเทศชาติจะมั่นคงสูงสุดก็ต้องมีบทบัญญัติที่เรียกว่ารัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายสูงสุดที่ทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตามนั้น ใครจะละเมิดมิได้จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามใจชอบมิได้เพราะรัฐธรรมนูญคือโครงสร้างของระบอบการปกครองประเทศ การแก้ไขรัฐธรรมนูญตามใจชอบก็คือ การทำลายโครงสร้างระบอบการปกครองของประเทศโดยตรง ซึ่งจะเป็นเหตุให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ไร้ระเบียบวินัยขึ้นในสังคมและประเทศชาติ อันจะนำพาบ้านเมืองไปสู่ความล่มสลายในที่สุด พระธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมอบไว้ให้เป็นศาสดาแทนพระองค์เช่นเดียวกัน จึงเปรียบได้กับรัฐธรรมนูญของพระพุทธศาสนา การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระธรรมคำสอนตามใจชอบ ย่อมเป็นการทำลายโครงสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนาโดยตรง เป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติผิด ๆ ขึ้นในหมู่สงฆ์ ซึ่งจะยังผลให้พุทธบริษัททั้งหลายสิ้นศรัทธาในพระพุทธศาสนา แล้วเกิดสิ่งเลวร้ายตามมาอีกมากมาย จนกระทั่งทำให้พระพุทธศาสนาต้องสูญหายไปจากโลกนี้โดยปริยาย ดังนั้น หมู่สงฆ์ทั้งหมดจำเป็นต้องตั้งใจศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยให้ครบถ้วนทั้ง ๓ ประการ คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ชนิดอุทิศชีวิตเป็นเดิมพัน เพื่อให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แจ้งในอริยมรรค อริยผล ระดับต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนาด้วยตนเอง แม้ว่าเป็นเพียงระดับต้นก็ตาม ซึ่งย่อมจะสามารถค้ำจุนพระพุทธศาสนาให้ยืนยงมั่นคงต่อไปได้ โดยไม่อันตรธานหายไปจากโลกนี้คือ อานุภาพของการรักษาพระธรรมวินัยไว้ด้วยการศึกษาและปฏิบัติของหมู่สงฆ์พร้อมกันทั้งแผ่นดิน ซึ่งจะยังผลให้พระพุทธศาสนา มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นจากการทำหน้าที่เผยแผ่อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ของหมู่สงฆ์[๒๕]

เมื่อพิจารณาแล้วการไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดต่อบัญญัติเดิมไว้นี้ จึงเป็นข้อธรรมที่สำคัญ เพราะพูดถึงวัฒนธรรมขององค์กรว่าสิ่งไหนดีงาม วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมที่ดีของบ้านเมืองของชาติขององค์กร ซึ่งสืบทอดกันมานั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะนั่นคือความเป็นชาติเป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ถือเป็นธรรมาภิบาลอันสำคัญยิ่ง องค์กรนั้นย่อมเข้มแข็งและแกร่งได้นาน[๒๖]

---

[๒๔] พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก), **อธิบายธรรมวิภาค**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

[๒๕] พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว), **ความรู้ประมาณ ฐานรากของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : พีพีพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐-๒๑.

[๒๖] วศิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒-๓๕.

กล่าวโดยสรุป การไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม เป็นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ซึ่งกฎข้อบังคับนี้เองที่ใช้เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เช่น การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง และการเคารพกฎข้อบังคับตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนการไม่ทุจริตคอรัปชั่น

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย

การแสดงความเคารพนั้นถือได้ว่าเป็นมงคลสูงสุด ซึ่งการแสดงความเคารพ เฉพาะในหมู่บรรพชิต มีพระภิกษุ สามเณร เป็นต้น ย่อมแสดงหรือปฏิบัติต่อกัน ๔ วิธี คือ อภิวาท คือ การกราบไหว้ อุฏฐานะ คือ การลุกยืนขึ้นต้อนรับ อัญชลีกรรม คือ การประณมมือไหว้ และสามีจิกรรม คือ การแสดงอัธยาศัยที่ดีต่อกัน เช่น ผู้น้อยหลีกทางให้ที่นั่ง นั่งข้างหลัง หรือเวลาเดินก็เดินเยื้องหรือเดินตามหลังผู้ใหญ่ ต่อหน้าผู้ใหญ่ก็ลดร่ม ถอดรองเท้า เป็นต้น นี้เป็นหลักปฏิบัติข้อใหญ่ ๆ และในกรณีข้อธรรม คือ พระธรรมวินัยที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ก็เอื้อเฟื้อเกื้อกูลศึกษาและปฏิบัติตาม ส่วนในหมู่คฤหัสถ์ ก็เป็นไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของแต่ละท้องถิ่น เช่น การกราบ การไหว้ การคำนับ การเปิดหมวก การลุกยืนขึ้นต้อนรับผู้ใหญ่ การนั่งคือทรุดกายลงนั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ การกระทำวันทยหัตถ์ วันทยาวุธ การแลซ้าย แลขวา การยิงสลุต การลดธง และการบรรเลงเพลงหรือดนตรี เช่น การบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงชาติ เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหาชัย หรือการแสดงกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน และแม้แต่การลดสายตาลงด้วยจิตใจที่อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่แสดงกิริยาวาจากระด้างกระเดื่อง และแม้ด้วยสายตาที่แข็งกร้าว เย่อหยิ่ง จองหอง หยาบคาย เป็นต้น ส่วนในกรณีธรรมะหรือคำแนะนำสั่งสอน โดยชอบก็เอื้อเฟื้อเชื่อฟัง เอาใจใส่ ศึกษาและปฏิบัติตาม ผู้มีคารวธรรม รู้จักสัมมาคารวะ รู้จักที่ต่ำที่สูง คือรู้จักความสำคัญของบุคคล รู้จักข้อธรรมะ และสิ่งที่ควรเคารพนับถือบูชา ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรมสูง ที่จะนำบุคคลผู้ทรงคุณธรรมนี้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขในชีวิต ไม่เป็นไปในทางเสื่อมเป็นโทษ หรือเป็นความทุกข์เดือดร้อน จึงเป็นมงคลอันประเสริฐสูงสุด[๒๗]

การสักการะเคารพ หรือการให้ความเคารพนับถือ เป็นหลักอปริหานิยธรรมข้อที่ ๔ คือ การให้ความเคารพภิกษุที่เป็นประธานสงฆ์และรับฟังถ้อยคำของท่าน ธรรมข้อนี้มุ่งใช้การเคารพนับถือซึ่งกันและกันเป็นหัวใจในการปกครองสงฆ์ กล่าวคือ ในพระภิกษุสงฆ์หมู่หนึ่ง ๆ ที่บวชกันมานาน จะประกอบด้วยสมาชิก ๔ ประเภท คือ ๑) พระเถระผู้บวชมานานและมีอายุมาก ๒) พระเถระผู้มีพรรษามาก ๓) พระอุปัชฌาย์ผู้เป็นสังฆบิดร และ ๔) สังฆปริณายก ผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็น

---

[๒๗] พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงฺคโล), “**การเคารพเป็นมงคลสูงสุด**”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://luangpa.org/upload/pdf/of78a7cf8034f5d38f965435b6577a82.pdf [๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗].

หัวหน้า และมีอำนาจในการปกครองสงฆ์หมู่นั้น การที่สงฆ์ยังปกครองกันอยู่ได้ก็เพราะอาศัยความเคารพอยู่ ๒ สถานะ คือ ๑) ในด้านการปกครอง ก็อาศัยความเคารพนับถือเชื่อฟังตามฐานะของท่านผู้มีอำนาจที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น และ ๒) ในด้านความประพฤติก็อาศัยความเคารพเชื่อฟังท่านผู้มีอายุพรรษามากกว่า ผู้สามารถเป็นต้นแบบความประพฤติให้กับเราได้ ดังนั้น การปฏิบัติด้วยความเคารพนับถือ และเชื่อฟังถ้อยคำของพระเถระผู้ใหญ่เช่นนี้ย่อมทำให้การปกครองสงฆ์มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เพราะมีพระเถระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ เป็นต้นแบบด้านความประพฤติเป็นผู้ชี้นำและเป็นต้นแบบ ด้านการปฏิบัติธรรม เพื่อการบรรลุมรรคผลนิพพาน นี่คืออานุภาพของการปฏิบัติต่อกัน ด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ย่อมทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น[๒๘]

ในฝ่ายบ้านเมืองนั้น การให้ความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาก็จะส่งเสริมและสนับสนุน และเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเจริญก้าวหน้าในอาชีพ เช่น การส่งไปอบรม สัมมนา ค้นคว้าวิจัย สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนได้ทำงานที่เหมาะสมแก่ตน ทั้งด้านความสามารถและบุคลิกภาพ เพื่อให้งานไปได้ด้วยดีและมีความสุขในงาน สื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน เมื่อต้องการให้ทำงานใด หรือปฏิบัติอย่างไร และหลีกเลี่ยงการสื่อสารทางเดียวให้มากที่สุด รักษาผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ทุกคนอยู่ได้อย่างไม่ลำบากและเป็นสุข ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเสียสละ และทำประโยชน์ให้หน่วยงานเพิ่มขึ้น ยกย่องผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปรากฏแก่ผู้อื่นเมื่อเขาทำดี แต่เมื่อมีสิ่งผิดพลาดเกิดขึ้นควรเชิญเข้าพบ พูดคุยกันเป็นการส่วนตัวในบรรยากาศของความจริงใจ[๒๙]

กล่าวโดยสรุปการสักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย เป็นการเคารพผู้อาวุโส ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส เคารพผู้ให้การอุปถัมภ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้โดยสนับสนุนนักการเมืองที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเคารพยกย่องผู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

๕. ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี

การให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี เป็นการไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี โดยไม่แบ่งแยกเพศว่าเป็นชายหรือหญิง ไม่กีดกัน หรือการจำกัดใด ๆ โดยมีเจตนาหรือเป็นเหตุให้สตรีไม่ได้รับการยอมรับ

---

[๒๘] พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว), **ความรู้ประมาณ ฐานรากของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : พีพีพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑.

[๒๙] นันทรัตน์ จำปาแดง, **การเป็นลูกน้องที่ดี**, (กรุงเทพมหานคร : วังอักษร, ๒๕๔๘), หน้า ๒๗.

ไม่มีสิทธิ์ ไม่ได้ใช้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มีในฐานะที่เป็นมนุษย์ได้เช่นเดียวกับบุรุษเพียงเพราะเหตุที่เป็นสตรี[๓๐]

การให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี เป็นการให้ความเคารพต่อสตรีเพศ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความอยาก กล่าวคือ ธรรมดาปุถุชนทุกคนยังมีตัณหา คือ ความอยากจึงจำเป็นต้องระวังตน คอยข่มจิตของตน อดทนต่อความอยาก ไม่ปล่อยจิตให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจความอยากนั้น เมื่อควบคุมจิตได้ก็ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดด้วยอำนาจความอยาก ก็ชื่อว่าไม่ลุอำนาจแก่ความอยาก ก็มีแต่ความเจริญ[๓๑]

การให้ความเคารพต่อสตรีเพศ ข้อนี้สำคัญมิใช่น้อย เพราะเป็นข้อเตือน และห้ามมิให้ล่วงเกินบุตร ภริยาของใคร เช่น ควรให้เกียรติบุตร ภริยาของผู้ร่วมงานคนอื่น ไม่นินทาว่าร้าย หรือพูดถึงกันในทางไม่ดี หลักธรรมดังกล่าวถือเป็นเรื่องใหญ่ และสำคัญในองค์กร เนื่องจากองค์กรใด ๆ ก็ตาม หากละเว้นและไม่ปฏิบัติตามย่อมมีแต่ผลเสีย ในทางกลับกันหากสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ ย่อมมีแต่ความสงบและความสามัคคี เนื่องจากลูก เมียย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจของทุกคน การให้ร้ายหรือการนินทาว่ากล่าวผู้อื่นในทางที่ไม่ดี มีผลกระทบต่อผู้นำและบุคลากรในองค์กร องค์กรใดมีเรื่องเช่นนี้มาก ๆ ย่อมขาดความมั่นคง[๓๒]

กล่าวโดยสรุป การให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี มุ่งเน้นที่สิทธิ เสรีภาพ โดยการให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม ช่วยเหลือ เยียวยา ปกป้องสิทธิ และเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สตรีหรือผู้ที่อ่อนแอ

๖. เคารพต่อสถานที่

การแสดงความเคารพ ถือเป็นมารยาทไทยอย่างหนึ่ง หมายถึง การมีกิริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคม โดยมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมตามกาลเทศะ มารยาทไทยนี้ครอบคลุมถึงกิริยา วาจาต่าง ๆ เช่น การแสดงความเคารพ การแสดงกิริยาที่เหมาะสม การทักทาย

---

[๓๐] สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, **สิทธิผู้หญิง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๔) หน้า ๘.

[๓๑] พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก), **อธิบายธรรมวิภาค**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘๖.

[๓๒] วศิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒-๓๕.

การสนทนา การใช้คำพูด การฟัง การใช้เครื่องมือสื่อสาร รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติในพิธีการต่าง ๆ ที่ถือเป็นอกลักษณ์ของคนไทย[๓๓]

การให้ความเคารพต่อสถานที่สำคัญของหน่วยงาน เป็นพื้นฐานการปฏิบัติของคนไทย เนื่องจากคนไทยส่วนมากนับถือถึงความสำคัญของสถานที่ที่อยู่ ไม่ว่าจะเป็นบ้าน หรือที่ทำงาน หากใครไม่เชื่อถือ ใครดูถูกของที่คนอื่นในองค์กรเขาเชื่อถือ หรือเซ่นไหว้บูชากราบไหว้อยู่ ก็ต้องเกิดการขัดใจกัน องค์กรก็อยู่ไม่ได้ ข้อนี้หมายรวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา ซึ่งคนในองค์กรจักต้องให้เกียรติกัน ไม่หลบหลู่ความเชื่อของใคร ถือเป็นธรรมาภิบาลที่ต้องใช้จิตวิทยาเข้ามาช่วยเป็นอย่างยิ่ง[๓๔]

กล่าวโดยสรุปคือ การเคารพต่อสถานที่เนื่องจากทุกสถานที่ล้วนสำคัญและเป็นที่เคารพบูชาของคนในองค์กรนั้น ๆ ดังนั้นทุกคนจะต้องให้ความเคารพ ไม่ดูหมิ่น หรือหลบหลู่ สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยเทียบเคียงได้กับองค์กรทางการเมือง คือ การเคารพองค์กร โดยคนในองค์กรการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร เคารพสิทธิ เสรีภาพ เคารพผลการเลือกตั้ง ยอมรับมติเสียงข้างมาก ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย และสนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำงานเพื่อประชาชน

๗. สนับสนุนคนดี

การสนับสนุนคนดี หรือการคุ้มครองคนดีเพื่อให้สังคมได้มีโอกาสให้คนดีได้ทำงานรับใช้สังคมและประเทศชาติเป็นพลังของแผ่นดิน เนื่องจากคนดีจำช่วยพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติครั้งที่ ๖ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธอำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒ ความว่า “ในบ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงไม่ใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้” คนดีจึงเป็นทรัพยากรที่มีค่าในการพัฒนาประเทศ[๓๕]

คนดี จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่งต่อองค์กรนั้น ๆ บุคคลเหล่านี้ถือเป็นหลักขององค์กร เปรียบดั่งขุมความคิด ขุมประสบการณ์ เป็นสิ่งอันทรงคุณค่าขององค์กร การสนับสนุนคนดีจึง

---

[๓๓] สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, **มารยาทไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

[๓๔] วศิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒-๓๕.

[๓๕] วิชช์ จีระแพทย์, “สังคมต้องให้คนดีมีโอกาสทำงาน”, **วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน**, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓) : ๓๕.

ถือเป็นธรรมปฏิบัติที่ก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคงขององค์กร[๓๖] เมื่อกล่าวถึงการที่สังคมดี ชีวิตดี ทำให้การเมืองดี คือการทำให้ระบบการเมืองไม่ผูกขาดอำนาจไว้ที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่กระจายอำนาจให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่ระดับชุมชนไปถึงระดับชาติ รวมถึงการดูแลจัดการทรัพยากรท้องถิ่น มีกลไกที่สามารถป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้หลักประกันทางสิทธิเสรีภาพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีกลไกการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี เป็นต้น[๓๗]

สรุปได้ว่า การสนับสนุนคนดี คือ สนับสนุนผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมทำให้สังคมดี โดยประยุกต์ใช้ได้ในกรณีการสนับสนุนนักการเมืองที่มีความเสียสละและความมุ่งมั่นทำงาน การให้ความรักและเคารพยกย่องผู้ที่เสียสละเพื่อส่วนรวม และให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองกับนักการเมืองที่ดี

กล่าวโดยสรุปคือ ผู้วิจัยใช้หลักอปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมในส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่ประกอบด้วย ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ที่ประกอบด้วยความสามัคคี ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม หรือการมีความรับผิดชอบ ๓) ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม หรือการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลายโดยให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ๕) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสตรี ๖) เคารพต่อสถานที่ซึ่งหมายถึงองค์กรทางการเมือง และ ๗) สนับสนุนคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม โดยนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

---

[๓๖] วศิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒-๓๕.

[๓๗] พระไพศาล วิสาโล, “**ประยุกต์ธรรมเพื่อสังคม**”, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : https://www.visalo.org/article/budPrayukDham.htm [๒๓ มกราคม ๒๕๖๗].

ตารางที่ ๒.๑ สรุปหลักอปริหานิยธรรม ๗

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
องฺ.สตฺตก. (ไทย)	อปริหานิยธรรม คือ ธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองไม่มีผลไปในทางที่เสื่อม สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง และธรรมที่ภิกษุทั้งหลายควรยึดมั่น ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะไม่มีผลไปในทางที่เสื่อมสำหรับภิกษุทั้งหลาย
พระเมธีรัตนดิลก (จรรยา ชินวโส)	พระพุทธเจ้าตรัสหลักอปริหานิยธรรมไว้ในสารันททสูตร และมหาปรินิพพานสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ราชอปริหานิยธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม คือ ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญอย่างเดียว ไม่นำไปสู่ความเสื่อมเลย ได้แก่ ๑) ประชุมกันเป็นประจำ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ถือปฏิบัติตามธรรมที่วางไว้เดิม ๔) สักการะ เคารพนับถือบูชาผู้สูงวัย ๕) ไม่ข่มเหงสตรี ๖) สักการะ เคารพนับถือศาสนสถาน และ ๗) ให้ความคุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลาย
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณโรรส	อปริหานิยธรรม เป็นธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)	อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๗ ข้อที่ตรัสกับภิกษุ (ภิกขุอปริหานิยธรรม) และอปริหานิยธรรมที่ตรัสแก่กษัตริย์วัชชี (วัชชีอปริหานิยธรรม) มี ๗ ข้อ เช่นกัน ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ถือปฏิบัติตามบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนูญ ๔) ให้เกียรติเคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕) ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรี ๖) เคารพ

ตารางที่ ๒.๑ สรุปหลักอปริหานิยธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
	สักการบูชาสถานที่ และ ๗) ให้ความคุ้มครองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๗ ข้อที่ตรัสกับภิกษุ (ภิกขุอปริหานิยธรรม) และอปริหานิยธรรมที่ตรัสแก่กษัตริย์วัชชี (วัชชีอปริหานิยธรรม) มี ๗ ข้อ เช่นกัน ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ถือปฏิบัติตามบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนูญ ๔) ให้เกียรติเคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕) ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรี ๖) เคารพสักการบูชาสถานที่ และ ๗) ให้ความคุ้มครองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล
พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ)	มีลักษณะที่สำคัญ คือ การประชุมปรึกษาหารือ เป็นการประชุมพบปะสังสรรค์เพื่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียว ทำให้เกิดพลังแห่งความสมัครสมานสามัคคี
พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ)	เป็นการประชุมของคนที่อยู่เป็นหมวดหมู่กัน จำเป็นจะต้องมีการประชุมปรึกษาในกิจการงานและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามหน้าที่
พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว)	การประชุมรวมหมู่คณะกันเป็นเนืองนิตย์ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงรักษาองค์กรให้มีอุดมการณ์ร่วมกันในระยะยาว การพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่จะพึงทำ คือการแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะ ธรรมข้อนี้ถือเป็นความมั่นคงสูงสุดของพระพุทธศาสนา การให้ความเคารพภิกษุที่เป็นประธานสงฆ์และรับฟังถ้อยคำของท่าน ย่อมทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น

ตารางที่ ๒.๑ สรุปหลักอปริหานิยธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ และปาริชาต สถาปิตานนท์	การประชุมกันเป็นนิตย์เป็นการได้พูดคุยสนทนากันบ่อย ๆ ทำให้งานก้าวหน้าไปได้ด้วยดี ช่วยสร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนความรู้ ใช้สติปัญญาในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่
พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต)	การพร้อมเพรียงกันประชุม รวมถึงการพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ มีความรับผิดชอบร่วมกัน
วศิน อินทสระ	การพร้อมกันประชุม และพร้อมกันเลิกประชุม คือ การประชุมพร้อมกัน เลิกประชุมก็เลิกพร้อมกัน ไม่หนีประชุม การไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดต่อบัญญัติเดิมเป็นข้อธรรมที่สำคัญ เพราะพูดถึงวัฒนธรรมขององค์กรว่าสิ่งไหนดีงาม ซึ่งสืบทอดกันมานั้นเป็นสิ่งสำคัญ การให้ความเคารพต่อสตรีเพศ และห้ามมิให้ล่วงเกินบุตร ภริยาของใคร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อบุคลากรในองค์กร การให้ความเคารพต่อสถานที่สำคัญของหน่วยงานเป็นพื้นฐานการปฏิบัติของคน ข้อนี้หมายรวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา ซึ่งคนในองค์กรจะต้องให้เกียรติกัน คนดีถือเป็นหลักขององค์กรที่ทรงคุณค่า การสนับสนุนคนดีจึงถือเป็นธรรมปฏิบัติที่ก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคงขององค์กร
พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก)	สิกขาบททุกข้อที่พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติไว้แล้วนั้น ใคร ๆ ไม่พึงถอน คือไม่ตัดออก ตลอดจนไม่ยกเลิก
พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงฺคโล)	การแสดงความเคารพนั้นเป็นการแสดงอัธยาศัยที่ดีต่อกัน ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรมสูง ที่จะนำบุคคลผู้ทรงคุณธรรมนี้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขในชีวิต ไม่เป็นไปในทางเสื่อมเป็นโทษ หรือเป็นความทุกข์เดือดร้อน จึงเป็นมงคลอันประเสริฐสูงสุด

ตารางที่ ๒.๑ สรุปหลักอปริหานิยธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นันทรัตน์ จำปาแดง	การให้ความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา จะส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเจริญก้าวหน้าในอาชีพ การรักษาผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชาจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเสียสละ และทำประโยชน์ให้หน่วยงานเพิ่มขึ้น เป็นบรรยากาศของความจริงใจ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	การไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี ในฐานะที่เป็นมนุษย์ได้เช่นเดียวกับบุรุษ
พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก)	การให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูด
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	การแสดงความเคารพ คือ การแสดงกิริยาที่เหมาะสม การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด การฟัง การใช้เครื่องมือสื่อสาร รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติในพิธีการต่าง ๆ ที่ถือเป็นอกลักษณ์ของคนไทย
วิชช์ จีระแพทย์	การคุ้มครองคนดี ให้คนดีได้ทำงานรับใช้สังคม เป็นการทำให้บ้านเมืองปกติสุขเรียบร้อย ซึ่งคนดีถือเป็นทรัพยากรที่มีค่าในการพัฒนาประเทศ
พระไพศาล วิสาโล	การที่สังคมดี ชีวิตดี ทำให้การเมืองดี ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงทำให้เกิดหลักประกันทางสิทธิเสรีภาพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

การประยุกต์ความรู้ เป็นลักษณะของการปรับใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การประยุกต์ความรู้จึงหมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะที่เฉพาะเจาะจง “บางสิ่ง” ที่นำมาใช้ประโยชน์นั้นอาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งและนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้นอาจเป็นวัตถุสิ่งของที่นำมานอกเหนือบทบาทหน้าที่

เดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่[๓๘] ตัวอย่างเช่น การปรับภูมิความรู้ องค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ หลักปฏิบัติ ตัวแบบ แม่แบบ รูปแบบขั้นตอน สิ่งประดิษฐ์ สิ่งของบางอย่างที่นำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานที่ วันเวลา สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศีลธรรม วิถีชีวิตของผู้คนชุมชนท้องถิ่นเป็นไป เพื่อการแก้ไขปัญหา พัฒนา ยกระดับ ต่อยอด เพิ่มค่า หาจุดต่าง สร้างสรรค์อย่างสมบูรณ์ สืบทอดต่อไปยังอีกรุ่นหนึ่งและสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัยนิยมได้อย่างเหมาะสม ทันสมัยในยุคของกลุ่มคนในอนาคต[๓๙]

การประยุกต์ความรู้ จึงเป็นความสามารถในการนำบางสิ่งมาปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อม และเวลาในขณะนั้น เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การประยุกต์อาจทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดยทิศทางใหม่ ทั้งนี้อาจไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด แต่เป็นการพยายามคิด เพื่อหาทางใช้ประโยชน์ของสิ่งที่มีอยู่มากกว่าเดิม เพื่อใช้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด[๔๐]

๒.๒.๑ ลักษณะของการประยุกต์ความรู้

การประยุกต์ใช้ความรู้ความรู้ เป็นการใช้งานความรู้ คือนำความรู้ที่มีอยู่แล้วไปใช้ในการดำเนินการหรือการทำงานให้เกิดประโยชน์ เป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการ การประยุกต์ใช้ความรู้ในระดับบุคคล และการประยุกต์ใช้ความรู้ในระดับกลุ่มและองค์กร มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุดความรู้ที่เกิดจาก ๓ ส่วน ดังนี้

๑. ข้อมูล (Data) ที่เป็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อาจเป็นข้อมูลที่เกิดจากการปฏิบัติการ หรือการสังเกตการณ์ การกระทำ หรือลักษณะต่าง ๆ ของวัตถุ คน สัตว์ สิ่งของ มีลักษณะเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ผ่านการกลั่นกรองหรือประมวลผล ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที มักปรากฏในรูปของตัวเลข ตัวอักษร สัญลักษณ์ รูปภาพ เป็นต้น

---

[๓๘] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “**การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking)**”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : http://suthep.crru.ac.th/mgnt67.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

[๓๙] ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, “**วิศวกรสังคม การประยุกต์ใช้ความรู้และการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของภาคีหุ้นส่วน**”, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : https://elfhs.ssru.ac.th/phusit_ph/[๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

[๔๐] แพรภัทรา เขียวชะอุ่ม, **การประยุกต์องค์ความรู้สู่ชุมชนเป้าหมาย**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://pws.npru.ac.th/praepat/system/20231102130648_81bef8f0601216a21d2fc788923c82b3.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

๒. สารสนเทศ (In formation) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลด้วยวิธีการต่าง ๆ และถูกจัดให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย และมีคุณค่าสำหรับผู้ใช้ อาจจัดเก็บในฐานข้อมูลหรือในรูปของสื่อต่าง ๆ เป็นสารสนเทศสำหรับผู้รับ เพื่อให้ผู้รับนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ

๓. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง มวลของประสบการณ์ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้การปฏิบัติงาน มีการนำประสบการณ์ วิจารณญาณ ความคิด ค่านิยม และปัญญาของมนุษย์มาวิเคราะห์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการทำงาน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา[๔๑]

ความสัมพันธ์ของ ๓ ส่วน ทั้งข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ กล่าวคือ ในขั้นตอนแรกจะทำการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานก่อน แล้วนำประมวลผลตามชนิดของข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะได้ผลลัพธ์เป็นสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์จากหลาย ๆ ข้อมูล และสารสนเทศสามารถนำมาพิจารณาหรือวิจัยโดยอาศัยประสบการณ์หรือความรอบรู้หรือนำมาสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้[๔๒]

การประยุกต์จึงเป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า การประยุกต์เป็นการนำสิ่งหนึ่งหรือแนวคิดหนึ่งมาปรับใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง การประยุกต์จึงแตกต่างจากการลอกเลียนแบบ การลอกเลียนเป็นการนำสิ่งที่อยู่ในบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่งทั้งหลักการวิธีการและรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทที่แตกต่างกัน คนที่คิดเชิงประยุกต์ได้ดีจะสามารถนำสิ่งหนึ่งมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัว โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น[๔๓]

การประยุกต์ความรู้ที่ดีเริ่มด้วยการมีสัมมาทิฐิ ซึ่งการใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุความสำเร็จและความมั่นคงในระยะยาวนั้นจำเป็นต้องมีการจัดทีมริเริ่มดำเนินการ การฝึกอบรมโดยการปฏิบัติจริง และดำเนินการต่อเนื่อง และการจัดการระบบการจัดการความรู้[๔๔] หรือการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร มาพัฒนาให้

---

[๔๑] เรื่องเดียวกัน.

[๔๒] ประภากร แก้ววรรณา, **การจัดการความรู้**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://www.udru.ac.th/oldsite/attachments/elearning/10/01.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

[๔๓] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking)**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : http://suthep.crru.ac.th/mgnt67.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

[๔๔] มหาวิทยาลัยราชมงคลศรีวิชัย, **การจัดการความรู้คืออะไร**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://ks.rmutsv.ac.th/th/whatiskm [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กร สามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถเชิงแข่งขันสูงสุดเพื่อการบรรลุเป้าหมาย[๔๕]

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของการประยุกต์ความรู้เป็นการนำทฤษฎี หลักการ มาปรับใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ในขั้นแรกคือทำการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานก่อน แล้วนำประมวลผลตามชนิดของข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะได้ผลลัพธ์เป็นสารสนเทศหรือองค์ความรู้ จากนั้นนำไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ ๒.๒ สรุปลักษณะของการประยุกต์ความรู้

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
แพรภัทรา เขียวชอุ่ม	การนำข้อมูล (Data) ที่เป็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ มากลั่นกรองหรือประมวลผล เป็นสารสนเทศ (In formation) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ
ประภากร แก้ววรรณา	การนำไปใช้ประโยชน์จากหลาย ๆ ข้อมูล และสารสนเทศมาพิจารณาหรือวิจัยโดยอาศัยประสบการณ์หรือความรอบรู้หรือนำมาสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	การนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ
มหาวิทยาลัยราชมงคลศรีวิชัย	การมีสัมมาทิฐิในการใช้จัดการความรู้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุความสำเร็จ
มหาวิทยาลัยมหิดล	การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ได้

[๔๕] มหาวิทยาลัยมหิดล, **การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://quality.sc.mahidol.ac.th/plan_and_policy/km/ [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

๒.๒.๒ ความสำคัญของการประยุกต์ความรู้

การประยุกต์ความรู้เป็นการปรับภูมิความรู้ องค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ หลักปฏิบัติ ตัวแบบ แม่แบบ รูปแบบขั้นตอน สิ่งประดิษฐ์ ตลอดจนสิ่งของบางอย่างเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับ สถานที่ วันเวลา ให้สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมตามที่เราต้องการใช้ได้ การประยุกต์ความรู้มีความสำคัญในการช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วมากขึ้น และช่วยเพิ่มศักยภาพของการคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำงาน ประกอบด้วย ๕ ประการ ดังนี้

๑. การประยุกต์ความรู้ช่วยลดข้อจำกัดในการแก้ปัญหาของสมอง คนที่ความคิดไม่ยึดติดกับบทบาทหน้าที่จะคิดเชิงประยุกต์ได้ดี เพราะจะมีมุมมองที่หลากหลาย สามารถประยุกต์สิ่ง ๆ เดียวให้สามารถปรับใช้ได้ในหลาย ๆ บริบทสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยไม่ขึ้นอยู่กับว่าเคยใช้มาก่อนหรือไม่ จึงทำให้แก้ปัญหาได้ดีกว่าคนอื่น เพราะมีทางออกที่ไม่จำกัด นอกจากนี้การคิดเชิงประยุกต์ยังช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วมากขึ้น เพราะไม่ยึดติดกับ วัตถุประสงค์หรือ บทบาทหน้าที่ของสิ่งนั้น ทำให้แม้ไม่มีคำตอบที่ชัดเจน แต่เราจะพยายามค้นหาความเป็นไปได้จากสิ่งที่มีอยู่ และนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในเวลานั้นได้

๒. การประยุกต์ความรู้ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่าง แนวคิดดี ๆ หากเราไม่ประยุกต์เข้ากับบริบทให้เหมาะสมอาจจะประสบความล้มเหลวเมื่อนำมาใช้ เนื่องจากเป็นสิ่งใหม่ที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตประจำวัน ความเคยชินค่านิยมของผู้ปฏิบัติ ไม่เหมาะสมกับช่วงเวลา สถานการณ์หรือขัดกับบริบทความเคยชินของสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมภายใต้บริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพื่อให้คนสามารถรับแนวคิดที่เราต้องการนำเสนอได้

๓. การประยุกต์ความรู้ช่วยเพิ่มศักยภาพของการคิดสร้างสรรค์ เป็นการระดมความคิดที่แตกต่าง หลากหลาย เป็นความคิดนอกกรอบวงความคิด หรือความรู้เดิม ๆ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่ใช้การได้ดี และเหมาะสมมากยิ่งกว่าเดิม ส่วนหนึ่งของการคิดสร้างสรรค์เกิดจากการประยุกต์สิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่ง จนกลายเป็นสิ่งใหม่ ที่ไม่เคยมีมาก่อน

๔. การประยุกต์ความรู้ช่วยให้ลดการลอกเลียนแบบลดอาการวัวหายล้อมคอก การคิดเชิงประยุกต์จะช่วยให้เราไม่ด่วนฉกฉวยความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งมาใช้ แต่ช่วยให้เกิดการคิดใคร่ครวญว่าจะนำมาใช้อย่างเหมาะสมได้อย่างไร ซึ่งจะช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมาภายหลัง เนื่องจากก่อนที่จะนำสิ่งใดมาประยุกต์ใช้จะต้องมีการคิดพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบก่อน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมมากที่สุดในเป้าหมายใหม่ วัตถุประสงค์ใหม่ จึงช่วยป้องกันการเกิดปัญหาเมื่อต้องนำสิ่งใด สิ่งหนึ่งมาใช้

๕. การประยุกต์ความรู้เป็นแนวทางนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ การมีเครื่องมือที่ประยุกต์ประโยชน์จากความรู้อื่น ๆ มาใช้จะช่วยพัฒนาความก้าวหน้าในสาขาวิชานั้น ๆ หรือพัฒนานวัตกรรมของสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัยต่อไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง[๔๖]

นอกจากนี้ การประยุกต์ความรู้ยังรวมถึงกระบวนการจัดการความรู้ที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ ที่สอดคล้องกันเป็นลำดับ ได้แก่ ๑) การได้มาซึ่งความรู้ ๒) การจัดเก็บความรู้ ๓) การแบ่งปันความรู้ ๔) การประยุกต์ใช้ความรู้ และ ๕) การสร้างความรู้ จะเห็นว่าหนึ่งในกิจกรรมที่สำคัญคือ การประยุกต์ใช้ความรู้ซึ่งเป็นขั้นตอน[๔๗]

ในระบบราชการไทยมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบราชการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อผลักดันแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมขึ้น ในมาตรา ๑๑ กำหนดว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้ จึงเป็นที่มาของการประเมินผลงานหน่วยราชการต่างๆ โดยมีการจัดการความรู้ เป็นข้อหนึ่งด้วย หน่วยราชการไทยจำนวนมากจึงเริ่มสนใจการจัดการความรู้ด้วยสาเหตุนี้[๔๘] การจัดการความรู้จึงนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นแนวทางการบริหารองค์การให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การต่อยอดความรู้ การแบ่งปันภูมิปัญญา และการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ภายในชุมชนหรือองค์การ เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ[๔๙]

---

[๔๖] แพรภัทรา เขียวชะอุ่ม, **การประยุกต์องค์ความรู้สู่ชุมชนเป้าหมาย**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://pws.npru.ac.th/praepat/system/20231102130648_81bef8f0601216a21d2fc788923c82b3.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

[๔๗] มหาวิทยาลัยมหิดล, **การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://quality.sc.mahidol.ac.th/plan_and_policy/km/ [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

[๔๘] คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, **การจัดการความรู้**, [ออนไลน์,], แหล่งข้อมูล : https://www.econ.cmu.ac.th/km/ [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

[๔๙] มหาวิทยาลัยแม่โจ้, **การจัดการความรู้**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://erp.mju.ac.th/acticleDetail.aspx?qid=669 [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการประยุกต์ความรู้ คือ การนำความรู้มาใช้เพื่อแก้ปัญหาในเวลานั้น โดยประยุกต์เข้ากับบริบทให้เหมาะสมเมื่อนำมาใช้ ภายใต้บริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพื่อให้คนสามารถรับแนวคิดที่เราต้องการนำเสนอได้ เป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพของการคิดสร้างสรรค์ ลดการลอกเลียนแบบ เนื่องจากการประยุกต์ใช้จะต้องพิจารณาถึงการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ใหม่ จึงช่วยป้องกันการเกิดปัญหาการลอกเลียนแบบเมื่อต้องนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาใช้ และการประยุกต์ความรู้เป็นแนวทางนำไปสู่การเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์

ตารางที่ ๒.๓ สรุปความสำคัญของการประยุกต์ความรู้

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
แพรภัทรา เขียวชะอุ่ม	การประยุกต์ความรู้ช่วยลดข้อจำกัดในการแก้ปัญหาของสมอง ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่าง ช่วยเพิ่มศักยภาพของการคิดสร้างสรรค์ และเป็นแนวทางนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยต่อไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง
มงคลชัย วิริยะพินิจ	การประยุกต์ความรู้เป็นกระบวนการจัดการความรู้ที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ ตามลำดับ ได้แก่ การได้มาซึ่งความรู้ การจัดเก็บความรู้ การแบ่งปันความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการสร้างความรู้
มหาวิทยาลัยมหิดล	การใช้ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถเชิงแข่งขันสูงสุดเพื่อการบรรลุเป้าหมาย
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การจัดการความรู้ในระบบราชการไทยเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อผลักดันแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม
มหาวิทยาลัยแม่โจ้	การจัดการความรู้เป็นแนวทางการบริหารองค์การให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การต่อยอดความรู้ การแบ่งปันภูมิปัญญา และการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ภายในชุมชนหรือองค์การ

๒.๒.๓ ระดับของความรู้

ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) เป็นความรู้แบบนามธรรม คือ ความรู้ที่ได้จากพรสวรรค์ สัญชาติญาณ หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงานด้านต่าง ๆ งานฝีมือ ประสบการณ์ แนวการคิดวิเคราะห์ การเข้าถึงและเข้าใจตัวบุคคล เป็นต้น และความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้แบบรูปธรรม คือ สามารถเก็บรวบรวมและนำไปถ่ายทอดได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หนังสือ คู่มือ ทฤษฎี หลักปฏิบัติ ขั้นตอน หรือวิธีการปฏิบัติงาน สื่อต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ความรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้ สามารถสลับปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เช่น บางครั้ง Tacit Knowledge ก็เปลี่ยนมาจาก Explicit Knowledge และบางครั้ง Explicit Knowledge ก็เปลี่ยนไปเป็น Tacit Knowledge[๕๐] เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับ “การประยุกต์ความรู้” ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับระดับของความรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ รู้ว่ารู้อะไร (Know–what) รู้วิธีการ (Know–how) รู้เหตุผล (Know–why) และใส่ใจกับเหตุผล (Care–why) ดังนี้

ระดับที่ ๑ รู้ว่ารู้อะไร (Know – what) เป็นความรู้เชิงทฤษฎีหรือข้อเท็จจริง หรือเป็นความรู้ในเชิงการรับรู้ รู้ว่าอะไร เป็นอะไร เปรียบเสมือนความรู้ของผู้ที่พึ่งจะจบปริญญา ที่มีความรู้เฉพาะความรู้ที่จำมาจากความรู้ชัดแจ้ง เมื่อนำความรู้เหล่านี้ไปใช้งานก็จะได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง ผู้ปฏิบัติจะปฏิบัติงานตามข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งต้องใช้เวลาในการรวบรวมความรู้และการตัดสินใจ

ระดับที่ ๒ รู้วิธีการ (Know – how) เป็นความรู้ที่มีทั้งทฤษฎีและเชิงบริบทหรือเป็นความรู้ ที่เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง เปรียบเสมือนความรู้ของผู้ที่จบปริญญา และมีประสบการณ์การ ทำงานระยะหนึ่ง เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ รู้จักปรับให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมหรือบริบท หรือมีความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติมีเทคนิค และวิธีการทำงานที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติมักพบในคนที่ทำงานมาหลาย ๆ ปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่ เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

ระดับที่ ๓ รู้เหตุผล (Know – why) เป็นความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลได้อันอยู่ภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ว่าทำไมความรู้นั้น ๆ จึงใช้ได้ผลในบริบทหนึ่ง แต่ใช้ไม่ได้ผลในอีกบริบทหนึ่ง หรือเป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเชิงเหตุผลที่สลับซับซ้อน และสามารถนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ที่ทำงาน และมีประสบการณ์จนเกิดเป็นความรู้ฝังลึก สามารถถอด

---

[๕๐] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙

ความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น หรือถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ พร้อมทั้งรับเอาความรู้ จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

ระดับที่ ๔ ใส่ใจกับเหตุผล (Care – why) เป็นความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง ซึ่งเป็นแรงขับมาจากภายในจิตใจให้ต้องกระทำสิ่งนั้นๆ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ หรือเป็นความรู้ในลักษณะสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่กับความรู้ที่ตนได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบ หรือทฤษฎีใหม่หรือนวัตกรรมขึ้นมาในการทำงานได้[๕๑]

การถ่ายทอดความรู้ในแต่ละระดับถือเป็นส่วนประกอบของการจัดการองค์ความรู้ถูกประพฤติปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ตัวอย่างรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ เช่น การอภิปรายของเพื่อนร่วมงานในระหว่างการปฏิบัติงาน การอบรมพนักงานใหม่อย่างเป็นทางการ ห้องสมุดขององค์กร โปรแกรมการฝึกสอนทางอาชีพและการเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งรูปแบบการถ่ายทอดความรู้มีการพัฒนารูปแบบโดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่กระจายอย่างกว้างขวางในศตวรรษที่ ๒๐ ก่อให้เกิดเทคโนโลยีฐานความรู้ ระบบผู้เชี่ยวชาญและคลังความรู้ ซึ่งทำให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ง่ายมากขึ้น[๕๒] เกิดเป็นแนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model ตัวแบบทูน่า (Tuna Model) เป็นกรอบแนวคิดอย่างง่ายมีลักษณะที่ไม่สลับซับซ้อนมากนัก มีความเหมาะสมในการใช้เป็นแนวทางเพื่อดำเนินการในการจัดการความรู้โดยให้การจัดการความรู้เปรียบเสมือนปลา ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนหัว ส่วนลำตัวและส่วนหาง แต่ละส่วนมีหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป[๕๓] การจัดการความรู้เปรียบเสมือนปลา ซึ่งประกอบด้วยส่วนหัว ลำตัว และหาง แต่ละส่วนมีหน้าที่ที่ต่างกัน ดังนี้ ๑) ส่วนหัวและตา (Knowledge Vision - KV) มองว่ากำลังจะไปทางไหน ซึ่งต้องตอบให้ได้ว่า “ทำ KM ไปเพื่ออะไร” ๒) ส่วนกลางลำตัว (Knowledge Sharing - KS) ส่วนที่เป็นหัวใจให้ความความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือ เกื้อกูลกันและกัน และ ๓) ส่วนหาง (Knowledge Assets - KA) คือ สร้างคลัง

---

[๕๑] สุชาดา สุรางค์กุล, **การจัดการความรู้**, (กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, ๒๕๖๓), หน้า ๑๑.

[๕๒] คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, **การจัดการความรู้**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://www.econ.cmu.ac.th/km/ [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

[๕๓] ประภัสสร ทองยินดี, **แนวคิดการจัดการความรู้**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://www.stou.ac.th/study/sumrit/2-59(500)/page3-2-59(500).html [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

ความรู้ เชื่อมโยงเครือข่าย ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ "สะบัดหาง" สร้างพลังจากชุมชนแนวปฏิบัติ[๕๔]

สามารถสรุปได้ว่า ความรู้แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ๑) รู้ว่ารู้อะไร (Know–what) เป็นความรู้เชิงทฤษฎีหรือข้อเท็จจริง ๒) รู้วิธีการ (Know–how) เป็นความรู้ที่มีทั้งทฤษฎีและเชิงบริบทหรือเป็นความรู้ ที่เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริงเป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ ๓) รู้เหตุผล (Know–why) เป็นความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลได้ และ ๔) ใส่ใจกับเหตุผล (Care–why) เป็นความรู้ในระดับคุณค่าและความเชื่อ ซึ่งผู้ที่มีระดับความรู้ในระดับที่ ๓ และ ๔ ขึ้นไป จะประสบความสำเร็จได้เนื่องจากความรู้ในระดับดังกล่าวเป็นความรู้ที่คงทนอยู่ในตัวบุคคล จัดว่าเป็นความรู้ที่มีความสำคัญที่ใช้เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมได้ตามแนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model

ตารางที่ ๒.๔ สรุประดับของความรู้

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
มหาวิทยาลัยแม่โจ้	ความรู้ประกอบด้วย ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) และความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge)
สุชาดา สุรางค์กุล	ความรู้แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ๑) รู้ว่ารู้อะไร ๒) รู้วิธีการ ๓) รู้เหตุผล และ ๔) ใส่ใจกับเหตุผล
ประภัสสร ทองยินดี	แนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model เป็นการจัดการความรู้เปรียบเสมือนปลา
สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้	การจัดการความรู้เปรียบเสมือนปลา ประกอบไปด้วย ส่วนหัว ส่วนลำตัว และส่วนหาง แต่ละส่วนมีหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป

[๕๔] สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, **การจัดการความรู้**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://researchex.mju.ac.th/km/index.php/blogkm/kmman/4-knowledgemanagement [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗]

๒.๒.๔ การประยุกต์ใช้ความรู้หลักพุทธธรรม

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เป็นรากเหง้าของวัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธในสังคมไทยอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่เกิดจนตาย และการน้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติ เป็นหลักในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง ล้วนเชื่อมโยงอยู่ในหลักประพฤติให้มนุษย์บริหารประโยชน์ จากการดำเนินชีวิตให้อยู่ในธรรมนองคลองธรรม การนำหลักธรรมซึ่งเป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่การปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา จึงเป็นกระบวนการแก้ปัญหาแบบองค์รวม ให้บุคคลบรรลุถึงอิสรภาพ ดังนั้นวิถีทางของพุทธธรรมจึงเข้ากันได้เป็นอย่างดีกับการสร้างคุณภาพชีวิตของบุคคลให้หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ ได้[๕๕]

พระพุทธศาสนาเห็นว่าสังคมที่มีความสุข เป็นภาวะและลักษณะของความสงบที่ปราศจากการเบียดเบียนหรือความรุนแรงและมองว่าการอยู่ร่วมกันด้วยโดยไม่มีทุกข์ทั้งในมิติของบุคคลและสังคมเป็นหลักประกันของความมั่นคงในชีวิต “เพราะหากปราศจากความมั่นคงเสียแล้ว ความสุขที่ถาวรก็ไม่อาจหาได้ในโลกนี้” พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งการสร้างความสุขสงบ เนื่องจากมีหลักปฏิบัติที่ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ไม่ให้ล่วงละเมิด หรือเบียดเบียนผู้อื่นซึ่งเป็นต้นต่อแห่งความขัดแย้งและความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักพุทธธรรมที่ทำให้เกิดความสงบทั้งในระดับปัจเจกชน สังคมประเทศชาติและสังคมโลก ซึ่งก่อให้เกิดความสุขสงบอย่างแท้จริง โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากจิตใจและจากระดับปัจเจกชนขยายผลไปสู่มวลมนุษยชาติ เพราะการเมืองกับศีลธรรมจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก[๕๖]

องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธธรรม เป็นการประมวลผลองค์รวมภายหลังจากเจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระพุทธเจ้า หลังจากนั้นก่อเกิดพระธรรมและพระสงฆ์ ซึ่งรวมเรียกว่า พระรัตนตรัย พุทธธรรมมีหลักการว่า ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตามความจริงก็ดำรงอยู่ตามธรรมดาของมันอย่างเป็นกลาง ๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้คือ ค้นพบความจริงนั้นแล้วนำมาเปิดเผยไว้สาระของความจริงนี้ก็คือ ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย หรือกระบวนธรรมแห่งเหตุปัจจัย ผู้ที่มองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น ไม่ใช่มองตามที่ตนอยากหรือไม่อยากให้มันเป็น จึงจะเข้าใจความจริงที่เป็นกลางนี้ได้เมื่อเข้าใจธรรมที่เป็นกลางนี้แล้ว ก็ย่อมมองเห็นความจริงอย่างกว้าง ๆ ครอบคลุมทั่วไป

---

[๕๕] พระพรรณธานุพงศ์ มุ่งหมาย และคณะ, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมโครงการรักนวลสงวนตัว ของนักเรียนโรงเรียนปรางค์กู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ”, **วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๔๖.

[๕๖] พระสุทิน จกกฺโร (ราชวัฒน์) สังเวียน สาผาง และไพฑูรย์ สวนมะไฟ, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของชมุชนบ้านหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดรอยเอ็ด”, **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓) : ๔๙๗-๔๙๘.

ทั้งหมด มีทัศนะเปิดกว้าง หลุดพ้นเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยหลุดพ้นทั้งทางจิต คือจิตหลุดพ้นจากสิ่งบีบคั้นครอบงำที่เรียกว่ากิเลสและความทุกข์ กลายเป็นจิตที่ปลอดโปร่ง เบิกบาน เป็นสุข และด้านปัญญา คือ หลุดพ้นด้วยรู้เท่าทันธรรมดา แล้วมองเห็นตัวความจริงที่ล้วนบริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสเคลือบแคลงหรือทำให้เอนเอียงและรู้ชัดแจ้งที่ความจริงโดยตรง ทั้งนี้ พุทธธรรมเป็นความคาดหวังของมวลมนุษยชาติ โดยความหวังเพื่อความหลุดพ้นจากวัฏสงสาร คือ การเวียนว่ายตายเกิดตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ต่อมาเพื่อนำหลักธรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งเพื่อการแก้ปัญหาสังคม รวมถึงการสร้างสันติภาพด้วยพุทธธรรม[๕๗]

การใช้ความรู้พุทธธรรมมาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กเพราะจะสามารถขัดเกลาได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ การใช้หลักพุทธศาสนาเข้ามากล่อมเกลาจิตใจต้องมีการให้ความรู้ในเรื่องของจิตสำนึก ความละอายต่อบาป ความซื่อสัตย์สุจริต และบ่มเพาะให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ถูกต้อง นักการเมืองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน ต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีเอกลักษณ์ที่ดี ด้านประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลจริยธรรมของนักการเมืองและต้องไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียงซึ่งผิดทั้งกฎหมายและจริยธรรม ด้านพรรคการเมืองต้องควบคุมดูแลพฤติกรรมของนักการเมืองในสังกัดให้มีความเหมาะสม และควรมีการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งเพื่อให้ได้คนดีเข้ามาในสภามากยิ่งขึ้น[๕๘]

การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาปรับใช้เป็นฐานในระบวนการพัฒนาสังคม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้จนเกิดสัมมาทิฏฐิได้ มีดังนี้

๑. หลักการของสัมมาอาชีวะว่าด้วยการประกอบการโดยสุจริต เกื้อกูลต่อชีวิตและสังคม การถือสินโดยในทางวัตถุ และการใช้สอยทรัพย์สินด้วยสติปัญญา

๒. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีรากฐานมาจากคุณธรรมทางศาสนา ความชัดเจนในแง่มุมของการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแต่ไม่ใช่สิ่งที่จะเข้าใจโดยง่าย จึงต้องมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเกิดปัญญาเข้าใจแก่นของปัญญาจนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ซึ่งอาจเริ่มจากการวิเคราะห์แก่นของปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่

---

[๕๗] พระครูปลัดเกษฎา ผาทอง พระมหายศสรัลล์ จันทะสูนย์ สมพงษ์ เกษานุช สุกันต์ แสงโชติ ทองคำ ดวงขันเพชร พระครูปลัดณัฐพงศ์ คำมาก ผการัตน์ พินิจวัฒน์ กุลขณิษฐ์ อดิรุจโชติสิริ และศรีเสด็จ กองแกน, “พุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมกับปัญหาการดื่มสุรา : กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย”, **รายงานการวิจัย**, (วิทยาเขตหนองคาย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒), หน้า ๑๘.

[๕๘] วริยา ชินวรรโณ และฐิตารีย์ ศิริศรีษรชัย, **จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง**, (นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘) หน้า ๑๕๔.

เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ตั้งปณิธาน ปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง อดทนอดกลั้นอดออม และละวางความชั่ว ความทุจริตทั้งปวง

๓. การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านสถาบันครอบครัวเป็นอีกมิติหนึ่งของการพัฒนาสังคมบนฐานพุทธธรรม เพราะความสุขของครอบครัวคือสันติสุขของสังคม โดยส่งเสริมให้บิดามารดาผู้ปกครองอบรมบุตรหลานด้วยหลักพรหมวิหาร ๔ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ซึ่งจะเป็นต้นแบบในการฝึกเด็กให้เรียนรู้และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรู้สึกที่ดีงาม และมีปัญญาที่รับผิดชอบตนเองได้

๔. หลักไตรสิกขาว่าด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญโดยให้ผู้ฝึกอบรมเป็นผู้รู้จักอดทน อดกลั้น ข่มใจ วิริยะ และอุตสาหะ และสามารถละสิ่งที่ควรละ มีความเพียรที่ชอบธรรม โดยอาศัยกระบวนการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดี และใช้กระบวนการคิดแบบโยโสมนสิการ

๕. การสนทนาอย่างมีสติ สมาธิ เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้คนมีความละเอียดอ่อน รู้จักแขวนความคิด รับฟังอย่างประณีต ให้เกียรติผู้พูด รู้เท่าทันความคิดของตนเอง และนำไปสู่การละวางอัตตาและพัฒนาไปสู่สัมมาทิฏฐิต่อไป

๖. หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างดีในการทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่บนฐานพุทธธรรม เกิดสภาพของการรู้รักสามัคคีในชุมชนได้ เช่น

๑) มีการหมั่นประชุมกันอย่างเนื่องนิตย์ อย่างน้อย ๑ ครั้งทุกเดือน เพื่อช่วยกันระดมความคิดและช่วยกันแก้ไข

๒) เริ่มประชุม และเลิกประชุม พร้อมทำกิจที่พึงกระทำโดยพร้อมเพรียงกัน

๓) การใช้มติของเสียงข้างมาก

๔) การยอมรับและเคารพผู้อาวุโส

๕) การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

๖) การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม

๗) สมาชิกช่วยกันส่งเสริม และบำรุงพระพุทธศาสนา

๗. หลักอริยสัจสี่ว่าด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คือหัวใจสำคัญในการวิเคราะห์ชุมชนและเป็นกรอบคิดของชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อความสันติสุขในชุมชน[๕๙]

---

[๕๙] ธีระวุฒิ อรุณเวช, **กระบวนการพัฒนาสังคมสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขในระดับพื้นที่บนฐานพุทธธรรม**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/8937/11106.doc [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้น มีพระสงฆ์หลายรูปที่ได้แสดงบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และชี้นำให้ผู้คนเห็นถึงการนำหลักธรรมคำสั่งสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในบริบทต่าง ๆ โดยการเผยแพร่นั้นผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การเทศนาในวัดวาอาราม และทางสื่อต่าง ๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ ระบบสังคมออนไลน์ แต่เมื่อไปศึกษาวรรณกรรมทางวิชาการก็จะเห็นได้ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นถูกมองในเชิงปรัชญาโดยมี “สติ” (Mincfulness) เป็นปรัชญาพื้นฐานในการทำการศึกษาวิจัยโดยทั้งนักวิชาการชาวไทยและชาวต่างชาติ ในหลากหลายบริบทที่ล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในการนำไปประยุกต์ใช้ อาทิ การเรียนการสอน การรักษาทางจิตเวช การพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ก็ยังมีการศึกษาวิจัยจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนจำกัด ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องของพระพุทธศาสนา กับแนวคิดการจัดการความรู้ในแง่มุมที่ต่างกันไป อาทิ ความเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการสร้างองค์ความรู้ ความเชื่อมโยงระหว่างหลักการทางด้านการจัดการความรู้กับการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อมโยงระหว่างหลักการจัดการความรู้กับวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้[๖๐]

การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนา มีเป้าหมายในการสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและพฤติกรรม ที่มีลักษณะเป็นสุขหรือลดละความทุกข์ และสามารถนำเอาคุณภาพส่วนนั้นไปสร้างสรรค์คุณภาพด้านอื่นทั้งของตนเองและของคนในชุมชน ให้เกิดการอยู่ร่วมกันด้วยความสุข สันติ มีน้ำใจต่อกัน เป้าหมายข้างต้นมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งกว้าง แยกรายละเอียดได้หลายระดับในการที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชน จำเป็นต้องแปลความหมายเหล่านั้นออกมาเป็นนามธรรมและรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจมีการแปลความหมายหลายหลากได้ เพราะในสาระแห่งพุทธธรรมเองก็มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลเป็นหลายระดับ ตั้งแต่ระดับกัลยาณปุถุชนไปจนถึงระดับอริยบุคคลชั้นต่าง ๆ ในการพัฒนาระดับมหัพภาค ซึ่งครอบคลุมสังคมทั้งประเทศ ควรที่จะมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาศาสนาศีลธรรม ในระดับที่ถือว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐาน สำหรับการสร้างคนในชุมชนให้มีคุณ ภาพด้านจิตใจและพฤติกรรมที่ดีเพียงพอสำหรับการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบและความเกื้อกูลต่อกัน ซึ่งถ้าพิจารณาตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว ก็คือระดับศีล ๕ และธรรม ๕ ขั้นพื้นฐาน ได้แก่[๖๑]

---

[๖๐] มงคลชัย วิริยะพินิจ, **มองวัฒนธรรม สู่การจัดการความรู้**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๖), หน้า ๗๖-๗๗.

[๖๑] สุภาพรรณ ณ บางช้าง ไหม รัตนวรารักษ์ และยงยุทธ โรจนวรเกียรติ, **การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๑๕๕-๑๕๗.

๑. ศีล ๕ หรือเบญจศีล เป็นศีลหรือข้อควรละเว้นในลำดับเบื้องต้นตามพระโอวาทของพระพุทธเจ้า จัดเป็นศีลขั้นพื้นฐานที่สุดของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ศีล ๕ จึงครอบคลุมการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างครบถ้วนเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน หลักของศีล ๕ จึงมีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษยธรรมและความสงบสุขของสังคมมนุษย์ ได้แก่

๑) การละเว้นจากการปลงชีวิต

๒) การละเว้นการถือเอาของที่เจ้าของเขามิได้ให้

๓) การละเว้นการประพฤติผิดในกาม

๔) การละเว้นจากการกล่าวเท็จ

๕) การละเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๒. ธรรม ๕ หรือ เบญจธรรม เป็นข้อพึงปฏิบัติห้าประการตามหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ปลอดเวร ปลอดภัย เป็นการเพิ่มพูนความดีแก่ผู้ปฏิบัติตาม มีลักษณะเป็นข้อพึงปฏิบัติ ๕ ประการควบคู่กับเบญจศีล อันเป็นข้อไม่พึงปฏิบัติ ๕ ประการที่ควรละเว้น ธรรม ๕ มีหลักการหรือแนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่

๑) ความเมตตา กรุณา รักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญและคิดสงสารปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

๒) การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต

๓) ความสังวรในกาม ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางอารมณ์

๔) การมีสัจจะ ซื่อตรง

๕) การมีสติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ รู้จักยั้งคิด ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาหรือประมาท

อย่างไรก็ตาม การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาศาสนา ศีลธรรมที่การสร้างคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและพฤติกรรมของคนในชุมชนอย่างน้อยที่ระดับศีล ๕ และธรรม ๕ นี้ ก็ยังมีรายละเอียดของระดับภาวะต่างกันเป็นหลายระดับจำเป็นต้องขยายความตามหลักศีล ๕ และธรรม ๕ ออกมาเป็นเจตคติและพฤติกรรมในขอบเขตที่แคบลงโดยน่าจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างน้อย ๒ ประการ คือ ๑) ควรให้ต้องตามหลักพุทธธรรมโดยถือเอาพระไตรปิฎกเป็นหลักในการพิจารณา และ ๒) ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลแก่คนส่วนใหญ่ของชุมชน ทั้งนี้ก็ต้องมี

เป้าหมายที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพ ไปได้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคลด้วย[๖๒]

พุทธธรรม นอกจากจะเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ยังรวมถึงความเป็นไปในชนม์ชีพและพระปฏิปทาของพระพุทธองค์ ที่สะท้อนออกมาให้ปรากฏในพุทธธรรมอีกด้วยลักษณะสำคัญของพุทธธรรม มีดังนี้ ๑) เป็นที่รวบรวมหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทอย่างบริสุทธิ์ ๒) นำเสนอหลักการและสาระสำคัญของพระพุทธศาสนาอย่างครบถ้วน รอบด้านครอบคลุม และเป็นระบบอย่างชัดเจน และ ๓) เป็นมาตรฐานและเกณฑ์ของความเชื่อ และการปฏิบัติของชาวพุทธทั่วไป ทั้งในระดับชาวบ้านและพระภิกษุ พุทธธรรมจึงมีคุณค่าสำหรับวิถีชีวิตของมวลมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา ความสามารถของแต่ละบุคคล ที่จะนำมาพัฒนาตนเองให้เกิดความสุข ความเจริญงอกงามในชีวิต เพราะพระพุทธเจ้าเป็นเพียงผู้ค้นพบทางเดินของชีวิต แล้วนำมาบอกกล่าวให้แก่บุคคลอื่นเท่านั้น ซึ่งพุทธธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิตได้ เช่น ศีล ๕ พรหมวิหาร ๔ ฆราวาสธรรม ๔ และสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งการประยุกต์ใช้พุทธธรรมมาพัฒนาคุณภาพชีวิตเกิดประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ๑) เกิดการยอมรับความจริงเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นต่อสภาพร่างกาย สุขภาพของทุกคนต้องเป็นเช่นนี้ ไม่ใช่เพียงเราคนเดียวที่เป็น ๒) ด้านจิตใจและอารมณ์ เมื่อมีการรักษาศีล ฟังธรรมแล้วก็เกิดความอดทนอดกลั้น ลดความโกรธ ความโลภ เจริญสติ ฟังธรรม ช่วยเหลือสังคม เชื่อในกฎแห่งกรรมทำดีได้รับผลดีทำชั่วได้รับผลชั่วไม่ประมาท ปล่อยวาง ๓) เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม ช่วยให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี เข้าใจ เห็นใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน สามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งได้ รู้จักการให้ทาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข และ ๔) สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและรายได้ ไม่ประมาทในการใช้จ่ายทรัพย์ ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ[๖๓]

กล่าวโดยสรุปคือ การประยุกต์ใช้ความรู้หลักพุทธธรรม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีหลักปฏิบัติที่ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ไม่ให้ล่วงละเมิดหรือเบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งเป็นต้นต่อแห่งความขัดแย้งและความรุนแรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักพุทธธรรมที่ทำให้เกิดความสงบทั้งในระดับปัจเจกชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก มาประยุกต์ใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างดีกับชุมชน

---

[๖๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๗-๑๕๘.

[๖๓] ศิริชัย เชื้อตาพระ, “การใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชน ตำบลคำพี้ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”, **วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๓๔๑.

ตารางที่ ๒.๕ สรุปการประยุกต์ใช้ความรู้หลักพุทธธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรรณธานุพงศ์ มุ่งหมาย และคณะ	การนำหลักธรรมซึ่งเป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่การปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา เป็นกระบวนการแก้ปัญหาแบบองค์รวม
พระสุทิน จกกฺวโร (ราชวัฒน์) และคณะ	การนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความสงบทั้งในระดับปัจเจกชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลกซึ่งก่อให้เกิดความสุขสงบอย่างแท้จริง
พระครูปลัดเกษฎา ผาทอง และคณะ	การประมวลนำหลักธรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งเพื่อการแก้ปัญหาสังคมรวมถึงการสร้างสันติภาพด้วยพุทธธรรม
วริยา ชินวรรโณ และฐิตารีย์ ศิริศรีษรชัย	การใช้ความรู้พุทธธรรมมาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อกล่อมเกลาจิตใจในเรื่องของจิตสำนึก ความละอายต่อบาป ความซื่อสัตย์สุจริต
ธีระวุฒิ อรุณเวช	การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาปรับใช้เป็นฐานในระบวนการพัฒนาสังคม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้จนเกิดสัมมาทิฏฐิ
มงคลชัย วิริยะพินิจ	การเผยแผ่หลักพุทธธรรมผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การเทศนาในวัดวาอาราม และทางสื่อต่าง ๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ ระบบสังคมออนไลน์
สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ	การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนามีเป้าหมายในการสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและพฤติกรรม ที่มีลักษณะเป็นสุขหรือลดละความทุกข์ และสามารถนำเอาคุณภาพส่วนนั้นไปสร้างสรรค์คุณภาพด้านอื่น ทั้งของตนเองและของคนในชุมชน
ศิริชัย เชื้อตาพระ	กานำพุทธธรรมสามารถมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

ความไว้วางใจของประชาชน เป็นแนวคิดที่มีนักวิชาการสนใจศึกษาในหลายสาขาวิชา ดังนั้นความหมายของความไว้วางใจจึงมีความแตกต่างและคล้ายคลึงกัน ซึ่งความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในสังคมโลกตะวันตก ราวทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ได้มีการศึกษาถึงความไว้วางใจทางการเมืองอย่างกว้างขวาง มีทัศนะและข้อสรุปจากการศึกษาถึงเรื่องนี้แตกต่างกันออกไปตามแต่บริบทแวดล้อมของนักวิชาการผู้ให้คำนิยาม ดังนี้

ความไว้วางใจ เป็นความคาดหวังต่อบุคคลเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งด้านคำพูด การกระทำ คำมั่นสัญญาจากการเขียนหรือใช้ข้อความของบุคคลหรือกลุ่มซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจ[๖๔]

ความไว้วางใจ คือ การแสดงถึงความพึ่งพาอาศัยกันหรือความมั่นใจในบางสถานการณ์ ความไว้วางใจสะท้อนให้เห็นความคาดหวังผลลัพธ์ทางบวก ความไว้วางใจแสดงถึงความเสี่ยงบางประการต่อความคาดหวังของสิ่งที่ได้รับ และความไว้วางใจแสดงถึงบางระดับของความไม่แน่นอนต่อผลลัพธ์[๖๕]

ความไว้วางใจ คือ ระดับของความมั่นใจที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล หน่วยงานราชการและข้าราชการในการทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ซื่อสัตย์ ในฐานะตัวแทนของปวงชนของประเทศ ความไว้วางใจนี้ มักวัดจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และนำมาเปรียบเทียบตามกาลเวลาที่ผ่านไป ความไว้วางใจเป็นเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติงานภาครัฐ คือ การได้มาซึ่งความไว้วางใจ (pubic trust) ของประชาชน เป็นนโยบายและเป้าหมายสำคัญของการบริหารงานภาครัฐ กล่าวคือ เป็นการสร้างความศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน ข้าราชการควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ และควรมีการพัฒนาระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อป้องกันการประพฤติทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งเพื่อเป็นการมุ่งเน้นการเสริมสร้างจิตสำนึกข้าราชการให้ประพฤติตนอย่างมืออาชีพและมีคุณธรรม จริยธรรม มีสมรรถนะ และความสามารถในการให้บริการประชาชน ดังนั้นความสำคัญของความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อภาครัฐและข้าราชการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการภาครัฐ[๖๖]

---

[๖๔] Rotter, J. B., “Generalized Expectancies for Interpersonal Trust”, **American Psychologist**, Vol. 26 No. 5 (May 1971): 443–452.

[๖๕] Golembiewski, R.T., & McConkie, M., **The Centrality of Interpersonal Trust in Group Processes**. 2nd ed., (New York: John Wiley & Sons, 1975), pp. 131-170.

[๖๖] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, **คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการ**, (นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๐), หน้า ๖.

ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) คือ การประเมินขั้นเริ่มต้นที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ความซื่อสัตย์ ความสามารถ และการสร้างความเท่าเทียม มีระดับตั้งแต่ไว้วางใจสูงสุดลดหลั่นกันไปจนถึงรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมืองสูงสุด (ความระแวงสงสัยทางการเมือง) เป็นความโน้มเอียงที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลอย่างหนึ่งที่มีต่อระบบการเมือง[๖๗]

ความไว้วางใจเป็นทัศนคติที่บุคคลมีต่อระบบการเมืองการปกครองของตน และแสดงออกโดยการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจ หรือความไม่ไว้วางใจของบุคคลต่อบุคคลอื่น หรือต่อสถาบันทางการเมือง เช่น การมีความศรัทธา หรือความเชื่อมั่นต่อสถาบัน หรือต่อผู้นำทางการเมือง[๖๘]

สรุปได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ระดับของความมั่นใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลที่มีต่อบุคคล ระบบการเมือง หรือการบริหารงานภาครัฐ ในด้านประสิทธิภาพ ความซื่อสัตย์ ความสามารถ ความเท่าเทียม มีตั้งแต่ระดับไว้วางใจจนถึงรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมือง หรือการระแวงสงสัย

ตารางที่ ๒.๖ สรุปความหมายของความไว้วางใจทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Rotter, J. B.	ความไว้วางใจ คือ ความคาดหวังต่อบุคคลเป็นที่น่าเชื่อถือของบุคคลหรือกลุ่มซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจ
Golembiewski, R.T.	ความไว้วางใจ คือ การแสดงถึงความพึ่งพาอาศัยกันหรือความมั่นใจในบางสถานการณ์ สะท้อนให้เห็นความคาดหวังผลลัพธ์ทางบวก
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	ความไว้วางใจ คือ ระดับของความมั่นใจที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล หน่วยงานราชการ และข้าราชการในการทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ในฐานะตัวแทนของปวงชน

[๖๗] ชิตพล กาญจนกิจ, “ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (คณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕.

[๖๘] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, **วัฒนธรรมทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒-๑๓.

ตารางที่ ๒.๖ สรุปความหมายของความไว้วางใจทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชิตพล กาญจนกิจ	ความไว้วางใจทางการเมือง คือ การประเมินขั้นเริ่มต้นที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล มีระดับตั้งแต่ไว้วางใจสูงสุดลดหลั่นกันไปจนถึงรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมืองสูงสุด หรือความระแวงสงสัยทางการเมือง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	ความไว้วางใจเป็นทัศนคติที่บุคคลมีต่อระบบการเมืองการปกครองของตนและแสดงออกโดยการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

๒.๓.๑ ตัวแบบของแนวคิดของความไว้วางใจทางการเมือง

ความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจทางการเมืองของบุคคลต่อบุคคลอื่น หรือต่อสถาบันทางการเมือง เช่น การมีความศรัทธา หรือความเชื่อมั่นต่อสถาบัน หรือต่อผู้นำทางการเมืองถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง[๖๙] จากการศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของ Kenneth Newton & Pippa Norris[๗๐] มองความรู้สึกเชื่อมั่นในสถาบันทางการเมืองผ่านแนวคิด ๓ สำนักคิดหลักที่อธิบายความรู้สึกไว้วางใจทางการเมือง ทั้งในระดับบุคคล และระดับสถาบัน อันจะมีผลไปยังการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ได้แก่

๑. ตัวแบบในแง่ของจิตวิทยาสังคม

เมื่อได้สังเคราะห์เนื้อหาของแนวคิดนี้ เห็นว่าสำนักคิดนี้มองความไว้วางใจและความเชื่อมั่นว่าเป็นลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพของมนุษย์แต่ละคนเห็นว่า ความรู้สึกถึงความดีที่อยู่ภายในจิตใจ ซึ่งก็คือการไว้ใจในผู้อื่นและตนเอง และการมองโลกในแง่ดีจะเป็นตัวกำหนดความไว้วางใจในระดับพื้นฐาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เองจะมีอิทธิพลต่อลักษณะเชิงพฤติกรรมอีกหลาย ๆ อย่าง ส่วน Rosenberg กลับโต้แย้งว่า ความรู้สึกไว้วางใจในบุคคล และความเชื่อที่ว่าประชาชนจะร่วมมือกันเป็นพื้นฐาน และมีแนวโน้มว่าจะช่วยเหลือ คนอื่น ๆ ต่างหาก ที่จะเป็นตัวกำหนดความไว้วางใจในตัวคนอื่น เพราะแต่ละคนจะมองโลกในแง่ดีและเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ร่วมมือรวมถึง

---

[๖๙] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, **วัฒนธรรมทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒.

[๗๐] Turton, A., “ Production, Power and Participation in Rural Thailand, Experiences of Poor Farmers’ Groups”, **Report**, (Geneva: United Nations Research Institute for Social Development, 1987), p. 116.

การไว้ใจหรือไม่ เกิดจากเหตุการณ์ที่ส่งผลในทางจิตใจในอดีตและถูกก่อตัวขึ้น ส่วนคนที่มองโลกในแง่ร้าย ก็เป็นผลมาจากประสบการณ์ส่วนตัวในชีวิตของพวกเขา คนกลุ่มหลังนี้จึงค่อนข้างที่จะปกป้องตัวเองหรือแปลกแยกออกไป ไม่ไว้วางใจและระวังบุคคลอื่น และมองโลกในแง่ร้าย รวมถึงประชาชนและนักการเมืองทั่วไป[๗๑] ในมุมมองนี้ ความไว้วางใจจึงเป็นประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อโลกทางการเมืองที่สังเกตเห็นได้ ข้อถกเถียงที่มีต่อเรื่องความไว้วางใจทางการเมือง ได้เน้นไปที่สมมุติฐานของแนวทางจิตวิทยาสังคม โดยมองเพียงแค่ความแตกต่างระหว่างความไว้วางใจผู้อื่นกับความไม่เชื่อมั่นเท่านั้น โดยไม่ได้อธิบายถึงความหมายแต่อย่างใด ซึ่งความไว้วางใจ หมายความว่า สมาชิกในสังคมรู้สึกว่าผลประโยชน์ของพวกเขาจะยังได้รับความใส่ใจอยู่ แม้ว่าผู้ที่มีอำนาจนั้นจะเปิดเผยในรายละเอียดของกระบนการพิจารณาเพียงบางส่วนก็ตาม แนวคิดนี้จึงมีข้อจำกัดที่ค่อนข้างจะชัดเจนว่า ยากที่จะอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงในแง่ความไว้วางใจของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ แนวทางนี้จึงเน้นหนักไปที่ลักษณะของแต่ละบุคคล และไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางการเมือง และสังคมในฐานะที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

๒. ตัวแบบในแง่สังคมและวัฒนธรรม (The Social and Cultural Model)

ในสาระของแนวคิดนี้จะเห็นว่า สำนักคิดนี้เป็นแนวคิดทางสังคมวิทยาที่เห็นว่าความสามารถที่จะไว้วางใจผู้อื่น และดำรงความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนเป็นผลผลิตของประสบการณ์ทางสังคม และกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม (Socialization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นสมาชิกในสมาคมอาสาสมัครของสังคมสมัยใหม่ ทฤษฎีนี้จึงต้องมองย้อนกลับไปที่แนวคิดของ Alexis de Tocqueville & John Stuart Mill ซึ่งเน้นไปที่ความสำคัญของสมาคมอาสาสมัคร และการผูกพันทางสังคมในฐานะที่เป็นพื้นฐานของเรียนรู้ประชาธิปไตย นักคิดร่วมสมัยหลายคนก็ได้เห็นสอดคล้องกันว่า ความไว้วางใจ การพึ่งพาแลกเปลี่ยนระหว่างกัน และความร่วมมือกัน เป็นความสามารถของสังคมในการที่จะเสริมสร้างลักษณะสำคัญของประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญของประชาสังคม ในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะร่วมมือ หรือให้ความสนใจในเรื่องความไว้วางใจหรือวัฒนธรรมว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตยที่สันติและมีเสถียรภาพ

แนวคิดนี้จึงโต้แย้งในสาระสำคัญว่า ประสบการณ์และสถานการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะในด้านการศึกษาที่สูงขึ้น การมีส่วนร่วมในชุมชนภายใต้วัฒนธรรมแบบร่วมมือกัน และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมแบบอาสาสมัคร จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือกันทางสังคม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพึ่งพากันระหว่างบุคคล ในทางกลับกันสิ่งเหล่านี้ก็จะช่วยสร้างสถาบัน

---

[๗๑] Robertson, D., **A Dictionary of Modern Politics**, 2nd Ed., (London: Europa Publications Ltd., 1993), p. 977.

และองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ รวมไปถึงสถาบันและกลุ่มของรัฐ ซึ่งประชาชนสามารถให้ความมั่นใจได้ ในอีกด้านหนึ่งนั้น สถาบันและองค์กรเหล่านี้ก็จะช่วยสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ การพึ่งพาระหว่างกัน และความเชื่อมั่นในสถาบันอื่น ๆ ด้วย[๗๒]

๓. ตัวแบบในแง่ของผลงานสถาบัน (The Institution Performance Model)

เมื่อพิจารณาในทางสถาบันจะเห็นว่า สำนักคิดนี้เน้นไปที่ผลงานและการดำเนินงานของรัฐบาลในฐานะที่เป็นกุญแจที่จะเข้าใจถึงความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล โดยเห็นว่าความไว้วางใจและความเชื่อมั่นไม่ได้เป็นบุคลิกภาพของบุคคล หรือเป็นผลผลิตโดยตรงของสภาพสังคม ซึ่งเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยหรือทุนทางสังคมที่ได้รับการพัฒนาแล้ว แต่เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ ความเชื่อมั่นในสถาบันการเมือง จึงมีลักษณะที่กระจัดกระจายอยู่ท่ามกลางรูปแบบบุคลิกภาพที่หลากหลาย และรูปแบบทางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป สถาบันของรัฐที่ดำเนินงานอย่างดีก็จะสามารถได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน ส่วนสถาบันที่ดำเนินงานไม่ดีหรือไม่มีประสิทธิภาพก็จะก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่ำ ซึ่งจากทั้งสามสำนักคิด Norris ได้ใช้ในการทดสอบดูความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในสถาบันการเมืองกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ความไว้วางใจทางสังคม และการดำเนินงานของรัฐบาลในระดับรัฐ-ชาติ (non-states) ประชาธิปไตยที่แตกต่างกันใน ๓ ลักษณะ พบว่ามีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างความไว้วางใจทางสังคมกับความไว้วางใจในรัฐบาลและสถาบันของรัฐ ความไว้วางใจทางสังคมจะช่วยสร้างสถาบันทางสังคมและการเมืองที่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันสถาบันทางสังคมและการเมืองก็จะมีส่วนสนับสนุนให้เกิดความไว้วางใจทางสังคมด้วย ความไว้วางใจจึงเป็นความตั้งใจกระทำต่อผู้อื่นบนพื้นฐานความคาดหวังเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและการพึ่งพากัน เป็นทั้งความเชื่อ (Belief) การตัดสินใจ (Decision) และ การกระทำ (Actiono)[๗๓]

สรุปได้ว่าตัวแบบในแง่ของจิตวิทยาสังคม มองความไว้วางใจและความเชื่อมั่นเป็นลักษณะพื้นฐานของของมนุษย์แต่ละคน การมองโลกในแง่ดีจะเป็นตัวกำหนดความไว้วางใจในระดับพื้นฐาน แนวทางนี้จึงเน้นหนักไปที่ลักษณะของแต่ละบุคคล และไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางการเมือง และสังคมในฐานะที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ตัวแบบในแง่ของจิตวิทยาสังคม มองความ

---

[๗๒] Kramer, R. M., **Organizational Trust: A Reader**, (Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2006), p. 115.

[๗๓] Davis, J. H., Schoorman, F. D., Mayer, R. C., & Tan, H. H., “The Trusted General Manager and Business Unit Performance: Empirical Evidence of a Competitive Advantage”, **Strategic Management Journal**, 21, (2000): 563-576.

ไว้วางใจและความเชื่อมั่นเป็นลักษณะพื้นฐานของของมนุษย์แต่ละคน การมองโลกในแง่ดีจะเป็นตัวกำหนดความไว้วางใจในระดับพื้นฐาน แนวทางนี้จึงเน้นหนักไปที่ลักษณะของแต่ละบุคคล และไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางการเมือง และสังคมในฐานะที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ตัวแบบในแง่สังคมและวัฒนธรรม (The Social and Cultural Model) เชื่อว่าความไว้วางใจเกิดจากความร่วมมือกันทางสังคมและวัฒนธรรม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพึ่งพากันระหว่างบุคคลจะช่วยสร้างสถาบันและองค์กรทางสังคมให้เข้มแข็ง รวมไปถึงสถาบันและกลุ่มของรัฐด้วย ซึ่งประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่น และตัวแบบในแง่ของผลงานสถาบัน (The Institution Performance Model) เชื่อว่าผลงานและการดำเนินงานของรัฐบาลเป็นตัวกำหนดความม้ชื่อมั่น เช่น รัฐที่ดำเนินงานอย่างดีก็จะสามารถได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน ส่วนที่ดำเนินงานไม่ดีหรือไม่มีประสิทธิภาพก็จะก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่ำ

ตารางที่ ๒.๗ สรุปตัวแบบของแนวคิดของความไว้วางใจทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	ความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจทางการเมืองถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง
Turton, A.	ความไว้วางใจทางการเมือ คือ ความรู้สึกเชื่อมั่นในสถาบันทางการเมืองผ่าน ๓ สำนักคิด คือ ตัวแบบในแง่ของจิตวิทยาสังคม ตัวแบบในแง่สังคมและวัฒนธรรม และตัวแบบในแง่ของผลงานสถาบัน
Robertson, D.	ความไว้วางใจและความเชื่อมั่น เป็นลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพของมนุษย์ ความรู้สึกถึงความดีที่อยู่ภายในจิตใจ ซึ่งก็คือการไว้ใจในผู้อื่นและตนเอง และการมองโลกในแง่ดีจะเป็นตัวกำหนดความไว้วางใจในระดับพื้นฐาน
Kramer, R. M.	ประสบการณ์และสถานการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะในด้านการศึกษาที่สูงขึ้น การมีส่วนร่วมในชุมชนภายใต้วัฒนธรรมแบบร่วมมือกัน และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมแบบอาสาสมัคร จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือกันทางสังคม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการพึ่งพากันระหว่างบุคคล

ตารางที่ ๒.๗ สรุปตัวแบบของแนวคิดของความไว้วางใจทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Davis, J. H.	ผลงานและการดำเนินงานของรัฐบาลในฐานะที่เป็นกุญแจที่จะเข้าใจถึงความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล โดยเห็นว่า ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นไม่ได้เป็นบุคลิกภาพของบุคคล หรือเป็นผลผลิตโดยตรงของสภาพสังคม ซึ่งเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยหรือทุนทางสังคมที่ได้รับการพัฒนาแล้ว แต่เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของรัฐบาล

๒.๓.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของความร่วมมือร่วมใจกัน แม้จะมีความขัดแย้งกันอยู่บ้างก็ตาม ความสำ เร็จในการดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ส่วนหนึ่งย่อมต้องอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องมีความเชื่อมั่นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตย จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้ดีกว่าการปกครองแบบอื่น ทั้งฝ่ายผู้นำและฝ่ายประชาชนจะต้องมีความเชื่อว่า เราจะฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายไปได้ด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมักจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า แต่มีความมั่นใจได้[๗๔] ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้นำเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่

๑. ปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ

นโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการทำงานของพรรคที่เป็นรัฐบาลที่ต้องสนใจที่จะกำหนดนโยบายที่ดี และให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุข ความเสมอภาค และความเป็นธรรมให้กับประชาชน และสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ นโยบายจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวในการบริหารประเทศ นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในสังคม โดยเฉพาะประชาชน เนื่องจากนโยบายของพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่ต้องมีการเผยแพร่

[๗๔] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, **วัฒนธรรมทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖), หน้า ๓๓.

ออกสู่สาธารณชน ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น[๗๕]

นักวิชาการด้านโยบายศาสตร์ได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะไว้อย่างหลากหลายขึ้นอยู่กับความสนใจและวัตถุประสงค์นโยบายสาธารณะ เป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาลซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์แน่นอนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง คือ เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงปัญหาในอนาคต และเพื่อก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา รัฐบาลมีความจริงใจและจริงจังที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ และนโยบายอาจเป็นบวก หรือเป็นลบ หรืออาจเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำก็ได้[๗๖]

นโยบายสาธารณะจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานของพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล นโยบายสาธารณะถือว่าเป็นแนวทางการดำเนินงาน โดยรัฐบาลเป็นแกนนำในการกำหนดนโยบายเพื่อจัดทรัพยากรต่าง ๆ ให้แก่พลเมืองโดยรวม การกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นการตัดสินใจวางแนวทางกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนา หรือการตอบสนองความต้องการ สิ่งสำคัญคือการตัดสินใจว่าจะกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไร ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ได้แก่ การระบุปัญหา การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย การศึกษาข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย การออกแบบทางเลือกนโยบาย การวิเคราะห์ทางเลือก การจัดทำร่างนโยบายเสนอแนะกลยุทธ์ในการดำเนินนโยบาย และการอนุมัติและประกาศเป็นนโยบายตามลำดับ[๗๗]

สรุปได้ว่าปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ ในฐานะที่นโยบายเป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการทำงานของพรรคที่เป็นรัฐบาล ที่ต้องสนใจที่จะกำหนดนโยบายที่ดี และให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายอาจเป็นบวก หรือเป็นลบ หรืออาจเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำก็ได้ ซึ่งเป็นการตัดสินใจวางแนวทางกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาหรือการตอบสนองความต้องการของประชาชน

---

[๗๕] สนธิกาญจน์ เพื่อนสงคราม, “กรอบนโยบายสาธารณะที่ดีที่พรรคการเมืองของไทย ควรนำมาประกอบการจัดทำนโยบายการบริหารประเทศ”, **รัฐสภาสาร**, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๑๑ (พฤศจิกายน ๒๕๖๐) : ๙.

[๗๖] ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์, **การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

[๗๗] พระครูปลัดประวิทย์ วรธมฺโม พระครูใบฎีกาศักดิ์ดนัย สนฺตจิตฺโต และสัญญา สดประเสริฐ, “การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย”, **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๖๔) : ๓๐.

๒. ปัจจัยด้านประสิทธิผลการทำงาน

ประสิทธิผล ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น[๗๘] ซึ่งการศึกษาประสิทธิผลการทำงานนั้นได้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและกว้างขวาง ตั้งแต่ยุคแรกในการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีองค์การ ถือได้ว่ามีความสำคัญเพราะเป็นแก่นของแนวคิดที่มีผลในการขับเคลื่อนองค์การในด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างองค์การวัฒนธรรมขององค์การ ภาวะผู้นำ การวางแผนทางด้านยุทธศาสตร์ขององค์การเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นประสิทธิผลการทำงานขององค์การ จึงถือได้ว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นเป้าหมายสูงสุดของผู้บริหารที่จะต้องบรรลุถึง และประสิทธิผลขององค์การ (Organization Effectiveness) ก็ยังมีความสำคัญต่อทิศทางขององค์การ เพราะเป็นการมองในระดับขององค์การที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในเชิงกระบวนการและผลลัพธ์ ซึ่งสามารถที่จะส่งผลในเรื่องของความอยู่รอดขององค์การด้วย[๗๙]

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการทำงาน ได้แก่ ๑) กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ภายในองค์กร และโอกาส รวมถึงอุปสรรคต่าง ๆ ภายนอก ๒) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ๓) ระบบขององค์กรที่บรรลุเป้าหมาย ๔) แบบของการบริหารจัดการของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ๕) บุคลากรผู้ร่วมในองค์กร ๖) ความสามารถของพนักงานในองค์กร และ ๗) ค่านิยมร่วมของพนักงานในองค์กร[๘๐]

สรุปได้ว่าประสิทธิผลคือผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น มีความสำคัญเพราะเป็นเป้าหมายสูงสุดของผู้บริหารที่จะต้องบรรลุถึง ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการทำงาน เช่น กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ โครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ระบบองค์กร แบบของการบริหารจัดการของผู้บริหาร บุคลากรในองค์กร ความสามารถของพนักงาน และค่านิยมองค์กร

---

[๗๘] ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖).

[๗๙] ปริญ บุญฉลวย, “วัฒนธรรมองค์การ องค์การการเรียนรู้กับประสิทธิผลองค์การของศาลยุติธรรม : ตัวแบบสมการโครงสร้าง”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม**, (คณะพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐.

[๘๐] สุภชาติ สิงห์สำโรง, “เทคนิคการสร้างประสิทธิผลของการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับองค์การ”, **Journal of Modern Learning Development**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๔๔.

๓. ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสาร (Communication) มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนต้องใช้การสื่อสาร ทั้งในการทำงาน การเรียน การประกอบกิจวัตรประจำวัน เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารมีหลากหลายความหมายตามมุมมองและความสนใจที่แตกต่างกันไปของนักวิชาการ[๘๑] ในทางการเมืองนั้น การสื่อสารทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองหรือที่เรียกว่า การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)[๘๒]

การสื่อสารทางการเมืองมีทั้งในความหมายเชิงกว้างและเชิงแคบ ในความหมายเชิงกว้าง การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์ทำขึ้นหรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตน การยื่นข้อเรียกร้องระหว่าง ประเทศ หรือการกล่าวคำปราศรัยของนักการเมืองย่อมหมายถึงการสื่อสารทางการเมือง ส่วนในความหมายเชิงแคบ กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิดและทัศนคติ อันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว การศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมือง มักจะมองการสื่อสารทางการเมือง โดยนัยแห่งความหมายแคบนี้ เช่น การศึกษาเรื่องการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง อาจเน้นในเรื่องการใช้โทรทัศน์ โปสเตอร์และการกล่าวคำปราศรัยของพรรคและนักการเมือง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอดและการแพร่ของข่าวสารทางการเมือง อันเกี่ยวกับการเมืองระหว่างผู้มีตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมืองที่ครอบคลุมการสื่อสาร ในทุกกิจกรรมของมนุษย์ทางสังคมและการเมือง รวมทั้งเป็นการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้คนในสังคม เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมการเมือง เช่น การเข้าร่วมทางการเมือง การเลือกสรรค์ทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองไว้ว่าเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (รายได้จากภาษี) อำนาจรัฐ (ใครเป็นผู้มอบอำนาจในการตรากฎหมาย การตัดสินใจในการใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร) การอนุญาตที่เป็นทางการ (รัฐจะให้ประโยชน์หรือลงโทษอย่างไร)[๘๓]

สรุปได้ว่าการสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนต้องใช้การสื่อสารทั้งสิ้น ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองเป็นการถ่ายทอดความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นใน

---

[๘๑] ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามร, **ทฤษฎีการสื่อสาร**, (กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๖), หน้า ๑.

[๘๒] สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, **การสื่อสารกับสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๑๘-๑๒๔.

[๘๓] McNair, B., **An Introduction to Political Communication**, (2nd ed.), (New York : Routledge, 2003), pp. 3-4.

ระบบการเมือง การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการถ่ายทอดและการแพร่ของข่าวสารทางการเมือง อันเกี่ยวกับการเมืองระหว่างผู้มีตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมือง

๔. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ

ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีนับว่าเป็นผู้ที่ได้รับความสำเร็จในการงานทั้งปวง ความสำคัญของบุคลิกภาพที่ปรากฏชัดอยู่ทั่วไปจะเห็นได้จากการคัดเลือกและคัดสรรบุคคลเข้าปฏิบัติงานศึกษาต่อหรือทำงานตามบริษัท องค์การ รัฐวิสาหกิจ กระทรวง ทบวง กรม หรือวงการธุรกิจ โดยเฉพาะการเงินธนาคาร ความน่าเชื่อถือเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ความเชื่อถือเลื่อมใสศรัทธา พนักงาน นักบริหารทางธุรกิจที่มีบุคลิกาภาพไม่ดีย่อมทำลายภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นผลเสียและเกิดอุปสรรคต่อการทำงาน การดำเนินกิจการต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจ ให้สามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นได้ นั่นหมายถึงคนที่มีลักษณะบุคลิกภาพที่ดีย่อมมีโอกาสและประสบผลสำเร็จในชีวิตมากทั้งด้านครอบครัว ชีวิตส่วนตัวการศึกษาเล่าเรียน ดังจะเห็นได้จากการประกาศรับสมัครงานจะกำหนดคณสมบัติของผู้สมัครงานที่สำคัญประการหนึ่ง คือมีบุคลิกภาพดีและมีความเป็นผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม จากความสำคัญนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพสามารถกำหนดอนาคตและความสำเร็จได้[๘๔]

ประเภทของบุคลิกภาพแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะสำคัญ ๆ คือ บุคลิกภาพภายนอก (External Personality) หมายถึง บุคลิกภาพส่วนที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น รูปร่างหน้าตา กิริยามารยาท การแต่งตัว วิธีพูดจา การนั่ง การยืน และบุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) ซึ่งหมายถึงส่วนที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า การที่มองเห็นได้ยากอาจจะต้องใช้การอนุมาน เช่น สติปัญญา ความถนัด อารมณ์ ความใฝ่ฝัน ความปรารถนา ค่านิยม ทัศนคติ ซึ่งบุคลิกภาพทั้ง ๒ ลักษณะนั้นไม่อาจแยกออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง บุคลิกภาพภายนอก และบุคลิกภาพภายในจึงมีความสัมพันธ์กัน และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน บุคลิกภาพของมนุษย์นั้นถูกหล่อหลอมมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ การปรับตัว ซึ่งบุคลิกภาพของแต่ละคนนั้นมีทั้งลักษณะที่เป็นแบบผิวเผินไม่ถาวรและเป็นนิสัยที่แท้จริง บางส่วนถูกปกปิดซ่อนเร้น ทั้งแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือของสังคมโดยรวม[๘๕]

---

[๘๔] ชลลดา ทวีคูณ, **เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๘.

[๘๕] สายฝน เลาหะวิสุทธิ์, “บุคลิกภาพและสัมพันธภาพของบุคลากรปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จขององค์กร”, **วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ**, ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๓.

สรุปได้ว่าผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพที่ดีย่อมมีโอกาสและประสบผลสำเร็จในชีวิตมากทั้งด้านครอบครัว ชีวิตส่วนตัวการศึกษาเล่าเรียน ประเภทของบุคลิกภาพแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะสำคัญ ๆ คือ บุคลิกภาพภายนอก (External Personality) หมายถึง บุคลิกภาพส่วนที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า และบุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) ที่มองเห็นได้ยากอาจจะต้องใช้การอนุมาน เช่น สติปัญญา อารมณ์ ค่านิยม ทัศนคติ เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๘ สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	ความสำเร็จในการดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ส่วนหนึ่งย่อมต้องอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
สนธิกาญจน์ เพื่อนสงคราม	ปัจจัยด้านนโยบายเป็นสิ่งสำคัญ ในฐานะที่นโยบายเป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการทำงานของพรรคที่เป็นรัฐบาลที่ต้องสนใจที่จะกำหนดนโยบายที่ดี และให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์	นโยบายอาจเป็นบวก หรือเป็นลบ หรืออาจเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำก็ได้
พระครูปลัดประวิทย์ วรธมฺโม พระครูใบฎีกาศักดิ์ดนัย สนฺตจิตฺโต และสัญญา สดประเสริฐ	การวางนโยบายเป็นการตัดสินใจวางแนวทางกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนา หรือการตอบสนองความต้องการ
ราชบัณฑิตยสถาน	ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น
ปริญ บุญฉลวย สุภชาติ สิงห์สำโรง	ประสิทธิผลการทำงานขององค์การมีความสำคัญเพราะเป็นเป้าหมายสูงสุดของผู้บริหารที่จะต้องบรรลุถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการทำงาน เช่น กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ โครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ระบบองค์กร แบบของการบริหารจัดการของผู้บริหาร บุคลากรในองค์กร ความสามารถของพนักงาน และค่านิยมองค์กร
ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามร	การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนต้องใช้การสื่อสาร
สุรพงษ์ โสธนะเสถียร	การสื่อสารทางการเมืองคือ การถ่ายทอดความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบการเมือง

ตารางที่ ๒.๘ สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
McNair, B.	การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอดและการแพร่ของข่าวสารทางการเมือง อันเกี่ยวกับการเมือง ระหว่างผู้มีตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมือง
ชลลดา ทวีคูณ	ผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพที่ดีย่อมมีโอกาสและประสบผลสำเร็จในชีวิตมากทั้งด้านครอบครัว ชีวิตส่วนตัว การศึกษาเล่าเรียน
สายฝน เลาหะวิสุทธิ์	ประเภทของบุคลิกภาพแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะสำคัญ ๆ คือ บุคลิกภาพภายนอก (External Personality) หมายถึง บุคลิกภาพส่วนที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า และบุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) ที่มองเห็นได้ยากอาจจะต้องใช้การอนุมาน เช่น สติปัญญา อารมณ์ ค่านิยม ทัศนคติ เป็นต้น

๒.๓.๓ องค์ประกอบของความไว้วางใจทางการเมือง

ความไว้วางใจทางการเมือง มีสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีความไว้วางใจนักการเมืองและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นมาจากหลายด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านนโยบาย ด้านการสื่อสารทางการเมือง และด้านการบริหารงาน[๘๖]

๑. ด้านพฤติกรรม

จากการที่นักการเมืองเป็นที่จับตาจากสาธารณะชนไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยการใช้อำนาจ การพูดจา การกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง พฤติกรรมจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องควบคุมหรือระงับ ดังนั้น การควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองให้ประสบผลสำเร็จจึงจำเป็นต้องสร้างสำนึกหรือมโนธรรมแห่งความรู้สึกผิดชอบชั่วดี โดยให้เกิดความรู้สึกละอาย หากจะทำในสิ่งไม่ถูกไม่ควร หรือเรียกได้

---

[๘๖] ไพบูลย์ สุขเจตนี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๓๒.

ว่า“คุณธรรมและจริยธรรม” นักการเมืองจะต้องมีภาวะผู้นำ สร้างความเชื่อถือและเชื่อมั่นให้กับประชาชนในชุมชนและต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อที่จะนำพาชุมชนให้ได้รับการพัฒนา ตามกระบวนการที่ภาครัฐหรือองค์กรอื่นดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวผู้นำในเรื่องขององค์ความรู้และศักยภาพของผู้นำ[๘๗] คุณธรรมจริยธรรมที่นักการเมืองพึงปฏิบัติ สรุปได้ ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม (the rule of law) ได้แก่ การใช้กฎหมายในการบริหารประเทศที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและอำนาจอธิปไตยของประชาชน

๒. ความอดทนอดกลั้น (tolerance) ความใจกว้าง (open-mindedness) และความมีน้ำใจนักกีฬา (sporting spirit) เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีประสบการณ์ เพื่อนำมาประมวลใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงาน

๓. คำนึงถึงความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความถูกต้องเหมาะสม (decency) และความน่าเชื่อถือ (credibility) ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวจะทำให้งานที่รับผิดชอบอยู่นั้นประสบความสำเร็จ การมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมายตามลายลักษณ์อักษรแต่เพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่พอเพียง การกระทำอันใดที่ไม่เหมาะสมแม้จะถูกต้องตามกฎหมายก็จะขาดความชอบธรรมทางการเมือง อันจะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของนักการเมืองในที่สุด

๔. การบริหารบ้านเมืองจะต้องอิงหลักธรรมาภิบาล (good governance) ได้แก่ ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความโปร่งใส (transparency) การมีส่วนร่วมของประชาชน(participation) ความรับผิดชอบเปิดให้ไล่เบี้ยได้ (accountability) และความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) ซึ่งหมายถึงการกระทำนั้นต้องส่งผลในทางบวกทั้งในแง่ผลได้ (output) และผลลัพธ์ (outcome)

๕. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (popular sovereignty) โดยมอบหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกถึงสิทธิและอำนาจของประชาชน ดังคำกล่าวที่ว่า เสียงของประชาชนคือเสียงของสวรรค์

๖. สิทธิเสรีภาพ (rights and freedom) ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำที่มีอำนาจตามกฎหมาย จะต้องยึดถือตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิดเจ้าของอำนาจอธิปไตย

---

[๘๗] อัฒธวัจภ์ ขำพร้อม, “วิธีการพัฒนาผู้นำชุมชน ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน”, **รายงานการวิจัย**, (พิษณุโลก : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนพิษณุโลก, ๒๕๕๕)

๗. ความเสมอภาค (equality) การปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนเสมอภาคเท่ากันหมด หนึ่งคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้หนึ่งเสียง (one man one vote) การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลอันใดก็ตามจึงถือว่าขัดต่อหลักการประชาธิปไตย

๘. ค่านิยมและจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย (the democratic ethos) ซึ่งหมายถึงค่านิยมที่ได้รับการอบรมตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา และทางสังคม ให้มีความเชื่อและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การพัฒนาจิตวิญญาณประชาธิปไตย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตย

๙. ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือกรรมวิธี (means) เพื่อเป้าหมายทางการเมือง แต่ขณะเดียวกันระบบประชาธิปไตยก็เป็นเป้าหมายอันสูงส่ง (noble end) ในตัวเอง

๑๐. ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติ บริหาร และศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องตระหนักว่าผลประโยชน์สูงสุดจะต้องเป็นผลประโยชน์ที่เอื้ออำนวยต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๑๑. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูง จำเป็นอย่างยิ่งต้องยึดถือหลักจริยธรรมทางการเมือง รวมตลอดทั้งมารยาททางการเมือง โดยจะต้องกระทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต คำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดต่อประชาชน ชาติ และบ้านเมือง

๑๒. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต้องเป็นบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ การมีอุดมการณ์ทางการเมือง (political ideology) การมีจริยธรรมทางการเมือง (political ethics) การมีความรู้ทางการเมือง (political knowledge) การมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (political sense) และการเข้าใจอารมณ์ทางการเมือง (political mood) ของประชาชนอย่างถูกต้อง[๘๘]

๒. ด้านนโยบาย

การดำเนินนโยบายสาธารณะในประเทศไทย มักจะพบปัญหาในทุก ๆ ขั้นตอน คือ การกำหนดนโยบายไม่เป็นไปตามขั้นตอนกระบวนการนโยบาย การตัดสินใจในนโยบายไม่ได้คำนึงในหลาย ๆ มิติ ทางสังคม และเศรษฐศาสตร์ในระดับชุมชน นโยบายไม่มีหลักเหตุผล เป็นการกำหนดนโยบายเพื่อการหาเสียงของพรรคการเมือง ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ไม่มีการศึกษาทางเลือกนโยบาย หรือการค้นคว้าวิจัยให้มีข้อมูลเชิงประจักษ์ ขาดการศึกษาเรื่องผลกระทบของนโยบายทั้งทางตรงและทางอ้อม ขาดการให้ประชาชนได้มีส่วนรับรู้ในโยบายตั้งแต่จุดเริ่มต้น การตัดสินใจมักเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจไม่ใช่ประชาชน บทบาทของกลุ่มการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทำให้นโยบายไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสาธารณะได้ การแก้ไขควรดำเนินการโดยต้องสร้าง

---

[๘๘] ภัทรษมน รัตนางกูร, “**คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง**”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://phatrasamon.blogspot.com/2009/08/blog-post_30.html [๓ สิงหาคม ๒๕๖๗].

เสรีภาพให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ต้องมีหลักคิดเชิงทฤษฎีหรือมีเหตุผลสนับสนุน ควรมีหน่วยงานดำเนินการวิเคราะห์ทางเลือกนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม และวิเคราะห์อย่างมืออาชีพ เปิดโอกาสให้มีเวทีสาธารณะ เพื่อการสร้างสรรค์แนวคิดนโยบายนวัตกรรมที่ไม่ยึดติดอยู่ในกรอบเดิม ๆ และการตัดสินใจเลือกนโยบายต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง[๘๙] นักการเมืองควรมีนโยบายที่มาจากความต้องการของประชาชนและท้องถิ่นเป็นหลัก มุ่งประชาชนโดยรวม และจัดลำดับตามความสำคัญและความเป็นก่อนหลัง ในการนำไปใช้ประโยชน์ และจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของวัตถุประสงค์ และมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ นักการเมืองท้องถิ่นสามารถทำตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จะต้องแก้ไขปัญหาได้อย่างไรให้ตรงกับความต้องการของประชาชน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม เป็นนโยบายที่สร้างสรรค์ ยึดประโยชน์สาธารณะ มีความชัดเจน ปฏิบัติได้จริง บริสุทธิ์ใจเพื่อประชาชน นโยบายเน้นการทำงานแบบเครือข่าย ให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในนโยบาย นโยบายจะต้องเข้าถึงและสามารถปฏิบัติกับทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียมตรงความเดือดร้อนแก้ปัญหาได้จริง[๙๐]

การตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะของผู้มีอำนาจในแต่ละครั้ง ส่งผลถึงการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ คือ การตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในประเทศทั้งด้านที่ประชาชนได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ ต่อการตัดสินในเลือกนโยบายในแต่ละครั้งของผู้มีอำนาจทางการเมืองและการตัดสินใจเลือกนโยบายยังสามารถพัฒนาคนในสังคมและประเทศชาติให้สอดคล้องรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของระบบระบอบระเบียบของสังคมโลกโดยรวม ปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ อันเป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้ทฤษฎีการตัดสินใจการเลือกนโยบายสาธารณะของผู้มีอำนาจทางการเมืองในองค์การต่าง ๆ เลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำและสามารถสร้างผลกระทบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย รวมทั้งผลผลิตของนโยบายต่าง ๆ สำหรับผู้มีอำนาจทางการเมืองในการตัดสินใจเลือกนโยบายนั้น การพิจารณาตัดสินใจเลือกนโยบายอาจขึ้นอยู่กับการคาดหมายว่านโยบายดังกล่าวจะเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนหรือประชาชนหรือไม่ ในขณะที่เหตุผลที่แท้จริงของการตัดสินใจอาจจะไม่มีการแถลงให้ปรากฏก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันทฤษฎีการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ มีสถานะเป็นทฤษฎีพื้นฐานในการอธิบายและให้คุณค่าต่อประชาชน

---

[๘๙] วรรณนภา นามานนท์, “กระบวนการนโยบายสาธารณะในประเทศไทย”, **วารสารเกษมบัณฑิต**, ปีที่ ๑๙ ฉบับพิเศษ (มีนาคม ๒๕๖๑) : ๑๙๗.

[๙๐] ไพบูลย์ สุขเจตนี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๒๒๒.

ที่มีความแตกต่างกันระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทฤษฎีการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะของผู้มีอำนาจนั้น อาจจะเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งกลุ่มเหล่านั้นมักจะตัดสินใจอยู่ภายใต้เหตุผลดังนี้ ได้แก่ พฤติกรรมอรรถประโยชน์และทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ[๙๑]

๓. ด้านการสื่อสาร

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อมวลชนส่งผลที่ดีต่อทัศนคติทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองและความรู้ทางการเมืองของประชาชน การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อบุคคล และสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลที่ดีต่อความรู้ทางการเมืองของประชาชนและความไว้วางใจทางการเมือง[๙๒] นักการเมืองต้องเป็นนักประชาสัมพันธ์ในการทำงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นการสื่อสารที่มีความเป็นกลางระหว่างรัฐกับประชาชน สื่อสารเพื่อให้สังคมเกิดความปรองดอง การสื่อสารที่เข้าถึงข้อมูลจริงและด้วยตนเองในการลงพื้นที่ เป็นการสื่อสารตามกฎระเบียบ เพื่อการรักษาความเป็นประชาธิปไตย การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นในการทำงานร่วมกัน เพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจ บอกเล่าเรื่องราว การติดตามการทำงาน นักการเมืองจะต้องสื่อกับประชาชนรู้เรื่อง สื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงสิ่งที่จะสื่อ กิจกรรมที่จะทำ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำท้องถิ่น ประชาชน หน่วยงานในท้องถิ่น ในการช่วยกันพัฒนาท้องถิ่น โดยจะต้องดูว่าประชาชนกลุ่มใดจะสื่ออย่างไร วิธีการใดที่จะให้ข้อมูลนั้นเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง และสื่อสารด้วยจิตสำนึกทั้งนักการเมืองและประชาชน[๙๓] ตัวอย่างการสื่อสารทางการเมืองที่ประสบผลสำเร็จในอดีตเห็นได้จาก กรณีศึกษาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปของพรรคไทยรักไทยที่พบว่า พรรคไทยรักไทยได้นำเอาแนวคิดทางการตลาดมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเต็มรูปแบบ โดยพรรคได้จำแนกส่วนการตลาดผู้เลือกตั้ง (voter segmentation) ใช้เกณฑ์ทางด้านประชากรศาสตร์และภูมิศาสตร์ การวางตำแหน่งทางการเมืองพรรค (party positioning) ที่ไม่ซ้อนทับกับพรรคการเมืองเดิม คือ พรรคการเมืองมิติใหม่ และกำหนดภาพลักษณ์ให้ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้นำพรรคที่มีความสามารถสูงและมีวิสัยทัศนกว้างไกล

---

[๙๑] ศักดิ์สิน อุดมวิทยไพศาล และคณะ, “ทฤษฎีการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายสาธารณะ”, **วารสารบัณฑิตศึกษา**, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๗๒ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๒) : ๑.

[๙๒] ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง และชลิต ศานติวรางคณา, “ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน ในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ”, **วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**, (ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๕๗) : ๔๖.

[๙๓] ไพบูลย์ สุขเจตนี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๒๒๓.

กำหนดภาพลักษณ์ของพรรคที่มีนโยบายสร้างสรรค์ชัดเจน และนำไปปฏิบัติเป็นผลสำเร็จ รวมทั้งภาพลักษณ์พรรคที่ประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ[๙๔]

๔. ด้านการบริหารงาน

นักการเมืองต้องวางนโยบายตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ที่จะต้องร่วมกันและประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน มีการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ นโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อเข้าสู่การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ขององค์กร และมีการติดตามประเมินผลให้ระชาชนมีส่วนร่วมและรับรู้ผลการดำเนิน การบริหารงานทุกมิติที่เสนอตัวเข้ามาพัฒนาให้ประชาชนในจังหวัดจะต้องมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก[๙๕] การปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาลที่กำหนดวัตถุประสงค์แน่นอนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง คือ เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงปัญหาในอนาคต และเพื่อก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา รัฐบาลมีความจริงใจและจริงจังที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ และนโยบายอาจเป็นบวก หรือเป็นลบ หรืออาจเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำก็ได้[๙๖]

ในด้านการบริหารงานนี้ส่งผลโดยตรงต่อระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง เนื่องจากประชาชนมองว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน คลองส่งน้ำเสีย เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก ซึ่งส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งผลงานเหล่านี้แสดงให้เห็นว่านักการเมืองมีผลงานที่ดี และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น[๙๗]

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความไว้วางใจทางการเมืองมีหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการสื่อสารทางการเมือง และด้านการบริหารงานซึ่งกล่าวได้ว่าส่งผลต่อระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

---

[๙๔] นันทนา นันทวโรภาส, “การสื่อสารทางการเมือง: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปของพรรคไทยรักไทย”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน**, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘).

[๙๕] อ้างแล้ว, หน้า ๒๒๓.

[๙๖] ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์, **การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

[๙๗] นิภา ทัตตานนท์ สุรพล พรมกุล และปรัชญา มีโนนทองมหาศาล, “ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น”, **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๖๔) : ๑๔๔.

ลักษณะความเป็นผู้นำ การวางนโยบาย การสื่อสารกับประชาชน ตลอดจนการบริหารงานเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

ตารางที่ ๒.๙ สรุปองค์ประกอบของความไว้วางใจทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ไพบูลย์ สุขเจตนี	ความไว้วางใจทางการเมืองมาจากหลายด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านนโยบาย ด้านการสื่อสาร และด้านการบริหารงาน เพื่อให้ประชาชนยอมรับ
อัฒธวัจภ์ ขำพร้อม	นักการเมืองจะต้องมีภาวะผู้นำ สร้างความเชื่อถือและเชื่อมั่นให้กับประชาชน
ภัทรษมน รัตนางกูร	นักการเมืองจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น หลักนิติธรรม ความอดทนอดกลั้นและความเสมอภาค
วรรณนภา นามานนท์	การดำเนินนโยบายสาธารณะในประเทศไทย ขาดการให้ประชาชนได้มีส่วนรับรู้ในโยบายตั้งแต่จุดเริ่มต้น การตัดสินใจมักเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจไม่ใช่ประชาชน
ศักดิ์สิน อุดมวิทยไพศาล และคณะ	การตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะของผู้มีอำนาจในแต่ละครั้งส่งผลถึงการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การตัดสินใจเลือกนโยบายจึงควรให้สอดคล้องรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวม
ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง และชลิต ศานติวรางคณา	การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อบุคคล และสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลที่ดีต่อความรู้สึกทางการเมืองของประชาชน
นันทนา นันทวโรภาส	ตัวอย่างการสื่อสารทางการเมืองที่ประสบผลสำเร็จในอดีตเห็นได้จากการนำเอาแนวคิดทางการตลาดมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเต็มรูปแบบ และการนำเสนอภาพลักษณ์พรรคการเมือง
ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์	การปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ เป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาลที่กำหนดวัตถุประสงค์แน่นอนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง คือ เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงปัญหาในอนาคต และเพื่อก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา

ตารางที่ ๒.๙ สรุปองค์ประกอบของความไว้วางใจทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นิภา ทัตตานนท์ และคณะ	การบริหารงานของนักการเมืองส่งผลโดยตรงต่อระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง เนื่องจากประชาชนมองว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง หรือ การเรียนรู้ทางการเมือง เป็นการเตรียมความพร้อมของบุคคลสำหรับความเป็นพลเมืองในแบบที่พึงปรารถนาของรัฐ โดยเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐาน ค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมือง จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดโดยผ่านตัวการต่าง ๆ ของสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองและนำเสนอ ดังนี้

๒.๔.๑ ทฤษฎีการกล่อมเกลาทางการเมือง

การวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจำเป็นต้องใช้จิตวิทยาวัฒนธรรม (Psych cultural approach) เป็นแนวทางซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง สามารถสรุปได้ ๔ ประการ คือ

๑. ประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยเชื่อว่าประสบการณ์ก่อนวัยผู้ใหญ่ (Pre – Adult) เป็นแหล่งที่มาของทัศนคติทางการเมือง แบบแผนอำนาจ และในสภาพการณ์ทางสังคมเมื่อครั้งวัยเด็กก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีบทบาทที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อเกี่ยวกับรูปแบบของความโน้มเอียงทางการเมือง สถาบันที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในวัยเด็กคือสถาบันครอบครัวและโรงเรียน

๒. อาชีพการงานและองค์กรต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วม แบบแผนจากสถาบันเหล่านี้ยิ่งมีความใกล้ชิดกับแบบแผนอำนาจของระบบทางการเมืองเท่าไร แบบแผนอำนาจนั้นจะมีผลอย่างสำคัญต่อแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และมากกว่าแบบแผนอำนาจในครอบครัว

๓. มาตรฐานของระบบการเมือง มาตรฐานของระบบการเมืองแต่ละสังคมก็จะมีอิทธิพลกับกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้นด้วย

๔. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตกลง รูปแบบดังกล่าวนี้ Almond และ Verba ได้อาศัยการวิเคราะห์จากผลการวิจัยระหว่างชาติ ๕ ชาติ คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน อังกฤษ อิตาลี และ

เม็กซิโกปรากฏว่าผู้ตอบคำถามว่าสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายในครอบครัว โรงเรียน หรืออาชีพและการงานมีผลต่อการคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง[๙๘]

๒.๔.๒ ความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมือง

ได้มีการใช้คำว่า “การกล่อมเกลาทางการเมือง” ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น “การเรียนรู้ทางการเมือง” “การขัดเกลาทางการเมือง” “การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง” “การเรียนรู้ชีวิตทางการเมือง” “สังคมกรณ์ทางการเมือง” “สังคมประกิตทางการเมือง” ซึ่งรูปแบบคำต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า (Political Socialization) ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงกำหนดให้คำศัพท์ที่ได้ยกมาทั้งหมดข้างต้นที่มีความหมายถึง “การกล่อมเกลาทางการเมือง” ทั้งหมดซึ่งจะพบว่ามีผู้ใช้ได้นิยามไว้คล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษาในวิชาสังคมศึกษา จากข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันไปจนถึงการรับเอาทัศนคติทางการเมืองจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น[๙๙]

กระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้หรือความเชื่อ ทัศนคติและความรู้สึกค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมืองนี้อาจเป็นการรักษาและส่งผ่านหรือแปลงรูปแบบหรือสร้างความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้นก็เป็นได้[๑๐๐]

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง คือ แบบแผนที่คนเรียนรู้หรือสร้างเสริมความโน้มเอียงทางการเมืองของตนขึ้นเป็นตัวตน[๑๐๑]

---

[๙๘] Almond, G. A. and Verba, S., **The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations**, (Boston: Little Brown and Company, 1965), pp. 7-8.

[๙๙] ประทีป สยามชัย, **สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร, ๒๕๒๖), หน้า ๙๓.

[๑๐๐] พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, **ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย**, (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๙-๒๐.

[๑๐๑] พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, **รัฐศาสตร์เชิงประจักษ์**, (กรุงเทพมหานคร : ธนวิชช์การพิมพ์, ๒๕๓๑), หน้า ๖๒.

การขัดเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการที่บุคคลได้ความรู้หรือความคุ้นเคยกับระบบการเมืองและกระบวนการที่กำหนดลักษณะทางการเมือง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล ตลอดจนลักษณะที่บุคคลมีปฏิกิริยาหรือความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง[๑๐๒]

สรุปแนวคิดของ Almond และ Powell ไว้ว่า สังคมประกิตทางการเมือง คือ กระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็วและฉับพลัน เช่น เกิดการปฏิวัติ กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองก็อาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อนให้เกิดขึ้นได้[๑๐๓]

การกล่อมเกลาทางการเมืองมีสองลักษณะ คือ ความหมายในวงแคบ และความหมายในวงกว้างความหมายในวงแคบ คือ การให้ข่าวสารทางด้านการเมือง การปลูกฝังค่านิยมทางด้านการเมือง และการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่าง ๆ ทางด้านการเมืองอย่างมีเจตนาซึ่งกระทำโดยสื่อกลาง (agents) ที่มีความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการในการอบรมสั่งสอน ความหมายในวงกว้าง คือ การเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในทุกช่วงของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าการเรียนรู้นั้นจะเป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการจะมีเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม[๑๐๔]

การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้แล้วจะทำให้สมาชิกใหม่แสวงหาวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่อยู่

---

[๑๐๒] สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **สังคมวิทยาการเมือง**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๐๔.

[๑๐๓] พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, **การเมืองของเด็ก กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๗.

[๑๐๔] Greenstein, F. I., **Political Socialization, International Encyclopedia of Social Science**, (New York: The Free Press, 1968), pp. 551-555.

ตลอดเวลา ซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพหรือการคงอยู่ของระบบการเมืองนั้น ๆ ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบปรับตัวดำรงอยู่ต่อไป[๑๐๕]

การกล่อมเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการซึ่งเกิดจากการร่วมกันของโครงสร้างทางทัศนคติ และแบบแผนทางพฤติกรรมของปัจเจกชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เกิดจากกลุ่มทางสังคมและสังคมที่ปัจเจกชนนั้นอาศัยอยู่[๑๐๖]

กล่าวโดยสรุป การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการสั่งสอนอบรมให้สมาชิกของสังคมเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองที่ผ่านตัวกลางต่าง ๆ ของสังคมทั้งทางตรง และทางอ้อม ตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบใหญ่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต กล่าวคือ เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เกิดเป็นแบบฉบับของทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม และความรู้สึกในทางใดทางหนึ่งต่อระบบการเมือง ดังนั้นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบการเมืองของแต่ละประเทศอย่างเห็นได้ชัด เพราะเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง และเป็นกระบวนการที่จะทำให้พลเมืองของประเทศมีความรู้ เรื่องระบบการเมืองการปกครองของประเทศ ก่อให้เกิดความรู้สึกชื่นชม เกรียดชัง หรือนิ่งเฉยต่อระบบการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการของการถ่ายทอดผ่านตัวกลางต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งทำให้แต่ละคนนั้นได้เรียนรู้ในการจะกำหนดรูปแบบของตนเอง ในส่วนที่สัมพันธ์กับการเมืองให้เหมาะสม ระบบการเมืองของแต่ละประเทศจะคงอยู่ในรูปแบบเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับสถาบันที่กล่อมเกลาสังคมว่าจะถ่ายทอดค่านิยมทางการเมือง ไปในรูปแบบไหน ถ้าหากสถาบันที่กล่อมเกลาทางสังคมถ่ายทอดค่านิยมทางการเมือง และสังคมแตกต่างไปจากบรรพบุรุษของตนนั้น กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองนี้ ก็จะเป็นตัวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม

---

[๑๐๕] Easton, D. and Dennis, J., **Children in the Political System**, (New York: McGraw Hill Book Co, 1969), pp. 7-8.

[๑๐๖] Langton, K. P., **Political Socialization**, (New York: Oxford University Press, 1969), p. 4.

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ประทีป สยามชัย	การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองทั้งจากสถานศึกษา จากข่าวและเหตุการณ์จากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์	กระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติและค่านิยมทางการเมือง
ประทีป สยามชัย	การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองทั้งจากสถานศึกษา จากข่าวและเหตุการณ์จากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น
สัญญา สัญญาวิวัฒน์	การขัดเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการที่บุคคลได้ความรู้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล
Greenstein, F. I.	การกล่อมเกลาทางการเมือง คือ การให้ข่าวสารทางด้านการเมือง การปลูกฝังค่านิยมทางด้านการเมือง ตลอดจนการเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในทุกช่วงของชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในทุกช่วงของชีวิตมนุษย์
Easton, D. and Dennis, J.	การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐานและค่านิยมต่าง ๆ ไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Langton, K. P.	การกล่อมเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการซึ่งเกิดจากการร่วมกันของโครงสร้างทางทัศนคติ และแบบแผนทางพฤติกรรมของปัจเจกชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เกิดจากกลุ่มทางสังคมและสังคมที่ปัจเจกชนนั้นอาศัยอยู่

๒.๔.๓ รูปแบบการกล่อมเกลาทางการเมือง

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเกิดแบบแผนเชิงพฤติกรรมที่มีการแสดงออกต่อการเมืองของบุคคล อันมีส่วนสร้างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดชีวิต[๑๐๗] รูปแบบของการกล่อมเกลาทางการมืองนั้น จะทำเนินไปในใน ๒ รูปแบบ กล่าวคือ ๑) รูปแบบที่เห็นได้ชัด (Manifest Transmission) การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในรูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อ กระบวนการกล่อมเกลาหรือการถ่ายทอดนั้นเป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างชัดเจนในการให้ข้อมูลข่าวสารค่านิยม และความรู้สึกต่อวัตถุทางการเมืองอันได้แก่ การสอนเรื่องหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนให้แก่นักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น และ ๒) รูปแบบที่แฝงอยู่ (Latent Transmission) ในรูปแบบนี้เป็นการกล่อมเกลาที่ไม่ใช่ทัศนคติทางการเมือง (Non-political Attitude) แต่มีผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของผู้ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยทางอ้อม ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในวัยเด็ก เช่น เด็กรับเอาทัศนคติในทางก้าวร้าวจากครอบครัว วิถีการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย ก็คือการที่ปัจเจกบุคคลมีความเป็นตัวตนทางการเมือง (Political Self) ประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติหรือความรู้สึก ค่านิยม รวมทั้งแบบแผนแห่งการปฏิบัติต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทางการเมือง รวมทั้งบทบาทต่าง ๆ ของบุคคลในระบบการเมืองที่ลอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง ความเป็นตัวตนทางการเมืองของปัจเจกบุคคลนี้จะเกิดขึ้นจากการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งนักวิชาการบางท่านอาจเรียกว่า การกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง (Political Learning) ได้เช่นกัน ซึ่งมีนักวิชาการท่านหนึ่งได้กล่าวว่าการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่คนสร้างความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการเมืองและยัง

---

[๑๐๗] ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์, “กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองกับ ความเป็นพลเมืองในจังหวัดเลย”, **วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓) : ๕.

เป็นวิธีการที่คนรุ่นหนึ่งใช้ในการส่งผ่านความคิดและความเชื่อในทางการเมืองของตนให้กับคนในรุ่นถัดไป[๑๐๘]

ดังนั้น การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะทำให้เกิดตัวตนทางการเมืองของปัจเจกบุคคล จากนั้นด้วยเหตุที่ว่ามนุษย์ได้รวมตัว อยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง ดังเช่นที่ Arstotle ได้เคยกล่าวไว้ว่า “Man is a Political Animal” จึงมีการติดต่อสื่อสาร ความสัมพันธ์ และหล่อหลอมรวมเข้าด้วยกันเป็นประชาคมการเมือง (Political community) ซึ่งในสังคมการเมืองสมัยใหม่เรียกกันว่า รัฐชาติ (Nation State) ดังนั้น ภาพรวมของตัวตนทางการเมืองของสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในสังคมการเมืองนี้ ก็คือสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ซึ่งนักวิชาการอย่าง Verba ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ แบบแผนของความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดที่สมาชิกในสังคมการเมืองหนึ่ง ๆ มีต่อการเมืองและสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกทางการเมืองนั่นเอง กรอบความคิดเกี่ยวกับตัวแทนหรือตัวการที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (Apents of Political Socialization) ให้กับปัจเจกบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในสังคมการเมือง โดยแบ่งออกได้เป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่

๑. กลุ่มครอบครัวและกลุ่มปฐมภูมิ (The Family and Primary Group)

๒. กลุ่มเพื่อนและสังคม (Peer Groups and Society)

๓. สถาบันการศึกษา โรงเรียน และการเรียนรู้ในทางการเมือง (Education, the Schools and Political Learning)

๔. กลุ่มทางสังคม กลุ่มทุติยภูมิ และการมีประสบการณ์ในทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเองและสื่อสารมวลชน (Social Grouping, Secondary Groups, Political Experiences and Mass Media)[๑๐๙]

โดยที่การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมีลักษณะและกระบวนการที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล (Lifelong and Development) ๒) การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน (Childhood and Youth) และ ๓) การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของวัยผู้ใหญ่ (Adult Polical Learning) ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้น วิธีการของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะเกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลได้ใน ๒ กรณี คือ การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองทางตรง (Direct Forms of Polical Socialization) และ

---

[๑๐๘] Almond, G. A, et al., **Comparative Politics Today: A World View**, (Boston: Little Brown and Company, 1980), p. 145.

[๑๐๙] Dawson, R. E. and Prewitt, K., **Political Socialization**, (Boston: Little Brown and Company, 1969), p. 226.

การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม (Indirect Forms of Political Socialization) ซึ่งมีนักวิชาการได้ขยายความไว้เพิ่มเติมว่า การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองทางตรง คือ บุคคลได้มีสัมผัสโดยตรงกับข่าวสาร ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง อาทิ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม มักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะได้รับการอบรมสั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดา มารดา ครู อาจารย์ และเพื่อนสนิทเป็นส่วนใหญ่ โดยที่บุคคลต่างๆ เหล่านี้ จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมือง ให้กับเด็กและเยาวชนซึ่งจะคงอยู่ตลอดไปเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และนอกจากนั้น ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมการเมืองในขณะนั้น ทั้งต่อผู้นำประเทศและสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ก็คือเครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและ ความเชื่อในทางการเมืองนั่นเอง[๑๑๐]

การกล่อมเกลาทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง หรือความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งในสังคม เพื่อช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบปรับตัวจนสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้[๑๑๑]

กล่าวโดยสรุป รูปแบบของการกล่อมเกลาทางการมืองนั้น จะดำเนินไปในใน ๒ รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบที่เห็นได้ชัด คือ การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่เป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างชัดเจนในการให้ข้อมูลข่าวสารค่านิยม และความรู้สึกต่อวัตถุทางการเมืองอันได้แก่ การสอนเรื่องหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนให้แก่นักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น และรูปแบบที่แฝงอยู่ที่ไม่ใช่ทัศนคติทางการเมือง แต่มีผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของผู้ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยทางอ้อม ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยอาศัยกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคม

---

[๑๑๐] กนลา สุขพานิช, **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ**, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๕๗.

[๑๑๑] พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง”, **วารสารปัญญาปณิธาน**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม– มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๕.

ตารางที่ ๒.๑๑ สรุปรูปแบบการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์	กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเกิดแบบแผนเชิงพฤติกรรมที่มีการแสดงออกต่อการเมืองของบุคคล อันมีส่วนสร้างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดชีวิต
Almond, G. A., et al.	รูปแบบของการกล่อมเกลาทางการเมืองนั้น จะทำเนินไปในใน ๒ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบที่เห็นได้ชัด และ ๒) รูปแบบที่แฝงอยู่ที่ไม่ใช่ทัศนคติทางการเมือง
Dawson, R. E. and Prewitt, K.	การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เกิดจากกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มครอบครัวและกลุ่มปฐมภูมิ กลุ่มเพื่อนและสังคม สถาบันการศึกษา กลุ่มทางสังคม และกลุ่มสื่อสารมวลชน
กนลา สุขพานิช	การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมี ๓ กระบวนการ คือ ๑) กระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล ๒) เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน และ ๓) เกิดในวัยผู้ใหญ่
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์	การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง หรือความโน้มเอียงทางการเมือง

๒.๔.๓ ตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) กระบวนการนี้ถือว่าเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมของมนุษย์ด้วยกัน เป็นปัจจัยที่ดึงเอาวัฒนธรรมเข้าไปมีส่วนหรืออิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์[๑๑๒] การกล่อมเกลาทางการเมืองอาศัยตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมือง (Agent of Political Socialization) หรือกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง เกิดขึ้นโดยผ่านสถาบันและตัวการต่าง ๆ กัน บางตัวการมีบทบาทต่อการสร้างการกล่อมเกลาทางการเมืองอย่าง

[๑๑๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

ชัดเจน เช่น การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียน แต่บางตัวก็มีบทบาทให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยอ้อม หรือแฝงเร้น เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมืองของสังคมในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อนและชุมชน สื่อมวลชนและประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จากการปฏิสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองต่าง ๆ การแบ่งสถาบันในกระบวนกล่อมเกลาทางการเมืองโดยสรุปได้ ดังนี้[๑๑๓]

๑. สถาบันครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันหรือแหล่งของการเรียนรู้และทางการเมืองที่สำคัญเป็นแหล่งวัฒนธรรมทางการเมืองอันสำคัญ ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมืองได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การที่ครอบครัวได้รับการยอมรับว่าเป็น สถาบันหรือ องค์กรที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กก็เพราะเด็กเมื่อเกิดมาส่วนใหญ่เด็กจะใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว สำหรับวิธีการของครอบครัวในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับเด็กมีอยู่หลากหลายวิธี แต่ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นอย่างไม่มีการวางแผนที่เป็นระบบ และส่วนใหญ่เป็นไปโดยไม่ตั้งใจ ครอบครัวจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นรากฐานของระบบสังคมทั้งหลาย เพราะฉะนั้น ครอบครัวจึงได้ชื่อว่าเป็นสถาบันเม็ดเสร็จ (All Inclusive Instion) โดยไม่มีสถาบันใดๆ ที่ทำหน้าที่แทนสถาบันครอบครัวได้ทุกกอย่าง มนุษย์ย่อมมีการเกิดและได้รับการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว ได้รับความรักจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง มนุษย์จึงจะสามารถเจริญเติบโตได้อย่างปกติ มีความต้องการชีวิตครอบครัวเมื่อเติบใหญ่ พ่อแม่จึงเป็นบุคคลสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่การเอาใจใส่บุตรให้ได้รับความรู้ ศีลธรรม จรรยามารยาท ตลอดจนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization)[๑๑๔]

๒. สถาบันการศึกษา แบ่งออกเป็นระดับตามช่วงวัยของผู้เรียน ดังนี้

๒.๑ โรงเรียน เป็นสถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะในสังคมสมัยใหม่การเรียนรู้ทางการเมืองมักจะเกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยผ่าน ๑) หลักสูตรที่ต่างยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญเครื่องมือหนึ่งในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมือง ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณสมบัติเป็นพลเมืองของชาติ ๒) กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียน (Class–Room ritual life) การเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก

---

[๑๑๓] พฤทธิสาน ชุมพล, **ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์, ๒๕๓๐), หน้า ๕๕-๗๐.

[๑๑๔] ภาสิต ศิริเทศ, “**ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว**”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://nurse.pbru.ac.th/th/wp-content/uploads/2020/05/บทเรียนที่-1-ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับครอบคร.pdf [๓ สิงหาคม ๒๕๖๗].

นอกจากจะเรียนรู้ในโรงเรียนโดยผ่านหลักสูตรแล้ว เด็กอาจจะเรียนรู้ทางการเมืองจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียนได้อีก เช่น การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก และ ๓) ครู กล่าวได้ว่า เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กเพราะประการที่หนึ่งสำหรับเด็กแล้วครูคือสัญลักษณ์ของอำนาจหน้าที่ที่เด็กส่วนใหญ่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง มาให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองในรูปของตัวบุคคลที่ใช้อำนาจครั้งแรกแม้อาจจะยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ทางการเมือง อำนาจทางการเมืองที่เป็นนามธรรมและมีลักษณะร่วมเช่น โครงสร้างของรัฐบาลอย่างสมบูรณ์เท่าใดนัก ประการที่ ๒ ครูในฐานะผู้สอน ถ้าครูมีวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอดที่ดี นอกจากจะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองที่ถูกต้องแล้ว ยังอาจทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นอีกด้วย แต่ถ้าหากวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอดของครูไม่ดี ไม่มีความเหมาะสมแน่นอนนอกจากจะทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้น เกิดความเฉื่อยชาทางการเมืองแล้วยังอาจทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจการเมืองที่ไม่ถูกต้องอีกด้วย ประการที่ ๓ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ถ้าหากครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าเกี่ยวกับเรื่องการเมืองเป็นอย่างดี มีความสามารถในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการพยายามปรับปรุงตนเองให้ทันเหตุการณ์ ตลอดจนมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นที่ยอมรับว่าครูผู้สอนคุณลักษณะดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กเป็นอย่างมาก

๒.๒ สถาบันระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหรือตัวแทนให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญของนิสิตนักศึกษา โดยทั่วไปมักจะเป็นแหล่งที่เปลี่ยนแปลงลักษณะที่นิ่งเฉยทางการเมือง การไม่แสดงออกทางการเมือง ความไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ความสนใจอยากแสดงออกทางการเมือง

๓. กลุ่มเพื่อนและชุมชน เป็นกลุ่มปฐมภูมิ ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนมิได้มีบทบาทยิ่งหย่อนไปกว่าครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็นผู้ใหญ่ ดังปรากฏในผลการวิจัยของ มัสเซียลาส (Massialas) ที่พบว่านอกเหนือจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กแล้ว กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อยในแง่ของการต่อสู้ เด็กวัยรุ่นมักจะต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่ม นอกจากนี้พวกนี้มักจะมีความเชื่อทางสังคมและการเมืองไปในทางที่ดี ความแตกต่างในบทบาทระหว่างกลุ่มเพื่อนและครอบครัว คือในขณะที่ครอบครัวช่วยสร้างการรับรู้ การเลียนแบบ ความจงรักภักดีทางการเมืองให้กับเด็ก ๆ ในช่วงระยะเริ่มต้นของชีวิต กลุ่มเพื่อนจะช่วยในช่วงเข้าสู่วัยรุ่นได้โดยการให้การเรียนรู้ทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น จนกระทั่งเด็กสามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้

๔. สถาบันสื่อมวลชน (Mass Media) สถาบันสื่อมวลชน หมายถึง สื่อหรือช่องทางของการสื่อสารมวลชนซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ นิตยสาร โดยทั่วไปมีหน้าที่สำคัญดังนี้ คือหน้าที่เสนอข่าวสาร เสนอความเห็น บริการศึกษา และทำหน้าที่ทางด้านบันเทิง ซึ่งหน้าที่เหล่านี้โดยเฉพาะหน้าที่เสนอข่าวและเสนอความเห็นมีผลต่อทัศนะความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลเพราะข่าวที่เสนอทุกวันส่วนหนึ่งเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุการณ์ทางการเมืองที่สื่อมวลชนได้ถ่ายทอดจากรัฐบาลมาสู่ประชาชน

๕. สถาบันทางการเมือง สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของบุคคล พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์เป็นตัวการที่ทำให้ประชาชนทั่วไปยอมรับและเห็นด้วยกับทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ของพรรคทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม และที่สำคัญก็คือมีบทบาทในการสร้างความโน้มเอียงแก่ผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง[๑๑๕]

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นทัศนคติและความเป็นทัศนคติและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและสิ่งแวดล้อมของระบบการเมือง ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในระบบการเมืองและสิ่งแวดล้อมของระบบการเมือง ตลอจนทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของตนในระบบการเมืองนั้น โดยได้จำแนกประเภททัศนคติ และความโน้มเอียงออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่[๑๑๖]

๑. ความไน้มเลืองเชิงความรู้ (Cognitive Onienion) เป็นความรู้เกี่ยวกับวัตถุทางการเมือง (Polical Objects) ความเชื่อทางการเมือง ความรู้และความเชื่อดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นเรื่องความผิดหรือถูก แต่เกี่ยวกับปริมาณความรู้ของความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ในโลกของการเมืองว่ามีมากน้อยเพียงใด

๒. ความโน้มเอียงเชิงความรู้สึก (Astive Onicatation) เป็นความรู้สึกต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อวัตถุทางการเมือง หรืองค์กรทางการเมืองทั้งหลายเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความรู้สึกผูกพัน ตลอดจนการยอมรับหรือไม่ยอมรับในวัตถุประสงค์หรือองค์กรทางการเมืองเหล่านี้ด้วย

๓. ความโน้มเอียงเชิงประเมินค่า (Evaluative Orientation) เป็นความคิดเห็นในเชิงประมาณค่าต่อวัตถุทางการเมือง เป็นการนำเอาค่านิยมมาเป็นเครื่องวัดหรือประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกการเมืองและเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง มีลักษณะทางการเมืองเฉพาะตัว ได้แก่ ความรู้สึกชาตินิยม ความรักชาติ หรือความจงรักภักดีต่อเผ่าพันธุ์ การผูกพันกับกลุ่มการเมือง ทัศนคติความรู้สึก

---

[๑๑๕] Dawson, R. E. and Prewitt, K., **Political Socialization**, (Boston: Little Brown and Company, 1969), p. 7.

[๑๑๖] Almond, G. A. and Verba S., **The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations**, (Boston: Little Brown and Company, 1965), pp. 7-8.

เชิงประเมินค่าต่อประเด็นทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมืองต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง ตลอดจนความตระหนักถึงสิทธิความรับผิดชอบและสถานะของตนในระบบการเมือง

สรุปได้ว่า ตัวการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองได้นั้นมีแหล่งที่มาหลากหลายและแตกต่างกันออกไป โดยตัวการเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ และส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองทั้งสิ้น เนื่องจากปัจจัยที่กล่าวมานั้นล้วนมีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมากซึ่งจากความใกล้ชิดดังกล่าวนี้จะมีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชน เนื่องจากบุคคลในสังคมแต่ละคนนั้น ถูกห้อมล้อมด้วยบรรยากาศทางการเมืองของสังคมที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพทางการเมืองของแต่ละบุคคล ในสภาพแวดล้อมภายนอกนั้นมีหน่วยต่าง ๆ ที่เป็นตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อนและชุมชน สถาบันสื่อมวลชน และสถาบันทางการเมือง ซึ่งผ่านเข้าไปทางการรับรู้ของแต่ละบุคคล

ตารางที่ ๒.๑๒ สรุปตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์	การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมของมนุษย์ด้วยกัน เป็นปัจจัยที่ดึงเอาวัฒนธรรมเข้าไปมีส่วนหรืออิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์
พฤทธิสาน ชุมพล	กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชนและประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับการเมืองจากการปฏิสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองต่าง ๆ
ภาสิต ศิริเทศ	ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นรากฐานของระบบสังคมทั้งหลายเพราะฉะนั้น ครอบครัวจึงได้ชื่อว่าเป็นสถาบันเม็ดเสร็จ (All Inclusive Instion)
Dawson, R. E. and Prewitt, K.	สถาบันทางการเมือง มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของบุคคล ทำให้ประชาชนทั่วไปยอมรับและเห็นด้วยกับทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ของพรรคทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม และที่สำคัญก็คือมีบทบาทในการสร้างความโน้มเอียงที่จะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ ๒.๑๒ สรุปตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Almond, G. A. and Verba S.	ประเภททัศนคติ และความโน้มเอียงออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่ ๑) ความไน้มเลืองเชิงความรู้ ๒) ความโน้มเอียงเชิงความรู้สึก และ ๓) ความโน้มเอียงเชิงประเมินค่า

๒.๔.๔ ขั้นตอนของกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพของการเรียนรู้ การสืบทอด เข้าใจ ตระหนัก อันนำไปสู่การสร้างเสริมและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอันเหมาะสมตามวิถีประชาธิปไตย การกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสังคม ซึ่งขั้นตอนของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง มี ๔ ขั้นตอน[๑๑๗] ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เป็นขั้นที่พยายามให้เด็กได้รับการฝึกฝนอบรมให้เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เด็กจะเรียนรู้ทางทัศนคติ ค่านิยม ความสัมพันธ์ของบทบาทต่าง ๆ ของบุคคล ความรู้ทั่วไป และสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นซึ่งคนในสังคมจะต้องเรียนรู้ สถาบันที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดในฐานะที่เป็นตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางสังคมนั้น คือ สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาจึงเป็นขั้นพื้นฐานของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางสังคมเพื่อชี้แนวทางให้มนุษย์เรียนรู้วิธีการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่น

ขั้นตอนพี่ ๒ คือขั้นที่ก่อให้เกิดบุคลิกภาพของบุคคลนี้ ในขั้นตอนเริ่มมีการพัฒนาไปสู่การมีพื้นฐานความรู้ และความเชื่อ นอกจากนี้ประสบการณ์ที่เผชิญก็เริ่มมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมจิตใต้สำนึกและยังไปมีส่วนในการกำหนดเป็นโครงสร้างบุคลิกภาพขั้นมูลฐานของมนุษย์ ซึ่งบุคคลเริ่มจะมีความสำคัญรู้สึกกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ขั้นตอนที่ ๓ เป็นขั้นที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ทางการเมือง เริ่มมีความรู้สึกถึงโลกการเมืองรอบตัวเอง มีทัศนะ และมีความเข้าใจต่อเหตุการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ ๔ เป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่บุคคลซึ่งได้ผ่านจากการเป็นสมาชิกทางการเมือง จากที่ไม่ร่วมกิจกรรมทางการเมือง มาเป็นผู้ที่เข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยตรง ขั้นนี้เรียกว่า

---

[๑๑๗] กมล สมวิเชียร, **วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการพัฒนาทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๓๙.

กระบวนการเลือกสรรทางการเมือง จนทำให้บุคคล ๆ นั้นมีการเข้าใจทางการเมืองแบบลึกซึ้ง และจะมีทัศนคติทางการเมืองชัดเจนและถาวรมากกว่าเดิม

การกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization)[๑๑๘] ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับและพัฒนาค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง ผ่านปัจจัยและสถาบันต่างๆ โดยเน้นถึง ๕ แหล่งสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมวัฒนธรรมทางการเมือง ดังนี้

๑) สถาบันครอบครัว (Family) ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง พ่อแม่ถ่ายทอดค่านิยมทางการเมืองให้ลูกผ่านพฤติกรรมและความคิดเห็นทางการเมือง

๒) สถาบันการศึกษา (Education System) โรงเรียนและมหาวิทยาลัยช่วยสอนแนวคิดเกี่ยวกับพลเมือง สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน การศึกษาทำให้บุคคลพัฒนาทักษะวิเคราะห์และมีส่วนร่วมทางการเมือง

๓) กลุ่มเพื่อนและชุมชน (Peers and Community) กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนช่วยสร้างจิตสำนึกทางการเมือง

๔) สถาบันสื่อมวลชน (Mass Media) หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลทางการเมือง สื่อมีบทบาทในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชน

๕) สถาบันทางการเมือง (Political Institutions) รัฐบาล พรรคการเมือง และองค์กรภาครัฐมีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางทางการเมือง นโยบายและกระบวนการทางการเมืองสามารถสร้างหรือเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชาชน

๒.๔.๕ ระยะการเรียนรู้ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

การเรียนรู้ของบุคคลจำแนกออกเป็น ๒ ระยะ ดังนี้ ๑) การอบรมกล่อมเกลาทางสังคมขั้นปฐมภูมิ (Primary Socialization) เป็นระยะเริ่มแรกที่เด็กได้รับการถ่ายทอดความรู้ บุคลิกภาพ และวัฒนธรรม จากพ่อแม่หรือคนในครอบครัว และ ๒) การอบรมกล่อมเกลาทางสังคมขั้นทุติยภูมิ (Secondary Socialization) เป็นระยะบุคคลเริ่มการเรียนรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ในสังคมภายนอกครอบครัว ได้แก่ การเรียนรู้จากสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา เพื่อนฝูง และประสบการณ์ของตนเอง[๑๑๙]

---

[๑๑๘] Almond, Gabriel A. , Verba Sidney , The **Civic** Culture: **Political Attitudes and Democracy in Five Nations,** (Boston: Little, Brown., 1963): p. 58.

[๑๑๙] Dennis, J., **Socialization to Politics**, (London: John Wiley and Sons Ltd., 1973), p. 293.

อย่างไรก็ตามกระบวนการอบรมการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์ในแต่ละขั้นตอน จากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ออกเป็นหลายระดับ กล่าวคือ ในระดับมูลฐานของการเรียนรู้เด็กจะมีการเรียนรู้ในด้านความรู้สึกผูกพัน การให้ความเชื่อถือ ความจงรักภักดีต่อบ้านเมืองที่ดำรงอยู่ และเรียนรู้ว่าตนเป็นสมาชิกของชาติใด ใครที่มีแนวคิดและอุดมคติเช่นเดียวกัน และใครที่เห็นต่าง การเรียนรู้ในระดับต่อมาจะเป็นการพัฒนาในด้านทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง และดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับที่สูงขึ้นมาอีก เด็กจะเริ่มมีทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง กล่าวคือ อาจจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองด้วยตนเองเช่นรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น และในระสูงสุดบุคคลนั้นจะมีการพัฒนาทางด้านทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ได้ออกมาจากระบบการเมืองนั้น เช่น การออกกฎหมาย เป็นต้น[๑๒๐]

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองมีลำดับขั้นตอนจำแนกได้ ๔ ขั้น คือ ๑) ขั้นมูลฐานช่วงทารกได้รับการอบรม ฝึกฝนให้เป็นสมาชิกของสังคม ให้เกิดการเรียนรู้ เกิดทัศนคติ ค่านิยมกับบทบาทต่าง ๆ ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการเรียนรู้วิธีในการดำเนินชีวิตหรือการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ๒) ขั้นให้เกิดบุคลิกภาพต่อบุคคล ในขั้นตอนนี้ บุคคลจะมีความสำนึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือที่เรียกว่ามีตัวตน (Identity) ๓) ขั้นที่มนุษย์ได้รับการกล่อมเกลาทางการเมือง มีทัศนะ กับเข้าใจถึงเหตุการณ์ความเป็นไปทางการเมืองต่าง ๆ เรียกว่าเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองผ่าน ตัวแทนการกล่อมเกลา ๔) ขั้นตอนที่มนุษย์ผ่านการเป็นสมาชิกของการเมืองที่ไม่ได้มีกิจกรรม มาเป็นผู้เข้าร่วมที่มีบทบาททางการเมือง ขั้นตอนนี้เรียกว่า การเลือกสรรทางการเมือง โดยเป็นขั้นตอนที่บุคคลจะมีความเข้าใจต่อการเมืองอย่างลึกซึ้งและมีทัศนคติทางการเมือง[๑๒๑]

ขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ย่อมมีอิทธิพลต่อค่านิยม ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดในทางใดทางหนึ่งต่อระบบการเมืองของบุคคล บางครั้งการอบรมกล่อมเกลาในระดับครอบครัวอาจจะมีอิทธิพลมากกว่าระดับเพื่อนฝูง และสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนและมหาวิทยาลัย แต่บางครั้งการอบรมในระดับปลาย โดยสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ จะมีอิทธิพลมากกว่า บ่อยครั้งที่ทัศนคติและค่านิยมในการเรียนรู้ในขั้นตอนต่าง ๆ ขัดกันอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากได้รับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่ไม่เคยประสบพบเจอมาก่อน ซึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งภายใน และนอกประเทศ ทำให้บุคคลไม่มั่นใจบุคลิกลักษณะ

---

[๑๒๐] Wirt, F. M., **Introductory Problems in Political Research**, (New Jersey: Englewood Cliffs Prentice Hall, 1970), p. 31.

[๑๒๑] ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์, “กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองกับ ความเป็นพลเมืองในจังหวัดเลย”, **วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓) : ๕.

ของตน ซึ่งจะปรากฏเห็นได้ชัดในวัฒนธรรมทางการเมืองระดับชาติ บางทีผลของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอาจจะเป็นไปในลักษณะผิวเผิน เช่น ประเทศเยอรมนี ภายหลังของการเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงวิธีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองแบบดั้งเดิม ซึ่งจากระบอบอำนาจเด็ดขาดเปลี่ยนมาเป็นแบบระบอบประชาธิปไตย และพยายามสอนวิธีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยแก่กลุ่มนักเรียนในโรงเรียน และมหาวิทยาลัย แต่ปรากฏว่าเด็กเรียนรู้โครงร่างรัฐบาลแค่เพียงผิวเผิน เพราะพื้นเพตั้งเดิมของประเทศเยอรมนี มีลักษณะที่ขัดกับหลักประชาธิปไตย ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบใหม่จึงเป็นไปได้ยากยิ่ง[๑๒๒] ในประเทศไทยการสร้าง “วัฒนธรรมทางการเมือง” ว่าต้องอาศัยกระบวนการ ดังนี้

๑. ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศรัทธาของประชาชนต่อรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องมั่นคง ประชาชนต้องเข้าใจข้อจำกัดและต้องอดทนอดกลั้นต่อความล่าช้า ต้องมีการรอมชอม ยอมให้โอกาสและเวลาในการพัฒนา

๒. ระบบการอบรมสั่งสอน การกล่อมเกลาเรียนรู้ในครอบครัว สถาบันการศึกษา และสังคมสื่อมวลชน ตลอดจนรายการบันเทิงและสารคดีต้องมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

๓. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีประสบการณ์ด้วยการร่วมปฏิบัติ เช่น การกระจายอำนาจให้อิสระท้องถิ่นให้ปกครองตนเอง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในการร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดจนรายการบันเทิงและสารคดีต้องมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย[๑๒๓]

กล่าวโดยสรุป กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากหลายระดับหลายตัวการ เริ่มตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิตในครอบครัวต่อเนื่องมาในสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว โรงเรียน ชุมชนหรือกลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน และพรรคการเมืองหรือสถาบันต่าง ๆ ของรัฐบาล เป็นต้น ส่วนที่ว่าระดับใด ตัวการใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากันต้องแล้วแต่ความเป็นมาเป็นไปของชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ความยืนยาวของระบบและค่านิยมที่ใช้กันมา ความต่อเนื่องหรือขาดตอนของความเป็นชาติ ประสิทธิภาพของระบบการศึกษา สภาพภูมิศาสตร์ และการติดต่อสื่อสารภายในชาติ ระบบครอบครัว โรงเรียนและการอบรมบุตร รวมทั้งอิทธิพลภายนอกที่มีผลต่อสังคมนั้น ๆ ด้วย

---

[๑๒๒] Verba, S., **Political Culture and Political Development**, (New Jersey: Princeton University Press, 1965), p. 130.

[๑๒๓] พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง”, **วารสารปัญญาปณิธาน**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม– มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๗.

ตารางที่ ๒.๑๓ สรุประยะการเรียนรู้ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กมล สมวิเชียร	การกล่อมเกลาการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสังคม มีขั้นตอนของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เป็น ๔ ขั้นตอน ๑) เป็นขั้นพยานให้เด็กรับการฝึกฝนอบรม ๒) ขั้นที่ก่อให้เกิดบุคลิกภาพ ๓) ขั้นที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ทางการเมือง ๔) ขั้นที่บุคคลซึ่งได้ผ่านการเป็นสมาชิกทางการเมือง
Almond, Gabriel	การกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) เป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับค่านิยมและพฤติกรรมทางการเมืองผ่าน ๕ ปัจจัยหลัก ได้แก่ครอบครัว พ่อแม่ถ่ายทอดค่านิยมทางการเมืองให้ลูกการศึกษา โรงเรียนช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมืองกลุ่มเพื่อนและชุมชน มีอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมืองสื่อมวลชน เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูลและกำหนดความคิดเห็นของประชาชนสถาบันทางการเมือง
Dennis, J.	รัฐบาลและพรรคการเมืองกำหนดแนวทางและเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการเมือง
	การเรียนรู้ของบุคคลจำแนกออกเป็น ๒ ระยะ คือ ๑) ขั้นปฐมภูมิ เป็นระยะเริ่มแรกที่เด็กได้รับการถ่ายทอดความรู้ บุคลิกภาพ และวัฒนธรรม จากคนในครอบครัว และ ๒) ขั้นทุติยภูมิ เป็นระยะบุคคลเริ่มการเรียนรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ในสังคมภายนอกครอบครัว
Wirt, F. M.	กระบวนการอบรมการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์ในแต่ละขั้นตอน จากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่

ตารางที่ ๒.๑๓ สรุประยะการเรียนรู้ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Verba, S.	ขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ย่อมมีอิทธิพลต่อค่านิยม ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดในทางใดทางหนึ่งต่อระบบการเมืองของบุคคล บางครั้งการอบรมกล่อมเกลาในระดับครอบครัวอาจะมีอิทธิพลมากกว่าระดับเพื่อนฝูง และสถาบันการศึกษา
ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์	กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองมีลำดับขั้นตอนจำแนกได้ ๔ ขั้น คือ ๑) ขั้นมูลฐานช่วงทารก ๒) ขั้นให้เกิดบุคลิกภาพต่อบุคคล ๓) ขั้นที่มนุษย์ได้รับการกล่อมเกลาทางการเมือง และ ๔) ขั้นตอนการเลือกสรรทางการเมือง มีความเข้าใจต่อการเมืองอย่างลึกซึ้ง
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์	การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองต้องอาศัยกระบวนการ คือ ๑) ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม ๒) ระบบการอบรมสั่งสอน ๓) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีประสบการณ์ด้วยการร่วมปฏิบัติ

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

พรรคการเมืองไทยเป็นกลไกในระบบการเมืองไทยที่มีพัฒนาการมาหลายทศวรรษ นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไทยในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ความสำคัญของพรรคการเมืองนั้น จะผันแปรไปตามในระบบการเมืองแบบลักษณะและโครงสร้างของระบบการเมืองและบริบททางเศรษฐกิจและสังคมประชาธิปไตยเสรีนิยม (Liberal Democracy) ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าด้วยพหุนิยมทางการเมือง (Political Pluralism) นั้น พรรคการเมืองจะมีบทบาทมากเป็นพิเศษ เนื่องจากพรรคการเมืองจะเป็นตัวกลั่นกรองอธิปไตยปวงชน และเป็นภาพฉายของการแสดงออกทางเสรีภาพและความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลผ่านกิจกรรมทางการเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านระบบการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามลักษณะและบทบาทของพรรคการเมืองนั้น แม้จะอยู่ในระบบการเมืองอย่างเดียวกัน ก็ยังมีความแตกต่างตามบริบทของสังคมการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมการเมืองของแต่ละประเทศการ ศึกษาการเมืองไทย จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบทที่มี

ลักษณะเฉพาะของสังคมการเมืองไทยเป็นสำคัญ[๑๒๔] เพื่อให้เข้าใจระบบพรรคการเมืองไทย จึงต้องเข้าใจความหมายของพรรคการเมือง ความสำคัญของพรรคการเมือง บทบาทอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมือง และความไว้วางใจทางการเมือง ดังนี้

๒.๕.๑ ความหมายของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นกลุ่มคนที่รวมตัวกันแบบสมาคม ซึ่งการสมัครเป็นสมาชิกของพรรคต้องทำอย่างเป็นทางการ มีการเปิดรับสมาชิกเป็นการทั่วไป มีหลักฐานเป็นใบสมัคร และไม่จำกัดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นสมาชิก โดยการ “เลือกปฏิบัติ” ในเชิงเพศ ผิวพรรณ เชื้อชาติ อายุ ถิ่นที่อยู่ และอาชีพซึ่งจุดมุ่งหมายของพรรคการเมือง คือ เพื่อได้มาซึ่งอำนาจสำหรับผู้นำ (elite) เพื่อบรรลุเป้าหมายตามอุดมการณ์หรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งแล้วแต่สมาชิกจะกำหนดไว้ โดยพรรคการเมืองต้องอยู่ภายในกลุ่มหรือภายในสังคมที่รวมตัวเป็นกิจจะลักษณะ ตามนัยนี้องค์กรหรือสมาคมอันเป็นหน่วยย่อยของสังคมก็อาจมีพรรคการเมืองได้[๑๒๕]

หากพิจารณาตามรากศัพท์แล้ว คำว่า พรรคการเมือง (Political Party) มีรากศัพท์มาจากคำในภาษาละตินว่า “pars” ซึ่งมีความหมายตรงกับ คำว่า “ส่วน” (Part) ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Political Party” และตรงกับคำว่า “partie politique” ในภาษาฝรั่งเศส ส่วนในภาษาเยอรมันตรงกับคำว่า “politischepartai” ซึ่งทั้งหมดนี้มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินทั้งสิ้น เหตุนี้พรรคการเมืองจึงมีความหมายว่า “ส่วนของราษฎรและ/หรือส่วนของประชาชน” หรือการที่ราษฎรแบ่งออกเป็นส่วนหรือเป็นกลุ่มตามความคิด และผลประโยชน์ร่วมกันในทางการเมือง[๑๒๖] นอกจากนี้ยังมีความหมายลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน ดังนี้

พรรคการเมือง (Political Parties) หมายถึง คณะบุคคลที่รวบรวมกันขึ้นมาด้วยความสมัครใจเนื่องจากสมาชิกมีความคิดเห็นในแนวทางกว้าง ๆ ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมคล้ายคลึงกัน และมุ่งหมายที่จะได้เป็นรัฐบาล เพื่อนำนโยบายของพรรคการเมืองไปเป็นนโยบายของรัฐบาล[๑๒๗]

---

[๑๒๔] สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, **พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปินส์ ไทย และอินโดนีเซีย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๙.

[๑๒๕] Weber, M., **Theory of Social and Economic Organization**, (London: Hodge, 1947), pp. 373-374.

[๑๒๖] หยุด แสงอุทัย, **พรรคการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : พิฆเณศ, ๒๕๑๗), หน้า ๘.

[๑๒๗] ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๑๓.

พรรคการเมืองจึงเป็นที่รวมของกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจคล้ายคลึง กันรวมกันเพื่อจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้เป็นเสียงข้างมากในสภา เพื่อมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศ ตามนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม ซึ่งพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นที่สร้างพลังให้กับอุดมการณ์และเป็นที่ที่ค้นหาเสียง[๑๒๘] ซึ่งกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันนี้ก็เพื่อเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและการบริหารประเทศ ด้วยการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง โดยมุ่งหวังที่จะได้เป็นรัฐบาลหรือเสียงข้างมากในรัฐสภา[๑๒๙]

กลุ่มของผู้ที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายที่จะเข้าสู่การเมืองโดยตรง ซึ่งการเข้าสู่การเมืองโดยตรงนั้น อาจจะหมายถึงการเข้าสู่ระบบทางการเมืองอย่างเป็นทางการ ด้วยวิธีการเข้าสมัครรับเลือกตั้งและมุ่งหวังที่จะขึ้นมาเป็นฝ่ายบริหาร หรือในระดับนิติบัญญัติ ซึ่งการเข้าสู่การเมืองในบางกรณีอาจจะหมายถึง การต่อสู้ทางการเมืองเพื่อขึ้นสู่อำนาจนอกกรอบการเมืองทางการ แต่มุ่งหวังการใช้การปฏิวัติ หรือการเมืองนอกระบบทางการเป็นแนวทาง เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ของยุโรปในอดีต เป็นต้น[๑๓๐] ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ต่างเป็นกลุ่มคนที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่คล้ายคลึง กัน หรือเหมือนกัน รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์การ เพื่อส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง โดยมีจุดประสงค์ ร่วมกันที่จะจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ ตามนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม[๑๓๑]

จึงกล่าวได้ว่า พรรคการเมือง คือ กลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองร่วมกัน กลุ่มคนที่ส่งเสริมประโยชน์ของชาติ กลุ่มคนที่ต้องการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชาติ กลุ่มคนที่มีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน โดยกลุ่มคนเหล่านั้น รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กร หรือ พรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจการทางการเมือง และมีสาขาพรรคการเมืองกระจายอยู่ทั่วประเทศตามชุมชนต่าง ๆ มีการสืบทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง มีการส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันชิงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่นิยมเรียกกันว่าเล่นการเมืองนั่นเอง โดยผู้สมัครมีการติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนอย่างใกล้ชิด และ

---

[๑๒๘] สุขุม นวลสกุล วิทยา นภาศิริกุลกิจ และวิศิษฐ ทวีเศรษฐ, **การเมืองและการปกครองของไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๙), หน้า ๒๖๗.

[๑๒๙] ทินพันธ์ นาคะตะ, **ประชาธิปไตยไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๑.

[๑๓๐] สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, **พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปินส์ ไทย และอินโดนีเซีย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๙.

[๑๓๑] สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, **การเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๔๑๓.

อย่างต่อเนื่อง ไม่เฉพาะแต่เวลาหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ที่สำคัญพรรคการเมืองต้องติดต่อสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก[๑๓๒]

สรุปได้ว่า พรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมืองที่คล้ายคลึงกันมุ่งหมายที่จะได้เป็นรัฐบาลเพื่อนำนโยบายของพรรคการเมืองไปเป็นนโยบายของรัฐบาลในการบริหารประเทศ ด้วยการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง

ตารางที่ ๒.๑๔ สรุปความหมายของพรรคการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Weber, M.	กลุ่มคนที่รวมตัวกันแบบสมาคม ซึ่งการสมัครเป็นสมาชิกของพรรคต้องทำอย่างเป็นทางการ มีการเปิดรับสมาชิกเป็นการทั่วไป มีหลักฐานเป็นใบสมัคร และไม่จำกัดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นสมาชิก
หยุด แสงอุทัย	ราษฎรแบ่งออกเป็นส่วนหรือเป็นกลุ่มตามความคิดและผลประโยชน์มาร่วมกันในทางการเมือง
ปรีชา หงส์ไกรเลิศ	คณะบุคคลที่รวบรวมกันขึ้นมาด้วยความสมัครใจ และมุ่งหมายที่จะได้เป็นรัฐบาล เพื่อนำนโยบายของพรรคการเมืองไปเป็นนโยบายของรัฐบาล
สุขุม นวลสกุล และคณะ	ที่รวมของกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจคล้ายคลึงกันมารวมกันเพื่อจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้เป็นเสียงข้างมากในสภา เพื่อมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศ
ทินพันธ์ นาคะตะ	กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและการบริหารประเทศ ด้วยการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง โดยมุ่งหวังที่จะได้เป็นรัฐบาลหรือเสียงข้างมากในรัฐสภา
สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์	กลุ่มของผู้ที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายที่จะเข้าสู่การเมืองโดยตรง หรือการขึ้นสู่อำนาจนอกกรอบการเมืองทางการ แต่มุ่งหวังการใช้การปฏิวัติ

[๑๓๒] สิงห์ทอง บัวชุม, **การล่มสลายของพรรคการเมืองทั่วโลก**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ทองกมล จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐.

ตารางที่ ๒.๑๔ สรุปความหมายของพรรคการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ ธำรงธัญวงศ์	กลุ่มคนที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน หรือเหมือนกัน รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์การ เพื่อส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อบริหารประเทศ
สิงห์ทอง บัวชุม	กลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองร่วมกัน ที่ต้องการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชาติ รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรเพื่อดำเนินกิจการทางการเมือง มีการสืบทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง และมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก

๒.๕.๒ ความสำคัญของพรรคการเมือง

ความสำคัญของพรรคการเมืองที่มีต่อกระบวนการทางการเมืองจากแนวคิดของนักวิชาการตะวันตกกล่าวไว้ ๕ ประเด็น คือ

๑. พรรคการเมือง เป็นกลไกเพื่อการต่อรองให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม

๒. พรรคการเมือง เป็นเครื่องประกันเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนไม่ให้มีการปกครองที่เป็นเผด็จการ ฉะนั้นพรรคการเมืองจึงช่วยพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๓. พรรคการเมือง เป็นกลไกที่แก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความเห็นต่าง โดยการกำหนดนโยบายตามแนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวมยอมรับได้

๔. พรรคการเมือง เป็นเครื่องมือในการสร้างประชามติ เพื่อให้รัฐบาลสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน และพรรคการเมืองยังส่วนร่วมผลักดันให้การปฏิบัติตาม เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. พรรคการเมือง มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองขึ้น[๑๓๓]

พรรคการเมืองมีบทบาทและความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากระบอบประชาธิปไตยในรัฐสมัยใหม่เป็นประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) ไม่ใช่ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) และการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของ

---

[๑๓๓] ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๑.

ระบบประชาธิปไตยแบบผู้แทน ซึ่งในการตัดสินใจของประชาชนไม่ควรจะมองเป็นเรื่องตัวบุคคลว่าจะเลือกใคร สิ่งที่สำคัญ คือ การพิจารณาถึงนโยบายของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลว่าจะทำอะไรซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ในการเสนอผู้สมัครและเสนอนโยบายคือพรรคการเมือง ดังนั้น พรรคการเมืองจึงมีบทบาทหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชนและเป็นผู้ร่วมสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนเพื่อถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของรัฐ โดยการลงเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย[๑๓๔]

ประเทศที่มีความก้าวหน้าของประชาธิปไตย มักจะมีพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความมั่นคง เป็นที่พึ่งพาของประชาชนได้ ประชาชนเป็นเจ้าของพรรคการเมืองอย่างแท้จริง และมีความยั่งยืนต่อเนื่อง อย่างที่นักวิชาการเรียกว่า มีความเป็นสถาบันทางการเมือง โดยพรรคการเมืองในระบอบประชาธิไตยเสรีนิยม ต้องมีความเป็นสถาบันทางการเมือง พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ที่ต้องทำความเข้าใจการเมืองการปกครอง เป็นองค์กรที่อยู่เชื่อมกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมนั้น พรรคการเมืองทำหน้าที่สำคัญหลายประการ ที่ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม ส่วนในประเทศที่ปกครองในระบอบสังคมนิยม ก็มีความสำคัญต่อการรักษาอำนาจรัฐไว้เช่นกัน เป็นสถาบันที่หลอมรวมสมาชิกในสังคมให้มีอุดมการณ์เดียวกัน[๑๓๕]

พรรคการเมืองเป็นกลไกที่สำคัญมากในระบบการเมือง เพราะเป็นตัวกำหนดให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีแบบแผนที่แน่นอน นอกจากนี้ยังเป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชนอีกด้วย พรรคการเมืองมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑. ต้องมีคณะบุคคลหรือสมาคม มีการจัดสรรเป็นองค์กร การรวมกันเป็นคณะบุคคลนั้นไม่ใช่จะเป็นพรรคการเมืองเสมอไป เพียงแต่บุคคลหลาย ๆ คน เผอิญมีความเห็นตรงกันในหลักการบางอย่าง หาได้ให้บุคคลเหล่านั้นเป็นพรรคการเมืองไปด้วยไม่ ถ้าไม่มีการจัดสรรเป็นองค์กร นอกจากนี้ พรรคการเมืองยังเป็นองค์กร ที่ตั้งด้วยความมุ่งหมายที่จะเป็นองค์กรอย่างถาวร ไม่ใช่ชั่วคราวที่ปรากฏแก่สายตาของบุคคลภายนอกเป็นรูปร่างสมาคม

๒. ต้องมีความคิดเห็นในนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวทางเดียวกัน เพราะเป็นการยากที่บุคคลแต่ละคนจะมีความเห็นตรงกันในทุกแง่ทุกมุม ฉะนั้น บุคคลจึงต้องสละความคิดเห็นขัดแย้งปลีกย่อยเสีย และรวบรวมกันเป็นพรรคการเมือง ในเมื่อมีความคิดเห็นในแนวทาง

---

[๑๓๔] มะลิ ทิพพ์ประจง พระสมุห์อาคม อาคมธีโร และกัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์, “พรรคการเมืองกับระบอบประชาธิปไตย”, **วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์**, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๕.

[๑๓๕] ไพรวัลย์ เคนพรม, **พรรคการเมืองเปรียบเทียบ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑.

ใหญ่ ๆ ตรงกันทำให้พรรคการเมืองแตกต่างกับสมาคมธรรมดา เพราะสมาคมไม่ได้ตกลงกันในนโยบายทั่วไปทางการเมือง แต่ประสงค์จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น

๓. ต้องมีความมุ่งหมายในการคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะได้มีโอกาสเข้าควบคุมการดำเนินงานและนโยบายของรัฐบาล คือ เมื่อสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งและมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทน พรรคการเมืองนั้นจะต้องเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล และผู้นำของพรรคการเมืองก็จะได้เป็นหัวหน้ารัฐบาลต่อไป เมื่อมีโอกาสในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองนั้นก็สามารถที่จะนำความคิดเห็นหรือนโยบายทางการเมืองของตนไปใช้ในการบริหารประเทศ

พรรคการเมืองอาจมีหลายรูปแบบ เช่น ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว หรือพรรคเด่นพรรคเดียว ได้แก่ประเทศจีน หรือระบบพรรคการเมืองเด่นสองพรรค ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือระบบพรรคการเมืองระบบหลายพรรค ได้แก่ ประเทศไทย เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประวัติความเป็นมาและความเหมาะสมของแต่ละประเทศ[๑๓๖]

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นสิ่งที่สื่อถึงสิทธิและเสรีภาพของตัวบุคคลและก็ยังรวมไปถึงการรวมตัวกัน ระบอบประชาธิปไตยจะมีพรรคการเมืองที่มีโครงสร้างเป็นองค์กรที่มีการจัดระบบระเบียบการบริหารที่ดี โดยมีสมาชิกของพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการตามกลไกที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ พรรคการเมืองถือเป็นสิ่งสำคัญในการเป็นตัวถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายรัฐบาล รวมทั้งเป็นสื่อกลางที่รับเรื่องเดือดร้อนจากประชาชนเพื่อนำไปประชุมหารือในรัฐสภาเพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑. พรรคการเมืองมีความสำคัญในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามวิธีการต่าง ๆ ของแต่ละพรรคการเมือง

๒. พรรคการเมืองมีความสำคัญในการสรรหาบุคคลมาเป็นสมาชิกของพรรคและคัดสรรตัวแทนของพรรคการเมือง เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางการเมือง

๓. พรรคการเมืองมีความสำคัญในการเสนออุดมการณ์ของพรรค กล่าวคือ การรวบรวมพลังเสียงของประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ให้มาสนับสนุนพรรคการเมืองเพื่อให้มีโอกาสเป็นจัดตั้งรัฐบาล

๔. พรรคการเมืองมีความสำคัญในการรับฟังปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งของประชาชนเพื่อนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหาโดยวิถีทางประชาธิปไตย

---

[๑๓๖] อนุฤทธิ์ เกิดสินธ์ชัย, **หลักนิติธรรมกับพรรคการเมือง**, [ออนไลน์,], แหล่งข้อมูล : https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1297 [๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๖].

๕. พรรคการเมืองมีความสำคัญในฐานะฝ่ายค้าน หรือผู้ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารในระบอบประชาธิปไตยแบบระบบรัฐสภา[๑๓๗]

สรุปได้ว่า พรรคการเมืองมีความสำคัญต่อกระบวนการทางการเมืองในลักษณะของการเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน มีส่วนช่วยพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์กรที่อยู่เชื่อมกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ตั้งขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะเป็นองค์กรอย่างถาวร และเมื่อได้เป็นรัฐบาล ก็สามารถที่จะนำความคิดเห็น หรือนโยบายทางการเมืองของตนไปใช้ในการบริหารประเทศ

ตารางที่ ๒.๑๕ สรุปความสำคัญของพรรคการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ปรีชา หงส์ไกรเลิศ	พรรคการเมืองเป็นกลไกเพื่อการต่อรองให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม เป็นเครื่องประกันเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนไม่ให้มีการปกครองที่เป็นเผด็จการ เป็นเครื่องมือในการสร้างประชามติ มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองขึ้น
ไพรวัลย์ เคนพรม	พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่อยู่เชื่อมกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ช่วยส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม
อนุฤทธิ์ เกิดสินธ์ชัย	พรรคการเมืองเป็นตัวกำหนดให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีแบบแผนที่แน่นอน และเป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

[๑๓๗] พระเสกสรรค์ ฐานยุตโต พระมหาภาณุวิชญ์ ภาณุวิชโญ พระสังวาน เขมปญฺโญ ศราวุธ ขันธวิชัย และณรงค์ศักดิ์ ต้าวคำ, “พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตยภายใต้ การถกเถียงเชิงวิเคราะห์ตามแนวคิดของแม็ก สตัดท์”, **วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย,** ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๖), ๘๔.

ตารางที่ ๒.๑๕ สรุปความสำคัญของพรรคการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
มะลิ ทิพพ์ประจง พระสมุห์อาคม อาคมธีโร และกัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์	พรรคการเมืองมีบทบาทและความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากระบอบประชาธิปไตยในรัฐสมัยใหม่เป็นประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) ไม่ใช่ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) และการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยแบบผู้แทน
พระเสกสรรค์ ฐานยุตโต พระมหาภาณุวิชญ์ ภาณุวิชโญ พระสังวาน เขมปญฺโญ ศราวุธ ขันธวิชัย และณรงค์ศักดิ์ ต้าวคำ	พรรคการเมืองมีความสำคัญในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การคัดสรรตัวแทนของพรรคการเมืองเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง ช่วยรับฟังปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งของประชาชน ตลอดจนเป็นฝ่ายค้านตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

๒.๕.๓ บทบาทอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมือง

บทบาทหน้าที่ของพรรคการเมืองเป็นการพิจารณาถึงกิจกรรมหลัก ๆ ที่พรรคการเมืองการเมืองกระทำอยู่ในสังคม บทบาทหน้าที่ดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคกระทำไปตามเป้าหมายทางการเมืองของตน แต่ในเวลาเดียวกันก็ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ต่อสังคมตามมาด้วย ถึงแม้ว่าผลดีที่ตามมานั้น อาจจะไม่ใช่วัตถุประสงค์เบื้องต้นในการทำกิจกรรมของพรรคการเมืองก็ตาม บทบาทและหน้าที่ ซึ่งพรรคการเมืองกระทำมีอยู่มากมาย แต่ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งรัฐบาลขึ้นทำหน้าที่บริหารประเทศ การทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างสังคมกับรัฐ การสรรหาผู้นำและบุคลากรทางการเมือง และการนำเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขให้แก่สังคม โดยทั่วไปบทบาทหน้าที่เหล่านี้ของพรรคการเมือง เป็นผลมาจากการแสดงบทบาททางการเมือง ในรูปของการเสนอตัวบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งต่าง ๆ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งต่าง ๆ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และหน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะที่เป็นรัฐบาลหรือฝ่ายค้าน บทบาทหน้าที่ของพรรคการเมืองตามแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนบริหารประเทศมี ๕ หน้าที่หลัก ได้แก่

๑. การรวบรวมผลประโยชน์ (aggregation of interests) ได้แก่ การรวบรวมกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้องค์การเดียวกัน การรวมผลประโยชน์นี้แต่ละกลุ่มรวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ก็ได้ทำหน้าที่อยู่บ้างแล้ว แต่พรรคการเมืองทำหน้าที่นี้กว้างขวางกว่า

๒. การวางแผนดำเนินงาน พรรคการเมืองต้องจัดเสนอแผนดำเนินงาน ซึ่งมาจากนโยบายของพรรค ทั้งนี้เพื่อเสนอต่อราษฎรในการหาเสียงแข่งขันกับพรรคอื่น ๆ ว่าจะทำอะไรเมื่อได้รับเลือกตั้ง

๓. การเสนอชื่อผู้สมัครเข้าแข่งขันเลือกตั้ง ต้องพร้อมที่จะแสดงตนในการส่งตัวแทนเข้าสมัครรับเลือกตั้ง การส่งตัวแทนมีวิธีต่าง ๆ กัน เช่น

๑) พรรคการเมืองของบางประเทศ เช่น อิสราเอล จัดประชุมระดับหัวหน้าเพื่อคัดเลือกตัวแทนเข้าสมัครแข่งขัน อิสราเอลมีระบบให้ศูนย์กลางมีอำนาจ (centralization) โดยแต่ละพรรคจะเลือก และกำหนดรายชื่อผู้สมัครเพื่อรับเลือกตั้งเข้าสู่รัฐสภาเนสเซต (Knesset)

๒) ในบางประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา การเสนอชื่อมีกลไกและวิธีการหลายอย่าง รวมทั้งให้ผู้สนใจสมัครรับเลือกตั้ง แสดงความสามารถในการหาคะแนนนิยม (popularity, popular votes) เสียก่อน จึงจะได้รับเลือกเป็นตัวแทนพรรค วิธีการเช่นนี้ ได้แก่ การหยั่งเสียงเบื้องต้น (primaries หรือ primary elections) ระบบอเมริกันเป็นแบบที่องค์การกลางของพรรคมีอำนาจน้อย พรรคการเมืองอเมริกันมีลักษณะหลวม ๆ อำนาจกระจายออกไป ดังนั้น จึงไม่สามารถกำชับเรื่องวินัยได้ สมาชิกพรรคค่อนข้างอิสระเสรีมาก

๔. การบริหารประเทศ พรรคการเมืองมีขึ้นเพื่อที่สมาชิกมีโอกาสเข้าไปบริหารงานของประเทศ แตกต่างจาก “กลุ่มผลประโยชน์” ซึ่งมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนโดยไม่ได้มุ่งรับผิดชอบเข้าปกครองประเทศ

๕. เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน สมาชิกอยู่ตามที่ต่าง ๆ กิจกรรมการเมืองมีเป็นประจำ พรรคทำหน้าที่ชี้แจงข้อนโยบายของรัฐบาลประกอบกับความคิดเห็นหรือท่าทีของพรรคต่อนโยบายนั้น ๆ ทำให้มีประชาชนกับรัฐบาลมีการติดต่อรับทราบเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งจากรัฐบาลไปยังประชาชนและจากประชาชนไปยังรัฐบาล เช่น ในรูปของความประสงค์ต่าง ๆ ที่ต้องการให้รัฐบาลสนองตอบ[๑๓๘]

นอกจากนี้พรรคการเมืองยังมีบทบาทในฐานะที่เป็นสถาบันหลักในการที่จะให้ประชาชนได้มีโอกาสปกครองประเทศ เพราะพรรคการเมืองเป็นกลไกที่สำคัญที่จะสามารถหันเหทิศทางทางการเมืองไปในทิศใด ซึ่งมีรายละเอียดลักษณะบทบาท ดังนี้

๑. การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน พรรคการเมืองมีบทบาทให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน โดยอาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การอธิบาย หรือการแถลงนโยบายของ

---

[๑๓๘] Levine, H. M., **Political Issues Debated**, Englewood Cliffs, (New Jersey: Prentice Hall, 1982), pp. 166-168.

พรรคในด้านต่าง ๆ ผ่านสื่อสารมวลชน ตลอดจนการเข้าถึงประชาชนโดยตรงผ่านการอภิปราย และบรรยายตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะต้องเป็นการให้ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

๒. การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองจะเป็นผู้กลั่นกรองตัวบุคคลที่เหมาะสม ที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน เพราะจะต้องเป็นตัวแทนในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน

๓. การประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ประสานประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ด้วยการเสนอให้มีกฎหมายที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย หรือหาทางจัดให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสม และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมืองได้อีกทางหนึ่งด้วย

๔. การระดมสรรพกำลังทางการเมือง พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นศูนย์พลังทางการเมือง เพราะเป็นที่รวมของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ และประชาชนที่มีความคิดเห็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวทางกว้าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน เพื่อหาโอกาสเป็นรัฐบาล

๕. การเป็นฝ่ายค้าน บทบาทการเป็นฝ่ายค้านถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับระบอบประชาธิปไตย เพราะจะทำหน้าที่เสมือนกระจกเงา ให้รัฐบาลทราบว่ามีสิ่งใดที่รัฐบาลบริหารงานขาดตกบกพร่องไปบ้าง หรือมีสิ่งใดที่รัฐบาลควรจะเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และคอยควบคุมให้รัฐบาลปฏิบัติตามนโยบายของตนที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา

๖. การเป็นศูนย์กลางของกลุ่มผลประโยชน์ และสมาชิกพรรคการเมือง พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เสมือนเวที เพื่อนำไปสู่การตกลงกันด้วยสันติวิธีก่อนที่จะนำปัญหาต่าง ๆ ไปอภิปรายในสภา โดยนัยนี้เองพรรคการเมืองจึงเป็นศูนย์กลางในการประสานการติดต่อ และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกของพรรค รวมถึงระหว่างพรรคต่อพรรค ระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลและระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนทั่วไปด้วย

๗. การสร้างผู้นำทางการเมือง พรรคการเมืองจะเป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองที่ดีเพื่อผลิตออกไปเป็นนักการเมืองอาชีพ ที่มีความสามารถและพร้อมจะดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองจึงไม่ใช่เพียงองค์กรที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแสวงหาอำนาจรัฐแต่เพียงอย่างเดียว พรรคการเมืองยังมีอีกหลายบทบาทที่ช่วยพัฒนาสังคมได้ในหลากหลายมิติ และยังเป็นช่องทางสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยอีกด้วย[๑๓๙]

---

[๑๓๙] ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๔-๑๗.

จึงกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองมีหน้าที่ในฐานะเป็นตัวเชื่อมระหว่างโครงสร้างส่วนบน ส่วนกลาง และโครงสร้างส่วนพื้นฐาน (ระดับพื้นที่) ทั้ง ๓ ระดับ และทำหน้าที่อื่น ๆ ดังนี้

๑. พรรคการเมืองทำหน้าที่เสนอความคิดเห็นนโยบาย โดยการนำความต้องการ ของสาขาพรรคระดับต่าง ๆ เข้าสู่สำนักงานใหญ่พรรค ในส่วนที่สาขาพรรคมีอำนาจตัดสินใจได้ที่ดำเนินการได้ ข้อสำคัญคือต้องมีการสื่อสารประสานงานระหว่างสำนักงานใหญ่พรรค และสาขาพรรคระดับต่าง ๆ

๒. พรรคการเมืองทำหน้าที่ปลุกเร้าความสนใจทางการเมือง โดยอาศัยสาขาพรรคในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ เป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง การถกเถียงและการอภิปราย

๓. พรรคการเมืองทำหน้าที่กล่อมเกลาการเรียนรู้ทางการเมือง โดยการสร้างค่านิยมและอุดมการณ์ประชาธิปไตย กระบวนการประชุมถกเถียงปัญหา และการตัดสินใจ ล้วนเป็นการสร้างค่านิยม และแนวทางปฏิบัติในท้องถิ่น โดยมีสาขาพรรคเป็นแกนนำ

๔. พรรคการเมืองทำหน้าที่ฝึกทักษะสมาชิกพรรคการเมือง โดยให้มีการพัฒนา ความเป็นผู้นำในระดับต่าง ๆ และการคัดสรรบุคคลซึ่งจะมีโอกาสไต่เต้าจากระดับล่างขึ้นมาสู่ในระดับ ที่สูงขึ้น นอกจากพรรคการเมืองจะเป็นองค์กรที่จัดตั้ง เพื่อมุ่งหวังที่จะเป็นรัฐบาลและแสวงหาอำนาจรัฐแล้ว พรรคการเมืองยังต้องทำตัวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แก่สมาชิกพรรค และสาขาพรรค รวมถึงท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่พรรคการเมืองตั้งอยู่ รวมทั้งพรรคการเมืองยังต้องทำหน้าที่ส่งต่อความต้องการ และความหวังของประชาชน เพื่อสื่อสารให้ผู้มีอำนาจได้รับรู้ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน[๑๔๐]

หากพิจารณาตามหน้าที่ของพรรคการเมือง (Function) พบว่าประกอบด้วย ๖ ประการ ตามบทบาทต่าง ๆ ได้แก่

๑. หน้าที่ในการให้ทิศทางทางการเมือง (Orientation Function) พรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของผู้มีอุดมการณ์ หรือแนวคิดในทางการเมืองร่วมกัน จึงเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการชี้แนะทิศทางทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยผ่านอุดมการณ์หรือแนวนโยบายของพรรค และเมื่อพรรคเป็นรัฐบาล อุดมการณ์และแนวนโยบายดังกล่าวก็จะกลายเป็นทิศทางของประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม พรรคการเมืองจึงมีบทบาทในการกำหนดทางเลือก (Alternative) ให้กับสังคมการเมือง

---

[๑๔๐] ลิขิต ธีรเวคิน, **การเมืองการปกครองของไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕๙-๒๖๐.

๒. หน้าที่ในการรวมตัวของผู้มีแนวคิดร่วมกัน (Aggregation Function) พรรคการเมืองจะมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมบุคคล ที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกันหรือร่วมกัน บทบาทดังกล่าวนี้จะมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการให้ทิศทางทางการเมือง (Orientation Function) กล่าวคือ เมื่อมีการรวบรวมบุคลากรที่มีแนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมร่วมกันแล้ว พรรคการเมืองเหล่านี้ก็จะพยายามชี้แนะทิศทางดังกล่าวให้กับประชาชน

๓. หน้าที่ในการกระจายค่านิยม (Socialization Function) พรรคการเมืองมีหน้าที่ในการสื่อสารอุดมการณ์ หรือแนวคิดดังกล่าวให้กับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการเลือกตั้ง หน้าที่ดังกล่าวของพรรคการเมืองจึงมีลักษณะเป็นการกระจายค่านิยมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ให้อยู่ในวงกว้าง และหากพรรคใดได้รับชัยชนะสามารถจัดตั้งรัฐบาล ก็เท่ากับว่านำเอาค่านิยมดังกล่าวมาดำเนินการในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นค่านิยมที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนโดยมีผลการเลือกตั้งเป็นประจักษ์พยาน

๔. หน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชน (Representation Function) พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ในการจัดสรรบุคลากร ที่จะกลายมาเป็นตัวแทนของประชาชน ในการดำเนินทางการเมือง พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของอำนาจอธิปไตย ของปวงชนส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะการเริ่มต้นกระบวนการทางการเมือง ที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด อย่างการเลือกตั้ง พรรคจะต้องพิจารณาเลือกบุคคลที่จะนำเสนอให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นตัวแทนอย่างรอบคอบ

๕. หน้าที่ในการคัดสรรบุคลากรทางการเมือง (Recruitment Function) พรรคการเมืองมีหน้าที่สรรหาและคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง โดยการจัดส่งบุคคลที่มีความเหมาะสมเพื่อเสนอให้ประชาชนพิจารณาเลือกตั้ง และเมื่อบุคคลดังกล่าวได้รับการเลือกตั้งก็จะเข้ามาทำงานในฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ ในลักษณะดังกล่าว พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่เปรียบเสมือนผู้คัดสรรบุคลากรเข้าสู่ระบบการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อม (Bridge) ระหว่างโครงสร้างเบื้องล่าง (Infrastructure) อันหมายถึง สังคม กับโครงสร้างเบื้องบน (Superstructure) อันหมายถึง ระบบการเมืองนั่นเอง

๖. หน้าที่ในการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy Function) บทบาทของพรรคการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นกลไกในการสร้างความชอบธรรมของการขึ้นสู่อำนาจ และการรักษาอำนาจทางการเมืองของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา พรรคการเมืองมักจะมีบทบาทในลักษณะนี้อย่างเห็นได้ชัด[๑๔๑]

---

[๑๔๑] สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, **พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปินส์ ไทย และอินโดนีเซีย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๙-๑๙๐.

นอกจากนี้ พรรคการเมืองยังมีบทบาทหน้าที่หลักอื่น ๆ ดังนี้

๑. ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนโดยการ “จัดกิจกรรม” เพื่อให้ความรู้ทางการเมืองและ “เสริมสร้างทัศนคติ” แก่สมาชิกพรรคและประชาชนอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ ไม่ใช่เน้นทำเฉพาะช่วงโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น พรรคการเมืองจะต้องกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจทางการเมือง ตามแนวทางปรัชญา อุดมการณ์ และนโยบายของพรรคการเมือง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. สรรหาบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง ซึ่งพรรคการเมืองจะต้องระดม และแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชน โดยเปิดรับบุคคลที่มีความศรัทธาในอุดมการณ์ของพรรคการเมืองเข้าเป็นสมาชิกพรรค และผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมือง เพื่อทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง เพื่อรักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยพรรคการเมืองจะต้องมีการคัดสรรสมาชิกพรรคให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางการเมือง

๓. ระดมกำลังโดยการรวบรวม ประชาชน กลุ่มบุคคล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนนโยบายของพรรคการเมือง ตามความเชื่อในอุดมการณ์ของพรรคการเมือง เมื่อพรรคการเมืองได้เป็นรัฐบาล ก็จะทำให้การบริหารประเทศได้รับการสนับสนุนจากประชาชน หรือในกรณีที่เป็นฝ่ายค้าน ก็จะทำให้มีความเข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. เป็นตัวกลางเพื่อประสานผลประโยชน์ ระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมในกรณีที่เกิดความขัดแย้ง จนกระทั่งมิอาจตกลงกันได้เพื่อนำมาสู่การตกลงโดยสันติ ตามกระบวนการประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีความต้องการที่แตกต่างกันไป พรรคการเมืองจะต้องรับฟังความต้องการเหล่านั้น และแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดนโยบาย หรือผลักดันให้มีการออกกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา หรือเสนอความต้องการผ่านไปยังหน่วยงานและผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้คนกลุ่มต่าง ๆ เกิดความเข้าใจและร่วมกันทำงานเพื่อสังคม และประเทศชาติ

๕. เป็นศูนย์กลางทางการเมือง และเป็นช่องทางแสดงออกทางการเมืองของประชาชนและสมาชิก ทั้งการแสดงความคิดเห็น ร้องทุกข์ ร้องเรียน โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง สนับสนุนช่วยเหลือ และส่งเสริมพรรคการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย “พรรคการเมือง” จึงเป็นเหมือนเวทีของประชาชน และสมาชิกพรรคการเมือง ในการต่อรองเจรจาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งการมีพรรคการเมืองทำให้มีช่องทางการสื่อสารระหว่าง “ประชาชน” กับ “กลไกของรัฐ” เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการแสดงออกทางการเมืองนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามความเชื่อและอุดมการณ์ของแต่ละพรรคการเมือง

๖. กำหนดทิศทางการบริหารประเทศในฐานะรัฐบาล หรือฝ่ายค้าน พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งจะมีหน้าที่จัดตั้ง “รัฐบาล” และรับผิดชอบการบริหารประเทศตามนโยบายที่กำหนดไว้ ส่วนพรรคการเมืองที่ไม่ได้เป็นรัฐบาล จะต้องทำหน้าที่เป็น “ฝ่ายค้าน” เพื่อตรวจสอบการบริหารของรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนตามนโยบายที่แถลงไว้กับรัฐสภา

๗. สร้างและพัฒนาผู้นำทางการเมือง โดยการคัดเลือกบุคคลมีความรู้ความสามารถและเหมาะสมมาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส. โดยพรรคการเมืองควบคุม และกำกับดูแลการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งให้ความรู้และอบรมสมาชิกพรรคการเมือง และมีความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่ง เพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่ทางการเมือง ที่มีคุณภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ

๘. นำเสนอนโยบายและทางเลือกให้กับประชาชน โดยการกำหนดนโยบายสาธารณะที่สำคัญของประเทศ เพื่อมุ่งนำไปใช้ในการปกครองและการบริหารประเทศ โดยนำเสนอนโยบายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับปัญหา รวมทั้งความต้องการของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสในการเลือกพรรคการเมือง ที่นำเสนอนโยบายที่ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุด โดยนโยบายของพรรคการเมืองจะทำหน้าที่ในการแยกจุดยืนทางการเมืองของประชาชน อีกทั้งนโยบายยังเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๙. เป็นสื่อกลางและสร้างความสามัคคีของคนในชาติ โดย “พรรคการเมือง” จะต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชน หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรหลักตามรัฐธรรมนูญ ทั้งฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ เช่น รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล ฯลฯ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน อันจะก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ[๑๔๒]

จึงกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อกระบวนการทางการเมืองการปกครองหลากหลายประการตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑. เป็นเครื่องเชื่อมโยงกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเข้าด้วยกัน

๒. รวมเอาประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเข้าเป็นกลุ่มก้อน เพื่อให้ได้เกิดความผูกพันต่อกัน ด้วยหวังว่าจะทำให้งานทางการเมืองดำเนินไปอย่างถูกต้องได้ผล และทำให้เกิดพลังทางการเมือง

---

[๑๔๒] สิงห์ทอง บัวชุม, **การล่มสลายของพรรคการเมืองทั่วโลก**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ทองกมล จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗-๓๗.

๓. กระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปสนใจที่จะมีส่วนในการปกครอง ด้วยวิธีการเสนอตัวผู้แข่งขันเข้ารับสมัครเลือกตั้งที่มีชื่อเสียง จัดตั้งสโมสรหรือจัดตั้งให้มีชมรมต่าง ๆ รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ โดยหวังที่จะสร้างความสนใจทางการเมือง

๔. ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ด้วยการแจกจ่ายเอกสาร แสดงสุนทรพจน์และใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ

๕. กำหนดพื้นฐานหรือหลักเกณฑ์ในการที่จะทำให้กลุ่มต่าง ๆ ของประชาชนสามารถร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยเฉพาะการรวมกันเช่นนี้ จะเห็นได้ชัดในรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งพรรคการเมืองมีส่วนช่วยให้คนจำนวนมากได้เห็นพ้องกันในปัญหาต่าง ๆ ยอมรับในเรื่องทางออกแห่งปัญหา และเสนอตัวผู้เข้าแข่งขันที่จะเป็นผู้แก้ปัญหานั้น

๖. พรรคการเมืองมีบทบาทในการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และการเลือกตั้งนี้เองจะเป็นเครื่องผ่อนคลายความตึงเครียดและความต้องการของประชาชน

๗. พรรคการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งจะแสดงนโยบายนี้ต่อประชาชนในการรณรงค์หาเสียง

๘. พรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการค้นหามติมหาชน และการที่ทำให้ประชาชนสนับสนุนนโยบายได้และความคิดเห็นใด ๆ นั้น เท่ากับมีส่วนส่งเสริมความยินยอมพร้อมใจในปัญหาต่าง ๆ[๑๔๓]

จากที่กล่าวมาจะเป็นว่าโดยทั่วไปพรรคการเมืองมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญ ๆ หลายประการ เช่น เป็นตัวแทนประสานประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ ให้ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครองและรายงานเรื่องราวต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศ สะท้อนความคิดเห็นของประชาชนให้รัฐบาลได้ทราบ สรรหาผู้นำทางการเมืองที่มีความรู้ความสามารถเพื่อจัดตั้งรัฐบาล และมีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นพรรครัฐบาลหรือพรรคฝ่ายค้าน พรรคการเมืองที่พัฒนาแล้ว จะมีบทบาทหน้าที่หลัก ๆ เช่น ให้การศึกษาทางการเมือง กระตุ้นเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง เพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดนโยบายหลักที่สำคัญ เพื่อมุ่งนำไปใช้ในการปกครองและบริหารประเทศ และเป็นตัวกลางเชื่อมประสานกลุ่มประชาชนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการทำงานในสังคมร่วมกัน เมื่อพิจารณาถึงอำนาจและหน้าที่สำคัญของพรรคการเมืองมี ดังนี้

---

[๑๔๓] สมพงศ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ, **บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://www.baanjomyut.com/library_4/politics/07_9.html [๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๖].

๑. การส่งตัวแทนเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองช่วยคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากจำนวนผู้สนใจการเมืองหลาย ๆ คน พรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง และมีแนวโน้มในการชนะการเลือกตั้งมักมีผู้สนใจสมัครเข้าเป็นตัวแทนของพรรคกันมาก จนพรรคจะต้องทำการคัดเลือกว่าควรจะส่งบุคคลใดเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งบุคคลนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมในความเห็นของพรรคการเมือง

๒. ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มองเห็นความสำคัญของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศและเจ้าของอำนาจอธิปไตยและมีส่วนร่วมในทางการเมืองการให้การศึกษาทางการเมืองอาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การแถลงนโยบายของพรรคในด้านต่าง ๆ ผ่านทางสื่อมวลชน อาทิ การอภิปราย การบรรยายตามที่ต่าง ๆ การอภิปรายหาเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้พรรคการเมืองจะต้องให้ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องสอนให้ประชาชนรู้สึกความรับผิดชอบทางการเมือง และช่วยกระตุ้นให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเอาใจใส่ออกเสียงในเวลาเลือกตั้ง

๓. สรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการเป็นผู้แทนราษฎรในระบอบประชาธิปไตย คุณสมบัติของผู้ที่สมควรเป็นผู้แทนราษฎรมีความสำคัญมาก เพราะเข้าต้องทำหน้าที่เข้าไปรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และกลุ่มผลประโยชน์ การสรรหาบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของพรรคการเมือง เมื่อถึงวันเลือกตั้งประชาชนจึงสามารถเลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร

๔. ประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ กลุ่ม อิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ จะมีบทบาทในการสร้างอิทธิพลต่อรัฐบาลในนโยบายสาธารณะ เช่น การนัดหยุดงานของสหภาพแรงงาน การเดินขบวนประท้วงของกลุ่มเกษตรกรและนักศึกษาเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามข้อเรียกร้อง แต่กลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ เช่น กลุ่มนายจ้างไม่ยินยอม เพราะต้องการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน ในกรณีนี้รัฐบาลจะรักษาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ด้วยการเสนอให้มีกฎหมายแรงานที่ดีแล้วให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์และความพอใจกับกลุ่มต่าง ๆ และเป็นการลดความตึงเครียดทางการเมืองอีกทางหนึ่ง

๕. การระดมสรรพกำลังทางการเมือง พรรคการเมืองทำหน้าที่เป็นศูนย์หลักทางการเมือง เพราะเป็นที่รวมของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ และประชาชนที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในแนวทางกว้าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันเพื่อหาโอกาสเป็นรัฐบาล พรรคการเมืองจึงเป็นที่รวมในการระดมสรรพกำลังต่าง ๆ เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองเรียกร้องและรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อนำมาบริหารประเทศในกรณีที่เป็นรัฐบาล

๖. หน้าที่ในฐานะฝ่ายด้าน ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองที่สมาชิกได้รับเลือกตั้งน้อย และไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ก็จะทำหน้าที่ฝ่ายค้านซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในระบอบ

ประชาธิปไตย เพราะจะทำหน้าที่เป็นเสมือนกระจกเงาของรัฐบาล คอยท้วงติงคัดค้านหรือยับยั้งมิให้รัฐบาลกระทำการเกินขอบเขต หรือกระทำการที่เป็นผลร้ายต่อประเทศชาติ คอยควบคุมให้รัฐบาลท าตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐบาล

๗. เป็นศูนย์กลางของกลุ่มผลประโยชน์และสมาชิกพรรคการเมือง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นที่รวบรวมของบุคคลหลายกลุ่มหลายอาชีพมากมาย ฉะนั้นโอกาสที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง จึงมีอยู่เสมอ พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่เสมือนเวทีของสมาชิกต่าง ๆ ของพรรคที่จะระบายความอัดอั้นตันใจของตนหรือของกลุ่มเพื่อนำไปสู่การตกลงกันด้วยสันติวิธีก่อนที่จะนำปัญหาต่าง ๆ ไปอภิปรายในสภา สมาชิกของพรรครวมทั้งระหว่างพรรคต่อประชาชน

๘. รัฐกับพรรคการเมือง หมายถึง การผสมผสานหรือการสร้างชาติ พรรคการเมืองทำหน้าที่ในการผสมผสานความแตกต่างในเรื่องเผ่าพันธุ์ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม โดยมีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นฐาน ดังนั้น พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่ประสานความแตกต่างของสมาชิกในประชาคมทางการเมือง

๙. พรรคการเมืองทำหน้าที่เป็นสถาบันสำคัญที่ฝึกความชำนาญในทางการเมืองการต่อรองความอดทนอดกลั้น การพยายามใช้เหตุผลและวิทยาการเพื่อแจกแจงทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมจึงมีโอกาสในการฝึกฝนทักษ ในขณะเดียวกันจากกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ จะนำไปสู่การเลือกสรรผู้นำทางการเมืองไปในตัว เพราะผู้เป็นผู้นำทางการเมืองจะปรากฏตัวขึ้นจากกระบวนการต่าง ๆ ดังกล่ามาแล้วข้างต้น[๑๔๔]

บทบาทของพรรคการเมืองที่ผ่านมา นักวิชาการหลายคนพยายามศึกษาบทบาทของพรรคการเมืองในหลายประเทศ เพื่อถอดบทเรียนกิจกรรมและบทบาทของพรรคการเมืองในประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศต่าง ๆ ทำให้ได้ความรู้และประสบการณ์มากมาย รวมถึงการทำหน้าที่ของพรรคการเมืองที่ดี นักวิชาการขี้ว่า กรณีความคาดหวังของชนชั้นนำไทยต่อพรรคการเมืองเป็นไปในทิศทางที่ไม่ส่งเสริมประชาธิปไตย หรืออาจกล่าวว่าเป็นไปในทิศทางที่ต่อต้านความเป็นประชาธิปไตย มองพรรคการเมืองและนักการเมืองในแง่ไม่ดี พรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม เช่น กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นตัวกลางประสานระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับรัฐบาล ประกาศนโยบายของพรรคการเมือง การให้ความรู้แก่ประชาชน การส่งตัวแทนเข้าสมัครรับเลือกผู้นำทางการเมือง การควบคุมรัฐบาล และการจัดตั้งรัฐบาล[๑๔๕]

---

[๑๔๔] อนุฤทธิ์ เกิดสินธ์ชัย, **หลักนิติธรรมกับพรรคการเมือง**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1297 [๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๖].

[๑๔๕] ไพรวัลย์ เคนพรม, **พรรคการเมืองเปรียบเทียบ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๒๒-๒๓.

จึงกล่าวได้ว่า พรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Policy Process or Backbox) ทำหน้าที่ในการแปลงความต้องการ (Demand) ของประชาชนให้เป็นนโยบายสาธารณะ (Outputs) ซึ่งกระบวนการกำหนดนโยบายในระบอบประชาธิปไตยและการรักษา “สมดุลของระบบการเมืองและสังคม” เพื่อให้นโยบายสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชน และรักษาระดับการสนับสนุน (Support) ของประชาชนต่อระบบการเมืองไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง และสังคมจนนำไปสู่การล่มสลายของระบบการเมืองและสังคม[๑๔๖]

สรุปได้ว่า พรรคการเมืองเป็นกลุ่มคนที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน รวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อหาสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง มีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อเข้าไปทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็น ข้อเรียกร้อง ปัญหาต่าง ๆ จากประชาชน เพื่อนำเสนอรัฐบาลและเพื่อนำมาแปรเปลี่ยนเป็นนโยบายของพรรคการเมือง และถ้าเป็นพรรคฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารโดยมีจุดประสงค์ร่วมกัน ที่จะจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ ตามนโยบายที่ สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่มตนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน

ตารางที่ ๒.๑๖ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Levine, H. M.	บทบาทของพรรคการเมือง ได้แก่ การรวบรวมผลประโยชน์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การวางแผน การส่งตัวแทนเข้ารับเลือกตั้ง การบริหารงานรัฐบาล และการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน
ปรีชา หงส์ไกรเลิศ	พรรคการเมืองเป็นกลไกเพื่อการต่อรองให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน เป็นเครื่องประกันเสรีภาพและความเสมอภาค เป็นกลไกที่แก้ไขความขัดแย้ง เพื่อให้รัฐบาลสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน
ลิขิต ธีรเวคิน	หน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างโครงสร้างส่วนบนฐานะที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างโครงสร้างส่วนบนส่วนกลางและโครงสร้างส่วนพื้นฐาน

[๑๔๖] ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, **หลากมิติหลายมุมมอง การกำหนดนโยบายพรรคการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๔), หน้า ๓๘.

ตารางที่ ๒.๑๖ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์	หน้าที่ของพรรคการเมือง ๖ ประการ คือ การให้ทิศทางทางการเมือง การรวมตัวของผู้มีแนวคิดร่วมกัน การกระจายค่านิยม การเป็นตัวแทนประชาชน การคัดสรรบุคลากรทางการเมือง และการสร้างความชอบธรรม
สิงห์ทอง บัวชุม	พรรคการเมืองมีบทบาทหน้าที่หลัก ๆ ดังนี้ ๑) ให้ความรู้ทางการเมือง ๒) สรรหาบุคคลเข้าสู่การเมือง ๓) รวบรวมผู้เข้ามาสนับสนุน ๔) เป็นตัวกลางประสานผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ๕) เป็นศูนย์กลางทางการเมืองและเป็นช่องทางแสดงออกทางการเมือง ๖) กำหนดทิศทางการบริหารประเทศใน ๗) สร้างและพัฒนาผู้นำทางการเมือง ๘) นำเสนอนโยบายให้กับประชาชน และ ๙) สร้างความสามัคคีของคนในชาติ
สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์	หน้าที่ของพรรคการเมือง ๖ ประการ คือ การให้ทิศทางทางการเมือง การรวมตัวของผู้มีแนวคิดร่วมกัน การกระจายค่านิยม การเป็นตัวแทนประชาชน การคัดสรรบุคลากรทางการเมือง และการสร้างความชอบธรรม
สิงห์ทอง บัวชุม	พรรคการเมืองมีบทบาทหน้าที่หลัก ๆ ดังนี้ ๑) ให้ความรู้ทางการเมือง ๒) สรรหาบุคคลเข้าสู่การเมือง ๓) รวบรวมผู้เข้ามาสนับสนุน ๔) เป็นตัวกลางประสานผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ๕) เป็นศูนย์กลางทางการเมืองและเป็นช่องทางแสดงออกทางการเมือง ๖) กำหนดทิศทางการบริหารประเทศใน ๗) สร้างและพัฒนาผู้นำทางการเมือง ๘) นำเสนอนโยบายให้กับประชาชน และ ๙) สร้างความสามัคคีของคนในชาติ

ตารางที่ ๒.๑๖ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมพงศ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ	บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองเป็นเครื่องเชื่อมโยงกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้เกิดความผูกพันต่อกัน กระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปได้สนใจ ที่จะมีส่วนในการปกครอง ให้การศึกษาแก่ประชาชน ทั่วไป พรรคการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ
อนุฤทธิ์ เกิดสินธ์ชัย	พรรคการเมืองจะมีบทบาทหลายประการ เช่น เป็นตัวแทนประสานประโยชน์ การให้ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครองและรายงานเรื่องราวต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศ สะท้อนความคิดเห็นของประชาชนให้รัฐบาลได้ทราบ สรรหาผู้นำทางการเมืองเพื่อจัดตั้งรัฐบาล และบทบาทเป็นพรรครัฐบาลหรือพรรคฝ่ายค้าน
ไพรวัลย์ เคนพรม	พรรคการเมืองมีบทบาทต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม เช่น เป็นตัวกลางประสานระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับรัฐบาล ประกาศนโยบายของพรรคการเมือง การให้ความรู้แก่ประชาชน การส่งตัวแทนเข้าสมัครรับเลือกผู้นำทางการเมือง การควบคุมรัฐบาล และการจัดตั้งรัฐบาล
ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์	พรรคการเมืองทำหน้าที่ในการแปลงความต้องการของประชาชนให้เป็นนโยบายสาธารณะซึ่งกระบวนการกำหนดนโยบายในระบอบประชาธิปไตยเป็นการรักษาสมดุลของระบบการเมืองและสังคมเพื่อให้นโยบายสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนและรักษาระดับการสนับสนุนของประชาชนต่อระบบ

๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

จังหวัดเลยมีลักษณะทางการเมืองที่เฉพาะตัว ด้วยวัฒนธรรมไทย-ลาวและความเข้มแข็งของพระพุทธศาสนา โดยแบ่งเป็น ๓ เขตเลือกตั้ง มีพรรคหลักได้แก่ พรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคภูมิใจไทย และพรรคก้าวไกล ผลการเลือกตั้งปี ๒๕๖๖ พบว่าพรรคก้าวไกลได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นในเขตเมือง[๑๔๗] ปัจจัยสำคัญทางการเมืองในพื้นที่คือการใช้สื่อออนไลน์ในการหาเสียงเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงชัดเจน โดย Facebook เป็นแพลตฟอร์มยอดนิยม ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการใช้ Facebook หาเสียง ประกอบกับการใช้กลุ่ม Line สื่อสารกับแกนนำในพื้นที่ และมีแนวโน้มใช้ TikTok เพิ่มขึ้น โดยวิดีโอหาเสียงของพรรคก้าวไกลมียอดชมสูงถึง ๔๑๒,๘๐๐ ครั้ง[๑๔๘] การใช้สื่อสังคมออนไลน์นำเสนอปัญหาท้องถิ่นและการลงพื้นที่จริง จึงเป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ คือ รวมถึงการนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อทางพุทธศาสนา[๑๔๙]

สรุปได้ว่า การเมืองในจังหวัดเลยมีเอกลักษณ์ที่ผสานระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการใช้สื่อสมัยใหม่ พรรคการเมืองที่ประสบความสำเร็จต้องใช้สื่อออนไลน์ควบคู่กับการเข้าใจหลักพุทธธรรม ซึ่งยังมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจของประชาชนในพื้นที่

๒.๖.๑ ข้อมูลพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๔ เขต ซึ่งในแต่ละเขตเลือกตั้งจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ ๑ คน[๑๕๐]

---

[๑๔๗] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย, “**การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖**”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://drive.google.com/drive/folders/16t4X0jugq3zN6s4pCEJu5HizZXB0vi9C

[๑๔๘] วิทยา โพธิพัฒน์, “**การหาเสียงเลือกตั้งพรรคก้าวไกลจังหวัดเลย**”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://vt.tiktok.com/ZSruKve4G/

[๑๔๙] ณัฐวัฒน์ เนตรถา และอาทิตย์ แสงเฉวก, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคนรุ่นใหม่ในเขตจังหวัดเลย”, **วารสารมหาวิทยาลัยพัฒนาเชิงพื้นที่**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖) : ๒๘.

[๑๕๐] “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวนเขตเลือกตั้ง และท้องที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้ง”, **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๐ ตอนที่ ๑๙ ก**, (มีนาคม ๒๕๖๖) : ๔๘.

ข้อมูลผู้มาใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖[๑๕๑] ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๗ ข้อมูลผู้มาใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖

ประชาชนผู้มีสิทธิ์ (คน)	ผู้ไปใช้สิทธิ์ (คน)	คิดเป็นร้อยละ
๕๐๔,๘๙๐	๓๕๗,๘๐๖	๗๕.๗๐

จากตารางที่ ๒.๑๗ พบว่าผู้ใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๓๕๗,๘๐๖ คน จากจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิ์ ๕๐๔,๘๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๗๐

ข้อมูลผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ[๑๕๒] ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๘ ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบแบ่งเขต

เขตเลือกตั้ง	พรรคเพื่อไทย		พรรคก้าวไกล		พรรคภูมิใจไทย		พรรคอื่น ๆ		ผลรวม		ผลการเลือกตั้ง
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	
๑	๔๙,๘๓๑	๕๕.๓๙	๒๔,๒๐๒	๒๖.๐๙	๒,๙๘๑	๓.๓๑	๑๒,๙๔๖	๑๔.๔๐	๘๙,๙๖๐	๑๐๐	เพื่อไทย
๒	๕๐,๔๒๑	๕๗.๙๙	๒๐,๔๔๔	๒๓.๕๑	๑๙๓	๐.๒๒	๑๕,๘๘๗	๑๘.๒๘	๘๖,๙๔๕	๑๐๐	เพื่อไทย
๓	๑๙,๘๓๘	๒๑.๒๙	๑๙,๙๖๒	๒๑.๔๒	๔๔,๒๗๒	๔๗.๕๑	๙,๑๑๘	๙.๗๘	๙๓,๑๙๐	๑๐๐	ภูมิใจไทย
๔	๔๕,๖๓๘	๕๒.๐๓	๒๑,๖๘๖	๒๔.๗๒	๒,๘๖๘	๓.๒๗	๑๗,๕๑๙	๑๙.๙๘	๘๗,๗๑๑	๑๐๐	เพื่อไทย
รวม	๑๖๕,๗๒๘	๔๖.๓๘	๘๖,๒๙๔	๒๔.๑๒	๕๐,๓๑๔	๑๔.๐๖	๕๕,๔๗๐	๑๕.๕๐	๓๕๗,๘๐๖	๑๐๐	

จากตารางที่ ๒.๑๘ พบว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พรรคเพื่อไทย ชนะการเลือกตั้งจำนวน ๓ เขต และพรรคภูมิใจไทย ชนะการเลือกตั้งจำนวน ๑ เขต

---

[๑๕๑] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย, "**การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖**,", [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://drive.google.com/drive/folders/16t4X0jugq3zN6s4pCEJu5HizZXB0vi9C

[๑๕๒] เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ ๒.๑๙ ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบบัญชีรายชื่อ

เขตเลือกตั้ง	พรรคเพื่อไทย		พรรคก้าวไกล		พรรคภูมิใจไทย		พรรคอื่น ๆ		ผลรวม		ผลการเลือกตั้ง
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	
๑	๔๑,๔๑๙	๔๕.๐๖	๓๑,๑๗๐	๓๓.๙๑	๑,๔๐๕	๑.๔๔	๑๗,๙๓๓	๑๙.๕๙	๙๑,๙๒๗	๑๐๐	เพื่อไทย
๒	๓๙,๓๕๑	๔๔.๘๓	๒๙,๙๒๐	๓๔.๐๘	๗๓๗	๐.๘๔	๑๗,๗๗๔	๒๐.๒๕	๘๗,๗๘๒	๑๐๐	เพื่อไทย
๓	๓๔,๘๐๔	๓๗.๒๗	๓๒,๔๑๓	๓๔.๗๑	๓,๔๔๘	๓.๖๙	๙,๑๑๘	๒๔.๓๓	๙๓,๓๘๐	๑๐๐	เพื่อไทย
๔	๔๑,๒๘๙	๔๖.๗๐	๒๗,๗๘๔	๓๑.๔๓	๑,๓๐๑	๑.๔๗	๑๘,๐๓๘	๒๐.๔๐	๘๘,๔๑๒	๑๐๐	เพื่อไทย
รวม	๑๕๖,๘๖๓	๔๓.๓๙	๑๒๑,๒๘๗	๓๓.๕๕	๖,๘๙๑	๑.๙๑	๗๖,๔๖๐	๒๑.๑๕	๓๖๑,๕๐๑	๑๐๐	

จากตารางที่ ๒.๑๙ พบว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบบัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย ชนะการเลือกตั้งทั้ง ๔ เขต

ตารางที่ ๒.๒๐ ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ จำแนกตามพรรค

ลำดับที่	ชื่อพรรค	คะแนนเสียง	คิดเป็นร้อยละ
๑	พรรคเพื่อไทย	๑๕๖,๘๖๓	๔๓.๓๙
๒	พรรคก้าวไกล	๑๒๑,๒๘๗	๓๓.๕๕
๓	พรรครวมไทยสร้างชาติ	๑๙,๙๘๔	๕.๕๓
๔	พรรคภูมิใจไทย	๖,๘๙๑	๑.๙๑
๕	พรรคประชาธิปไตยใหม่	๕,๒๑๕	๑.๔๔
๖	พรรคใหม่	๔,๓๔๔	๑.๒๐
๗	พรรคประชาธิปัตย์	๓,๗๙๗	๑.๐๕
๘	พรรคเสรีรวมไทย	๓,๑๖๑	๐.๘๗
๙	พรรคไทยสร้างไทย	๓,๑๓๔	๐.๘๗
๑๐	พรรคเป็นธรรม	๓,๐๙๗	๐.๘๖
๑๑	พรรคอื่น ๆ	๓๓,๗๒๘	๙.๓๓
	ผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	๓๘๒,๑๙๓	๗๕.๗๐
	ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง	๕๐๔,๘๙๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๒.๒๐ พบว่าผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๖๖ แบบบัญชีรายชื่อ เมื่อจำแนกตามรายชื่อพรรค พบว่าพรรคเพื่อไทยมีคะแนนเสียงมากที่สุด รองลงมาคือ พรรคก้าวไกล และพรรครวมไทยสร้างชาติตามลำดับ

สรุปได้ว่าข้อมูลพรรคการเมืองในจังหวัดเลยประกอบด้วยหลากหลายพรรค แต่เมื่อพิจารณาที่ผลการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรคพบว่า ประชาชนมีความนิยมพรรคเพื่อไทยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือพรรคก้าวไกล และพรรครวมไทยสร้างชาติตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพบว่านอกจากประชาชนส่วนใหญ่จะนิยมพรรคเพื่อไทยแล้ว พรรคภูมิใจไทยยังสามารถชนะการเลือกตั้งได้จำนวน ๑ เขต จากทั้งหมด ๔ เขตเลือกตั้ง

๒.๖.๒ ความไว้วางใจทางการเมืองที่ผ่านมาในจังหวัดเลย

จากการศึกษาวิจัยความไว้วางใจทางการเมืองที่ผ่านมาในจังหวัดเลย ของไชยวุฒิ มนตรีรักษ์[๑๕๓] พบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยในจังหวัดเลยมีแนวโน้มที่ไม่ดีขึ้น เนื่องจากนักการเมืองในจังหวัดเลย ได้นำรูปแบบการหาเสียงหลายลักษณะที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งมาใช้ ทำให้การออกเสียงลงคะแนนของประชาชนไม่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งมีผลให้การพัฒนาคุณภาพตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยเกิดได้ยาก สรุปได้ ดังนี้

๑. เครือข่ายทางการเมืองและความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนในแต่ละช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ในจังหวัดเลยในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ เครือข่ายที่มาช่วยเหลือให้การสนับสนุนทางการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์เชิงตัวบุคคล เช่น เป็นญาติทั้งที่เป็นเครือญาติแนวตั้ง (เครือญาติทางกลุ่มตระกูล) และเครือญาติในแนวนอน (ความผูกพันที่เกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูล) เมื่อถึงการเลือกตั้งหลัง พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งหมายถึง การเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๒ ถึงการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๑ แม้เครือข่ายและความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนยังคงมีลักษณะเชิงเครือญาติ แต่เริ่มมีการสร้างเครือข่ายทางการเมืองในระบบอุปถัมภ์ การแจกสิ่งของและการให้ความสัมพันธ์ในสายการบังคับบัญชาข้าราชการมาใช้ ในการสร้างเครือข่ายทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. บางคนด้วย ในช่วงการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๕ การสร้างเครือข่ายทางการเมืองและการสร้างความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชน บางส่วนเป็นเครือข่ายโดยสมัครใจจากการยอมรับในบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่เป็นชนชั้นนำที่มีความรู้และมีหน้าที่การงานทางราชการระดับสูง ในขณะที่บางส่วนก็ใช้ความสัมพันธ์ ในรูปแบบอุปถัมภ์เชิง

---

[๑๕๓] ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์, **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๒๓๓-๒๔๑

เครือข่ายธุรกิจกับผู้นำชุมชน และการแจกเงินให้กับประชาชน นับจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา การสร้างเครือข่ายทางการเมืองและการสร้างความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับหัวคะแนนมีความซับซ้อนมากขึ้น จะใช้ระบบอุปถัมภ์ทางธุรกิจระดับท้องถิ่น การแจกสิ่งของ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ หรือการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันทางธุรกิจ การใช้เงินซื้อเสียงและการสร้างระบบอุปถัมภ์ทางการเงินกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

สภาพการเมืองจังหวัดเลยยังไม่ปรากฏการแบ่งขั้วแข่งขันทางการเมืองกันอย่างเด่นชัด แม้จะมีสภาพกลุ่มก้อนตระกูลทางการเมืองเป็น ๓ ตระกูลหลัก หลังจากการเลือกตั้งปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้แก่ กลุ่มตระกูลแสงเจริญรัตน์ กลุ่มตระกูลเร่งสมบูรณ์สุข และกลุ่มตระกูลทิมสุวรรณ และทั้ง ๓ กลุ่มตระกูลมีธุรกิจของครอบครัวเหมือนกันคือ ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและโรงโม่หิน แต่ก็มีการจัดระยะความสัมพันธ์ของเครือข่ายการเมืองกันอย่างลงตัว โดยการประนอมผลประโยชน์ทางการเมืองและผลประโยชน์ทางธุรกิจ โดยไม่สร้างประเด็นความขัดแย้งทางเครือข่ายการเมืองต่อกันในระดับที่รุนแรง

๒. รูปแบบการหาเสียงและวิธีการสร้างคะแนนนิยมของนักการเมืองจังหวัดเลย

การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดเลยในอดีต มักใช้วิธีการไปพบปะพูดคุยกับประชาชน โดยผู้สมัครเอง โดยใช้ช้าง จักรยาน และรถยนต์เป็นพาหนะเดินทาง แตกต่างกันตามศักยภาพและสภาพเศรษฐกิจของผู้สมัคร ส.ส. มีการจัดทำแผ่นปลิวและแผ่นป้ายติดตามบ้านเรือนหรือตามที่สาธารณะต่าง ๆ มีขนาดและจำนวนแตกต่างกันตามทุนทรัพย์ของผู้สมัครแต่ละคน แม้จะมีการแจกสิ่งของและจัดเลี้ยงบ้างก็ใช้เงินไม่มาก สิ่งของที่แจกก็มีราคาไม่แพง แต่ผู้รับรู้สึกว่ามีคุณค่า เช่น แจกน้ำปลา ปลาทูเค็ม รองเท้า ไม้ขีดไฟ น้ำตาล ในส่วนการปราศรัย หรือการช่วยหาเสียงของหัวคะแนนจะใช้การนำเสนอนโยบาย การให้ความหวังกับประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และการแก้ไขปัญหาประชาชน โดยชูภาพหัวหน้ากลุ่มหรือหัวหน้าพรรคของตน ส่วนการต่อสู้ในระดับพื้นที่จะใช้วิธีการปล่อยข่าวลือและการโจมตีว่าร้ายในบางคนบางช่วงเวลา

การสร้างคะแนนนิยมของนักการเมืองจังหวัดเลย ในช่วงการเลือกตั้งก่อนปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้ภาพลักษณ์บุคคล หลังจากนั้นการใช้เงินซื้อเสียงเริ่มมีมากขึ้น ในช่วงสมัยการเลือกตั้งที่นักธุรกิจเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง และมีประชาชนจากจังหวัดอื่น เช่น ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี อพยพเข้ามาทำสวน ทำไร่ในจังหวัดเลยมากขึ้น และนักธุรกิจเข้าสู่การเมืองเพื่อทำธุรกิจค้าไม้และโรงโม่หิน ซึ่งต้องใช้อำนาจทางการเมืองให้การช่วยเหลือ ในยุคแรกจะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหัวคะแนนในพื้นที่ แต่หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา นักการเมืองจะใช้วิธีการเหมือนธุรกิจขายตรง มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย วิเคราะห์พื้นที่ จัดตั้งองค์กรเครือข่าย ใช้ระบบแรงจูงใจและมีผลตอบแทน มีการกำหนดเป้าหมายจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำหากทำได้ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมาย ก็จะมีระบบการให้โบนัสหรือให้รางวัลตอบแทนพิเศษ การซื้อเสียงของ

นักการเมืองจังหวัดเลย จะจ่ายเงินซื้อเสียงให้หัวคะแนนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นหลัก ทั้งนี้จะได้รับการช่วยเหลือโดยการวางเฉยไม่สนใจควบคุม ตรวจสอบ หรือจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งมาลงโทษของข้าราชการ ผู้มีอำนาจหน้าที่จัดการเลือกตั้ง เนื่องจากข้าราชการไม่ต้องการขัดขวางหรือทำให้นักการเมืองไม่พอใจ ตลอดจนผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในพื้นที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักการเมืองที่เป็นนักธุรกิจ และการวางเฉย ยังทำให้ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากนักธุรกิจที่ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกด้วย ทั้งนี้ในสภาพปกตินักการเมืองที่เป็นนักธุรกิจส่วนใหญ่ จะมีสายสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดกับข้าราชการในพื้นที่ ทั้งทหาร ตำรวจ อัยการ และนักปกครองสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับหัวหน้าส่วนราชการในระดับจังหวัดของนักธุรกิจเหล่านี้ มีผลอย่างมากที่ทำให้ข้าราชการระดับรองลงไป ในเขตเลือกตั้งในชนบทจะเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัคร ส.ส. ที่เป็นนักธุรกิจมาก่อน

๓. บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่น ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนนักการเมือง

ในการเลือกตั้ง ส.ส. ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๒ บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือนักการเมืองไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด แต่ในการเลือกตั้งนับจากปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นต้นมามีกลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทของนักการเมืองในส่วนสมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งได้เริ่มมีการสร้างเครือข่ายรวมตัวกันเพื่อรักษา เสาะหาผลประโยชน์จากการสัมปทานป่าไม้และการสัมปทานแร่ธาตุ โดยอาศัยเครือข่ายและอำนาจทางการเมือง แต่บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมตัวกันของผู้มีผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อต่อรอง รักษา เสาะหาผลประโยชน์ทางการเมืองและเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองปรากฏชัดเจนในช่วงการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา โดยกลุ่มนักธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและธุรกิจโรงโม่หิน เริ่มเข้าสู่การเมืองในระดับสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว จึงมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระยะต่อมา และได้สร้างเครือข่ายผู้รับเหมาในระดับกลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน (เลย หนองคาย อุดรธานี และหนองบัวลำภู) จนถึงเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) ไว้เป็นฐานการเมืองในระดับตำบลและระดับอำเภอ

ในส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่น ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนนักการเมืองที่สำคัญได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) เครือข่ายผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น โครงสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มองค์กรเหล่านี้จะใช้ระบบอุปถัมภ์ทางการเงินเป็นเครื่องมือหลัก

๔. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมืองและปัจจัยที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จทางการเมือง

ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกจนถึงการเลือกตั้งครั้งที่ ๒๑ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๕ คน แต่ละคนมีช่วงเวลาการดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่เท่ากัน มีปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวทางการเมืองที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ทั้งที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของนักการเมืองจังหวัดเลย ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ๑) สถานภาพบุคคล ๒) อาชีพก่อนเข้าสู่ตำแหง่การเมือง ๓) วิธีการหาเสียงและการสร้างคะแนนนิยม ๔) ระบบอุปถัมภ์ ๕) วิธีการบริหารจัดการหัวคะแนนและความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับท้องถิ่น ๖) ความสามารถเชิงเศรษฐกิจและการซื้อเสียง ๗) อายุของนักการเมือง ๘) ข่าวลือ และ ๙) พฤติกรรมของนักการเมืองทั้งในระหว่างตำแหน่งตำแหน่งทางการเมืองและไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๕. การสร้างความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์

ในช่วงการเลือกตั้งครั้งแรกถึงการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๑๒ การสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จะเป็นลักษณะการแจกสุรา การเลี้ยงอาหารและแจกสิ่งของ และการให้การอุปการะครอบครัว ทั้งโดยใช้งบประมาณราชการและงบส่วนตัว ส่วนการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองจังหวัดเลย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕ ๔๘ ทั้งเขตเลือกตั้งที่ ๑ และเขตเลือกตั้งที่ ๒ มีลักษณะรูปแบบที่หลากหลายซับซ้อนมากขึ้น แต่ที่มีรูปแบบเดียวกันมีดังนี้ ๑) การสร้างหอกระจายข่าวให้แก่หมู่บ้าน ๒) การสร้างศาลาที่พักริมถนนสายหลักที่มีชื่อของ ส.ส. ปรากฏอยู่บนหลังคา ๓) การซื้อเก้าอี้ให้วัด หรือให้ผู้นำชุมชนไว้ใช้บริการงานกุศล ๔) การจัดทำเต็นท์ผ้าใบให้ชุมชนมีชื่อ ส.ส. ปรากฏอยู่ที่หลังคาเต็นท์ผ้าใบ ๕) การแจกเสื้อยืดและเสื้อแจ็คเก็ตมีชื่อ ส.ส. ๖) การแจกจาน ถ้วย ชาม แก้วน้ำมีชื่อ ส.ส. ๗) การจัดหาหรีดไว้อาลัยจารึกชื่อ ส.ส. ในงานศพและต้องวางในตำแหน่งที่เป็นจุดเด่นของงาน ๘) การเป็นเจ้าภาพแต่งงานและเป็นเจ้าภาพกิจกรรมต่าง ๆ ให้สมาชิกในครอบครัวหัวคะแนนคนสำคัญ ๙) การจัดเลี้ยงหัวคะแนนก่อนการหาเสียงเลือกตั้ง ๑๐) การให้การสนับสนุนเงิน อุปกรณ์ เสื้อ ถ้วยรางวัลในกิจกรรมต่าง ๆ ๑๑) การให้การสนับสนุนเงินแก่ผู้นำชุมชนในเขตเลือกตั้ง ๑๒) การช่วยเหลือวิ่งเต้นคดีความ ๑๓) การแจกเมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย สารเคมีเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม ยาสามัญประจำบ้าน ๑๔) การบริจาคโลงบรรจุศพที่มีระบบความเย็น (โลงเย็น) ให้กับชุมชน และ ๑๕) การจัดทัศนศึกษา

ส่วนที่มีรูปแบบปรากฏเฉพาะบางพื้นที่เลือกตั้ง ได้แก่ ๑) การจัดงานทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้เสียชีวิตร่วมกันหลายครัวเรือน ๒) การทำสัญญากู้ยืมเงินดอกเบี้ยต่ำ โดยไม่ต้องจ่ายเงินยืมคืนในกรณีได้รับการเลือกตั้ง ๓) การทอนเงินเกินจำนวนจากการซื้อสินค้าในร้านค้าของหัวคะแนนในหมู่บ้าน ๔) การให้น้ำมันเชื้อเพลิงช่วยเหลือการไถพื้นที่เพาะปลูก และ ๕) การจัดรถบริการรับส่งศพหรือผู้ป่วยและรถบริการเครื่องขยายเสียง

ตารางที่ ๒.๒๑ สรุปพัฒนาการทางการเมืองของจังหวัดเลย

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์	การพัฒนาประชาธิปไตยในจังหวัดเลยมีแนวโน้มที่ไม่ดีขึ้น เนื่องจากนักการเมืองในจังหวัดเลย ได้นำรูปแบบการหาเสียงหลายลักษณะที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งมาใช้ ทำให้การออกเสียงลงคะแนนของประชาชนไม่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการและนักวิจัย หลายท่าน สรุปได้ ดังนี้

๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมือง เป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาไว้ดังนี้

ชิตพล กาญจนกิจ ได้วิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล” ผลการศึกษาพบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจทางการเมือง ได้แก่ ตัวแปรต้นทุนทางสังคม(๐.๑๔๘) และตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง (-๐.๑๑๗) ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ตัวแปรต้นทุนทางสังคม (๐.๒๘๒) ตัวแปรสื่อสารทางการเมือง (๐.๑๘๒) และตัวแปรทางการระดมเมือง (๐.๔๕๕) นอกจากนี้ ตัวแปรต้นทุนทางสังคมยังส่งอิทธิพลในเชิงคุณภาพ พบว่า ตัวแปรต้นทุนทางสังคม เป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่าระบบอุปถัมภ์และความผูกพันในชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบปัจจัยภายในสำคัญต่อตัวแปรทั้งสอง[๑๕๔]

วรินทร รองกลัด ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจในองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงานบริษัทผลิต

---

[๑๕๔]ชิตพล กาญจนกิจ, “ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

เครื่องดื่มและอาหารแห่งหนึ่ง” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความไว้วางใจในองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอยู่ในระดับสูง ๒) ความไว้วางใจในองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๓) ความไว้วางใจในองค์การมีความสัมพันธ์กับการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๔) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ จากผลการวิจัยทั้งหมด สรุปได้ว่า ความไว้วางใจในองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์การมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่ สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การที่แสดงให้เห็นว่า ความไว้วางใจในองค์การและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ซึ่งองค์การ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ[๑๕๕]

ไพบูลย์ สุขเจตนี ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การสื่อสารของนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชนในบางพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ นโยบายอาจจะปฏิบัติบ้างและไม่ได้บ้าง ๒) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ตามลำดับ และ ๓) การพัฒนานักการเมืองระดับท้องถิ่นตามหลักอปริหานิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ดังนี้ นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุ

---

[๑๕๕] วรินทร รองกลัด, “ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจในองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงานบริษัทผลิตเครื่องดื่มและอาหารแห่งหนึ่ง”, **ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ**, (คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙).

แก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม[๑๕๖]

อภิชัย พิทยานุรักษกุล ได้ศึกษา “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความไว้วางใจของประชาชนต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ในจังหวัดชลบุรี พบว่า (๑) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับนักการเมือง ได้แก่ ไว้วางใจต่อการปฏิบัติงานที่ผ่านมาตอบสนองความต้องการของประชาชน มีการบริหารจัดการที่ช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงจัง สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี (๒) ด้านความร่วมมือของประชาชน ได้แก่ เลือกตัวแทนที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน เพื่อได้คนที่ตั้งใจพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ รวมถึงประชาชนรักษาสิทธิ์ของพลเมืองในการเลือกตั้ง (๓) ด้านความเชื่อมั่นต่อนักการเมือง ได้แก่ มีความสามารถในการบริหาร ดูแลอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านความเป็นอยู่ให้ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และ (๔) ด้านการสนับสนุน ทางการเมือง ได้แก่ สนับสนุนการไปลงคะแนนเลือกตั้ง และช่วยสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เอื้ออำนวยให้ประชาชนมาลงคะแนน ๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยส่งเสริมความไว้วางใจประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านการสื่อสาร และด้านพฤติกรรม ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยสามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ได้ร้อยละ ๘๖.๐[๑๕๗]

ภัคสิริ แอนิหน ได้ศึกษา “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร เช่น ควรเป็นคนที่น่าเคารพนับถือ มีความเมตตากรุณา มีนโยบายที่ดีสามารถตอบสนองความต้องการ

---

[๑๕๖] ไพบูลย์ สุขเจตนี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

[๑๕๗] อภิชัย พิทยานุรักษกุล, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ของประชาชน น่าเชื่อถือ ใช้ถ้อยคำที่สามรถสื่อสารกับประชาชนได้ทุกวัยและเข้าใจง่าย รวมทั้งเป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้าไปออกสิทธิ์ออกเสียงในการบริหารประเทศ และ ๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยด้านความพึงพอใจของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในจังหวัดสมุทรสาคร ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑ และร่วมกันอธิบายความผันแปรของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ ๘๖.๘ ปัจจัยสังคหวัตถุ ๔ ส่งผลต่อการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑ และร่วมกันอธิบายความผันแปรของหลักสังคหวัตถุ ๔ ส่งผลต่อการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ ๘๙.๐[๑๕๘]

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชน เช่น ต้นทุนทางสังคม นโยบายการสื่อสาร และพฤติกรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน

ตารางที่ ๒.๒๒ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ชิตพล กาญจนกิจ	ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจทางการเมือง ได้แก่ ตัวแปรต้นทุนทางสังคมตัวแปรที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ต้นทุนทางสังคม เป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง
วรินทร รองกลัด	๑) ระดับความไว้วางใจในองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอยู่ในระดับสูง ๒) ความไว้วางใจในองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ๓) ความไว้วางใจ ในองค์การมีความสัมพันธ์กับการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ๔) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

[๑๕๘] ภัคสิริ แอนิหน, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ตารางที่ ๒.๒๒ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ไพบูลย์ สุขเจตนี	๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การสื่อสารของนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชนในบางพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ นโยบายอาจจะปฏิบัติบ้างและไม่ได้บ้าง ๒) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมาก และ ๓) การพัฒนานักการเมืองตามหลักอปริหานิยธรรม คือ นักการเมืองต้องมีความสามัคคี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการเป็นผู้นำ เคารพผู้อาวุโส ไม่ลุแก่อำนาจ ทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล และเป็นแบบอย่างที่ดี
อภิชัย พิทยานุรักษกุล	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชน พบว่า ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านการสื่อสาร และด้านพฤติกรรม ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑
ภัคสิริ แอนิหน	ปัจจัยด้านความพึงพอใจของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในจังหวัดสมุทรสาคร ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑ และร่วมกันอธิบายความผันแปรของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ ๘๖.๘

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม

การศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่ศึกษาหลักอปริหานิยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ในทางการเมือง เพื่อเป็นแนวทางประกอบในการศึกษาวิจัย ดังนี้

นิติพันธ์ อินทโชติ ได้ศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ โดยบูรณาการประยุกต์หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =๓.๔๐) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ด้านการมีส่วนร่วมหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ($\overline{X}$=๓.๘๑), รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ($\overline{X}$=๓.๖๘), ด้านการมีส่วนร่วมคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม ($\overline{X}$=๓.๖๘), ด้านการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วม

เคารพนับถือผู้อาวุโสในพรรค ($\overline{X}$=๓.๖๓), ด้านการมีส่วนร่วมพร้อมเพรียงกันประชุม ($\overline{X}$=๓.๒๘), ด้านการมีส่วนร่วมไม่ลุแก่อำนาจ ให้เกียรติสตรี ($\overline{X}$=๓.๑๖), และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการมีส่วนร่วมเคารพสถานที่สำคัญ ($\overline{X}$=๒.๕๙) ตามลำดับ[๑๕๙]

สุทน ทองเล็ก ได้ศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนกับหลักอปริหานิยธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับอปริหานิยธรรม มี ความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r = ๐.๙๑๗**) ด้านสภาพสังคมอยู่ในระดับสูง (r = ๐.๘๒๗**) ด้าน เศรษฐกิจ อยู่ในระดับสูง (r = ๐.๘๓๖**) ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับสูง (r = ๐.๘๕๑**) ด้านสื่อมวลชน อยู่ในระดับสูง (r = ๐.๘๒๒**)[๑๖๐]

พระครูกิตติญาณวิสิฐ ได้ศึกษาวิจัย “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง” ผลการวิจัยพบว่า พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทองการหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการประชุมออนไลน์ สร้างพื้นที่การประชุม สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประชุมและการสนทนาระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองกับกลุ่มประชาชน สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ สนับสนุนสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน เคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบและการกระทำที่เหมาะสม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน โดยศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูล การศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎหมายทางการ

---

[๑๕๙] นิติพันธ์ อินทโชติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ” **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

[๑๖๐] สุทน ทองเล็ก, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

เมือง อารักขา คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป[๑๖๑]

พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน ได้ศึกษาวิจัย “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗ พบว่า ๑) วางแผนหมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การทำงานอย่างเป็นระบบและจะนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน ๒) ความพร้อมเพียงกันประชุม การประชุมสามารถทำได้หลายรูปแบบ เพื่อการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ๓) การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง การจัดทำข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติผ่านกระบวนการทำประชาคมด้วยความสงบเรียบร้อย ๔) การเคารพผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารบ้านเมือง สู่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล ๕) การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียม โดยคุ้มครองเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันและกล้าแสดงออกสู่กระบวนการหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๖) การเคารพในประเทศชาติบ้านเมือง พร้อมใจกันที่จะพัฒนาท้องถิ่นตามบริบทหน้าที่ของแต่ละบุคคลด้วยความสุจริต ๗) การน้อมนำพระพุทธศาสนามาพัฒนาประเทศชาติ เพื่อร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำและสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี มีคุณธรรมเข้ามาบริหารงาน พัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป[๑๖๒]

พระมหาสมบัติ ธนปณฺโญ ได้ศึกษาวิจัย “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการโดยร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตามหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ร่วมปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ช่วยให้เด็กและเยาวชนเข้าใจกระบวนการการปกครอง มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องใน

---

[๑๖๑] พระครูกิตติญาณวิสิฐ, “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

[๑๖๒] พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

สังคมผลการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม ร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ร่วมปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ปฏิบัติตามหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง หมั่นประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตามลำดับ[๑๖๓]

สรุปได้ว่าหลักอปริหานิยธรรม สามารถนำมาบูรณาการประยุกต์หลักธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง ที่มีหลักการนำไปสู่การทำงานอย่างเป็นระบบ และจะนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการน้อมนำพระพุทธศาสนามาพัฒนาประเทศชาติ เพื่อร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำและสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี มีคุณธรรมเข้ามาบริหารงาน พัฒนาท้องถิ่น ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

---

[๑๖๓] พระมหาสมบัติ ธนปญฺโญ, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ตารางที่ ๒.๒๓ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
นิติพันธ์ อินทโชติ	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ โดยบูรณาการประยุกต์หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
สุทน ทองเล็ก	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับหลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับอปริหานิยธรรมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
พระครูกิตติญาณวิสิฐ	พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เช่น การหมั่นประชุมกันบ่อยครั้ง เป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน และอารักขา คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เป็นต้น
พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗ เช่น วางแผนหมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การทำงานอย่างเป็นระบบและจะนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน การเคารพในประเทศชาติบ้านเมือง พร้อมใจกันที่จะพัฒนาท้องถิ่นตามบริบทหน้าที่ของแต่ละบุคคลด้วยความสุจริต และ การน้อมนำพระพุทธศาสนามาพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป
พระมหาสมบัติ ธนปณฺโฑ	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการโดยร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน เช่น ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตามหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ร่วมปกป้องเด็กสตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

๑. การกล่อมเกลาทางการเมือง[๑๖๔] ได้แก่

๑. สถาบันครอบครัว

๒. สถาบันการศึกษา

๓. กลุ่มเพื่อนและชุมชน

๔. สถาบันสื่อมวลชน

๕. สถาบันทางการเมือง

๒. หลักอปริหานิยธรรม[๑๖๕] ประกอบด้วย

๑. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี

๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ

๓. ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

๔. ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส

๕. ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ

๖. ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง

๗. ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

---

[๑๖๔] Almond Gabriel A, **Verba Sidney The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations,** (Boston: Little, Brown., 1963): p. 58.

[๑๖๕] องฺ.สตฺตก. (ไทย) ๓๗/๑๙/๓๖-๓๗.

ตัวแปรตาม

ความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ประกอบด้วย ได้แก่ ๑) ด้านพฤติกรรม ๒) ด้านนโยบาย ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการบริหารงาน[๑๖๖] ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

---

[๑๖๖] ไพบูลย์ สุขเจตนี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๓๒.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์นำมาสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In- Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เริ่มตั้งแต่โจทย์หรือคำถามการวิจัย การเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๘ รูปหรือคน ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา		
๑	นายดำรง สอนอ้น	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย
๒	นายนุสนธ์ รักษาพล	นักวิชาการศาสนา
กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์		
๓	ผศ.ดร.อุเทณ วัชรชิโนรส	ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
๔	รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เลย
๕	อาจารย์ ดร.จำนง วงศ์คง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เลย

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
กลุ่มที่ ๓ สมาชิกพรรคการเมือง		
๖	ดร.แก้วกล้า ทาสาลี	สมาชิกพรรค
๗	ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ	สมาชิกพรรค
๘	นายอนุชา ศิลาเกษ	สมาชิกพรรค
กลุ่มที่ ๔ นักการเมืองท้องถิ่น		
๙	ดร.ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี
๑๐	นายเขตโสภณ มะพันธ์	เลขานุการนายกเทศมนตรี
๑๑	นายพิพัฒน์ ลีปา	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเลย
กลุ่มที่ ๕ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		
๑๒	นายอุทิศ คำไล้	ประธานชมรมผู้สูงอายุ บ้านติ้ว
๑๓	นายสุทธิการต์ เหลืองสุวรรณ	
๑๔	นายชัยศักดิ์ วัฒนศัพท์	
๑๕	นายธีระวัฒน์ พิมพ์พิชญ์วิวัฒน์	
๑๖	นางหนูพิน สีพัน	ประธานชุมชนชนคุ้ม อินคำดี
๑๗	นายอาวุธ อมรทวีสิน	
๑๘	นางวาสนา จิรนาท	

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในการวิจัยครั้งนี้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้กำหนดจัดให้มีขึ้นเมื่อ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ผ่านระบบออนไลน์ Zoom ID : ๔๕๖๗๘๙๘๙๓ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ. ดร. สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒	พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ.ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ฝ่ายวิชาการ
๓	พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
๔	พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ.ดร.	หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์
๕	ผศ. ดร. ธีระวัฒน์ แสนคำ	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย วิทยาลัยเขตศรีล้านช้าง
๖	รศ. ดร. อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า	ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

๗	ผศ. ดร. สุภัทรชัย สีสะใบ	เลขานุการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
๘	ผศ. ดร. เอนก ใยอินทร์	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๙	ผศ. ดร. ศตวรรษ สงกาผัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เลย
๑๐	ผศ. ดร. สุมาลี บุญเรือง	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑) ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ประกอบด้วย (๑) ด้านพฤติกรรม (๒) ด้านนโยบาย (๓) ด้านการสื่อสาร และ (๔) ด้านการบริหารงาน มีความเหมาะหรือไม่และหรือด้านใดไม่เหมาะสมและด้านใดยังขาดอยู่

๒) การกล่อมเกลาทางการเมือง ได้แก่ (๑) สถาบันครอบครัว (๒) สถาบันการศึกษา (๓) กลุ่มเพื่อนและชุมชน (๔) สื่อมวลชน และ (๕) สถาบันทางการเมือง

๓) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการปฏิบัติตามหลักอปริยหานิยธรรม ๗ ประกอบด้วย (๑) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี (๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ (๓) ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ (๔) ด้านสักการะเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย การเคารพผู้อาวุโส (๕) ด้านไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี สิทธิเสรีภาพ (๖) ด้านสักการะเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย องค์กรทางการเมือง และ (๗) ด้านอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช การสนับสนุนคนดี ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย หรือไม่ อย่างไร

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑) คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีประสบการณ์โดยตรงและสามารถให้ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้เป็นอย่างดียิ่ง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ได้แก่ ๑) นักวิชาการ

หรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา ๒) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ๓) สมาชิกพรรคการเมือง ๔) นักการเมืองท้องถิ่น และ ๕) ประชาชน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๘ รูปหรือคน

๑.๒) ยื่นคำร้อง บฑ. ๖.๒ แบบคำร้องทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสืออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวเรียบร้อยแล้วจึงนำส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกำหนดวัน เวลาและสถานที่เพื่อเข้าไปสัมภาษณ์

๑.๓) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามวันและเวลา นัดสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสนทนา เพื่อนำมาใช้ถอดความสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งหลังจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ได้ขอบคุณพร้อมกับถ่ายภาพ

๑.๔) สรุปผลจากการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการระดมความคิดเห็นและการอภิปรายในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา เป็นวิธีการเสริมในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนาควรมีพื้นฐานประสบการณ์ที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑) ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาประธานกรรมการควบคุมเล่มดุษฎีนิพนธ์เพื่อคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในงานวิจัยรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จำนวน ๙ รูปหรือคน โดยรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะมีดังต่อไปนี้

๒.๒) ยื่นคำร้อง บฑ. ๖.๒ แบบคำร้องทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว นำส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกำหนดวัน เวลาและสถานที่ เพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๒.๓) เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มีรายละเอียดในการนำเสนอข้อมูล ประกอบด้วย (๑) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (๒) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (๓) กรอบแนวคิดในการวิจัย (๔) ระเบียบวิธีวิจัย (๕) สรุปผลการวิจัย (๖) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย และ (๗) แบบประเมินการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ใช้เครื่องบันทึกเสียงในการบันทึกการสนทนาเพื่อนำมาใช้ถอดความสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๔) สรุปผลจากการเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๘ รูปหรือคนและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ รูปหรือคน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีประสบการณ์โดยตรงหรือสามารถให้ข้อมูลการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้อย่างครอบคลุม นำมาเขียนสรุปเป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล พรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูล เชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีหรือตอบปัญหาของการวิจัยให้เหมาะสม พร้อมทั้งนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน จังหวัดเลย แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น ๔ เขตเลือกตั้ง ในพื้นที่ ๑๔ อำเภอของจังหวัดเลย มีประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน ๕๐๔,๘๙๐ คน[๑]

๒) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจังหวัดเลย จำนวน ๔๐๐ คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๒.๑) การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปกำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร Taro Yamane กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง[๒] ดังนี้

สูตร $n = \frac{N}{1+N(e)^2}$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

---

[๑] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, **การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖**, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : https://drive.google.com/drive/folders/16t4X0jugq3zN6s4pCEJu5HizZXB0vi9C [๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๖].

[๒] สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ, **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ,** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๖-๑๐๗.

ประชากรทั้งหมด ๕๐๔,๘๙๐ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{504,890}{1+504,890(0.05)^2}$$

$$n = \frac{504,890}{1+1262.23}$$

$$n = \frac{504,890}{1263.23}$$

$$n = 399.68$$

$$n = 400$$

๒.๒) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ขั้นที่ ๑ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น ๔ ชั้นหรือกลุ่ม คือ ๑) เขตการเลือกตั้งที่ ๑ ๒) เขตการเลือกตั้งที่ ๒ ๓) เขตการเลือกตั้งที่ ๓ และ ๔) เขตการเลือกตั้งที่ ๔ จากนั้นขั้นที่ ๒ ทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วนที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	ข้อมูลกำลังคนของส่วนราชการ	จำนวนประชากร (คน)	สัดส่วน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
๑	เขตการเลือกตั้งที่ ๑	๑๒๔,๖๖๘	๔๐๐x๑๒๔,๖๖๘/๕๐๔,๘๙๐	๙๙
๒	เขตการเลือกตั้งที่ ๒	๑๓๒,๑๑๙	๔๐๐x๑๓๒,๑๑๙/๕๐๔,๘๙๐	๑๐๔
๓	เขตการเลือกตั้งที่ ๓	๑๒๔,๘๐๑	๔๐๐x๑๒๔,๘๐๑/๕๐๔,๘๙๐	๙๙
๔	เขตการเลือกตั้งที่ ๔	๑๒๓,๓๐๒	๔๐๐x๑๒๓,๓๐๒/๕๐๔,๘๙๐	๙๘
	รวม	**๕๐๔,๘๙๐**	**รวมกลุ่มตัวอย่าง**	**๔๐๐**

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย แบ่งเป็น ๕ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถาม ประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวน ๑๒ ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านพฤติกรรม	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านนโยบาย	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านการสื่อสาร	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านการบริหารงาน	จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวน ๑๕ ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

สถาบันครอบครัว	จำนวน ๓ ข้อ
สถาบันการศึกษา	จำนวน ๓ ข้อ
กลุ่มเพื่อนและชุมชน	จำนวน ๓ ข้อ
สถาบันสื่อมวลชน	จำนวน ๓ ข้อ
สถาบันทางการเมือง	จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม ๗ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวน ๒๑ ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านสักการะเคารพ นับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย การเคารพผู้อาวุโส	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี สิทธิ เสรีภาพ	จำนวน ๓ ข้อ

ด้านสักการะเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย

องค์กรทางการเมือง จำนวน ๓ ข้อ

ด้านอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช การสนับสนุนคนดี จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้อย่างเสรี

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ ตอนที่ ๓ และตอนที่ ๔ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale[๓] ซึ่งจะมีข้อคำถามแบบประมาณค่าที่ใช้วัด ๕ ระดับ (Rating Scale) และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

น้อยที่สุด	ให้คะแนน	๑	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	๒	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	๓	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	๔	คะแนน
มากที่สุด	ให้คะแนน	๕	คะแนน

๒) เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย[๔] ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๑.๕๑ – ๒.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๒.๕๑ – ๓.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๓.๕๑ – ๔.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	๔.๕๑ – ๕.๐๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

๓) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๓.๑) ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและสร้างเครื่องมือเป็นแบบบันทึกเอกสารเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ เก็บผลการวิเคราะห์ไว้ในแบบบันทึกเอกสาร

๓.๒) นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองใน

---

[๓] Likert, R., “ The Method of Constructing and Attitude Scale”, **Reading in Attitude Theory and Measurement**. (Fishbein, Matin, Ed. New York: Wiley & Son, 1967), pp. 90-95.

[๔] Best, J. W., **Research in Education**, (New jersey: Prentice – Hall, 1977), p. 482.

จังหวัดเลย โดยการนำข้อมูลสรุปประเด็นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาจัดทำเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยทั้ง ๑๒ ตัวแปร รวมข้อคำถามทั้งสิ้น ๔๘ ข้อคำถาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC มากกว่า ๐.๖ ขึ้นไป โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐

๓.๓) นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบมาเป็นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบหลัก “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” และการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๔) การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังต่อไปนี้

๔.๑) การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ศึกษาวิจัยได้นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุม และแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (IOC : Index of Item Objective Congruence) : IOC จะต้องมีค่ามากกว่า ≥ ๐.๕ ขึ้นไปจึงจะแปลผลว่าใช้ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน ประกอบด้วย

ลำดับที่	**ชื่อ-ฉายา/นามสกุล**	**ตำแหน่ง**
๑	ผศ. ดร. สมบัติ นามบุรี	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๒	อาจารย์ ดร. กำพล ศรีโท	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๓	ผศ. ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๔	พระปลัดวรวัฒน์ วรวฑฺฒโน, ดร.	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๕	รศ. ดร. อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า	ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ รูปหรือคนทำการตรวจเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมของโครงสร้างแล้วนำมาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านจะประเมินให้คะแนน ๓ ระดับ คือ +๑ = มีความสอดคล้อง ๐ = ไม่แน่ใจ -๑ = ไม่สอดคล้อง แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐

๔.๒) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α–Coefficient) ความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)[๕] ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๗๔ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

๔.๓) แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลจากการทดลองใช้ในขั้นตอนที่ผ่านมาทำการปรับปรุงแก้ไขโดยผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑) การศึกษา “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” คือ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจังหวัดเลย จำนวน ๔๐๐ คน

๒) ยื่นคำร้อง บฑ. ๖.๒ แบบคำร้องทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสืออนุญาตใช้สถานที่เก็บข้อมูลวิจัย เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าว เรียบร้อยแล้ว นำส่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยกำหนดวัน เวลาและจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล

๓) ลงพื้นที่แจกและเก็บแบบสอบถามสำหรับการวิจัยกับมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจังหวัดเลย ตามที่กำหนดไว้ จำนวน ๔๐๐ คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

๔) เมื่อรวบรวมแบบสอบที่ได้รับคืนมาทั้งหมด จำนวน ๔๐๐ ชุด แล้วซึ่งคิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำข้อมูลวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วไปบันทึก

---

[๕] สิน พันธุ์พินิจ, **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลโดยโปรแกรมประมวลผลทางสถิติสำเร็จรูป ให้ทำการประมวลผลตามสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (Level of Significance) การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม จะทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

๑. สถิติเชิงพรรณนา

๑.๑ ข้อมูลในตอนที่ ๑ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

๑.๒ ข้อมูลตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย การใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑.๓ ข้อมูลตอนที่ ๓ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย การใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑.๔ ข้อมูลตอนที่ ๔ คำถามเกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม ๗ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑.๕ ข้อมูลตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีแบบ Stepwise เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และเพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัย เลือกใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาเพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) ใช้การสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic synthesis) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (field survey) จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ คน นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผู้วิจัยได้แยกผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๔.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๔.๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๔.๑.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง ๑๘ รูปหรือคน ซึ่งเป็นนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ สมาชิกพรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น และประชาชน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความรู้และเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยในแต่ละด้าน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย สรุปได้ ดังนี้

ด้านพฤติกรรม

ด้านพฤติกรรม ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) พรรคการเมืองได้พยายามปรับปรุงพฤติกรรมของนักการเมืองในสังกัดให้มีความโปร่งใสมากขึ้น โดยเฉพาะการลงพื้นที่พบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอ การรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างจริงจัง และการแสดงออกถึงความจริงใจในการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนให้มากขึ้น การสร้างกลไกติดตามและประเมินคำมั่นสัญญาทางการเมืองที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและพัฒนาการเมืองคุณธรรมในจังหวัดเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๑]

๒) พรรคการเมืองในพื้นที่ได้แสดงให้เห็นถึงความจริงใจในการทำงานผ่านการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนและลงพื้นที่เยี่ยมเยียนชุมชนเพื่อรับทราบสถานการณ์ปัญหาโดยตรง มีการพบปะประชาชนเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ตัวแทนพรรคการเมืองได้แสดงออกถึงความซื่อสัตย์และโปร่งใสในการทำงาน รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลการ

[๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

ดำเนินงานต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย ทำให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบการทำงานของพรรคได้อย่างต่อเนื่อง[๒]

๓) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้ดำเนินการผ่านการลงพื้นที่พบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงเพื่อหวังคะแนนเสียงเท่านั้น เป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ช่วยสร้างความไว้วางใจจากประชาชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพรรคการเมืองและชุมชนในระยะยาว มีระบบหัวคะแนนที่เป็นตัวประสานการทำงานในการลงพื้นที่ ช่วยให้การสื่อสารระหว่างประชาชนกับผู้แทนพรรคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรวบรวมข้อมูลปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง[๓]

๔) พรรคการเมืองในพื้นที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ยังคงมีระบบอุปถัมภ์ผ่านหัวคะแนน โดยเฉพาะการจัดตั้งทีมงานลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาในระดับหมู่บ้าน การเปิดช่องทางร้องเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการจัดกิจกรรมพบปะประชาชนในวาระต่างๆ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าการลงพื้นที่มักจะเข้มข้นในช่วงก่อนการเลือกตั้งและลดน้อยลงในช่วงปกติ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการปรับปรุง การสร้างกลไกการทำงานที่มีความต่อเนื่องตลอดวาระการดำรงตำแหน่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความไว้วางใจในระยะยาว [๔]

๕) พรรคการเมืองในพื้นที่จังหวัดเลย ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเฉพาะรูปแบบการทำงานของสมาชิกพรรค และผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรคให้มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมพบปะประชาชนในวาระต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึงทุกอำเภอในจังหวัด ไม่เพียงแค่ในเขตเมืองหรือชุมชนใหญ่เท่านั้น มีการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในระดับท้องถิ่นเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางการทำงานแบบใหม่นี้ช่วยให้พรรคสามารถเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงและพัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนชาวเลยได้อย่างตรงจุด[๕]

๖) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้แสดงให้เห็นถึงความจริงใจในการลงพื้นที่พบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่และทีมงานมักจะเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น งานบุญประเพณี งานมงคล งานอวมงคล และการประชุมหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อรับฟังปัญหาและ

---

[๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ความต้องการของประชาชน พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าตัวแทนพรรคเข้าถึงได้และใส่ใจความเป็นอยู่ของพวกเราจริงๆ การสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประชาชนไม่เพียงช่วยเพิ่มความไว้วางใจในตัวนักการเมืองเท่านั้น แต่ยังทำให้นักการเมืองเข้าใจปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน นำไปสู่การเสนอนโยบายและการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น[๖]

๗) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้ให้ความสำคัญกับการวางตัวที่เหมาะสมของนักการเมืองและทีมงาน เน้นการทำงานแบบมืออาชีพ มีจริยธรรม และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานในระดับชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างใกล้ชิด รวมถึงการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นสะพานเชื่อมระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน การนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารงานและการพัฒนาทีมงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่องช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและทำให้การทำงานของพรรคการเมืองมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น[๗]

๘) ที่ผ่านมาพรรคการเมืองในพื้นที่มีทั้งข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุง ส่วนที่น่าชื่นชมคือมีความพยายามในการลงพื้นที่พบประชาชน แต่ยังมีลักษณะเลือกลงเฉพาะพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงเดิม ทำให้บางพื้นที่ถูกละเลย โดยเฉพาะในเขตชนบทห่างไกล ซึ่งส่งผลให้ความเข้าใจต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เหล่านั้นยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร การกระจายความสนใจและทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมนี้ทำให้การพัฒนานโยบายอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง หากพรรคการเมืองสามารถขยายการลงพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกเขตอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากประชาชนในทุกภาคส่วนได้อย่างแท้จริง[๘]

๙) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้มุ่งเน้นในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนผ่านการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อพบปะประชาชน โดยเฉพาะในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลเลือกตั้ง ในการลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน นักการเมืองและทีมงานได้เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน งานบุญประเพณี และให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็นฐานเสียงหรือไม่[๙]

๑๐) ทีมงานพรรคการเมืองมักจะมีการมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกว่าตัวแทนของพรรคการเมืองเป็นคนของพื้นที่จริงๆ เนื่องจากการลงพื้นที่และการ

---

[๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

เข้าหาประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมในงานบุญประเพณี งานสำคัญของชุมชน และกิจกรรมสาธารณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอได้สร้างภาพลักษณ์ที่เป็นมิตรและเข้าถึงได้ง่าย ความพยายามในการแสดงตัวว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนี้ช่วยลดช่องว่างระหว่างนักการเมืองกับประชาชน และสร้างความรู้สึกว่าพรรคการเมืองเข้าใจบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง[๑๐]

๑๑) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานโดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนแบบใกล้ชิดมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนร่วมกับประชาชน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์นี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน มากกว่าเพียงการหาเสียงด้วยคำพูดหรือนโยบายที่เป็นนามธรรม แนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วมนี้ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของการพัฒนาร่วมกัน และเห็นความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่[๑๑]

๑๒) สังเกตเห็นว่าตัวแทนพรรคการเมืองมักจะปรากฏตัวเฉพาะในช่วงใกล้เลือกตั้งเป็นหลัก แม้จะมีการลงพื้นที่บ้างในช่วงอื่น แต่ก็ไม่สม่ำเสมอเท่าที่ควร การพบปะกับประชาชนส่วนใหญ่มักผ่านตัวแทนหรือหัวคะแนนในพื้นที่มากกว่า ทำให้การแก้ไขปัญหาบางครั้งไม่ตรงจุดเพราะข้อมูลผ่านคนกลางหลายทอด ปรากฏการณ์นี้สะท้อนถึงปัญหาโครงสร้างในระบบการเมืองไทยที่ยังคงยึดติดกับการทำงานแบบเป็นฤดูกาล มากกว่าการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อประชาชน การขาดการติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหาโดยตรงจากผู้แทนพรรคทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และส่งผลให้การพัฒนาอาจไม่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่[๑๒]

๑๓) พรรคการเมืองหลายพรรคยังคงเน้นการลงพื้นที่เฉพาะช่วงใกล้เลือกตั้งเป็นหลัก แม้จะมีการจัดกิจกรรมพบปะประชาชนบ้าง แต่ยังไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร บางครั้งการลงพื้นที่ก็ดูเหมือนเป็นการทำเพื่อถ่ายรูปลงสื่อมากกว่าจะเป็นการแก้ปัญหาจริงจัง ทำให้ความไว้วางใจของประชาชนยังไม่แน่นแฟ้นเท่าที่ควร พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยังให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์มากกว่าการสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม การสร้างความเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างยังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่พรรคการเมืองในพื้นที่จังหวัดเลยต้องปรับปรุงเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนอย่างยั่งยืน[๑๓]

๑๔) ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยจากประสบการณ์ที่ผ่านมา พรรคการเมืองในจังหวัดเลยกำลังพยายามปรับตัวและพัฒนาการทำงาน

---

[๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

ให้ดีขึ้น แต่ยังมีช่องว่างที่ต้องเติมเต็มอีกมาก โดยเฉพาะการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการทำงาน การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส และการสร้างความเชื่อมั่นผ่านผลงานที่เป็นรูปธรรมมากกว่าคำสัญญาหากพิจารณาในด้านพฤติกรรม จากที่สังเกต พรรคการเมืองในจังหวัดเลยมีการทำงานแบบผสมผสาน บางพรรคมีการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องผ่านเครือข่ายในท้องถิ่น แต่ตัวผู้แทนหลักมักจะปรากฏตัวในงานสำคัญๆ เท่านั้น สิ่งที่น่าสนใจคือมีการใช้คนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานในพื้นที่มากขึ้น ทำให้การสื่อสารและการเข้าถึงประชาชนมีความทันสมัยและเข้าใจบริบทของคนรุ่นใหม่มากขึ้น[๑๔]

๑๕) การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองในจังหวัดเลยยังต้องการการปรับปรุงอีกมาก โดยเฉพาะการสร้างความโปร่งใสในการทำงาน การรับฟังเสียงประชาชนอย่างแท้จริง และการพัฒนานโยบายที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง พรรคการเมืองควรลดการทำงานผ่านระบบอุปถัมภ์และหันมาสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนโดยตรงมากขึ้น ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า ด้านพฤติกรรม พรรคการเมืองในจังหวัดเลยมีการทำงานที่เน้นการสร้างเครือข่ายผ่านผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่เน้นการประชาสัมพันธ์ การลงพื้นที่ของผู้แทนพรรคมักจะเป็นการเยี่ยมเยียนแบบทางการผ่านผู้นำชุมชนเหล่านี้ ทำให้บางครั้งข้อมูลและปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้านอาจไม่ได้ถูกสื่อสารถึงพรรคการเมืองโดยตรง นอกจากนี้ยังมีการแบ่งแยกการให้ความช่วยเหลือตามฐานเสียงอย่างชัดเจน ซึ่งสร้างความรู้สึกไม่เป็นธรรมให้กับประชาชนในพื้นที่[๑๕]

๑๖) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้มีการทำงานที่เน้นการสร้างภาพลักษณ์มากกว่าการแก้ไขปัญหาของประชาชนที่แท้จริง การลงพื้นที่ส่วนใหญ่จึงมักจะเป็นไปในรูปแบบของการจัดกิจกรรมใหญ่ๆ ที่มีการถ่ายภาพและประชาสัมพันธ์ แต่การติดตามผลและการแก้ไขปัญหาในระยะยาวยังไม่เห็นผลชัดเจน การทำงานผ่านระบบหัวคะแนนยังคงมีอยู่อย่างเข้มข้น ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน[๑๖]

๑๗) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคม มีการปรับตัวให้ดูทันสมัยมากขึ้น แต่ยังคงรักษารูปแบบการทำงานแบบเดิมที่พึ่งพาระบบอุปถัมภ์ เน้นการประชาสัมพันธ์ การลงพื้นที่มักจะเป็นการทำงานผ่านเครือข่ายผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มผู้

---

[๑๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

มีอิทธิพลในชุมชน ซึ่งบางครั้งทำให้การรับรู้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนถูกบิดเบือนหรือถูกกลั่นกรองผ่านผลประโยชน์ของคนกลุ่มนี้[๑๗]

๑๘) พรรคการเมืองมีพฤติกรรม หรือรูปแบบการทำงานในการเข้าถึงประชาชนที่เปลี่ยนไปในช่วงหลัง โดยเฉพาะการใช้คนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานในพื้นที่มากขึ้นทำให้เกิดการเชื่อมต่อช่วงวัยของประชาชนระหว่างวัยรุ่นและผู้สูงอายุ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์นี้สะท้อนถึงความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับโครงสร้างประชากรและพลวัตทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคนรุ่นใหม่สามารถนำเสนอแนวคิดและวิธีการทำงานที่สดใหม่ พร้อมทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทันสมัย การผสมผสานระหว่างประสบการณ์ของผู้อาวุโสและความคิดของคนรุ่นใหม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้น[๑๘]

สรุปได้ว่า พฤติกรรมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า พรรคการเมืองพยายามปรับปรุงการทำงานโดยลงพื้นที่พบปะประชาชน แต่ยังมีข้อจำกัดในการสร้างความเชื่อมั่น โดยเฉพาะการลงพื้นที่ที่มักเข้มข้นเฉพาะช่วงใกล้เลือกตั้ง การทำงานผ่านระบบอุปถัมภ์ และการสร้างภาพลักษณ์มากกว่าการแก้ปัญหาที่แท้จริง ซึ่งยังต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความไว้วางใจอย่างยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านพฤติกรรม[๑๙]

---

[๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๙] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านพฤติกรรม

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	มีความโปร่งใสมากขึ้น การลงพื้นที่แบบไม่ต่อเนื่อง พยายามพบปะประชาชนแต่มักลงพื้นที่เข้มข้นช่วงใกล้เลือกตั้ง ขาดการติดต่อและทำงานร่วมกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ	๖	๑, ๒, ๔, ๘, ๑๒, ๑๓
๒	การทำงานผ่านระบบอุปถัมภ์ เน้นความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง ใช้ความสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการหาเสียง	๕	๓, ๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๓	การสร้างภาพลักษณ์แทนการแก้ปัญหาจริง เน้นการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ ละเลยการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของประชาชน	๕	๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗

ด้านนโยบาย

ด้านนโยบาย ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้พยายามกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่สิ่งที่ยังเป็นปัญหาคือการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม บางนโยบายที่เสนอหรือทำยังขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การสร้างกลไกการติดตามและประเมินผลนโยบายอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตลอดจนช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในพื้นที่[๒๐]

[๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

๒) พรรคการเมืองได้นำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังมีการติดตามและรายงานความคืบหน้าของการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบและความจริงจังในการผลักดันนโยบายให้เกิดผลเป็นรูปธรรม การเชื่อมโยงนโยบายเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์ชาติช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นว่านโยบายเหล่านี้มีความเป็นไปได้และสามารถดำเนินการได้จริง การสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับความก้าวหน้าและผลลัพธ์ของนโยบายยังช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น[๒๑]

๓) พรรคการเมืองได้พัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และการแก้ไขปัญหาความยากจน นโยบายต่าง ๆ ถูกออกแบบบนพื้นฐานของข้อมูลและการศึกษาวิจัยที่เชื่อถือได้ มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในพื้นที่[๒๒]

๔) พรรคการเมืองได้พยายามนำเสนอนโยบายที่ตอบโจทย์ปัญหาเฉพาะของจังหวัดเลย เช่น ด้านการเกษตร การท่องเที่ยว และการยกระดับมาตรฐานการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล แต่ยังขาดการติดตามและรายงานผลการดำเนินนโยบายอย่างเป็นระบบ ทำให้ประชาชนไม่สามารถประเมินความสำเร็จของนโยบายได้อย่างชัดเจน แม้จะมีความพยายามในการพัฒนานโยบายที่มีความเฉพาะเจาะจงกับบริบทของพื้นที่ แต่กระบวนการสื่อสารและการรายงานความคืบหน้าที่ไม่ชัดเจนกลับเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเชื่อมั่นในระยะยาว การขาดระบบการประเมินผลที่โปร่งใสและเข้าถึงได้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการกำหนดนโยบายกับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนโยบายเหล่านั้น[๒๓]

๕) พรรคการเมืองได้พยายามนำเสนอนโยบายที่ตอบโจทย์ปัญหาเฉพาะของจังหวัดเลย แต่ยังขาดการติดตามและรายงานผลการดำเนินนโยบายอย่างเป็นระบบ ทำให้ประชาชนไม่สามารถประเมินความสำเร็จของนโยบายได้อย่างชัดเจน การขาดกลไกการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

---

[๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

สะท้อนถึงจุดอ่อนในวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์นโยบายมากกว่าการสร้างผลลัพธ์ที่วัดผลได้ ประชาชนในพื้นที่จึงมักรู้สึกว่านโยบายต่างๆ เป็นเพียงคำสัญญาในช่วงหาเสียงที่ไม่ได้รับการผลักดันอย่างจริงจังหลังการเลือกตั้ง การสร้างระบบการรายงานผลที่โปร่งใสและเข้าถึงได้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน[๒๔]

๖) พรรคการเมืองได้นำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดเลย เช่น การพัฒนาด้านการเกษตร การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีการจัดทำแผนงานที่ชัดเจนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงนโยบายตามข้อเสนอแนะของประชาชน แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและการให้ความสำคัญกับเสียงของประชาชน การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมและการสื่อสารนโยบายอย่างทั่วถึงจะช่วยเพิ่มความไว้วางใจของประชาชนและทำให้นโยบายต่างๆ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง[๒๕]

๗) ได้พัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม มีการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น พร้อมทั้งมีการประเมินผลนโยบายอย่างเป็นระบบ ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ตอบโจทย์ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญของจังหวัดเลย[๒๖]

๘) พรรคการเมืองมีการนำเสนอนโยบายที่น่าสนใจหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการเกษตร แต่ปัญหาคือนโยบายส่วนใหญ่ยังเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการวางแผนระยะยาว และบางนโยบายก็ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ เช่น เน้นการพัฒนาถนนในเมือง แต่ละเลยระบบชลประทานที่เกษตรกรต้องการ แนวทางการพัฒนานโยบายที่ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากภาคประชาชนทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่พรรคการเมืองนำเสนอกับความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ชนบท การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อประโยชน์ต่อคนในเมืองมากกว่าเกษตรกร

---

[๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างในการวิเคราะห์ความต้องการและการวางแผนพัฒนาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียม[๒๗]

๙) พรรคการเมืองได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน มีการจัดทำแผนพัฒนาระยะสั้นและระยะยาวที่ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม เมื่อได้รับความไว้วางใจจากประชาชนแล้ว ก็ได้ดำเนินการตามนโยบายที่ให้ไว้อย่างจริงจัง มีการติดตามและรายงานความคืบหน้าให้ประชาชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินนโยบายช่วยสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความสัมพันธ์อันดีระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน[๒๘]

๑๐) พรรคการเมืองได้นำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างอำเภอ ซึ่งหลายนโยบายได้เห็นผลเป็นรูปธรรมแล้ว แม้จะยังไม่สมบูรณ์แต่ก็แสดงให้เห็นความตั้งใจในการทำงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมนี้ช่วยแก้ปัญหาการเดินทางและการขนส่งสินค้าทางการเกษตรที่เป็นอุปสรรคมายาวนานสำหรับชาวจังหวัดเลย ความพยายามในการผลักดันนโยบายนี้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในความต้องการพื้นฐานของประชาชนและความมุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพชีวิตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น[๒๙]

๑๑) มีนโยบายที่ตอบโจทย์ความต้องการของแต่ละชุมชน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน มีการตั้งคณะทำงานติดตามผลการดำเนินนโยบายที่มีตัวแทนจากภาคประชาชนร่วมเป็นกรรมการ การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามความก้าวหน้าของนโยบายแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ในการดำเนินงาน นโยบายที่ครอบคลุมทั้งด้านแหล่งน้ำ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวสะท้อนถึงแนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมที่พยายามเชื่อมโยงภาคเกษตรกรรมเข้ากับภาคบริการเพื่อสร้างรายได้ที่หลากหลายและยั่งยืนให้แก่ชุมชน[๓๐]

---

[๒๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๓๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๑๒) พรรคการเมืองได้นำเสนอนโยบายที่น่าสนใจหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องการเกษตร แต่การนำไปปฏิบัติจริงยังไม่เห็นผลชัดเจนเท่าที่ควร บางโครงการถูกทิ้งค้างไว้กลางคันหรือดำเนินการล่าช้ากว่ากำหนด ทำให้ประชาชนเริ่มเกิดความไม่แน่ใจในความจริงจังของพรรคการเมือง ช่องว่างระหว่างนโยบายที่ประกาศไว้กับการปฏิบัติจริงเป็นปัญหาสำคัญที่บั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมือง การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้ทรัพยากรที่ลงทุนไปแล้วสูญเปล่าและไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด[๓๑]

๑๓) พรรคการเมืองมักนำเสนอนโยบายที่กว้างเกินไปและไม่ได้มีการระบุรายละเอียดการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น หากพูดถึงการพัฒนาการท่องเที่ยว จะต้องระบุว่าจะทำอย่างไร ใช้งบประมาณเท่าไหร่ และจะวัดผลสำเร็จอย่างไร ทำให้ประชาชนอาจไม่มั่นใจว่านโยบายเหล่านี้จะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ การขาดความชัดเจนในรายละเอียดการดำเนินงานสะท้อนถึงการวางแผนที่ไม่รอบคอบและขาดการศึกษาความเป็นไปได้อย่างจริงจัง นโยบายที่ขาดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนยังทำให้ยากต่อการประเมินผลและการติดตามความก้าวหน้า ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของพรรคการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๓๒]

๑๔) พรรคการเมืองพยายามนำเสนอนโยบายที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการผลักดันจังหวัดเลยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม มีการริเริ่มโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับ แต่น่าเสียดายที่หลายโครงการยังติดขัดในขั้นตอนการของบประมาณและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ปัญหาเชิงระบบในการบริหารจัดการงบประมาณและการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด แม้จะมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์ แต่การขาดการบูรณาการในการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่เต็มประสิทธิภาพ[๓๓]

๑๕) แม้จะมีการนำเสนอนโยบายที่น่าสนใจ แต่ส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่มาจากส่วนกลางโดยไม่ได้ปรับให้เข้ากับบริบทของจังหวัดเลยอย่างแท้จริง การดำเนินนโยบายหลายอย่างจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาการนำนโยบายจากส่วนกลางมาใช้โดยขาดการปรับให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นสะท้อนถึงระบบการบริหารราชการแบบรวมศูนย์ที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ การขาดความเข้าใจในลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์

---

[๓๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของจังหวัดเลยทำให้นโยบายหลายอย่างไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และไม่เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน[๓๔]

๑๖) พรรคการเมืองมีการนำเสนอนโยบายที่ฟังดูดี แต่หลายนโยบายขาดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจที่มักจะเป็นการวาดภาพฝันมากกว่าการวางแผนที่เป็นรูปธรรม เช่น การยกระดับสนามบินเลยเป็นศูนย์กลางการบิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพที่แท้จริงของพื้นที่ การนำเสนอนโยบายที่เกินกว่าศักยภาพของพื้นที่และขาดการศึกษาความเป็นไปได้อย่างรอบด้านสะท้อนถึงการหาเสียงที่เน้นการสร้างภาพมากกว่าความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและสังคม การเสนอโครงการขนาดใหญ่ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ไม่เพียงแต่สร้างความคาดหวังที่ผิดให้กับประชาชน แต่ยังนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่าหากมีการดำเนินการจริง[๓๕]

๑๗) พรรคการเมืองมีการนำเสนอนโยบายที่ครอบคลุมหลายมิติ แต่ส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการท่องเที่ยว โดยละเลยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในมิติอื่น ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข และการพัฒนาอาชีพ นโยบายหลายอย่างถูกนำมาใช้ในการหาเสียงแต่ไม่ได้รับการผลักดันให้เกิดขึ้นจริงหลังการเลือกตั้ง การให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานและการท่องเที่ยวมากเกินไปโดยละเลยการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติอื่นทำให้การพัฒนาไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน การศึกษาและการสาธารณสุขเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว[๓๖]

๑๘) พรรคการเมืองมีการนำเสนอนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ และการพัฒนาชนบทมากขึ้น แต่มีปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ทำได้ไม่ครบตามที่หาเสียงไว้ การให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมและการพัฒนาชนบทสะท้อนถึงความพยายามในการตอบสนองต่อโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่แท้จริงของจังหวัดเลย อย่างไรก็ตามช่องว่างระหว่างนโยบายในช่วงหาเสียงกับการปฏิบัติจริงยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มั่นใจว่านโยบายถูกนำไปปฏิบัติอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ[๓๗]

สรุปได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยด้านนโยบาย พบว่ามีการนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนา

---

[๓๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

โครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร และการท่องเที่ยว แต่ยังประสบปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขาดความต่อเนื่อง และการติดตามผลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ความไว้วางใจของประชาชนยังไม่มั่นคง

แผนภาพที่ ๔.๒ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านนโยบาย[๓๘]

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านนโยบาย

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	ผลกระทบต่อความไว้วางใจ ประชาชนยังขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามนโยบาย ความไว้วางใจยังไม่มั่นคง	๕	๑๒, ๑๓, ๑๖
๒	การนำเสนอนโยบาย สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เกษตร และการท่องเที่ยว	๓	๖, ๗, ๑๑
๓	การปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ไม่มีระบบติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ	๓	๑, ๘, ๑๒, ๑๔, ๑๘

[๓๘] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ด้านการสื่อสาร

ด้านการสื่อสาร ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) พรรคการเมืองได้ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีพบปะประชาชน และการใช้สื่อท้องถิ่น แต่ยังพบว่าการสื่อสารบางครั้งขาดความชัดเจน ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร และบางครั้งข้อมูลที่สื่อสารไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและความไม่ไว้วางใจจากประชาชน แม้จะมีความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารให้ทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น แต่ปัญหาด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือของเนื้อหายังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน การนำเสนอข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือเกินจริงเพื่อประโยชน์ทางการเมืองในระยะสั้นกลับส่งผลเสียต่อความเชื่อมั่นในระยะยาว ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน[๓๙]

๒) พรรคการเมืองได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีพบปะประชาชน และการใช้สื่อท้องถิ่น โดยเน้นการสื่อสารแบบสองทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสื่อสารมีความชัดเจน ตรงไปตรงมาและต่อเนื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนี้ช่วยลดช่องว่างระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน และสร้างพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ความพยายามในการสร้างความโปร่งใสและความต่อเนื่องในการสื่อสารแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงในช่วงการเลือกตั้งเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดวาระการดำรงตำแหน่ง[๔๐]

๓) พรรคการเมืองได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีสาธารณะ และการสื่อสารผ่านสื่อท้องถิ่น มีการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันต่อเหตุการณ์ การสื่อสารมีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัย รวมถึงมีการชี้แจงและตอบสนองต่อข้อกังวลของประชาชนอย่างรวดเร็ว กลยุทธ์การสื่อสารที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มนี้สะท้อนถึงวัฒนธรรมการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและตั้งคำถามอย่างเสรี รวมถึงการตอบสนองต่อข้อกังวลอย่าง

---

[๓๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๔๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

ทันท่วงทีช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน[๔๑]

๔) พรรคการเมืองได้ปรับตัวใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเพื่อเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ แต่ยังคงรักษาการสื่อสารแบบดั้งเดิมผ่านผู้นำชุมชนและเครือข่ายในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการสื่อสารที่ไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่ห่างไกล และขาดการสื่อสารแบบสองทางที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในประเด็นที่เป็นข้อขัดแย้งหรือข้อร้องเรียนของประชาชน ความพยายามในการผสมผสานรูปแบบการสื่อสารทั้งแบบเก่าและใหม่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเพื่อเข้าถึงประชาชนที่มีความหลากหลายทางช่วงวัยและวิถีชีวิต แต่ความท้าทายในการสร้างกลไกการสื่อสารแบบสองทางที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความขัดแย้งหรือละเอียดอ่อน ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมและเปิดกว้างระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน[๔๒]

๕) พรรคการเมืองได้มีความพยายามในการปรับตัว โดยใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ได้ แต่ยังพบกับปัญหาบางประการ เช่น การสื่อสารที่ไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะในบางพื้นที่ห่างไกล การเพิ่มการใช้สื่อดิจิทัลแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริโภคสื่อของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและการเมือง อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทยังคงเป็นความท้าทายที่ทำให้การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาระบบการสื่อสารที่ผสมผสานช่องทางที่หลากหลายจึงมีความจำเป็นเพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างเท่าเทียมสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม[๔๓]

๖) พรรคการเมืองได้ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีพบปะประชาชน และการมีศูนย์ประสานงานพรรค มีการรายงานความคืบหน้าการทำงานอย่างสม่ำเสมอและตอบสนองต่อข้อซักถามของประชาชนอย่างรวดเร็ว การพัฒนาระบบการสื่อสารแบบหลายช่องทางนี้ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูลสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นประจำหรือผู้ที่ยังคงนิยมการติดต่อแบบเห็นหน้าค่าตา การมีศูนย์ประสานงานพรรคที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับผู้แทนพรรคยังช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือและข้อมูลได้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องรอการลงพื้นที่หรือการจัดกิจกรรมเฉพาะกิจ[๔๔]

---

[๔๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๗) มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารในระดับอำเภอ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น รวมถึงการจัดเวทีสาธารณะเพื่อพบปะพูดคุยกับประชาชนเป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีการผลิตสื่อที่เข้าใจง่ายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรค การกระจายศูนย์ข้อมูลลงสู่ระดับอำเภอแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการลดช่องว่างระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในระดับท้องถิ่น ทำให้การเข้าถึงข้อมูลและบริการเป็นไปอย่างสะดวกและทั่วถึงมากขึ้น การผลิตสื่อที่เข้าใจง่ายยังช่วยให้ประชาชนที่มีข้อจำกัดด้านการศึกษาหรือไม่คุ้นเคยกับภาษาราชการสามารถเข้าใจการดำเนินงานและนโยบายของพรรคได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน[๔๕]

๘) การสื่อสารของพรรคการเมืองในจังหวัดเลยยังค่อนข้างเป็นแบบบนลงล่าง ขาดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างแท้จริง แม้จะมีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น แต่มักเป็นการจัดแบบพิธีการมากกว่าจะนำความเห็นไปปฏิบัติจริง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร มักใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ตัวบุคคลมากกว่าสื่อสารนโยบายหรือผลงาน รูปแบบการสื่อสารแบบทางเดียวนี้สะท้อนถึงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมที่ยังคงฝังรากลึกในสังคมไทย แม้จะมีการจัดกิจกรรมที่ดูเหมือนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่หากปราศจากการนำความคิดเห็นไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมเหล่านั้นก็เป็นเพียงการสร้างภาพมากกว่าการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง[๔๖]

๙) ได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีประชาคม และการสื่อสารผ่านผู้นำชุมชน มีการรายงานผลการดำเนินงานผ่านสื่อท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเปิดช่องทางรับเรื่องร้องเรียนและข้อเสนอแนะที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบการทำงานได้ตลอดเวลา ความพยายามในการสร้างระบบการสื่อสารที่ครบวงจรนี้ช่วยเพิ่มระดับความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของการทำงาน การผสมผสานระหว่างช่องทางการสื่อสารแบบดั้งเดิมและแบบดิจิทัลยังช่วยให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้ตามความสะดวกและความถนัดของแต่ละบุคคล[๔๗]

๑๐) พรรคการเมืองได้ใช้ช่องทางในการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ที่หลากหลาย ทั้งการจัดเวทีพบปะประชาชนเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสาร และการมีศูนย์ประสานงานของพรรคในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ความหลากหลายของช่องทางการสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการ

---

[๔๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การมีศูนย์ประสานงานในพื้นที่ไม่เพียงแต่เป็นจุดให้บริการข้อมูล แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการมีตัวตนและความพร้อมให้บริการของพรรคอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงในช่วงการรณรงค์หาเสียงเท่านั้น[๔๘]

๑๑) พรรคการเมืองได้มีการติดต่อสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ โดยการผลิตสื่อท้องถิ่นที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย เช่น วิทยุชุมชน เสียงตามสาย รถประชาสัมพันธ์ และสื่อสังคมออนไลน์ที่เน้นการนำเสนอข้อมูลของพรรคที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การใช้สื่อท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนช่วยลดช่องว่างในการเข้าถึงข้อมูลและสร้างความคุ้นเคยระหว่างพรรคการเมืองกับชุมชน การผลิตเนื้อหาที่เน้นประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าการประชาสัมพันธ์ตัวบุคคลยังแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและความมุ่งมั่นในการสร้างคุณค่าให้กับสังคม[๔๙]

๑๒) แม้จะมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น แต่เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การตอบสนองต่อข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะของประชาชนยังค่อนข้างล่าช้า และบางครั้งไม่ได้รับการตอบสนองเลย ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการสื่อสารเป็นแบบทางเดียวมากกว่าการสื่อสารสองทาง แม้จะมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้ทันสมัยมากขึ้น แต่กระบวนทัศน์และวัฒนธรรมองค์กรที่ยังคงยึดติดกับรูปแบบการสื่อสารแบบทางเดียวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ความล่าช้าหรือการไม่ตอบสนองต่อข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะของประชาชนไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความไม่พอใจในระยะสั้น แต่ยังบั่นทอนความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในระยะยาว[๕๐]

๑๓) มักมีมีข้อจำกัดด้านการตอบคำถามหรือข้อสงสัยของประชาชนในสื่อสังคมออนไลน์ที่อาจจะล่าช้าหรือไม่ได้รับการตอบกลับ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการสื่อสารเป็นแบบทางเดียวมากกว่าการสื่อสารสองทาง ความล่าช้าหรือการไม่ตอบสนองต่อข้อซักถามของประชาชนในพื้นที่ออนไลน์สะท้อนถึงการขาดทรัพยากรหรือระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการดูแลช่องทางการสื่อสารดิจิทัล การเปิดช่องทางการสื่อสารใหม่ๆ โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและกระบวนการทำงานที่เหมาะสมอาจกลายเป็นดาบสองคมที่ทำลายภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของพรรคการเมืองในสายตาของประชาชน[๕๑]

---

[๔๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๕๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๔) ด้านการสื่อสาร พรรคการเมืองในพื้นที่ได้ปรับตัวให้ทันกับยุคสมัย มีการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ เพื่อสื่อสารกับประชาชน แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล การสื่อสารบางครั้งยังเป็นลักษณะการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการสร้างการมีส่วนร่วม แม้จะมีช่องทางรับฟังความคิดเห็น แต่การนำไปสู่การปฏิบัติจริงยังมีน้อย ความพยายามในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม แต่ความท้าทายที่สำคัญคือการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่ครอบคลุมและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลซึ่งเป็นกลุ่มที่มักถูกละเลยในยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์ไปสู่การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเป็นพัฒนาการสำคัญที่ต้องอาศัยทั้งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการทำงาน[๕๒]

๑๕) เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชน การรับฟังความคิดเห็นมักจะจำกัดอยู่ในวงแคบ และบ่อยครั้งที่ความคิดเห็นของประชาชนไม่ได้รับการตอบสนองหรือนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม การมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการสร้างการมีส่วนร่วมสะท้อนถึงมุมมองที่มองประชาชนเป็นเพียงผู้รับสารมากกว่าเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา การจำกัดการรับฟังความคิดเห็นในวงแคบไม่เพียงแต่ทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ครอบคลุมและไม่หลากหลาย แต่ยังอาจนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่[๕๓]

๑๖) คงเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานและภาพลักษณ์ของพรรค การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนยังมีน้อย และเมื่อมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง มักจะไม่ได้รับการตอบสนองหรือถูกเพิกเฉย การมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์ตนเองมากกว่าการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลายสะท้อนถึงวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยังไม่เปิดกว้างสำหรับความแตกต่างและการวิพากษ์วิจารณ์ การเพิกเฉยต่อความคิดเห็นที่แตกต่างไม่เพียงแต่แสดงถึงการขาดความเคารพต่อเสียงของประชาชน แต่ยังเป็นการปิดกั้นโอกาสในการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายและซับซ้อนของสังคม[๕๔]

๑๗) ในการสื่อสารของพรรคการเมืองและประชนชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของพรรค มากกว่าการสร้างความเข้าใจ หรือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่แท้จริง รูปแบบการสื่อสารแบบทางเดียวที่เน้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากกว่าการสร้างความเข้าใจและการรับฟังทำให้การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับ

---

[๕๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

ประชาชนเป็นไปอย่างจำกัด การสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการรับฟังอย่างลึกซึ้งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความเข้าใจระหว่างกันและนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่ได้วัดที่ปริมาณหรือความถี่ของการส่งสาร แต่วัดที่คุณภาพและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้รับสาร[๕๕]

๑๘) พรรคการเมืองพยายามใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายมากขึ้น แต่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล การสื่อสารยังคงต้องพึ่งพาผู้นำชุมชนและหัวคะแนนเป็นหลัก ทำให้บางครั้งข้อมูลที่ได้รับไม่ครบถ้วนหรือถูกบิดเบือน การรับฟังปัญหาและความต้องการของเกษตรกรรายย่อยยังมีน้อย และการตอบสนองต่อปัญหาเร่งด่วน เช่น ภัยแล้งหรือราคาผลผลิตตกต่ำ มักจะล่าช้าและไม่ทันการณ์ ความท้าทายในการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกลสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร การพึ่งพาผู้นำชุมชนและหัวคะแนนในการเป็นสื่อกลางอาจทำให้ข้อมูลถูกกรองหรือบิดเบือนตามผลประโยชน์ของคนกลาง การขาดกลไกในการรับฟังและตอบสนองต่อปัญหาเร่งด่วนของเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดเลยสะท้อนถึงความไม่พร้อมในการรับมือกับวิกฤตและการขาดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ[๕๖]

สรุปได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเลยด้านการสื่อสาร พบว่าพรรคการเมืองได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ สื่อสังคมออนไลน์ เวทีประชาคม และสื่อท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การสื่อสารส่วนใหญ่ยังคงเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล การตอบสนองต่อข้อเสนอแนะมักล่าช้าหรือไม่ได้รับการตอบกลับ ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าการสื่อสารเป็นแบบทางเดียวและขาดความน่าเชื่อถือ

---

[๕๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

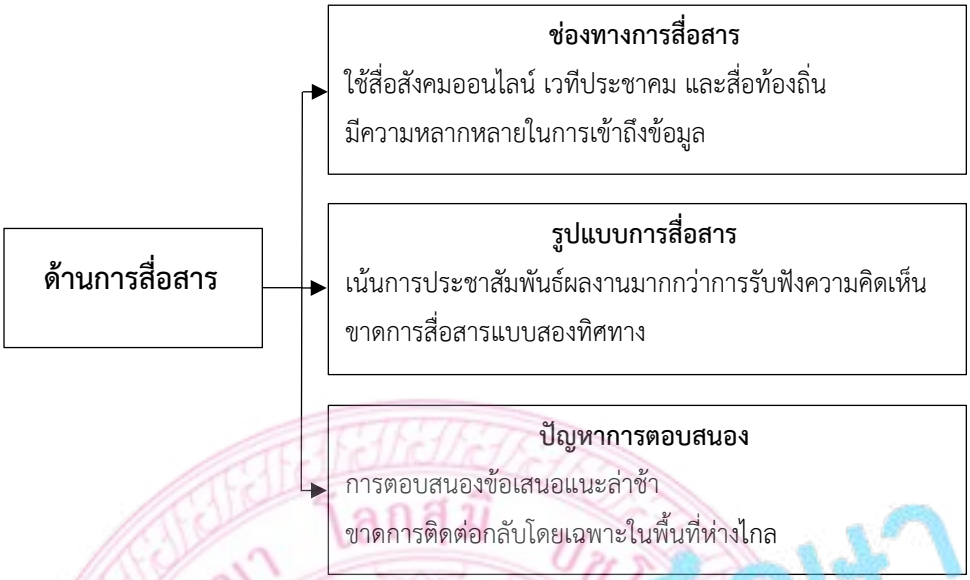

แผนภาพที่ ๔.๓ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการสื่อสาร[๕๗]

ตารางที่ ๔.๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการสื่อสาร

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	ช่องทางการสื่อสาร ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เวทีประชาคม และสื่อท้องถิ่นมีความหลากหลายในการเข้าถึงข้อมูล	๖	๖, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๘
๒	รูปแบบการสื่อสาร เน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการรับฟังความคิดเห็น ขาดการสื่อสารแบบสองทิศทาง	๕	๘, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๓	ปัญหาการตอบสนอง มีการตอบสนองข้อเสนอแนะล่าช้า ขาดการติดต่อกลับโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล	๕	๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๘

[๕๗] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ด้านการบริหารงาน

ด้านการบริหารงาน ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้พยายามปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานในพื้นที่ มีการแต่งตั้งตัวแทนพรรคในระดับท้องถิ่น และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบปัญหาในเรื่องของการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ความล่าช้าในการแก้ไขปัญหา และการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ การพัฒนาระบบการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างพรรคการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ[๕๘]

๒) พรรคการเมืองได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการจัดตั้งคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว จึงกล่าวได้ว่าการดำเนินการในทุกด้านเหล่านี้ได้ส่งผลให้ประชาชนในจังหวัดเลยเริ่มมีความไว้วางใจต่อพรรคการเมืองมากขึ้น แต่ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความไว้วางใจที่ยั่งยืนในระยะยาว[๕๙]

๓) พรรคการเมืองได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางระบบการทำงานที่ชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรของพรรคให้มีความรู้ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน การบริหารงานมีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ จากที่กล่าวมาการดำเนินการในด้านต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการสร้างและส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย[๖๐]

๔) พรรคการเมืองได้พยายามแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการทำงานผ่านการจัดทำรายงานการดำเนินงานและการใช้งบประมาณ แต่ยังขาดกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและติดตามการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างพรรคการเมืองกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้การแก้ไขปัญหาบาง

---

[๕๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๕๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๖๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ประการเกิดความล่าช้า การเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่ายระหว่างพรรคการเมือง หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน จึงเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน[๖๑]

๕) พรรคการเมืองในพื้นที่จังหวัดเลยยังขาดกลไกการมีส่วนร่วมของพรรคการเมืองกับประชาชน ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามการทำงานของพรรคการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม การขาดกลไกการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพระหว่างพรรคการเมืองและประชาชนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น การตรวจสอบและติดตามการทำงานเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสามารถกำกับดูแลและผลักดันให้การดำเนินงานของพรรคการเมืองเป็นไปตามความต้องการและผลประโยชน์ของส่วนรวม การสร้างกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการทำงานของพรรคการเมือง[๖๒]

๖) พรรคการเมืองได้แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการทำงาน มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานและงบประมาณต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการจัดตั้งทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน และมีการประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและตรงจุด ความโปร่งใสในการทำงานและการเปิดเผยข้อมูลเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน การจัดตั้งทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับคุณภาพและประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่เพียงการทำงานแบบเหมารวมหรือขาดความเข้าใจในรายละเอียด การประสานงานที่ดีกับหน่วยงานท้องถิ่นยังช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงาน ทำให้ทรัพยากรถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน[๖๓]

๗) ได้นำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ การใช้ระบบติดตามและประเมินผลโครงการแบบเรียลไทม์ และการเปิดเผยข้อมูลการใช้งบประมาณผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๖๔]

๘) การบริหารงานของพรรคการเมืองในพื้นที่ยังมีปัญหาเรื่องความล่าช้าและขาดการประสานงานที่ดี โดยเฉพาะการประสานงานระหว่างพรรคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้หลาย

---

[๖๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

โครงการไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผน หรือเกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ปัญหาการขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างพรรคการเมืองกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การทำงานที่แยกส่วนและขาดการบูรณาการไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินโครงการ แต่ยังอาจนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพและการสูญเสียโอกาสในการพัฒนา การสร้างกลไกการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การดำเนินนโยบายและโครงการต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน[๖๕]

๙) พรรคการเมืองได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ โปร่งใส ตรวจสอบได้ นอกจากนี้ยังได้สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ และหน่วยงานราชการเพื่อให้การพัฒนาจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการสร้างมาตรฐานการทำงานที่ดีและการยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ สะท้อนถึงแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการที่ตระหนักว่าการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ใช่เพียงภาครัฐหรือพรรคการเมืองเท่านั้น การทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ยังช่วยเพิ่มทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ และมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่[๖๖]

๑๐) พรรคการเมืองมีการแต่งตั้งตัวแทนพรรคในระดับท้องถิ่นที่เป็นคนในพื้นที่และเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีการจัดสรรงบประมาณลงสู่พื้นที่ แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ แต่ก็พยายามบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การแต่งตั้งตัวแทนพรรคที่เป็นคนในพื้นที่และได้รับการยอมรับจากชุมชนเป็นกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดในการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน ตัวแทนเหล่านี้ไม่เพียงแต่เข้าใจบริบทและปัญหาของพื้นที่อย่างลึกซึ้ง แต่ยังมีเครือข่ายความสัมพันธ์ที่จะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อประชาชน แม้จะเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทายต่างๆ[๖๗]

๑๑) มีการร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยเชื่อมโยงการทำงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ พรรคการเมือง และภาคเอกชน ทำให้มีการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรมและทั่วถึง และมีระบบการติดตามประเมินผลที่โปร่งใส แนวทางการทำงาน

---

[๖๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

แบบบูรณาการนี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาระบบการบริหารงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนและครอบคลุม การเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ไม่เพียงแต่ช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร แต่ยังช่วยให้การวางแผนและการดำเนินงานมีความสอดคล้องและเสริมซึ่งกันและกัน ระบบการติดตามที่โปร่งใสยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความรับผิดชอบในการบริหารงาน[๖๘]

๑๒) ยังมีปัญหาเรื่องความไม่โปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณและการดำเนินโครงการต่างๆ การเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการบางครั้งดูเหมือนเอื้อประโยชน์ให้กับพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงมากกว่าการพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วน นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างพรรคการเมืองกับหน่วยงานท้องถิ่นยังไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ทำให้การแก้ไขปัญหาหลายอย่างล่าช้า ปัญหาความไม่โปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณและการเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม การให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา แต่ยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมการเมืองที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน[๖๙]

๑๓) ยังมีปัญหาเรื่องความไม่โปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณและการดำเนินโครงการต่างๆ การเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการบางครั้งดูเหมือนเอื้อประโยชน์ให้กับพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงมากกว่าการพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วน นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างพรรคการเมืองกับหน่วยงานท้องถิ่นยังไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ทำให้การแก้ไขปัญหาหลายอย่างล่าช้า ปัญหาความไม่โปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณและการเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม การให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา แต่ยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมการเมืองที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน[๗๐]

๑๔) การบริหารงานของพรรคการเมือง มีสิ่งที่เห็นได้ชัดคือความพยายามในการกระจายการพัฒนาไปสู่อำเภอต่างๆ แต่ยังมีความไม่สมดุลในการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ บางพื้นที่ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในขณะที่บางพื้นที่ยังถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การบริหารจัดการโครงการต่างๆ ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและตรวจสอบ ทำให้บางโครงการไม่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง[๗๑]

---

[๖๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๕) การประสานงานระหว่างพรรคการเมืองกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้การแก้ไขปัญหาหลายอย่างล่าช้าและไม่ทันต่อความต้องการของประชาชน ปัญหาการขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่างๆ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่ครอบคลุมและรวดเร็ว ความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นเวลานาน แต่ยังอาจทำให้ปัญหาบานปลายและยากต่อการแก้ไขมากขึ้น การสร้างกลไกการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างพรรคการเมืองและหน่วยงานราชการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น[๗๒]

๑๖) การบริหารงานของพรรคการเมืองในพื้นที่ยังคงมีลักษณะรวมศูนย์ การตัดสินใจสำคัญๆ มักมาจากส่วนกลางโดยไม่ได้คำนึงถึงบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรยังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงสำคัญ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในพื้นที่[๗๓]

๑๗) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการลงสู่ประชาชนในพื้นที่ยังคงมีลักษณะกระจุกตัวในพื้นที่บางแห่ง เช่นในตัวเมือง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาระหว่างพื้นที่ในเมืองและต่างอำเภอที่ห่างไกล ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาระหว่างพื้นที่ในเมืองและชนบทเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม การกระจุกตัวของงบประมาณและทรัพยากรในพื้นที่เมืองไม่เพียงแต่ทำให้พื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการพัฒนา แต่ยังอาจนำไปสู่การอพยพย้ายถิ่นของประชาชนจากชนบทสู่เมือง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมและเศรษฐกิจตามมา การกระจายทรัพยากรและการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนา[๗๔]

๑๘) การบริหารงานและการจัดสรรงบประมาณของพรรคการเมืองยังคงกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองและพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงสำคัญ ทำให้พื้นที่ชนบทห่างไกลไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของเกษตรกร มักจะล่าช้าและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ การละเลยการพัฒนาพื้นที่ชนบทและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดเลยไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ แต่ยังส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดโดยรวม

---

[๗๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

เนื่องจากภาคเกษตรกรรมเป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจในพื้นที่ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนการเกษตรจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้

สรุปได้ว่า การบริหารงานของพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่ามีทั้งความพยายามในการปรับปรุงและข้อจำกัด โดยเฉพาะในเรื่องการกระจายการพัฒนาที่ยังไม่ทั่วถึง การประสานงานที่ล่าช้า และการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดสรรงบประมาณมักกระจุกตัวในพื้นที่ฐานเสียง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา

แผนภาพที่ ๔.๔ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการบริหารงาน[๗๕]

ตารางที่ ๔.๔ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการบริหารงาน

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การประสานงานและการมีส่วนร่วมล่าช้า ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน	๖	๑, ๔, ๕, ๘, ๑๕, ๑๖
๒	การกระจายการพัฒนา โดยการพัฒนายังไม่ทั่วถึงขาดความเท่าเทียมระหว่างพื้นที่	๔	๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘
๓	การจัดสรรงบประมาณ กระจุกตัวในพื้นที่ฐานเสียง เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา	๔	๑๒, ๑๖, ๑๗, ๑๘

[๗๕] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๔.๒.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ในจังหวัดเลย โดยแจกแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ฉบับ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๔๐๐)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๑๙	๒๙.๘๐
หญิง	๒๗๒	๖๘.๐๐
เพศทางเลือก	๙	๒.๓๐
รวม	**๔๐๐**	**๑๐๐.๐๐**
อายุ		
๑๘-๓๐ ปี	๔๓	๑๐.๘๐
๓๑-๔๐ ปี	๕๖	๑๔.๐๐
๔๑-๕๐ ปี	๑๓๑	๓๒.๘๐
๕๑-๖๐ ปี	๙๒	๒๓.๐๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๗๘	๑๙.๕๐
รวม	**๔๐๐**	**๑๐๐.๐๐**
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๑๔๗	๓๖.๘๐
มัธยมศึกษา	๑๑๐	๒๗.๕๐
ปวช. ปวส. อนุปริญญา	๖๔	๑๖.๐๐
ปริญญาตรี	๖๖	๑๖.๕๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๓	๓.๓๐
รวม	**๔๐๐**	**๑๐๐.๐๐**
อาชีพ		
เกษตรกร	๑๓๖	๓๔.๐๐
พนักงานบริษัทเอกชน	๑๔	๓.๕๐

ตารางที่ ๔.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๔๐๐)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๓๒	๘.๐๐
รับจ้าง	๑๑๖	๒๙.๐๐
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๓๘	๙.๕๐
นักเรียน/นักศึกษา	๑๒	๓.๐๐
พ่อบ้าน แม่บ้าน	๕๒	๑๓.๐๐
รวม	**๔๐๐**	**๑๐๐.๐๐**
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๗๙	๔๔.๘๐
๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท	๘๕	๒๑.๓๐
๒๐,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท	๗๗	๑๙.๓๐
๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๕๙	๑๔.๘๐
รวม	**๔๐๐**	**๑๐๐.๐๐**

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย จำแนกได้ ดังนี้

เพศ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๐ รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘๐ และเพศทางเลือก จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘๐ รองลงมามีอายุระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๐ รองลงมามีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไปจำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๐ รองลงมามีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐๐ และมีอายุระหว่าง ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ๑๐.๘๐ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘๐ รองลงมาระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๐ รองลงมาระดับอนุปริญญา จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ รองลงมา

ระดับปริญญาตรี จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๐ และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๐ รองลงมาอาชีพรับจ้าง จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๐ รองลงมาอาชีพ พ่อบ้านแม่บ้าน จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐๐ รองลงมาอาชีพค้าขายธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ รองลงมาอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๐ และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๘๐ รองลงมามีรายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๐ รองลงมามีรายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๐ และมีรายได้ ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๐

๔.๒.๒ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ในจังหวัดเลย โดยแจกแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ฉบับ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ในภาพรวม**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ด้านพฤติกรรม	๓.๖๔	๐.๙๐	มาก
๒.	ด้านนโยบาย	๓.๙๐	๐.๘๒	มาก
๓.	ด้านการสื่อสาร	๓.๙๐	๐.๗๔	มาก
๔.	ด้านการบริหารงาน	๓.๙๓	๐.๙๑	มาก
	รวม	**๓.๘๔**	**๐.๗๒**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๗๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงาน ($\overline{X}$ = ๓.๙๓, S.D. = ๐.๙๑)

รองลงมา ด้านการสื่อสาร ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๗๔) รองลงมาด้านนโยบาย ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๒) และด้านต่ำที่สุด คือ ด้านพฤติกรรม ($\overline{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๙๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านพฤติกรรม**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านพฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการตระหนักในพฤติกรรมการทำงานของพรรคการเมืองที่ปฏิบัติตรงไปตรงมา มีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้	๓.๖๕	๑.๐๖	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีภาวะผู้นำ และทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาได้ตรงของพรรคการเมือง ตามความต้องการของประชาชน	๓.๖๕	๐.๙๔	มาก
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับพรรคการเมืองมีความรู้ความสามารถเหมาะสมตามภาระหน้าที่ และมีผลงานให้เห็นเป็นที่ประจักษ์	๓.๖๓	๑.๐๒	มาก
	รวม	**๓.๖๔**	**๐.๙๐**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๙๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการมีภาวะผู้นำ และทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาได้ตรงของพรรคการเมือง ตามความต้องการของประชาชน ($\overline{X}$ = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๙๔) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการตระหนักในพฤติกรรมการทำงานของพรรคการเมืองที่ปฏิบัติตรงไปตรงมา มีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ ($\overline{X}$ = ๓.๖๕, S.D. = ๑.๐๖) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับพรรคการเมืองมีความรู้ความสามารถเหมาะสมตามภาระหน้าที่ และมีผลงานให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ ($\overline{X}$ = ๓.๖๓, S.D. = ๑.๐๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านนโยบาย**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านนโยบาย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการกำหนดนโยบายพรรคการเมืองที่สะท้อนความต้องการของประชาชน	๓.๙๓	๐.๙๓	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการติดตามผลงานจากการนำนโยบายพรรคการเมืองไปปฏิบัติ	๓.๗๘	๐.๙๖	มาก
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีศูนย์ประสานงานด้านนโยบายระหว่างนักการเมืองกับประชาชน	๔.๐๐	๐.๙๕	มาก
	รวม	**๓.๙๐**	**๐.๘๒**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านนโยบาย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการมีศูนย์ประสานงานด้านนโยบายระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ($\overline{X}$ = ๔.๐๐, S.D. = ๐.๙๕) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการกำหนดนโยบายพรรคการเมืองที่สะท้อนความต้องการของประชาชน ($\overline{X}$ = ๓.๙๓, S.D. = ๐.๙๓) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการติดตามผลงานจากการนำนโยบายพรรคการเมืองไปปฏิบัติ ($\overline{X}$ = ๓.๗๘, S.D. = ๐.๙๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านการสื่อสาร**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านการสื่อสาร	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการเป็นตัวกลางของพรรคการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการเสนอข้อมูลข่าวสารของของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้	๓.๘๓	๐.๘๓	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการการสื่อสารกับประชาชนในลักษณะที่มีความเป็นกันเอง ไม่ถือตัว ไม่โอ้อวด หรือยกตนข่มท่าน และมีการสื่อสารตรงไปตรงมาน่าเชื่อถือ	๓.๙๓	๐.๙๓	มาก
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีช่องทางสื่อสารผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Network เช่น facebook หรือ Line	๓.๙๕	๐.๘๑	มาก
	รวม	**๓.๙๐**	**๐.๗๔**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการมีช่องทางสื่อสารผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Network เช่น facebook หรือ Line ($\overline{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๑) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการการสื่อสารกับประชาชนในลักษณะที่มีความเป็นกันเอง ไม่ถือตัว ไม่โอ้อวด หรือยกตนข่มท่าน และมีการสื่อสารตรงไปตรงมาน่าเชื่อถือ ($\overline{X}$ = ๓.๙๓, S.D. = ๐.๙๓) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการเป็นตัวกลางของพรรคการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการเสนอข้อมูลข่าวสารของของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ ($\overline{X}$ = ๓.๘๓, S.D. = ๐.๘๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านการบริหารงาน**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านการบริหารงาน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการทำงานเป็นทีมของพรรคการเมืองประชาชนได้รับรู้	๔.๐๘	๐.๙๑	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการทำงานอย่างเป็นระบบกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานและกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการที่ชัดเจน	๓.๙๘	๐.๙๖	มาก
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการปฏิบัติงานตามแผนงาน มีการประเมินการทำงาน และปรับปรุงแก้ไข้อบกพร่องของการปฏิบัติงาน	๓.๗๕	๑.๐๙	มาก
	รวม	**๓.๙๓**	**๐.๙๑**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการทำงานเป็นทีมของพรรคการเมือง ($\overline{X}$ = ๔.๐๘, S.D. = ๐.๙๑) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการทำงานอย่างเป็นระบบกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานและกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการที่ชัดเจน ($\overline{X}$ = ๓.๙๘, S.D. = ๐.๙๖) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการปฏิบัติงานตามแผนงาน มีการประเมินการทำงาน และปรับปรุงแก้ไข้อบกพร่องของการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = ๓.๗๕, S.D. = ๑.๐๙) ตามลำดับ

๔.๒.๓ การกล่อมเกลาทางเมือง

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ในจังหวัดเลย โดยแจกแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ฉบับ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ขอมูล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ในภาพรวม**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	สถาบันครอบครัว	๓.๔๗	๐.๗๕	ปานกลาง
๒.	สถาบันการศึกษา	๓.๒๓	๐.๙๐	ปานกลาง
๓.	กลุ่มเพื่อนและชุมชน	๓.๖๔	๐.๖๓	มาก
๔.	สื่อมวลชน	๓.๖๕	๐.๖๘	มาก
๕.	สถาบันทางการเมือง	๓.๐๔	๐.๘๔	ปานกลาง
	รวม	**๓.๔๑**	**๐.๖๐**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อมวลชน ($\overline{X}$ = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๖๘) รองลงมา กลุ่มเพื่อนและชุมชน ($\overline{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๖๓) รองลงมา สถาบันครอบครัว ($\overline{X}$ = ๓.๔๗, S.D. = ๐.๗๕) รองลงมา สถาบันการศึกษา ($\overline{X}$ = ๓.๒๓, S.D. = ๐.๙๐) และด้านต่ำที่สุด คือ สถาบันทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๓.๐๔, S.D. = ๐.๖๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านสถาบันครอบครัว**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านสถาบันครอบครัว	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ครอบครัวของท่านส่งเสริมให้ท่านเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	๓.๓๓	๐.๙๙	ปานกลาง
๒.	ประชาชนและคนในครอบครัวมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ให้อิสระกับท่านในการชื่นชอบพรรคการเมือง แม้จะชอบพรรคที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ในครอบครัว	๓.๖๘	๐.๘๒	มาก
๓.	ประชาชนและคนในครอบครัววิจารณ์การทำงานของรัฐบาลร่วมกัน	๓.๔๐	๐.๘๖	ปานกลาง
	รวม	**๓.๔๗**	**๐.๗๕**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านสถาบันครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนและคนในครอบครัวมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ให้อิสระกับท่านในการชื่นชอบพรรคการเมือง แม้จะชอบพรรคที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ในครอบครัว ($\overline{X}$ = ๓.๖๘, S.D. = ๐.๘๒) รองลงมา ประชาชนและคนในครอบครัววิจารณ์การทำงานของรัฐบาลร่วมกัน ($\overline{X}$ = ๓.๔๐, S.D. = ๐.๘๖) และข้อต่ำที่สุด คือ ครอบครัวของท่านส่งเสริมให้ท่านเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๓.๓๓, S.D. = ๐.๙๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านสถาบันการศึกษา**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านสถาบันการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	สถาบันการศึกษา มีบุคคลากรทางการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อพรรคการเมือง เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง	๓.๓๓	๐.๙๓	ปานกลาง
๒.	สถานบันทางการศึกษา นำข่าวสารทางการเมืองมาเผยแพร่ในชั้นเรียน และอธิบายแนวคิดและการชุมนุมประท้วงของนักเรียนนักศึกษาให้นักเรียนฟัง	๓.๑๘	๑.๐๐	ปานกลาง
๓.	สถานบันทางการศึกษา ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเมืองไทยกับการเมืองประเทศอื่น ๆ	๓.๑๘	๑.๐๒	ปานกลาง
	รวม	**๓.๒๓**	**๐.๙๐**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านสถาบันการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = ๓.๒๓, S.D. = ๐.๙๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถาบันการศึกษา มีบุคคลากรทางการศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อพรรคการเมือง เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๓.๓๓, S.D. = ๐.๙๓) รองลงมา สถาบันทางการศึกษา นำข่าวสารทางการเมืองมาเผยแพร่ในชั้นเรียน และอธิบายแนวคิดและการชุมนุมประท้วงของนักเรียนนักศึกษาให้นักเรียนฟัง ($\overline{X}$ = ๓.๑๘, S.D. = ๑.๐๐) และข้อต่ำที่สุด คือ สถานบันทางการศึกษาได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเมืองไทยกับการเมืองประเทศอื่น ๆ ($\overline{X}$ = ๓.๑๘, S.D. = ๑.๐๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	กลุ่มเพื่อนและชุมชน ของท่านให้ความสนใจและติดตาม ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ทางการเมือง	๓.๕๓	๐.๘๑	มาก
๒.	กลุ่มเพื่อนและชุมชน ของท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด เห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง	๓.๖๐	๐.๘๐	มาก
๓.	กลุ่มเพื่อนและชุมชน เคารพซึ่งกันและกันแม้จะมีความเห็น ทางการเมืองที่ต่างกัน	๓.๘๐	๐.๘๑	มาก
	รวม	**๓.๖๔**	**๐.๖๓**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๖๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มเพื่อนและชุมชน เคารพซึ่งกันและกันแม้จะมีความเห็น ทางการเมืองที่ต่างกัน ($\overline{X}$ = ๓.๘๐, S.D. = ๐.๘๑) รองลงมา กลุ่มเพื่อนและชุมชน ของท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด เห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๓.๖๐, S.D. = ๐.๘๐) และข้อต่ำที่สุด คือ กลุ่มเพื่อนและชุมชน ของท่านให้ความสนใจและติดตาม ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ($\overline{X}$ = ๓.๕๓, S.D. = ๐.๘๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านสื่อมวลชน**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านสื่อมวลชน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	สื่อสารมวลชนมีสวนสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองให้แก่ท่าน	๓.๖๐	๐.๘๓	มาก
๒.	สื่อสารมวลชนมีสวนสำคัญในการบ่มเพาะความคิด ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองให้แก่ท่าน	๓.๗๓	๐.๘๑	มาก
๓.	ประชาชนเปิดรับข้อมูลทางการเมืองต่าง ๆ จากสื่อสารมวลชนในช่องทางต่าง ๆ เช่น การอ่านบทความทางการเมือง การรับฟังการเสวนาทางการเมือง	๓.๖๓	๐.๘๖	มาก
	รวม	**๓.๖๕**	**๐.๖๘**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านสื่อมวลชน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๖๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อสารมวลชนมีสวนสำคัญในการบ่มเพาะความคิด ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองให้แก่ท่าน ($\overline{X}$ = ๓.๗๓, S.D. = ๐.๘๑) รองลงมา ประชาชนเปิดรับข้อมูลทางการเมืองต่าง ๆ จากสื่อสารมวลชนในช่องทางต่าง ๆ เช่น การอ่านบทความทางการเมือง การรับฟังการเสวนาทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๓.๖๓, S.D. = ๐.๘๖) และข้อต่ำที่สุด คือ สื่อสารมวลชนมีสวนสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองให้แก่ท่าน ($\overline{X}$ = ๓.๖๐, S.D. = ๐.๘๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การกล่อมเกลาทางเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย **ด้านสถาบันทางการเมือง**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านสถาบันทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการชักจูงของพรรคการเมือง	๒.๘๘	๑.๒๑	ปานกลาง
๒.	นักการเมืองมีการปราศรัยแสดงอุดมการณ์ของพรรค หรือมีช่องทางในการสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เห็นถึงการดำเนินกิจกรรมของพรรค	๓.๑๐	๐.๙๔	ปานกลาง
๓.	ประชาชนสามารถติดตามผลงานของนักการเมืองจากการนำนโยบายไปปฏิบัติได้	๓.๑๕	๐.๘๘	ปานกลาง
	รวม	**๓.๐๔**	**๐.๘๔**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านสถาบันทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = ๓.๐๔, S.D. = ๐.๘๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนสามารถติดตามผลงานของนักการเมืองจากการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ($\overline{X}$ = ๓.๑๕, S.D. = ๐.๘๘) รองลงมา นักการเมืองมีการปราศรัยแสดงอุดมการณ์ของพรรค หรือมีช่องทางในการสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เห็นถึงการดำเนินกิจกรรมของพรรค ($\overline{X}$ = ๓.๑๐, S.D. = ๐.๙๔) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการชักจูงของพรรคการเมือง ($\overline{X}$ = ๒.๘๘, S.D. = ๑.๒๑) ตามลำดับ

๔.๒.๔ หลักอปริหานิยธรรม

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ในจังหวัดเลย โดยแจกแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ฉบับ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ขอมูล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **หลักอปริหานิยธรรม (ในภาพรวม)**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี	๓.๔๓	๐.๖๗	ปานกลาง
๒.	พร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ	๓.๗๐	๐.๖๖	มาก
๓.	ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๔.๕๐	๐.๖๐	มาก
๔.	เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส	๔.๓๗	๐.๖๓	มาก
๕.	ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ	๔.๓๑	๐.๗๑	มาก
๖.	เคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง	๔.๔๘	๐.๕๗	มาก
๗.	สนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม	๔.๓๒	๐.๖๕	มาก
	รวม	**๔.๑๖**	**๐.๔๗**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า หลักอปริหานิยธรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๔.๑๖, S.D. = ๐.๔๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ($\overline{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๖๐) รองลงมา เคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๕๗) รองลงมา เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ($\overline{X}$ = ๔.๓๗, S.D. = ๐.๖๓) รองลงมาสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ($\overline{X}$ = ๔.๓๒, S.D. = ๐.๖๕) รองลงมา ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ ($\overline{X}$ = ๔.๓๑, S.D. = ๐.๗๑) พร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = ๓.๗๐, S.D. = ๐.๖๖) และด้านต่ำที่สุด คือ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี ($\overline{X}$ = ๓.๔๓, S.D. = ๐.๖๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม **ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีการประชุมเพื่อหารือปัญหาของชุมชน อย่างสม่ำเสมอ	๓.๘๐	๐.๖๘	มาก
๒.	มีการพูดคุยและร่วมสนทนาเรื่องการเมืองกับชุมชนเป็นประจำ	๓.๒๘	๐.๘๗	มาก
๓.	มีการเข้าร่วมประชุมวางแผนในกิจกรรมทางการเมือง อยู่บ่อยครั้ง	๓.๒๓	๑.๑๑	มาก
	รวม	**๓.๔๓**	**๐.๖๗**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๔๓, S.D. = ๐.๖๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประชุมเพื่อหารือปัญหาของชุมชน อย่างสม่ำเสมอ ($\overline{X}$ = ๓.๘๐, S.D. = ๐.๖๘) รองลงมา มีการพูดคุยและร่วมสนทนาเรื่องการเมืองกับชุมชนเป็นประจำ ($\overline{X}$ = ๓.๒๘, S.D. = ๐.๘๗) และข้อต่ำที่สุด คือ มีการเข้าร่วมประชุมวางแผนในกิจกรรมทางการเมือง อยู่บ่อยครั้ง ($\overline{X}$ = ๓.๒๓, S.D. = ๑.๑๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม **ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	พรรคการเมืองพร้อมเพียงพบปะพูดคุยกับนักการเมืองเป็นประจำ	๓.๒๕	๑.๐๔	มาก
๒.	พรรคการเมืองมีการเข้าร่วมประชุมเพื่อยุติปัญหาของชุมชน	๓.๗๕	๐.๗๗	มาก
๓.	พรรคการเมือง พร้อมเพียงกันพิจารณาและลงมติในวาระการประชุม	๔.๑๐	๐.๗๐	มาก
	รวม	**๓.๗๐**	**๐.๖๖**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๗๐, S.D. = ๐.๖๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พรรคการเมือง พร้อมเพียงกันพิจารณาและลงมติในวาระการประชุม ($\overline{X}$ = ๔.๑๐, S.D. = ๐.๗๐) รองลงมา พรรคการเมืองมีการเข้าร่วมประชุมเพื่อยุติปัญหาของชุมชน ($\overline{X}$ = ๓.๗๕, S.D. = ๐.๗๗) และข้อต่ำที่สุด คือ พรรคการเมืองพร้อมเพียงพบปะพูดคุยกับนักการเมืองเป็นประจำ ($\overline{X}$ = ๓.๒๕, S.D. = ๑.๐๔) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม **ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาให้ประชาชน	๔.๓๐	๐.๗๕	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่ซื้อ สิทธิ์ขายเสียง	๔.๕๓	๐.๖๗	มากที่สุด
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการเคารพกฎข้อบังคับตามที่กฎหมาย ไม่ทุจริตคอร์รัปชั่น	๔.๖๘	๐.๖๑	มากที่สุด
	รวม	**๔.๕๐**	**๐.๖๐**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการเคารพกฎข้อบังคับตามที่กฎหมาย ไม่ทุจริตคอร์รัปชั่น ($\overline{X}$ = ๔.๖๘, S.D. = ๐.๖๑) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง ($\overline{X}$ = ๔.๕๓, S.D. = ๐.๖๗) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาให้ประชาชน ($\overline{X}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๗๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม **ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสเคารพผู้ให้การอุปถัมภ์	๔.๓๓	๐.๘๘	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนนักการเมืองที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๒๕	๐.๘๙	มาก
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการยกย่องผู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ	๔.๕๓	๐.๖๗	มากที่สุด
	รวม	**๔.๓๗**	**๐.๖๓**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๔.๓๗, S.D. = ๐.๖๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการยกย่องผู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ ($\overline{X}$ = ๔.๕๓, S.D. = ๐.๖๗) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสเคารพผู้ให้การอุปถัมภ์ ($\overline{X}$ = ๔.๓๓, S.D. = ๐.๘๘) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนนักการเมืองที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\overline{X}$ = ๔.๒๕, S.D. = ๐.๘๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม **ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน	๔.๑๓	๐.๘๗	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม	๔.๒๘	๐.๙๐	มาก
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการช่วยเหลือ เยียวยา ปกป้องสิทธิ และเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สตรีหรือผู้ที่อ่อนแอ	๔.๕๓	๐.๗๑	มากที่สุด
	รวม	**๔.๓๑**	**๐.๗๑**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๔.๓๑, S.D. = ๐.๗๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการช่วยเหลือ เยียวยา ปกป้องสิทธิ และเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สตรีหรือผู้ที่อ่อนแอ ($\overline{X}$ = ๔.๕๓, S.D. = ๐.๗๑) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม ($\overline{X}$ = ๔.๒๘, S.D. = ๐.๙๐) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ($\overline{X}$ = ๔.๑๓, S.D. = ๐.๘๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม **ด้านเคารพต่อสถานที่องค์กรทางการเมือง**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการที่องค์กรการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเคารพสิทธิ เสรีภาพ	๔.๔๓	๐.๖๗	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการเคารพผลการเลือกตั้ง ยอมรับมติเสียงข้างมาก	๔.๕๓	๐.๖๗	มากที่สุด
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำงานเพื่อประชาชน	๔.๔๘	๐.๗๑	มาก
	รวม	**๔.๔๘**	**๐.๕๗**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๕๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการเคารพผลการเลือกตั้ง ยอมรับมติเสียงข้างมาก ($\overline{X}$ = ๔.๕๓, S.D. = ๐.๖๗) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำงานเพื่อประชาชน ($\overline{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๗๑) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการที่องค์กรการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเคารพสิทธิ เสรีภาพ ($\overline{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๖๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอปริหานิยธรรม **ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม**

(n=๔๐๐)

ข้อที่	ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนนักการเมืองที่มีความเสียสละ มุ่งมั่นทำงาน และมีคุณธรรมจริยธรรม	๔.๔๕	๐.๗๔	มาก
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความรัก เคารพยกย่อง และให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองกับนักการเมืองที่ดี	๔.๔๓	๐.๖๗	มาก
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการคำกล่าวที่ว่า ภายใต้ระบบอุปถัมภ์เชื่อว่าผู้นำทางการเมืองที่เป็นคนดี ย่อมจะนำพาสิ่งดี ๆ กลับเข้ามาสู่ชุมชน	๔.๐๘	๑.๐๑	มาก
	รวม	**๔.๓๒**	**๐.๖๕**	**มาก**

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๔.๓๒, S.D. = ๐.๖๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนนักการเมืองที่มีความเสียสละ มุ่งมั่นทำงาน และมีคุณธรรมจริยธรรม ($\overline{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๗๔) รองลงมา ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความรัก เคารพยกย่อง และให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองกับนักการเมืองที่ดี ($\overline{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๖๗) และข้อต่ำที่สุด คือ ประชาชนเห็นด้วยกับการคำกล่าวที่ว่า ภายใต้ระบบอุปถัมภ์เชื่อว่าผู้นำทางการเมืองที่เป็นคนดี ย่อมจะนำพาสิ่งดี ๆ กลับเข้ามาสู่ชุมชน ($\overline{X}$ = ๔.๐๘, S.D. = ๑.๐๑) ตามลำดับ

๔.๒.๕ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๔.๒.๕.๑ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

๑) สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution

r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

R^2 แทน ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง

Std. Error แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์

b แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

B แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

Sig แทน ระดับนัยสำคัญ

ตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมือง

$X_{1.1}$ แทน สถาบันครอบครัว

$X_{1.2}$ แทน สถาบันการศึกษา

$X_{1.3}$ แทน กลุ่มเพื่อนและชุมชน

$X_{1.4}$ แทน สื่อมวลชน

$X_{1.5}$ แทน สถาบันทางการเมือง

ตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

$X_{2.1}$ แทน หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี

$X_{2.2}$ แทน พร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ

$X_{2.3}$ แทน ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

$X_{2.4}$ แทน เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส

$X_{2.5}$ แทน ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ

$X_{2.6}$ แทน เคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง

$X_{2.7}$ แทน สนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

ตัวแปรตามความไว้วางใจทางการเมือง

Y หมายถึง ภาพรวมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๒) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์พร้อมการแปลผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดเอาไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง ๔.๒๑ - ๔.๒๔

ตารางที่ ๔.๒๕ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

(n=๔๐๐)

	$X_{1.1}$	$X_{1.2}$	$X_{1.3}$	$X_{1.4}$	$X_{1.5}$	$X_{1.6}$	$X_{1.7}$	$X_{1.8}$	$X_{1.9}$	$X_{1.10}$	$X_{1.11}$	$X_{1.12}$	Y
$X_{1.1}$	1												
$X_{1.2}$	.638**	1											
$X_{1.3}$	.594**	.567**	1										
$X_{1.4}$	.482**	.446**	.720**	1									
$X_{1.5}$	.373**	.614**	.443**	.507**	1								
$X_{2.1}$	.598**	.605**	.472**	.564**	.765**	1							
$X_{2.2}$	.538**	.569**	.535**	.589**	.627**	.774**	1						
$X_{2.3}$	.242**	-.003	.363**	.402**	.008	.172**	.321**	1					
$X_{2.4}$	.185**	.016	.519**	.507**	.050	.182**	.330**	.717**	1				
$X_{2.5}$	.091	-.109*	.249**	.365**	-.031	.070	.127*	.758**	.645**	1			
$X_{2.6}$	.164**	-.008	.326**	.314**	-.006	.144**	.186**	.772**	.748**	.774**	1		
$X_{2.7}$	.326**	.296**	.400**	.491**	.190**	.348**	.454**	.576**	.570**	.472**	.590**	1	
Y	.250**	.277**	.305**	.456**	.376**	.272**	.405**	.377**	.274**	.357**	.323**	.209**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและหลักอปริหานิยธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางเมืองมีค่าอยู่ระหว่าง (.๒๐๙ - .๔๕๖) ถือว่าไม่มีปัญหา Collinearity & Multicollinearity จึงต้องมีการทดสอบ Collinearity Statistics โดยพิจารณาจากค่า (Tolerance) และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) ดังตาราง ๔.๓๑

ตารางที่ ๔.๒๖ การทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) ของตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรม

(n=๔๐๐)

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
๑. สถาบันครอบครัว ($X_{1.1}$)	.๔๐๔	๒.๔๗๘
๒. สถาบันการศึกษา ($X_{1.2}$)	.๓๓๒	๓.๐๑๓
๓. กลุ่มเพื่อนและชุมชน ($X_{1.3}$)	.๒๙๐	๓.๔๕๒
๔. สื่อมวลชน ($X_{1.4}$)	.๓๒๒	๓.๑๐๓
๕. สถาบันทางการเมือง ($X_{1.5}$)	.๓๐๘	๓.๒๔๙
๖. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี ($X_{2.1}$)	.๒๒๕	๔.๔๔๙
๗. พร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ ($X_{2.2}$)	.๒๙๓	๓.๔๑๐
๘. ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ($X_{2.3}$)	.๒๖๖	๓.๗๖๓
๙. เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ($X_{2.4}$)	.๒๖๑	๓.๘๒๗
๑๐. ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ ($X_{2.5}$)	.๒๙๕	๓.๓๘๘
๑๑. เคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง ($X_{2.6}$)	.๒๒๕	๔.๔๕๐
๑๒. สนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ($X_{2.7}$)	.๔๖๐	๒.๑๗๒

ดัชนีบอกภาวะร่วมเส้นทางตรงพหุค่าคงทนของการยอมรับ (Tolerance) มีค่าระหว่าง .๒๒๕-.๔๖๐ ซึ่งมีค่ามากกว่าค่ากำหนดไว้ที่ ๐.๑ และค่าสถิติปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าระหว่าง ๒.๑๗๒-๔.๔๕๐ ซึ่งมี ค่าน้อยกว่าค่ากำหนดไว้ที่ ๑๐ แสดงว่าตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมทุกด้านเป็นไปตาม

เกณฑ์ที่กำหนดไม่เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังนี้

๓) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

สมมติฐานที่ ๑ ปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยมีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย สถาบันครอบครัว ($X_{1.1}$) สถาบันการศึกษา ($X_{1.2}$) กลุ่มเพื่อนและชุมชน ($X_{1.3}$) สื่อมวลชน ($X_{1.4}$) สถาบันทางการเมือง ($X_{1.5}$) รายละเอียด ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ ๔.๒๗

ตารางที่ ๔.๒๗ ตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมือง	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
สื่อมวลชน ($X_{1.4}$)	.379	.054	.357	7.007**	.000
สถาบันทางการเมือง ($X_{1.5}$)	.167	.044	.195	3.835**	.000
ค่าคงที่	1.952	.176		11.086**	.000

Multiple R = .486[a] , R^2 = .236, Adjusted R^2= .232, Std. Error = .63257

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ คือ สื่อมวลชน ($X_{1.4}$) และสถาบันทางการเมือง ($X_{1.5}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .486 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .236 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .232 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .63257

แสดงว่าปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมือง สามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๒๓.๒๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สื่อมวลชน ($X_{1.4}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๔๕.๖๐ และสถาบันทางการเมือง ($X_{1.5}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทาง

การเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๑๙.๕๐ ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.952 + .0.379(X_{1.4}) + 0.167(X_{1.5})$$

$$Z_y = 0.357Z_{(X1.4)} + 0.195Z_{(X1.5)}$$

สมมติฐานที่ ๒ ปัจจัยหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยมีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) ($X_{2.1}$) พร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) ($X_{2.2}$) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) ($X_{2.3}$) สักการะเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส) ($X_{2.4}$) ไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) ($X_{2.5}$) สักการเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (องค์กรทางการเมือง) ($X_{2.6}$) และ การอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ($X_{2.7}$) รายละเอียด ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ ๔.๒๘

ตารางที่ ๔.๒๘ ตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
พร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) ($X_{2.2}$)	.472	.053	.433	8.969**	.000
ไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) ($X_{2.5}$)	.390	.050	.381	7.813**	.000
การอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ($X_{2.7}$)	-.185	.060	-.167	-3.075**	.000
ค่าคงที่	1.218	.253		4.818**	.000

Multiple R = .526[c] , R^2 = .277, Adjusted R^2 = .271, Std. Error = .61630

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ พร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) ($X_{2.2}$) ไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ

เสรีภาพ) ($X_{2.5}$) และการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ($X_{2.7}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .405 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .277 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .271 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .61630

แสดงว่าปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม สามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๒๗.๑๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) ($X_{2.2}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๔๓.๓๐ ไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) ($X_{2.5}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๓๘.๑๐ และการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ($X_{2.7}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๑๖.๗๐ ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.218 + 0.472(X_{2.2}) + 0.390(X_{2.5}) - 0.185(X_{2.7})$$

$$Z_y = 0.433Z(X_{2.2}) + 0.381Z(X_{2.5}) - 0.167Z(X_{2.7})$$

สรุป ตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมือง ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ ๒ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า ปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมือง สามารถร่วมกันทำนาย ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๒๓.๒๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สื่อมวลชน ($X_{1.4}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๓๕.๗๐ และสถาบันทางการเมือง ($X_{1.5}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๑๙.๕๐

ตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ ๓ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า ปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม สามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๒๗.๑๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) ($X_{2.2}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๔๓.๓๐ ไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิเสรีภาพ) ($X_{2.5}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ ๓๘.๑๐ และการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี)

($X_{2.7}$) สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้ร้อยละ ๑๖.๗๐

๔.๒.๕.๒ การกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง ๑๘ รูปหรือคน ซึ่งเป็นนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ สมาชิกพรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น และประชาชน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความรู้และเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยในแต่ละด้าน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยมีอยู่ ๕ ด้าน ดังนี้

ด้านสถาบันครอบครัว

การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสถาบันครอบครัว ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

๑) ได้มีการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมครอบครัวคุณธรรมนำสังคมไทย โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยและการเป็นพลเมืองที่ดี ผ่านการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว รวมถึงการจัดกิจกรรมครอบครัวอบอุ่นที่เสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก อีกทั้งยังมีการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายครอบครัวเข้มแข็งเพื่อเป็นรากฐานของสังคมไทยที่มีคุณภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืน[๑]

๒) การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านสถาบันครอบครัวในจังหวัดเลยนั้น ได้มีการส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังความเข้าใจทางการเมือง โดยพ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการสร้างบทสนทนาเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในชีวิตประจำวัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง และส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ[๒]

---

[๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

๓) ครอบครัวในจังหวัดเลยมีบทบาทเป็นสถาบันแรกในการหล่อหลอมความคิดและทัศนคติทางการเมือง โดยพ่อแม่ผู้ปกครองมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองกับสมาชิกในครอบครัว เปิดโอกาสให้ลูกหลานได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการพาไปใช้สิทธิเลือกตั้งและร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และการตัดสินใจร่วมกันในครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย[๓]

๔) การกล่อมเกลาทางการเมืองในครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิก โดยเฉพาะการถ่ายทอดค่านิยมประชาธิปไตยผ่านการพูดคุยในครอบครัว การพาบุตรหลานไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการสอนให้เคารพกติกาสังคม อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าหลายครอบครัวในสังคมไทยยังขาดการพูดคุยเรื่องการเมืองอย่างลึกซึ้งและสร้างสรรค์ ทำให้เยาวชนขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นความท้าทายที่สังคมไทยต้องให้ความสำคัญและหาแนวทางส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก[๔]

๕) การกล่อมเกลาทางการเมืองในสถาบันครอบครัวของจังหวัดเลยมีลักษณะที่น่าสนใจ จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มักไม่ได้สอนเรื่องการเมืองโดยตรง แต่จะสอดแทรกผ่านการพูดคุยในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะช่วงมีการเลือกตั้งหรือมีเหตุการณ์ทางการเมืองสำคัญ ครอบครัวในชนบทมักมีการถ่ายทอดความคิดและค่านิยมทางการเมืองแบบดั้งเดิม เช่น การเคารพผู้อาวุโส การรักษาความสามัคคีในชุมชน[๕]

๖) ครอบครัวมีการพูดคุยเรื่องการเมืองกันเป็นประจำ โดยเฉพาะในช่วงมื้ออาหาร พ่อแม่จะเล่าประสบการณ์การเลือกตั้งในอดีต สอนให้เราเข้าใจสิทธิและหน้าที่พลเมือง และกระตุ้นให้ติดตามข่าวสารบ้านเมือง ทำให้เกิดการซึมซับความสนใจทางการเมืองตั้งแต่วัยเด็ก โดยบรรยากาศการสนทนาที่เปิดกว้างในครอบครัวช่วยสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้สมาชิกทุกคนกล้าแสดงความคิดเห็นและตั้งคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง อีกทั้งการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างคนต่างวัยยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของประเทศ[๖]

---

[๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๗) แม้ครอบครัวจะไม่ได้พูดคุยเรื่องการเมืองอย่างเปิดเผยมากนัก แต่พ่อแม่จะสอนให้รู้จักสิทธิหน้าที่ของพลเมือง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเคารพกฎหมาย และการรู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้ผ่านการทำตัวเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองมีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ แม้จะไม่มีการสนทนาโดยตรงเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่อาจมีความอ่อนไหวหรือแตกแยกความคิดเห็น[๗]

๘) การที่ผู้ปกครองพาไปร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ตั้งแต่เด็ก ทำให้ซึมซับบรรยากาศทางการเมืองมาโดยตลอด ที่บ้านมีการถกเถียงประเด็นทางการเมืองอย่างเปิดกว้าง แม้จะมีความเห็นต่างกันบ้าง แต่ก็สอนให้รู้จักรับฟังและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งประสบการณ์ตรงเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงปลูกฝังวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมและการแสดงออกทางการเมืองที่สร้างสรรค์ตั้งแต่อายุยังน้อย[๘]

๙) พรรคการเมืองส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ที่เน้นการปลูกฝังแนวคิดประชาธิปไตยผ่านการพูดคุยในครอบครัว และสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะต่างๆ โดยกลยุทธ์การเข้าถึงระดับครอบครัวนี้ช่วยสร้างฐานสนับสนุนที่แข็งแกร่งและยั่งยืนสำหรับพรรคการเมือง ในขณะเดียวกันก็เป็นการขยายฐานความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปยังสมาชิกทุกวัยในครัวเรือน[๙]

๑๐) มีการดำเนินโครงการที่ส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัว และสนับสนุนให้ครอบครัวมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ซึ่งแนวทางที่ครอบคลุมนี้ไม่เพียงมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงประเด็นทางการเมืองเข้ากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนโดยรวม ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน[๑๐]

๑๑) มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมครอบครัว ส่งเสริมการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองในครอบครัว และสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ทั้งนี้ กระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวถือเป็นวิธีการที่มี

---

[๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ประสิทธิภาพในการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับประสบการณ์จริงและความสัมพันธ์อันใกล้ชิด ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน[๑๑]

๑๒) การกล่อมเกลาทางการเมืองในครอบครัวเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก พ่อแม่มักพาไปเลือกตั้งด้วยทุกครั้งเพื่อให้ซึมซับบรรยากาศ ท่านสอนให้ติดตามข่าวสารบ้านเมืองและพูดคุยเรื่องการเมืองในครอบครัวอย่างเปิดกว้าง โดยเน้นย้ำเรื่องความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเป็นพลเมืองที่ดี กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนี้ก่อให้เกิดความคุ้นเคยและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง ทำให้เยาวชนเติบโตขึ้นพร้อมกับความตระหนักในบทบาทและความรับผิดชอบทางการเมืองของตนเองโดยไม่รู้สึกแปลกแยกหรือห่างไกลจากกระบวนการประชาธิปไตย[๑๒]

๑๓) ครอบครัวมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมความคิดทางการเมือง แม้ว่าที่บ้านจะไม่ได้พูดคุยเรื่องการเมืองบ่อยนัก แต่ก็สอนให้รู้จักสิทธิและหน้าที่พลเมือง ท่านจะพาไปเลือกตั้งทุกครั้งตั้งแต่เด็ก และสอนให้รู้จักติดตามข่าวสารบ้านเมืองเพื่อรู้เท่าทันสถานการณ์ การถ่ายทอดความรู้และค่านิยมผ่านการปฏิบัติจริงเช่นนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนทฤษฎีเพียงอย่างเดียว เนื่องจากเป็นการผสมผสานการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เข้ากับแบบอย่างจากผู้ใกล้ชิด ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองในระยะยาว[๑๓]

๑๔) การที่ผู้ปกครองมักจะเล่าเรื่องราวทางการเมืองให้ฟังตั้งแต่เด็ก ทำให้รู้จักสิทธิของตนเองและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในชุมชน และพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเปิดกว้าง การถ่ายทอดเรื่องราวและประสบการณ์ในรูปแบบของการเล่าเรื่องเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความสนใจในประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่อาจยังไม่เข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อน การเชื่อมโยงเรื่องราวทางการเมืองเข้ากับชีวิตประจำวันและประสบการณ์ส่วนตัวช่วยให้เห็นความเกี่ยวข้องและความสำคัญของการเมืองต่อชีวิตของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม[๑๔]

๑๕) ในครอบครัวของเรา เราสอนให้พิจารณานโยบายนักการเมืองอย่างละเอียด โดยวิเคราะห์ว่าจะส่งผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น การค้าชายแดนกับลาว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในจังหวัดเลยอย่างไร เราไม่เชื่อเพียงคำสัญญา แต่ดูจากผลงานที่ผ่านมาและความเป็นไปได้ในการตอบโจทย์ความต้องการของคนเลยอย่างแท้จริง การสอนให้วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเช่นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ เพราะช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และ

---

[๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

ความสามารถในการประเมินข้อมูลทางการเมืองได้อย่างรอบด้าน รวมถึงเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายการเมืองกับผลกระทบต่อวิถีชีวิตในบริบทเฉพาะของท้องถิ่น[๑๕]

๑๖) ครอบครัวปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการศึกษาควบคู่กับการมีส่วนร่วมในชุมชน ที่บ้านมีการพูดคุยเรื่องการเมืองอย่างเปิดกว้าง โดยเน้นการวิเคราะห์นโยบายและผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชน แนวทางการกล่อมเกลาที่บูรณาการระหว่างการศึกษาและการมีส่วนร่วมในชุมชนนี้ช่วยสร้างความเข้าใจทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านปัญญาและทักษะทางสังคมไปพร้อมกัน อันเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและมีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตย[๑๖]

๑๗) การที่ครอบครัวของเราให้ความสำคัญกับการพูดคุยเรื่องการเมืองที่บ้าน โดยเฉพาะในช่วงเลือกตั้ง ทำให้ได้ซึมซับความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองตั้งแต่เด็ก เราถกเถียงกันถึงนโยบายของผู้สมัครในจังหวัดเลย และพ่อแม่มักพาไปดูเวทีปราศรัย ทำให้เห็นคุณค่าของการออกไปใช้สิทธิและติดตามข่าวสารการเมืองท้องถิ่นมาจนถึงทุกวันนี้ การเรียนรู้ทางการเมืองที่เริ่มต้นจากบริบทท้องถิ่นและประเด็นใกล้ตัวก่อน แล้วจึงขยายความเข้าใจไปสู่การเมืองระดับชาติ เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางความคิดและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองกับชีวิตจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม การได้สัมผัสกับบรรยากาศการเลือกตั้งและการปราศรัยโดยตรงยังช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและความกระตือรือร้นทางการเมืองได้มากกว่าการรับรู้ผ่านสื่อเพียงอย่างเดียว[๑๗]

๑๘) ครอบครัวสอนให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และเคารพในสิทธิของผู้อื่น แม้จะไม่ได้พูดเรื่องการเมืองโดยตรง แต่สิ่งเหล่านี้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการมองประเด็นทางการเมืองหลายแง่มุม การปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานเหล่านี้ถือเป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับวัฒนธรรมประชาธิปไตย แม้จะไม่ได้กล่าวถึงการเมืองอย่างชัดเจน แต่การฝึกฝนทักษะการรับฟังอย่างเคารพ การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ล้วนเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในอนาคต[๑๘]

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านสถาบันครอบครัวในจังหวัดเลยมีลักษณะที่น่าสนใจ โดยครอบครัวทำหน้าที่เป็นสถาบันแรกในการหล่อหลอมความคิดและทัศนคติทางการเมืองผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในช่วงเวลาสำคัญทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย ทั้งการพาบุตร

---

[๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

หลานไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสอนให้ติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างมีวิจารณญาณ และการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม แม้บางครอบครัวอาจไม่ได้สอนเรื่องการเมืองโดยตรง แต่มีการสอดแทรกผ่านการสั่งสอนเรื่องสิทธิ หน้าที่ และการเคารพกติกาสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

แผนภาพที่ ๔.๕ การกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันครอบครัว[๑๙]

ตารางที่ ๔.๒๙ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันครอบครัว

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การสื่อสารในครอบครัว โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องการเมืองในชีวิตประจำวัน การสนทนาช่วงเลือกตั้งและเหตุการณ์สำคัญ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	๗	๒, ๕, ๖, ๘, ๑๒, ๑๔, ๑๗
๒	การส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยพาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม		

[๑๙] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
	สาธารณะ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และส่งเสริมการติดตามข่าวสารบ้านเมือง	๖	๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๗
๓	การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย สอนเรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมือง ส่งเสริมการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และสอนการรับผิดชอบต่อส่วนรวม	๕	๓, ๗, ๑๕, ๑๖, ๑๘

ด้านสถาบันการศึกษา

การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสถาบันการศึกษา ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

๑) ได้มีการบูรณาการความร่วมมือกับสถานศึกษาในจังหวัดเลยผ่านหลากหลายกิจกรรม โดยเฉพาะการสอดแทรกหลักธรรมในการเรียนการสอน และการส่งเสริมกิจกรรมสภานักเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดค่ายพุทธธรรมที่มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจเรื่องหน้าที่พลเมืองและการเมืองที่ดี ซึ่งความร่วมมือในระดับท้องถิ่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งหวังให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง[๒๐]

๒) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีการจัดเวทีอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทางการเมืองที่สำคัญ รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้กระบวนการประชาธิปไตยผ่านประสบการณ์ตรง กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการรับฟังมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ[๒๑]

๓) โรงเรียนและสถาบันการศึกษาในจังหวัดเลยได้พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง มีการจัดการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและ

---

[๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

ประชาธิปไตยที่เน้นการปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน สภานักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการประชาธิปไตย มีการจัดเวทีอภิปรายประเด็นทางการเมือง การศึกษาดูงานหน่วยงานราชการ และการทำโครงงานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาการเรียนรู้ประชาธิปไตยร่วมกัน[๒๒]

๔) โรงเรียนและมหาวิทยาลัยในจังหวัดเลยได้จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียนและสภานักศึกษา การจัดอภิปรายทางการเมือง และการสอดแทรกความรู้เรื่องสิทธิหน้าที่พลเมืองในการเรียนการสอน แต่ยังต้องพัฒนาให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องมากขึ้น ความท้าทายสำคัญในการพัฒนากิจกรรมเหล่านี้คือการสร้างความต่อเนื่องและความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ รวมถึงการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทและความสนใจของเยาวชนในพื้นที่ เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง[๒๓]

๕) โรงเรียนมีการปลูกฝังประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมต่างๆ แต่ยังคงเน้นรูปแบบมากกว่าเนื้อหา เช่น การจัดการเลือกตั้งประธานนักเรียนที่บางครั้งถูกครูชี้นำมากเกินไป อย่างไรก็ตาม มีโรงเรียนบางแห่งที่ริเริ่มโครงการน่าสนใจ เช่น การจัดตั้งสภานักเรียนที่มีการทำงานจริง การจัดเวทีอภิปรายประเด็นสาธารณะ ประเด็นท้าทายนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการทบทวนและปรับปรุงแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงของกระบวนการประชาธิปไตย มากกว่าการจัดกิจกรรมตามรูปแบบหรือพิธีการเพียงอย่างเดียว การให้อิสระแก่นักเรียนในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเองจะช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบมากกว่าการชี้นำจากครู[๒๔]

๖) โรงเรียนและมหาวิทยาลัยในจังหวัดเลยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง การจัดกิจกรรมเลือกตั้งสภานักเรียน และการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย การบูรณาการการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเช่นนี้มีส่วนสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอย่างรอบด้าน สถาบันการศึกษาจึงเป็นพื้นที่สำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของระบอบประชาธิปไตยในระยะยาว[๒๕]

---

[๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๗) มีการปลูกฝังความรู้เรื่องการเมืองผ่านระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับประถม มีการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่สอนเรื่องการปกครอง สิทธิและหน้าที่พลเมือง มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกประธานนักเรียน ซึ่งช่วยให้เข้าใจกระบวนการประชาธิปไตยตั้งแต่เด็ก การเริ่มต้นปลูกฝังความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองตั้งแต่วัยเยาว์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เด็กกำลังพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับโลกรอบตัวและบทบาทของตนในสังคม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการจะช่วยวางรากฐานความเป็นพลเมืองที่มั่นคงและยั่งยืน[๒๖]

๘) โรงเรียนเน้นกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย มีการจัดกิจกรรมการเลือกตั้งสภานักเรียน ครูก็สอนให้คิดวิเคราะห์ข่าวสารบ้านเมือง ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงเสมอ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในยุคข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการแพร่กระจายของข้อมูลที่บิดเบือนและข่าวปลอมอย่างกว้างขวาง การปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างพลเมืองที่มีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน[๒๗]

๙) สนับสนุนการจัดการเลือกตั้งสภานักเรียน การจัดค่ายเยาวชนประชาธิปไตย และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นการเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครอง นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานด้านการเมืองการปกครองให้กับนักเรียนและนักศึกษา การบูรณาการระหว่างกิจกรรมในโรงเรียนกับการศึกษาดูงานนอกสถานที่เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง การได้เห็นการทำงานจริงของหน่วยงานและองค์กรทางการเมืองช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนเข้ากับบริบทจริงในสังคม ซึ่งทำให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น[๒๘]

๑๐) มีการพัฒนาความร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การจัดการเลือกตั้งสภานักเรียน และการศึกษาดูงานด้านการเมืองการปกครอง ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายนอกกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนประสบการณ์และความเข้าใจทางการเมืองให้แก่นักเรียน การสนับสนุนจาก

---

[๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านทรัพยากร องค์ความรู้ และบุคลากร ช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นปัจจุบัน[๒๙]

๑๑) ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงานด้านการเมืองการปกครองสำหรับนักเรียนและครู การพัฒนาศักยภาพของครูถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยในโรงเรียน การจัดอบรมและการศึกษาดูงานสำหรับครูช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน และสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม[๓๐]

๑๒) โรงเรียนและมหาวิทยาลัยในจังหวัดเลยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง มีการจัดกิจกรรมเลือกตั้งประธานนักเรียน การอภิปรายประเด็นทางการเมือง และการศึกษาดูงานหน่วยงานราชการ ซึ่งช่วยสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนมีส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการเมืองที่ครอบคลุมและรอบด้าน การผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทางทฤษฎี การฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรม และการศึกษาจากสถานการณ์จริง ช่วยให้นักเรียนและนักศึกษาพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับระบบการเมืองและบทบาทของตนในฐานะพลเมือง[๓๑]

๑๓) ได้รับการปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองผ่านวิชาหน้าที่พลเมืองและกิจกรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะการเข้าร่วมสภานักเรียน ซึ่งทำให้เข้าใจกระบวนการประชาธิปไตยผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการมีส่วนร่วมในสภานักเรียนเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย นักเรียนที่มีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวจะได้พัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การเจรจาต่อรอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ไขความขัดแย้ง และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในระบอบประชาธิปไตย[๓๒]

๑๔) การปลูกฝังความรู้เรื่องการเมืองจากโรงเรียนผ่านวิชาสังคมศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเฉพาะการเข้าร่วมโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน การเป็นตัวแทนนักเรียนในการประชุมกับผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ได้เรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ประสบการณ์การเป็นตัวแทนนักเรียนในการสื่อสารกับผู้บริหารโรงเรียนเป็นโอกาสอันมีค่า

---

[๒๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๓๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๓๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

ในการพัฒนาทักษะการเจรจาต่อรอง การนำเสนอความคิดเห็น และการทำงานร่วมกับผู้มีอำนาจตัดสินใจ การได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเองและเพื่อนนักเรียน ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย[๓๓]

๑๕) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างสม่ำเสมอ ฝึกให้ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ครูสังคมยังสอนให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมือง การพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงมีความสำคัญในบริบททางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นฐานสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในสังคมประชาธิปไตยที่มีความหลากหลาย การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาร่วมกันช่วยพัฒนาทักษะเหล่านี้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความหมาย[๓๔]

๑๖) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจำลองการเลือกตั้งสภานักเรียน และมีการสอนเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง อีกทั้งยังเชิญชวนให้ติดตามการอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ในสภา การเชื่อมโยงการเรียนรู้ในโรงเรียนกับสถานการณ์ทางการเมืองในระดับชาติช่วยให้นักเรียนเห็นความเกี่ยวข้องและความสำคัญของเนื้อหาที่เรียน การติดตามการอภิปรายในสภาเป็นโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะที่สำคัญ กระบวนการนิติบัญญัติ และการโต้แย้งทางการเมืองในบริบทจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการทำงานของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน[๓๕]

๑๗) การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองผ่านวิชาหน้าที่พลเมืองและสังคมศึกษาโรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยหลายอย่าง เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน ซึ่งช่วยให้เข้าใจระบบการเมืองได้ดีขึ้น การบูรณาการระหว่างการเรียนการสอนในห้องเรียนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมและลึกซึ้งเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การเชื่อมโยงทฤษฎีจากบทเรียนเข้ากับประสบการณ์จริงจากกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเห็นความเกี่ยวข้องและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเองได้ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและครอบคลุมมิติต่างๆ ของความเป็นพลเมืองจึงมีความสำคัญในการพัฒนาพลเมืองที่มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสมสำหรับสังคมประชาธิปไตย[๓๖]

---

[๓๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๘) โรงเรียนที่มีครูสังคมศึกษาที่กระตุ้นให้คิดวิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมืองปัจจุบันทำให้เข้าใจระบบการเมืองมากขึ้น บทบาทของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความเข้าใจและทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเมืองของนักเรียน ครูที่มีความสามารถในการเชื่อมโยงเนื้อหาในหลักสูตรเข้ากับสถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นปัจจุบัน และกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจและความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์มากกว่าการท่องจำยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการรู้เท่าทันทางการเมือง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ[๓๗]

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านสถาบันการศึกษาในจังหวัดเลยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยสถานศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองผ่านวิชาหน้าที่พลเมืองที่เน้นการปฏิบัติจริง มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรทางการเมือง

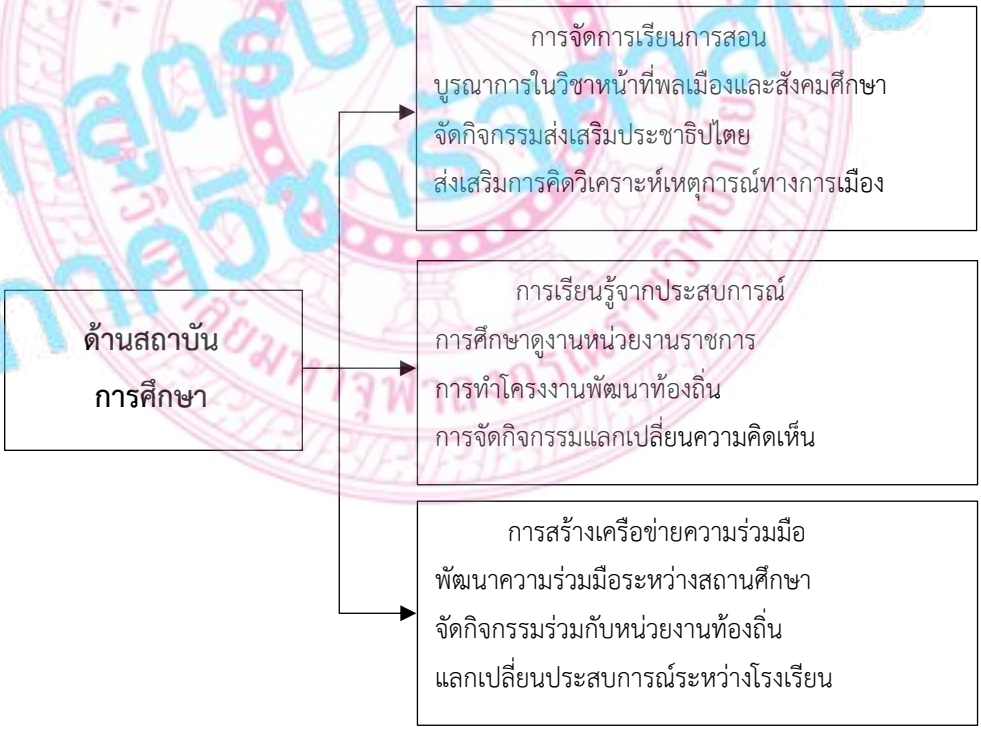

แผนภาพที่ ๔.๖ แสดงการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันการศึกษา[๓๘]

---

[๓๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

[๓๘] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๓๐ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสถาบันการศึกษา

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การบูรณาการในวิชาหน้าที่พลเมืองและสังคมศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมือง	๘	๓, ๗, ๘, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘
๒	การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการศึกษาดูงานหน่วยงานราชการ การทำโครงงานพัฒนาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	๗	๓, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖
๓	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา จัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างโรงเรียน	๔	๓, ๑๐, ๑๑, ๑๒

ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน

การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

๑) ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน สำนักงานได้ดำเนินการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนพุทธศาสนิกชนในชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การจัดเวทีประชาคม และการอบรมผู้นำชุมชนตามหลักพุทธธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเชื่อมโยงค่านิยมทางศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า การสร้างผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรมและมีความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน[๓๙]

๒) การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านกลุ่มเพื่อนและชุมชน มีการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางสังคมที่สนใจประเด็นทางการเมือง และสนับสนุนให้เกิดการพูดคุย

[๓๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

แลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ การสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการพูดคุยแลกเปลี่ยนทางการเมืองในระดับชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยจากฐานราก กระบวนการมีส่วนร่วมผ่านเวทีประชาคมช่วยพัฒนาทักษะการแสดงความคิดเห็น การรับฟัง และการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย[๔๐]

๓) การกล่อมเกลาผ่านกลุ่มเพื่อนและชุมชนในจังหวัดเลยมีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อสังคมและการเมือง การจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและตำบล การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางการเมืองในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาสังคม นอกจากนี้ ยังมีการสร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง[๔๑]

๔) กลุ่มเพื่อนและชุมชน มีการรวมกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในร้านกาแฟ ตลาด และศาลาประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นทางการเมือง แม้บางครั้งอาจมีความขัดแย้งทางความคิด แต่ก็ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ทางการเมือง พื้นที่สาธารณะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างวัฒนธรรมการพูดคุยทางการเมืองในชีวิตประจำวัน การมีพื้นที่ที่ประชาชนสามารถพบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการช่วยทำให้การเมืองกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน การเผชิญกับความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายยังช่วยพัฒนาความสามารถในการรับมือกับความขัดแย้งและความเข้าใจในความหลากหลายทางความคิด[๔๒]

๕) จังหวัดเลยมีความโดดเด่นในการรวมกลุ่มทางสังคมที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมักมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ แต่น่าเป็นห่วงว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่มักแยกตัวออกจากการมีส่วนร่วมในชุมชน หันไปสนใจการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า ความแตกต่างระหว่างรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนต่างวัยเป็นความท้าทายสำคัญในการสร้างความต่อเนื่องของวัฒนธรรมประชาธิปไตยในระดับชุมชน แม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นช่องทางใหม่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่การแยกตัวออกจากชุมชนกายภาพอาจส่งผลให้ขาดความเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาในท้องถิ่นและโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนรุ่นก่อน[๔๓]

---

[๔๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๔๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๖) กลุ่มเพื่อนและชุมชนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองในกลุ่มเพื่อนบ่อยครั้ง โดยเฉพาะเวลามีเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง ส่วนในชุมชน มีการจัดเวทีประชาคม การประชุมหมู่บ้าน ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ การผสมผสานระหว่างการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในกลุ่มเพื่อนกับการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการในเวทีประชาคมช่วยสร้างระบบนิเวศทางการเมืองที่สมบูรณ์ในระดับชุมชน การเชื่อมโยงระหว่างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นส่วนตัวกับกระบวนการตัดสินใจสาธารณะช่วยพัฒนาความตระหนักรู้ทางการเมืองและความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประชาธิปไตย[๔๔]

๗) ประชาชนชาวจังหวัดเลยมักรวมตัวกันพูดคุยเรื่องการเมืองตามร้านกาแฟ ตลาด หรือการประชุมชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์บ้านเมือง ซึ่งทำให้เราได้เรียนรู้มุมมองที่หลากหลาย และเข้าใจปัญหาของชุมชนมากขึ้น พื้นที่สาธารณะเหล่านี้เปรียบเสมือนห้องเรียนประชาธิปไตยนอกระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นธรรมชาติ การได้รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายช่วยขยายมุมมองและความเข้าใจในประเด็นสาธารณะ รวมถึงเสริมสร้างความเข้าใจในความซับซ้อนของปัญหาในชุมชนและความเชื่อมโยงกับนโยบายสาธารณะในระดับที่กว้างขึ้น[๔๕]

๘) ในชุมชนมีการพูดคุยเรื่องการเมืองกัน ทั้งผู้สูงอายุ คนวัยทำงาน เกษตรกร ครู และคนหลากหลายอาชีพมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน บางครั้งก็มีการถกเถียงกัน แต่ก็จบลงด้วยดีเสมอ ทำให้เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทุกคนให้ความสนใจ ความหลากหลายของผู้เข้าร่วมสนทนาทางการเมืองในชุมชนช่วยสร้างการเรียนรู้ข้ามกลุ่มและการเข้าใจมุมมองที่แตกต่าง การมีพื้นที่ที่คนต่างวัย ต่างอาชีพ และต่างความคิดสามารถมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันได้อย่างสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานสำคัญของวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง การที่การถกเถียงสามารถจบลงด้วยดีแม้จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันสะท้อนถึงวัฒนธรรมการรับฟังและการเคารพความแตกต่างทางความคิด[๔๖]

๙) พรรคได้ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเยาวชนในชุมชนให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มต่างๆ ในชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของชุมชน บทบาทของพรรคการเมืองในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระยะยาว การสร้างโอกาสให้เยาวชนได้มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่ระดับชุมชนช่วยปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยและความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการทางการเมือง การส่งเสริมการทำงานจิตอาสา

---

[๔๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

เพื่อพัฒนาชุมชนยังช่วยเชื่อมโยงการเมืองเข้ากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน[๔๗]

๑๐) ได้สนับสนุนการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล จัดกิจกรรมอาสาสมัครพัฒนาชุมชน และส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกัน การสร้างโครงสร้างและพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับท้องถิ่นเป็นการลงทุนที่สำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยระยะยาว สภาเด็กและเยาวชนเป็นพื้นที่ในการฝึกฝนทักษะการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ การเชื่อมโยงกิจกรรมอาสาสมัครกับกระบวนการประชาคมช่วยสร้างระบบนิเวศทางการเมืองที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม[๔๘]

๑๑) ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาร่วมกัน สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีในชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แนวทางการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างความสามัคคีมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันต่อการพัฒนาท้องถิ่นช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและความสนใจในประเด็นสาธารณะ การส่งเสริมบทบาทของเยาวชนในการพัฒนาท้องถิ่นยังช่วยสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตยและการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม[๔๙]

๑๒) อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนและชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้มุมมองที่หลากหลาย มีการพูดคุยเรื่องปัญหาชุมชนและร่วมกันหาทางแก้ไข ซึ่งเป็นการฝึกฝนทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมือง การเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในชีวิตประจำวันเป็นกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและแสวงหาทางแก้ไขร่วมกันช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย[๕๐]

๑๓) การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและการเมืองท้องถิ่นอยู่เสมอ การได้ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนทำให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ

---

[๔๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๔๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๕๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

รากหญ้า การเชื่อมโยงการพูดคุยทางการเมืองเข้ากับการลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมพัฒนาชุมชนช่วยสร้างการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและมีความหมาย การมีประสบการณ์ตรงในการแก้ไขปัญหาชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองกับชีวิตประจำวัน และความสำคัญของการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น การเรียนรู้ทางการเมืองในระดับรากหญ้าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบ[๕๑]

๑๔) การพูดคุยกันเรื่องนโยบายการเกษตรและการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้เห็นพลังของการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ เช่น นโยบายการเกษตร มีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสนใจในการเมือง การเห็นความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายสาธารณะกับผลกระทบต่อชีวิตประจำวันช่วยกระตุ้นความตระหนักรู้และความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีประสบการณ์เกี่ยวกับพลังของการรวมกลุ่มยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของประชาชนในการมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง[๕๒]

๑๕) กลุ่มเยาวชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาชุมชน การทำงานกับชุมชนทำให้เห็นความสำคัญของการเมืองภาคประชาชน การที่เยาวชนได้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อประเด็นสาธารณะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมืองผ่านการปฏิบัติจริง การได้ลงมือทำงานร่วมกับชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประสบการณ์เหล่านี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ[๕๓]

๑๖) การพบปะพูดคุยกัน ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายรัฐทั้งด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายรัฐในบริบทของชีวิตประจำวันช่วยทำให้ประเด็นทางการเมืองมีความเป็นรูปธรรมและเข้าถึงได้ การได้รับฟังและแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายรัฐต่อชีวิตความเป็นอยู่ช่วยพัฒนาความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองกับชีวิตประจำวัน และความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในบริบทของชุมชนยังช่วยลดความรู้สึกห่างไกลและความซับซ้อนของเรื่องการเมืองในสายตาของประชาชนทั่วไป[๕๔]

---

[๕๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๗) พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับเพื่อนๆ และคนในชุมชนอยู่เสมอ โดยเฉพาะที่ร้านกาแฟในหมู่บ้านที่มักจะเป็นพื้นที่พูดคุยเรื่องการเมืองท้องถิ่น เราแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้ได้เรียนรู้มุมมองที่หลากหลาย พื้นที่สาธารณะอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ร้านกาแฟในหมู่บ้าน มีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการพูดคุยทางการเมืองในชีวิตประจำวัน พื้นที่เหล่านี้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งช่วยลดความกดดันและความเป็นทางการที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการแสดงความคิดเห็นในบางบริบท การได้รับฟังมุมมองที่หลากหลายช่วยขยายความเข้าใจและสร้างความตระหนักในความซับซ้อนของประเด็นทางการเมือง[๕๕]

๑๘) การพบปะพูดคุยกับคนหลากหลายกลุ่มในชุมชน ทำให้ได้เห็นปัญหาที่แท้จริงของชุมชน และได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม บางครั้งเราถกเถียงกันเรื่องนโยบายท้องถิ่น แต่ก็เป็นการถกเถียงที่สร้างสรรค์และนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน การมีโอกาสพบปะและพูดคุยกับคนหลากหลายกลุ่มในชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและรอบด้านเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน การได้รับฟังมุมมองจากคนต่างวัย ต่างอาชีพ และต่างประสบการณ์ช่วยเปิดมุมมองและสร้างความเข้าใจในความซับซ้อนของประเด็นสาธารณะ การถกเถียงอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย การฝึกฝนการแสดงความคิดเห็น การรับฟัง และการหาทางออกร่วมกันในประเด็นที่มีความเห็นต่างเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย[๕๖]

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจังหวัดเลยผ่านกลุ่มเพื่อนและชุมชนที่เข้มแข็ง มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของชุมชน นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวางในพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและเกษตรกรที่มีการพบปะพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ

---

[๕๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๕๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

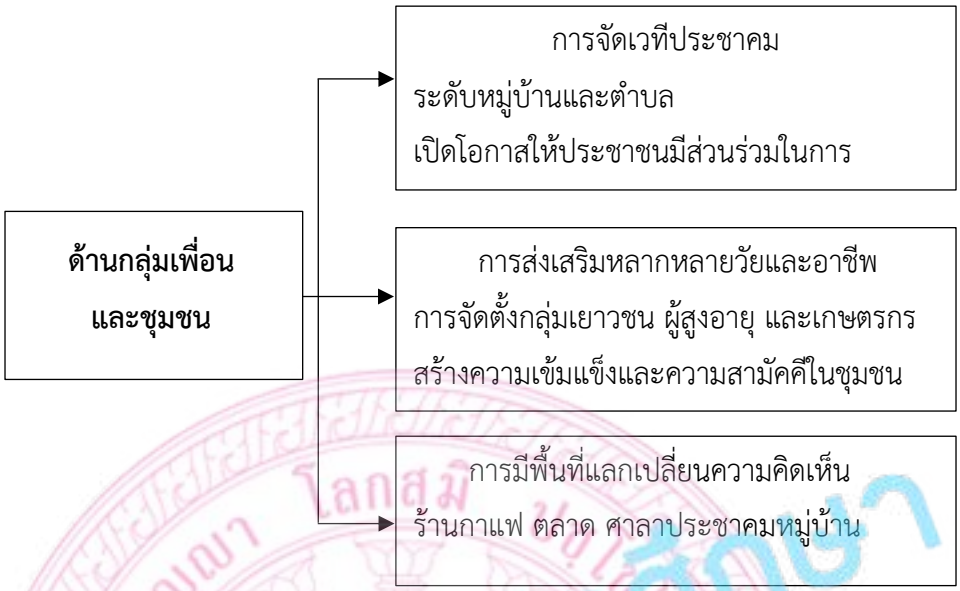

แผนภาพที่ ๔.๗ แสดงการกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน[๕๗]

ตารางที่ ๔.๓๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การจัดเวทีประชาคม ระดับหมู่บ้านและตำบล เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของชุมชน	๖	๒, ๓, ๖, ๑๐, ๑๑, ๑๓
๒	การส่งเสริมหลากหลายวัยและอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มเยาวชน ผู้สูงอายุ และเกษตรกรสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน	๕	๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๕
๓	การมีพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร้านกาแฟ ตลาด ศาลาประชาคมหมู่บ้าน	๔	๔, ๗, ๑๗, ๑๘

ด้านสื่อมวลชน

[๕๗] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสื่อมวลชน ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

๑) ได้มีการประสานความร่วมมือกับสื่อท้องถิ่นในการเผยแพร่ข่าวสารและหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง มีการจัดรายการวิทยุธรรมะที่สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองตามแนวพุทธ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับเนื้อหาทางการเมืองผ่านสื่อหลากหลายช่องทางเป็นกลยุทธ์ที่น่าสนใจในการสร้างความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน การใช้สื่อที่ประชาชนคุ้นเคยและเข้าถึงได้ง่าย เช่น วิทยุชุมชน ควบคู่กับการพัฒนาช่องทางใหม่ๆ อย่างสื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๕๘]

๒) มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อท้องถิ่นอย่างรอบด้าน มีการจัดรายการวิทยุชุมชนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่สำคัญ การสร้างพื้นที่สื่อที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่มีชีวิตชีวา รายการวิทยุชุมชนที่เปิดให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมไม่เพียงทำหน้าที่ให้ข้อมูลเท่านั้น แต่ยังเป็นเวทีสาธารณะสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า[๕๙]

๓) สื่อท้องถิ่นในจังหวัดเลยมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ทางการเมือง มีการนำเสนอข่าวสารที่เป็นกลางและรอบด้าน การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนและคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ ยังมีการผลิตรายการและสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเมืองท้องถิ่น การรณรงค์ให้ประชาชนติดตามข่าวสารและตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองและหน่วยงานภาครัฐ[๖๐]

๔) ด้านสื่อมวลชน จังหวัดเลยมีสื่อท้องถิ่นที่นำเสนอข่าวสารการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทั้งวิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังพบปัญหาการนำเสนอข่าวที่ขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริง และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการโจมตีฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ความท้าทายของสื่อในยุคดิจิทัลที่มีการแข่งขันสูงและเน้นความรวดเร็วในการนำเสนอข่าวอาจส่งผลต่อคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูล ปัญหาการขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริงและการใช้สื่อเป็นเครื่องมือใน

---

[๕๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๕๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๖๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

การโจมตีฝ่ายตรงข้ามสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาจริยธรรมสื่อและการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน เพื่อให้สื่อสามารถทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๖๑]

๕) จังหวัดเลยมีสื่อท้องถิ่นที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น วิทยุชุมชน และสื่อออนไลน์ แต่การนำเสนอข่าวสารการเมืองยังมีข้อจำกัด เนื่องจากความกังวลเรื่องความขัดแย้งและผลประโยชน์ทางธุรกิจ ทำให้การทำหน้าที่ตรวจสอบทางการเมืองยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ข้อจำกัดในการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการสร้างความสมดุลระหว่างความอยู่รอดทางธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อสังคม ความกังวลเรื่องความขัดแย้งและผลประโยชน์ทางธุรกิจอาจนำไปสู่การเซ็นเซอร์ตัวเองของสื่อและการหลีกเลี่ยงประเด็นอ่อนไหว ซึ่งส่งผลต่อการทำหน้าที่ตรวจสอบทางการเมืองและการให้ข้อมูลที่รอบด้านแก่ประชาชน[๖๒]

๖) สื่อท้องถิ่นในจังหวัดเลยมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ทั้งวิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อสังคมออนไลน์ ที่นำเสนอข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ความหลากหลายของช่องทางสื่อช่วยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชนกลุ่มต่างๆ การผสมผสานระหว่างสื่อดั้งเดิมอย่างวิทยุชุมชนและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับสื่อใหม่อย่างสื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายทั้งในแง่ของช่วงวัย ระดับการศึกษา และความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมข้อมูลข่าวสารที่เข้มแข็ง[๖๓]

๗) สื่อท้องถิ่นของจังหวัดเลยมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ทั้งวิทยุชุมชน และเพจข่าวในโซเชียลมีเดีย ที่คอยรายงานความเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ แต่บางครั้งก็พบว่ามีการนำเสนอข่าวที่อาจมีอคติหรือไม่รอบด้าน ความท้าทายในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองอย่างเป็นกลางและรอบด้านเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในวงการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะในบริบทของความขัดแย้งทางการเมือง การตระหนักถึงข้อจำกัดและอคติในการนำเสนอข่าวเป็นก้าวแรกของการพัฒนาคุณภาพสื่อและการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่ระบบนิเวศสื่อที่มีคุณภาพและสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๖๔]

๘) สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิด เนื่องจากเข้าถึงง่าย โดยเฉพาะวิทยุ มีการจัดรายการเปิดอภิปรายเรื่องการเมืองท้องถิ่น ให้ประชาชนโทรเข้ามาแสดงความคิดเห็น แต่ปัจจุบันสื่อโซเชียลมีเดียก็เข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มไลน์และเฟซบุ๊กที่แชร์ข่าวสารการเมืองกันอย่างรวดเร็ว

---

[๖๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อจากยุคที่วิทยุมีบทบาทสำคัญสู่ยุคดิจิทัลที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมากขึ้นส่งผลต่อวิธีการรับรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ความรวดเร็วในการแชร์ข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มอย่างไลน์และเฟซบุ๊กมีทั้งข้อดีในแง่การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม แต่ก็มีความท้าทายในแง่การตรวจสอบความถูกต้องและการแพร่กระจายของข้อมูลบิดเบือนที่อาจเกิดขึ้นได้[๖๕]

๙) มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการเมือง มีการผลิตรายการวิทยุชุมชน และสื่อออนไลน์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น และร่วมมือกับสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอข่าวสารที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลายและครอบคลุมเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตย ความร่วมมือกับสื่อท้องถิ่นช่วยเพิ่มการเข้าถึงและความน่าเชื่อถือของเนื้อหา การผลิตเนื้อหาที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ไม่เพียงให้ข้อมูลแก่ประชาชนเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมและการพัฒนาประชาธิปไตย[๖๖]

๑๐) ได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ผลิตสื่อการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มวัย และสร้างเครือข่ายสื่อพลเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสื่อสารทางการเมือง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มวัยเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย การสร้างเครือข่ายสื่อพลเมืองเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับที่ลึกซึ้งกว่าการเป็นเพียงผู้รับสาร แต่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นรูปแบบของการเสริมพลังและการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล[๖๗]

๑๑) ร่วมผลิตรายการวิทยุเพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองและการพัฒนาท้องถิ่นและสร้างเครือข่ายสื่อพลเมืองเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์ การเชื่อมโยงประเด็นทางการเมืองเข้ากับการพัฒนาท้องถิ่นช่วยทำให้เนื้อหามีความเกี่ยวข้องและน่าสนใจสำหรับประชาชนในพื้นที่ การสร้างเครือข่ายสื่อพลเมืองเป็นการกระจายอำนาจในการสื่อสารและเปิดพื้นที่ให้กับเสียงที่หลากหลายในชุมชน การส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์เป็นการมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศการพูดคุยและแลกเปลี่ยนที่เคารพความแตกต่างและมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง[๖๘]

---

[๖๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๖๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๑๒) การติดตามข่าวสารการเมืองผ่านสื่อหลากหลายช่องทางทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ โดยพยายามเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์อย่างรอบด้าน สื่อท้องถิ่นของจังหวัดเลยก็มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พฤติกรรมการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งเป็นทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่สำคัญในยุคข้อมูลข่าวสาร การตระหนักถึงความสำคัญของการรับข้อมูลอย่างรอบด้านเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง[๖๙]

๑๓) ติดตามข่าวสารการเมืองผ่านรายการโทรทัศน์และวิทยุชุมชนเป็นหลัก รวมถึงการอ่านข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่จะพยายามตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อข่าวปลอมหรือการบิดเบือนข้อมูล การตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในยุคที่ข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว[๗๐]

๑๔) การติดตามข่าวสารการเมืองผ่านทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือก โดยเฉพาะเพจข่าวท้องถิ่นที่รายงานความเคลื่อนไหวในจังหวัดเลย โดยพยายามวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในโซเชียลมีเดียเพื่อเพิ่มความเข้าใจในประเด็นต่างๆ การผสมผสานระหว่างการบริโภคข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พบเห็นได้มากขึ้นในยุคดิจิทัล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์สามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ผ่านการรับฟังมุมมองที่หลากหลายและการคิดวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายคือการสร้างพื้นที่สนทนาที่สร้างสรรค์และเคารพความแตกต่าง แทนที่จะเป็นเวทีสำหรับการโต้เถียงที่นำไปสู่ความแตกแยก[๗๑]

๑๕) การติดตามข่าวสารผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะสื่อออนไลน์และเพจข่าวท้องถิ่น ที่นำเสนอประเด็นปัญหาในจังหวัดเลย เป็นการฝึกแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น และระมัดระวังเรื่องข่าวปลอม โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลก่อนส่งต่อ ทักษะการแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อในยุคที่ข้อมูลมีความซับซ้อนและมีการผสมผสานระหว่างข้อเท็จจริงกับทัศนคติส่วนตัวของผู้นำเสนอ การตระหนักถึงความรับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลก่อนส่งต่อเป็นพฤติกรรมที่สำคัญในการป้องกันการแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนที่อาจส่งผลเสียต่อความเข้าใจและการตัดสินใจของประชาชน[๗๒]

---

[๖๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๖) การติดตามข่าวสารผ่านวิทยุชุมชนและเว็บไซต์ข่าวท้องถิ่นเป็นหลัก เพราะนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเลยโดยตรง นอกจากนี้ยังติดตามการถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่นผ่านเฟซบุ๊ก เพื่อรับทราบการตัดสินใจในเรื่องสำคัญที่มีผลต่อชุมชน การติดตามข่าวสารในระดับท้องถิ่นและการสนใจการประชุมสภาท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการเมืองระดับท้องถิ่นที่มีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตประจำวัน การถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นนวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มความโปร่งใสและการเข้าถึงกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชน[๗๓]

๑๗) ติดตามข่าวสารการเมืองผ่านทั้งสื่อดั้งเดิมอย่างโทรทัศน์ และสื่อใหม่อย่างเฟซบุ๊ก ทำให้พยายามเลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ เพราะตระหนักดีว่าสื่อแต่ละช่องทางอาจมีอคติหรือจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างกัน การตระหนักถึงความเป็นไปได้ที่สื่อจะมีอคติหรือจุดยืนทางการเมืองเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การเลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณไม่ได้หมายถึงการปฏิเสธข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับความเชื่อส่วนตัว แต่เป็นการพิจารณาที่มาและบริบทของข้อมูล รวมถึงการเปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อให้ได้ภาพที่สมบูรณ์และเข้าใจอย่างรอบด้าน[๗๔]

๑๘) เสพข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์เป็นหลัก แต่ก็พยายามติดตามจากหลายแหล่งเพื่อให้ได้มุมมองที่รอบด้าน ซึ่งสังเกตว่าสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากในการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองให้กับคนรุ่นใหม่ในจังหวัดเลย แม้บางครั้งจะมีข้อมูลที่บิดเบือน แต่ก็ทำให้คนหันมาสนใจการเมืองมากขึ้น บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองให้กับคนรุ่นใหม่เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นของความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นพัฒนาการเชิงบวกสำหรับการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ความท้าทายอยู่ที่การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อควบคู่ไปกับการส่งเสริมความตื่นตัวทางการเมือง เพื่อให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมีคุณภาพและอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง[๗๕]

สรุปได้ว่า บทบาทของสื่อมวลชนในจังหวัดเลย พบว่ามีสื่อท้องถิ่นและสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการนำเสนอข่าวที่ขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริง นอกจากนี้ สื่อท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดในการทำหน้าที่ตรวจสอบทางการเมืองเนื่องจากความกังวลเรื่องความขัดแย้งและผลประโยชน์ทางธุรกิจ แม้จะมีความพยายามในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและสร้างเครือข่ายสื่อพลเมืองเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์ก็ตาม

---

[๗๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๗๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

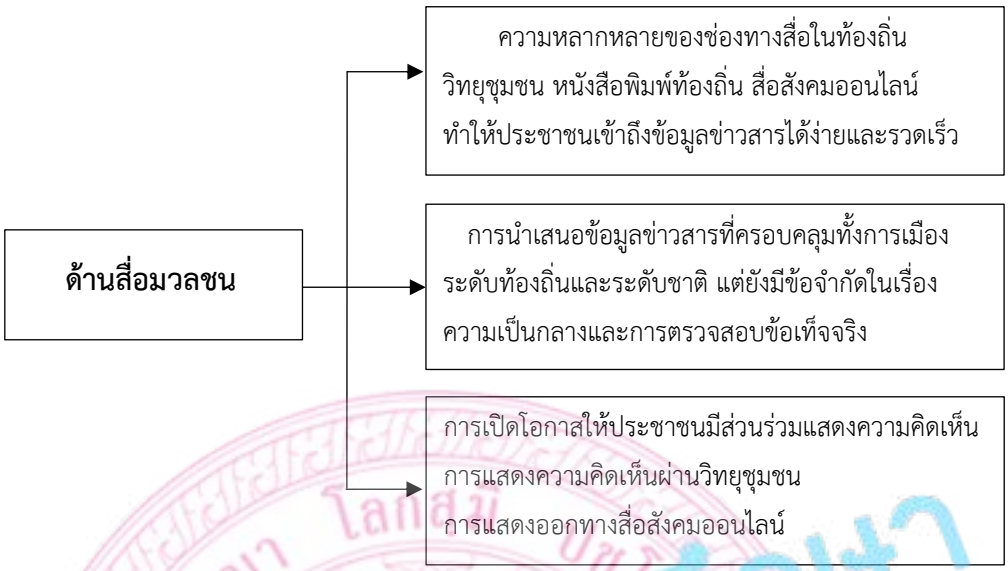

แผนภาพที่ ๔.๘ แสดงการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสื่อมวลชน[๗๖]

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสื่อมวลชน

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	ความหลากหลายของช่องทางสื่อในท้องถิ่น วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและรวดเร็ว	๑๑	๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๘
๒	การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความเป็นกลางและการตรวจสอบข้อเท็จจริง	๑๑	๒, ๓, ๔, ๖, ๗, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘

[๗๖] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสื่อมวลชน (ต่อ)

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๓	การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นการแสดงความคิดเห็นผ่านวิทยุชุมชน การแสดงออกทางสื่อสังคมออนไลน์	๙	๒, ๓, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๗

ด้านสถาบันทางการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสถาบันทางการเมือง ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

๑) ได้มีการประสานงานกับพรรคการเมืองและหน่วยงานราชการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาลและการบริหารบ้านเมืองที่ดีตามแนวพุทธ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเสวนาธรรมร่วมกับนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงานการเมือง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการพัฒนาธรรมาภิบาลทางการเมืองเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับรากฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน การจัดกิจกรรมเสวนาธรรมร่วมกับนักการเมืองท้องถิ่นไม่เพียงช่วยเผยแพร่ความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนและสร้างความตระหนักร่วมกันถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมในการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและยั่งยืน[๗๗]

๒) พรรคการเมืองในพื้นที่ได้จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองและการเลือกตั้ง มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมือง รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ บทบาทของพรรคการเมืองในการให้ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมืองช่วยสร้างความเข้าใจพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองยังเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันกับระบอบประชาธิปไตย[๗๘]

---

[๗๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๗๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

๓) พรรคการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดเลย ได้จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ประชาธิปไตยในชุมชน การรณรงค์ให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้ง การจัดเวทีพบปะระหว่างนักการเมืองกับประชาชน การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ[๗๙]

๔) พรรคการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการในจังหวัดเลย มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นการสื่อสารทางเดียว และมักเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องปรับปรุงต่อไป ข้อจำกัดของการสื่อสารทางเดียวและการเน้นประชาสัมพันธ์ผลงานเป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารสองทางและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างจริงจังจะช่วยสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง[๘๐]

๕) พรรคการเมืองในพื้นที่มักทำงานแบบฤดูกาล คือจะปรากฏตัวชัดเจนในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพยายามในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ยังติดกรอบระเบียบราชการที่เคร่งครัด ทำให้การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านช่องทางนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย[๘๑]

๖) พรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเลยมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน มีการลงพื้นที่พบปะประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายต่างๆ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่เสมอ การลงพื้นที่พบปะประชาชนและการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการทางการเมือง การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างสม่ำเสมอช่วยสร้างความเข้าใจพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ ความต่อเนื่องของกิจกรรมเหล่านี้สำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น[๘๒]

---

[๗๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๗) พรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเลยมักจะลงพื้นที่พบปะประชาชนเฉพาะช่วงหาเสียงเลือกตั้ง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็พยายามจัดกิจกรรมให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอยู่บ้าง เช่น การอบรมผู้นำชุมชน การจัดเวทีประชาคม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ปัญหาการลงพื้นที่เฉพาะช่วงหาเสียงเลือกตั้งเป็นข้อจำกัดของระบบการเมืองแบบตัวแทนที่พบเห็นได้ทั่วไป การสร้างความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องระหว่างนักการเมืองกับประชาชนนอกช่วงเลือกตั้งเป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมให้ความรู้และเวทีประชาคมจึงมีความสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างนี้ แม้จะยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม[๘๓]

๘) พรรคการเมืองในจังหวัดเลยมีการทำงานใกล้ชิดกับประชาชนผ่านหัวคะแนนในพื้นที่ มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานพรรคเพื่อรับเรื่องร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือประชาชน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานรณรงค์ให้ความรู้เรื่องสิทธิพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การทำงานผ่านเครือข่ายหัวคะแนนในพื้นที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในระดับรากหญ้า การจัดตั้งศูนย์ประสานงานพรรคเพื่อรับเรื่องร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือประชาชนช่วยสร้างการมีส่วนร่วมและความรู้สึกว่าการเมืองสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ บทบาทของภาคประชาสังคมในการให้ความรู้เรื่องสิทธิพลเมืองมีความสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนและสร้างดุลยภาพในความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างประชาชนกับผู้ปกครอง[๘๔]

๙) มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองแก่ประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาท้องถิ่น และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองทุกระดับ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและการเข้าถึงกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ประสบการณ์ตรงในการสังเกตการณ์การทำงานของสภาท้องถิ่นช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองและกระตุ้นความสนใจในการมีส่วนร่วม การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองทุกระดับสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการทางการเมือง[๘๕]

---

[๘๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๑๐) ได้จัดเวทีเสวนาทางการเมือง และสนับสนุนการรวมกลุ่มทางการเมืองของประชาชน มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมือง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การจัดเวทีเสวนาทางการเมืองเป็นการสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกัน การสนับสนุนการรวมกลุ่มทางการเมืองของประชาชนเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมืองช่วยสร้างความเข้าใจพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพและยั่งยืน[๘๖]

๑๑) สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเมืองของประชาชน และจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเป็นการส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารงานสาธารณะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของธรรมาภิบาล การส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเมืองของประชาชนเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการถ่วงดุลอำนาจรัฐ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์เป็นการสร้างวัฒนธรรมการพูดคุยที่เคารพความแตกต่างและมุ่งแก้ไขปัญหาร่วมกัน[๘๗]

๑๒) การเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการติดตามการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้เข้าใจกระบวนการทางการเมืองและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการมีปฏิสัมพันธ์กับพรรคการเมืองและนักการเมืองเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นรูปแบบพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้กับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน การติดตามการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ช่วยสร้างความรับผิดชอบและความโปร่งใสในการบริหารงานสาธารณะ[๘๘]

๑๓) มีการติดตามการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติเพื่อประเมินผลงานในการพัฒนาพื้นที่ก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง การติดตามการทำงานของนักการเมืองเพื่อประเมินผลงานก่อนตัดสินใจเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบ การประเมินผลงานของนักการเมืองบนพื้นฐานของผลการปฏิบัติงานจริงแทนที่จะเป็นเพียงคำสัญญาหรือภาพลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความรับผิดชอบและคุณภาพของการเมืองแบบตัวแทน

---

[๘๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๘๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

การมีมาตรฐานในการประเมินผลงานของนักการเมืองสะท้อนถึงความเข้าใจในบทบาทของประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงในระบอบประชาธิปไตย[๘๙]

๑๔) ได้เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นของ อบต. และการติดตามการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ และการรณรงค์เลือกตั้งทำให้เข้าใจกระบวนการประชาธิปไตยในทางปฏิบัติมากขึ้น การเข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นและการติดตามการทำงานของผู้แทนเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม การมีประสบการณ์ตรงในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันกับระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการเรียนรู้ผ่านสื่อหรือการศึกษาในระบบเพียงอย่างเดียว การเข้าใจกระบวนการประชาธิปไตยในทางปฏิบัติช่วยให้เห็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบการเมือง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาและปรับปรุงระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น[๙๐]

๑๕) การสังเกตการณ์การทำงานของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเข้าร่วมเวทีประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังติดตามการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรผ่านการถ่ายทอดสด เพื่อเรียนรู้กระบวนการทางการเมืองในระดับชาติ การมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นผ่านการสังเกตการณ์การทำงานของสภาและการเข้าร่วมเวทีประชาคมเป็นการสร้างความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองจากประสบการณ์ตรง การติดตามการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรผ่านการถ่ายทอดสดเป็นการเรียนรู้กระบวนการทางการเมืองในระดับชาติที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในยุคดิจิทัล การมีความสนใจและติดตามการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติช่วยสร้างความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและการตัดสินใจในระดับต่างๆ[๙๑]

๑๖) เรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านและการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เข้าใจกระบวนการตัดสินใจและการจัดสรรงบประมาณในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังติดตามการทำงานของ ส.ส. ในพื้นที่ และเข้าร่วมเวทีรับฟังนโยบายของพรรคการเมืองในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง การเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจและการจัดสรรงบประมาณท้องถิ่นเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การติดตามการทำงานของ ส.ส. ในพื้นที่และการเข้าร่วมเวทีรับฟังนโยบายช่วยสร้างความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองระดับชาติกับท้องถิ่น การเรียนรู้ทางการเมืองผ่านประสบการณ์ตรงในหลากหลายรูปแบบช่วยสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย[๙๒]

---

[๘๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๙๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๙๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๙๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๗) การเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรง ทั้งการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ การเข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นของ อบต. และการติดตามการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้เข้าใจกลไกการทำงานของระบบการเมืองในระดับปฏิบัติ และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายช่วยสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมและเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับระบบการเมือง การเข้าใจกลไกการทำงานของระบบการเมืองในระดับปฏิบัติช่วยลดความรู้สึกห่างไกลและความซับซ้อนของเรื่องการเมืองในสายตาของประชาชนทั่วไป การตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน[๙๓]

๑๘) ได้เรียนรู้ผ่านการสังเกตการณ์การทำงานของ อบต. และการติดตามการทำงานของ ส.ส. ในพื้นที่ ทำให้เห็นทั้งด้านดีและด้านที่ต้องปรับปรุงของระบบการเมืองไทย ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของเราให้เข้มแข็งขึ้น การเรียนรู้ผ่านการสังเกตการณ์และการติดตามการทำงานของผู้แทนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติช่วยสร้างความเข้าใจที่รอบด้านเกี่ยวกับระบบการเมือง การเห็นทั้งด้านดีและด้านที่ต้องปรับปรุงของระบบการเมืองไทยสะท้อนถึงมุมมองที่สมดุลและการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยที่ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและพัฒนาระบอบการปกครองของตนเอง[๙๔]

สรุปได้ว่า พรรคการเมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองแก่ประชาชน โดยมีการจัดเวทีพบปะระหว่างนักการเมืองกับประชาชน และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม อย่างไรก็ตาม พบว่าพรรคการเมืองส่วนใหญ่มักทำงานแบบฤดูกาลในช่วงเลือกตั้ง และการสื่อสารส่วนใหญ่ยังเป็นการสื่อสารทางเดียวที่เน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็ยังติดกรอบระเบียบราชการที่เคร่งครัด ทำให้การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านช่องทางนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

---

[๙๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๙๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

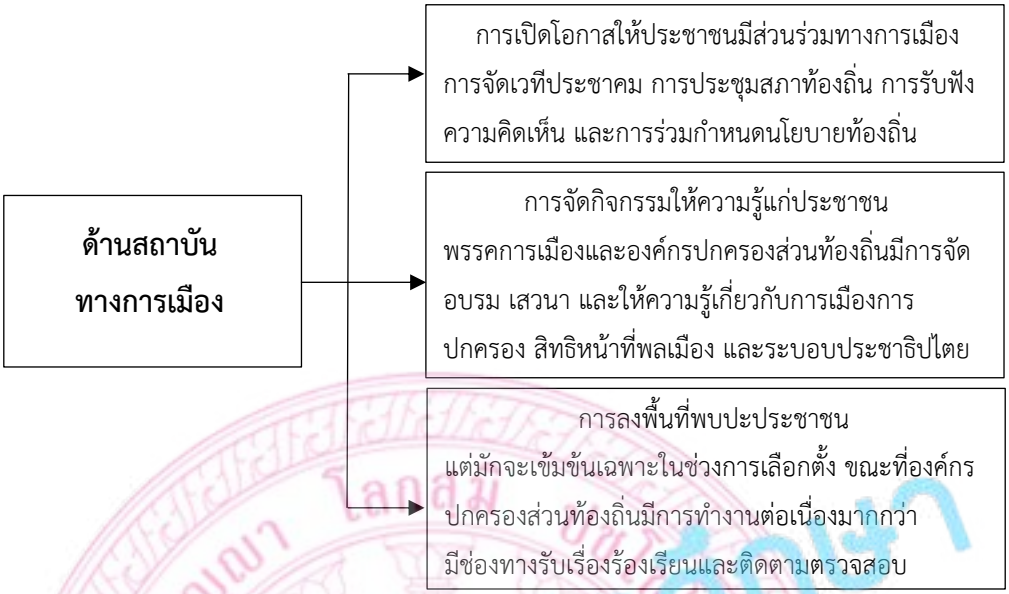

แผนภาพที่ ๔.๙ แสดงการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันทางการเมือง[๙๕]

ตารางที่ ๔.๓๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันทางการเมือง

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การจัดเวทีประชาคม การประชุมสภาท้องถิ่น การรับฟังความคิดเห็น และการร่วมกำหนดนโยบาย	๑๑	๒, ๓, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗

[๙๕] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๓๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้านสถาบันทางการเมือง (ต่อ)

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๒	การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชน พรรคการเมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดอบรม เสวนา และให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สิทธิหน้าที่พลเมือง	๑๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๓	การลงพื้นที่พบปะประชาชน แต่มักจะเข้มข้นเฉพาะในช่วงการเลือกตั้ง ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำงานต่อเนื่องมากกว่า มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนและติดตามตรวจสอบ	๙	๖, ๗, ๘, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘

๔.๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี

ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์มิใช่เพียงพิธีกรรมทางสังคม แต่เป็นหลักธรรมสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงเน้นย้ำในอปริหานิยธรรม เพราะเป็นกลไกที่หล่อหลอมความสามัคคีผ่านการรับฟังซึ่งกันและกัน การประชุมอย่างสม่ำเสมอทำให้สมาชิกในสังคมได้แลกเปลี่ยนทัศนะ ถกเถียงอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันกำหนดทิศทางที่จะก่อประโยชน์แก่ส่วนรวม อันเป็นรากฐานของความมั่นคงทางสังคมตามหลักพุทธธรรม[๙๖]

๒) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการประชุมทางการเมืองนั้น ต้องตั้งอยู่บนแกนหลักสำคัญคือเมตตาธรรม ซึ่งหมายถึงการมองผู้เห็นต่างด้วยความปรารถนาดี ควบคู่กับการให้อภัยเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น โดยทั้งสองหลักนี้จะนำไปสู่สัมมาวาจาและสัมมากัมมันตะในการ

[๙๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

อภิปราย ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมการเมืองที่เปี่ยมด้วยสันติสุขและสมานฉันท์ตามวิถีพุทธ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการประชุมทางการเมืองยังช่วยปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้การอภิปรายและการตัดสินใจเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล การเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพุทธธรรมจึงเป็นการเมืองที่มุ่งสร้างความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมส่วนรวมอย่างยั่งยืน[๙๗]

๓) โครงสร้างการประชุมทางการเมืองในจังหวัดเลยสะท้อนปัญหาเชิงระบบของการกระจายอำนาจในประเทศไทย แม้จะมีกลไกการประชุมหลายระดับตั้งแต่สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล ไปจนถึงการประชุมระดับหมู่บ้าน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าอำนาจการตัดสินใจยังคงกระจุกตัวอยู่ที่ผู้มีอำนาจไม่กี่กลุ่ม ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนมักเป็นเพียงพิธีกรรมมากกว่าจะเป็นกระบวนการที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างโครงสร้างที่เป็นทางการกับอำนาจที่เป็นจริงในพื้นที่[๙๘]

๔) กลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองในจังหวัดเลยยังคงถูกครอบงำด้วยโครงสร้างอำนาจแบบดั้งเดิมที่ฝังรากลึก โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์ที่มีเครือข่ายโยงใยระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ และกลุ่มทุน ทำให้พื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปถูกจำกัด แม้จะมีการเปิดเวทีประชาคมหรือการจัดประชาพิจารณ์ตามข้อกำหนดทางกฎหมาย แต่การตัดสินใจสำคัญมักถูกกำหนดมาก่อนแล้วโดยกลุ่มผู้มีอำนาจในระบบอุปถัมภ์ดังกล่าว[๙๙]

๕) เทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างพื้นที่ใหม่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในจังหวัดเลย โดยเฉพาะการรวมกลุ่มผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและเรียกร้องต่อนโยบายสาธารณะได้มากขึ้น แต่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตระหว่างพื้นที่เมืองกับชนบทห่างไกล รวมถึงช่องว่างทางดิจิทัลระหว่างกลุ่มอายุ ทำให้การมีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัลยังคงจำกัดอยู่ในบางกลุ่ม ขณะที่โครงสร้างอำนาจเดิมยังสามารถครอบงำพื้นที่ดิจิทัลด้วยการควบคุมการไหลของข้อมูลและทรัพยากร[๑๐๐]

๖) การประชุมทางการเมืองส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว ขาดการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งที่ชาวบ้านในพื้นที่มีประสบการณ์ตรงกับปัญหาและมีข้อเสนอที่

---

[๙๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๙๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๙๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๐๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

น่าสนใจ เจ้าหน้าที่มักทำเพียงพิธีกรรมเพื่อให้ครบตามขั้นตอนกฎหมาย แต่ไม่ได้นำความเห็นไปพิจารณาอย่างจริงจังในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ปัญหาการสื่อสารทางเดียวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตย การจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเพียงเพื่อให้ครบตามขั้นตอนกฎหมายโดยไม่มีเจตนาที่จะนำความคิดเห็นไปพิจารณาอย่างจริงจังเป็นการลดทอนคุณค่าและความหมายของการมีส่วนร่วม การละเลยประสบการณ์ตรงและข้อเสนอของประชาชนในพื้นที่ไม่เพียงทำให้สูญเสียโอกาสในการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการ แต่ยังสร้างความรู้สึกไม่ไว้วางใจและความห่างเหินระหว่างประชาชนกับสถาบันการเมือง[๑๐๑]

๗) ช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองในจังหวัดเลยมีจำกัดมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลตามแนวชายแดนและกลุ่มประชากรชายขอบ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การเดินทาง และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนกลุ่มนี้ถูกตัดขาดจากกระบวนการประชาธิปไตยและการพัฒนา แม้จะมีสิทธิตามกฎหมายแต่ก็ใช้สิทธินั้นได้ยากในทางปฏิบัติ ความเหลื่อมล้ำในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทห่างไกลเป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยที่ครอบคลุมและเป็นธรรม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน การเดินทาง และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่กีดกันประชาชนในพื้นที่ห่างไกลจากกระบวนการประชาธิปไตย ช่องว่างระหว่างสิทธิตามกฎหมายกับความสามารถในการใช้สิทธินั้นในทางปฏิบัติสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากลไกที่เอื้อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างแท้จริง[๑๐๒]

๘) จังหวัดเลยขาดกลไกการติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม ไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขาดการเก็บข้อมูลเชิงสถิติอย่างเป็นระบบ ทำให้ยากที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมให้ดีขึ้น การประเมินมักเน้นปริมาณผู้เข้าร่วมมากกว่าคุณภาพของกระบวนการหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง การขาดกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนและการขาดการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบทำให้ยากที่จะประเมินความสำเร็จหรือระบุจุดที่ต้องปรับปรุง การเน้นประเมินปริมาณผู้เข้าร่วมมากกว่าคุณภาพของกระบวนการหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นการมองข้ามมิติสำคัญของการมีส่วนร่วมที่มีความหมายและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง[๑๐๓]

---

[๑๐๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๐๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๐๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๙) การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการประชุมทางการเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งในสังคมของจังหวัดเลย การนำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้ทำให้บรรยากาศการประชุมเป็นไปด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน แม้จะมีความเห็นต่าง แต่ทุกฝ่ายยังคงรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การตัดสินใจหลายเรื่องจึงผ่านฉันทามติมากกว่าการใช้เสียงข้างมาก[๑๐๔]

๑๐) การเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเลยยังขาดความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจ ประชาชนรู้สึกถูกแยกออกจากกระบวนการทางการเมือง ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน โดยเฉพาะโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การตัดสินใจมักเกิดขึ้นในห้องประชุมปิด ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วน แม้จะมีการจัดเวทีประชาคมแต่ก็เป็นเพียงพิธีกรรมเพื่อให้ครบตามขั้นตอนกฎหมายเท่านั้น[๑๐๕]

๑๑) ช่องว่างระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในจังหวัดเลย ขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและตรงประเด็น ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาสังคมไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เห็นได้ชัดจากกรณีการจัดสรรงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่กระจุกตัวในเขตเมือง ขณะที่พื้นที่ห่างไกลยังประสบปัญหาการพัฒนา นักการเมืองส่วนใหญ่จะลงพื้นที่เฉพาะช่วงหาเสียงเท่านั้น แต่หลังจากได้รับเลือกตั้งแล้วกลับหายไปจากชุมชน[๑๐๖]

๑๒) ระบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของจังหวัดเลยยังไม่เปิดโอกาสให้เยาวชนและกลุ่มคนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาท ทำให้ขาดพลังความคิดสร้างสรรค์และมุมมองใหม่ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น ผมเห็นว่าสภาเด็กและเยาวชนที่จัดตั้งขึ้นเป็นเพียงรูปแบบที่ไม่มีอำนาจตัดสินใจจริง ข้อเสนอของคนรุ่นใหม่มักถูกมองข้ามเพราะถูกตีตราว่าขาดประสบการณ์ ทั้งที่พวกเขามีความรู้ด้านเทคโนโลยีและแนวคิดนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาเมืองเลยได้[๑๐๗]

๑๓) การกระจายข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในจังหวัดเลยยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกลอย่างอำเภอนาแห้วและด่านซ้าย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการรับรู้และเข้าถึงสารสนเทศทางการเมือง แม้จะมีอินเทอร์เน็ตแต่สัญญาณยังไม่เสถียร ประชาชนในพื้นที่สูงหลายแห่ง

---

[๑๐๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๐๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๐๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๐๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ นโยบายสาธารณะ หรือโครงการพัฒนาต่างๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิต ทำให้เสียโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านในช่วงเวลาที่เหมาะสม[๑๐๘]

๑๔) จังหวัดเลยขาดกลไกการคุ้มครองและสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างอิสระ ส่งผลให้ประชาชนขาดความกล้าในการแสดงออกและมีส่วนร่วมทางการเมือง หน่วยงานรัฐไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการปกป้องนักเคลื่อนไหวและแกนนำชุมชน ทำให้หลายคนเลือกที่จะนิ่งเฉยแม้จะไม่เห็นด้วยก็ตาม การขาดกลไกการคุ้มครองและสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างอิสระเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่ ความกลัวและความไม่มั่นใจในความปลอดภัยส่งผลให้ประชาชนขาดความกล้าในการแสดงออก การที่หน่วยงานรัฐไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการปกป้องนักเคลื่อนไหวและแกนนำชุมชนเป็นการส่งสัญญาณที่ไม่ดีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม[๑๐๙]

๑๕) ระบบพรรคการเมืองในจังหวัดเลยยังคงยึดติดกับโครงสร้างแบบเดิม ไม่ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง นักการเมืองหน้าเดิมผูกขาดอำนาจมานานหลายสมัย สาขาพรรคการเมืองในพื้นที่ไม่เปิดรับสมาชิกใหม่ที่มีอุดมการณ์แตกต่าง การตัดสินใจยังรวมศูนย์อยู่ที่หัวหน้าพรรคหรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ขาดกระบวนการคัดเลือกผู้สมัครที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม ทำให้ไม่สามารถดึงดูดคนที่มีความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองได้[๑๑๐]

๑๖) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในจังหวัดเลยส่งผลกระทบต่อโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนที่ด้อยโอกาสถูกกีดกันออกจากกระบวนการตัดสินใจ ครอบครัวที่ต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงปากท้องไม่มีเวลาเข้าร่วมเวทีประชาคมหรือกิจกรรมทางการเมือง การประชุมมักจัดในวันและเวลาทำงานโดยไม่คำนึงถึงเกษตรกรหรือผู้ใช้แรงงาน การเดินทางไปยังสถานที่จัดประชุมก็มีค่าใช้จ่ายที่หลายคนไม่สามารถแบกรับได้ สุดท้ายผู้ที่มีฐานะดีกว่าจึงมีอิทธิพลต่อนโยบายมากกว่า[๑๑๑]

๑๗) ขาดการศึกษาและพัฒนาความเข้าใจทางการเมืองให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ขาดความตระหนักรู้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ เยาวชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลไกการตรวจสอบ ผู้ใหญ่ก็ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับ

---

[๑๐๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๐๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

กฎหมาย นโยบายสาธารณะ หรือการวิเคราะห์ข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ การลงคะแนนเสียงจึงมักอิงกับผลประโยชน์ระยะสั้นหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าพิจารณานโยบายหรือวิสัยทัศน์[๑๑๒]

๑๘) กระบวนการทางการเมืองในจังหวัดเลยขาดความต่อเนื่องและขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยขาดความเข้มแข็งและยั่งยืน องค์กรภาคประชาสังคมหลายแห่งถูกจำกัดบทบาทเป็นเพียงผู้รับฟังนโยบาย ไม่ได้มีส่วนในการกำหนดวาระหรือประเด็นสำคัญ การเปลี่ยนผู้นำทางการเมืองแต่ละครั้งทำให้โครงการพัฒนาต่างๆ ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการสานต่อแม้จะเป็นโครงการที่ดี เครือข่ายภาคประชาชนที่ทำงานมาอย่างต่อเนื่องกลับไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมจากภาครัฐ[๑๑๓]

สรุปได้ว่า การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสามัคคี แต่ยังประสบปัญหาโครงสร้างเชิงอำนาจแบบเดิม ขาดประสิทธิภาพการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่ยังขาดความโปร่งใสและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างนักการเมืองกับประชน

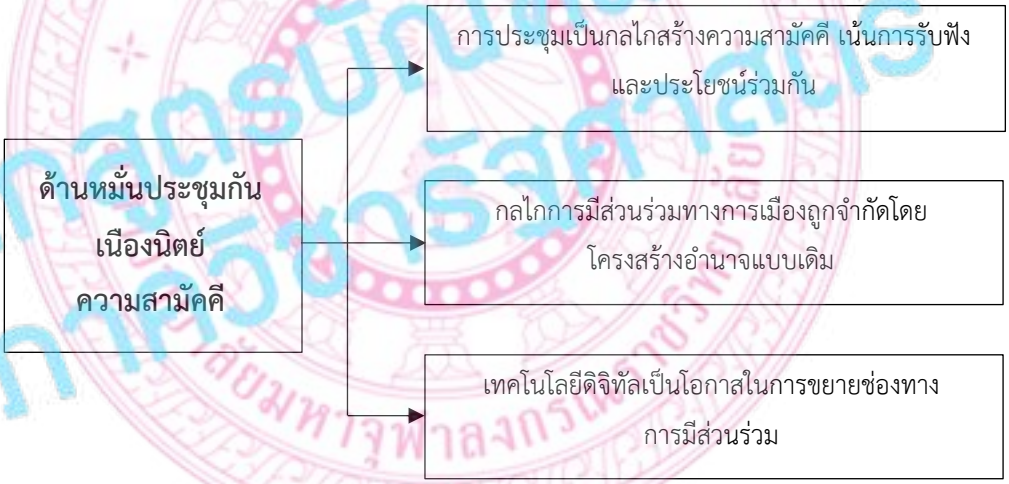

แผนภาพที่ ๔.๑๐ การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี[๑๑๔]

---

[๑๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๑๔] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๓๔ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การประชุมเป็นกลไกสร้างความสามัคคี เน้นการรับฟังและประโยชน์ร่วมกัน	๖	๑, ๒, ๓, ๙, ๑๐, ๑๘
๒	กลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองถูกจำกัดโดยโครงสร้างอำนาจแบบเดิม	๕	๓, ๔, ๑๐, ๑๑, ๑๒
๓	เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นโอกาสในการขยายช่องทางการมีส่วนร่วม	๔	๕, ๑๒, ๑๓, ๑๔

๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ

ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) หลักการพร้อมเพรียงกันประชุมสะท้อนถึงคุณธรรมแห่งความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา และความเคารพในกระบวนการทางสังคม เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างวินัยและความร่วมมือ สิ่งเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย และสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเคารพซึ่งกันและกัน การประชุมที่มีประสิทธิภาพจึงไม่เพียงเป็นเรื่องของระเบียบวิธี แต่ยังเป็นการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันอีกด้วย[๑๑๕]

๒) การประยุกต์หลักธรรมในการประชุมต้องคำนึงถึงหลักความรับผิดชอบร่วมกัน การเคารพในบทบาทหน้าที่ และการมุ่งประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ พระพุทธศาสนาได้วางหลักอปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการประชุมที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเน้นการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพผู้อาวุโส และการไม่ละทิ้งธรรมเนียมปฏิบัติที่ดีงาม อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของหมู่คณะและองค์กร[๑๑๖]

๓) ระบบการประชุมของพรรคการเมืองมีโครงสร้างที่เป็นระเบียบ แต่ยังขาดประสิทธิภาพในการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพราะยังมีช่องว่างระหว่างมติที่ประชุมกับการดำเนินงานจริง โดยเฉพาะในประเด็นนโยบายพื้นฐานที่ต้องการความต่อเนื่องในการขับเคลื่อน การพัฒนา

---

[๑๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๑๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

โครงสร้างการประชุมที่มีกลไกติดตามและประเมินผลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย[๑๑๗]

๔) กระบวนการติดตามมติที่ประชุมยังไม่มีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาพื้นที่ชนบท ส่งผลให้โครงการพัฒนาต่างๆ ขาดการประเมินผลที่เป็นระบบ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่ชนบทของจังหวัดเลย การขาดการติดตามอย่างต่อเนื่องยังส่งผลให้เกิดความสูญเปล่าของงบประมาณและทรัพยากรที่ลงทุนไป เนื่องจากไม่มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการหรือการต่อยอดความสำเร็จของโครงการที่ผ่านมา[๑๑๘]

๕) การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณยังขาดความสมดุล ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการแก้ปัญหาในพื้นที่ ทั้งนี้เพราะรูปแบบการตัดสินใจในที่ประชุมมักให้น้ำหนักกับปัจจัยทางการเมืองมากกว่าหลักวิชาการและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน การปรับปรุงโครงสร้างการตัดสินใจในที่ประชุมให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้จึงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบัน[๑๑๙]

๖) การแจ้งกำหนดการประชุมล่วงหน้าและการส่งวาระการประชุมเป็นพัฒนาการที่ดี แต่ยังไม่เพียงพอต่อการมีส่วนร่วม ประชาชนต้องการมากกว่าการรับทราบข้อมูล แต่ต้องการมีบทบาทในการกำหนดวาระและการตัดสินใจในเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ พรรคการเมืองควรเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนได้มีโอกาสนำเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมอย่างเป็นระบบ[๑๒๐]

๗) ระบบการประเมินผลการประชุมยังขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าการตัดสินใจในที่ประชุมได้รับการนำไปปฏิบัติจริงมากน้อยเพียงใด และส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร ควรมีการพัฒนาระบบการประเมินผลที่เปิดเผยต่อสาธารณะและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการสาธารณะในระดับท้องถิ่น การขาดการมีส่วน

---

[๑๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๑๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ร่วมในการประเมินผลยังลดทอนโอกาสในการเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการในอดีต ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยให้การตัดสินใจในอนาคตมีประสิทธิภาพมากขึ้น[๑๒๑]

๘) การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้เข้าร่วมประชุมยังไม่ครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม ทำให้ขาดมุมมองที่หลากหลาย และลดโอกาสในการมีส่วนร่วมของกลุ่มเสียงที่ถูกละเลยในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง เยาวชน และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม จำเป็นต้องมีการออกแบบกระบวนการประชุมที่เป็นมิตรและเปิดกว้างสำหรับทุกกลุ่มในสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง[๑๒๒]

๙) ความรับผิดชอบในการประชุมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือทางการเมือง การเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และการติดตามผลการประชุมล้วนเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น การสร้างวัฒนธรรมการประชุมที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน[๑๒๓]

๑๐) การติดตามผลการประชุมล่าช้าและไม่ชัดเจนทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจทางการเมือง เมื่อมีการลงมติในที่ประชุมแล้ว ควรมีการแจ้งให้ประชาชนทราบถึงความคืบหน้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาระบบการรายงานผลการดำเนินงานตามมติที่ประชุมที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและตรวจสอบได้ตลอดเวลา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น การพัฒนาระบบรายงานผลที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน จะช่วยลดช่องว่างในการสื่อสารและเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารงานสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๑๒๔]

๑๑) ขาดช่องทางการรับรู้ผลการประชุมอย่างทั่วถึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างประชาชนกับพรรคการเมือง ในยุคดิจิทัล ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลการประชุมและมติที่ประชุมให้ประชาชนได้รับทราบอย่างรวดเร็วและทั่วถึง รวมทั้งเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับมติที่ประชุมได้ เพื่อลดช่องว่างระหว่างการตัดสินใจทางการเมืองกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน[๑๒๕]

---

[๑๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๑๒) กระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการประชุมของจังหวัดเลยมีจำกัดมาก ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลจากนักการเมืองอยู่เสมอ ปัจจุบันเราแทบไม่มีช่องทางที่จะรู้ว่านักการเมืองท้องถิ่นได้นำเสนอปัญหาของชุมชนเราไปถึงไหนแล้ว มีการจัดทำงบประมาณแก้ไขหรือไม่ การไม่รู้ข้อมูลเหล่านี้ทำให้เราไม่สามารถติดตามและกดดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้งหลังการเลือกตั้ง[๑๒๖]

๑๓) ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลการประชุมในจังหวัดเลยเป็นปัญหาใหญ่ ส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดนักการเมือง หรือหัวคะแนนเท่านั้นที่รู้ข้อมูลก่อนใคร เช่น ต้องคอยถามจากเจ้าหน้าที่ อบต. ซึ่งบางครั้งก็ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มที่สนิทกับนักการเมืองกลับได้รับทราบข้อมูลล่วงหน้าและได้รับประโยชน์จากโครงการของรัฐก่อนใคร นับเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคมและขัดต่อหลักธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียม ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในระบบการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและการสร้างความเป็นธรรมในสังคม[๑๒๗]

๑๔) ขาดกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานตามมติที่ประชุมอย่างรุนแรง ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างประชาชนและนักการเมือง โครงการหลายโครงการที่มีการประกาศในที่ประชุมว่าจะดำเนินการ แต่ผ่านไปหลายปีก็ยังไม่เห็นความคืบหน้า หรือไม่มีใครสามารถตอบได้ว่าอยู่ในขั้นตอนไหน หรือไม่มีหน่วยงานกลางที่จะเข้ามาติดตามและรายงานผลให้ชาวบ้านทราบ สิ่งนี้ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจและทำลายความศรัทธาของประชาชนต่อระบบการเมืองท้องถิ่นโดยรวม การสร้างกลไกตรวจสอบที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ เช่น คณะกรรมการติดตามโครงการที่มีตัวแทนจากภาคประชาชน ภาควิชาการ และภาครัฐ จะช่วยเพิ่มความรับผิดชอบและความโปร่งใสในการดำเนินงานตามมติที่ประชุม[๑๒๘]

๑๕) การสื่อสารผลการประชุมของจังหวัดเลยไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชนให้มากขึ้น ปัจจุบันข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการซึ่งผู้สูงอายุและคนไม่มีอินเทอร์เน็ตเข้าไม่ถึง หรือประกาศในที่ว่าการอำเภอซึ่งคนทั่วไปไม่ได้เข้าไปดู

---

[๑๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๒๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๒๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

เป็นประจำ ผู้นำชุมชนเองก็ไม่ได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนจึงไม่สามารถถ่ายทอดให้ลูกบ้านได้ ทำให้ข่าวสารสำคัญไม่ถูกส่งต่อถึงประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง[๑๒๙]

๑๖) ระบบรายงานผลการประชุมขาดความต่อเนื่อง ทำให้ขาดการบันทึกและติดตามความคืบหน้าของมติที่ประชุม ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและความโปร่งใสในการบริหาร เกิดการเลื่อนการแก้ไขปัญหาออกไปเรื่อยๆ จนประชาชนเกิดความรู้สึกว่าการแสดงความคิดเห็นหรือการเข้าร่วมประชุมเป็นเพียงพิธีกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในชีวิตของพวกเขา การพัฒนาระบบบันทึกและติดตามมติที่ประชุมที่เป็นระบบ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบเวลาที่ชัดเจน รวมถึงมีการรายงานความคืบหน้าเป็นระยะ จะช่วยแก้ไขปัญหานี้และสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบในการบริหารงานสาธารณะ[๑๓๐]

๑๗) ความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาตามมติที่ประชุมในจังหวัดเลย ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและขาดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการทางการเมือง รวมถึงลดทอนประสิทธิผลของการตัดสินใจเชิงนโยบาย ประชาชนจึงเริ่มไม่อยากเข้าร่วมประชุมเพราะรู้สึกว่าเสียเวลาเปล่า ซึ่งส่งผลเสียต่อการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นในระยะยาว การแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการโครงการ การลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และการเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง[๑๓๑]

๑๘) ในจังหวัดเลยขาดการสื่อสารสองทางระหว่างชาวบ้านกับพรรคการเมือง ทำให้เกิดช่องว่างในการรับรู้ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และลดทอนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคพลเมือง ไม่มีช่องทางให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นหรือสะท้อนปัญหาโดยตรง ทำให้ไม่รู้ว่าชาวบ้านต้องการอะไรจริงๆ ส่งผลให้การกำหนดนโยบายและการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ พรรคการเมืองควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดช่องว่างและสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในระดับรากหญ้า[๑๓๒]

---

[๑๒๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๓๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๓๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๓๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

สรุปได้ว่า หลักการพร้อมเพรียงกันประชุมสะท้อนถึงความรับผิดชอบและวินัย แต่ระบบการประชุมทางการเมืองในจังหวัดเลย ยังประสบปัญหาการขาดประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในการติดตามผล การสื่อสาร และการแก้ปัญหาตามมติที่ประชุม

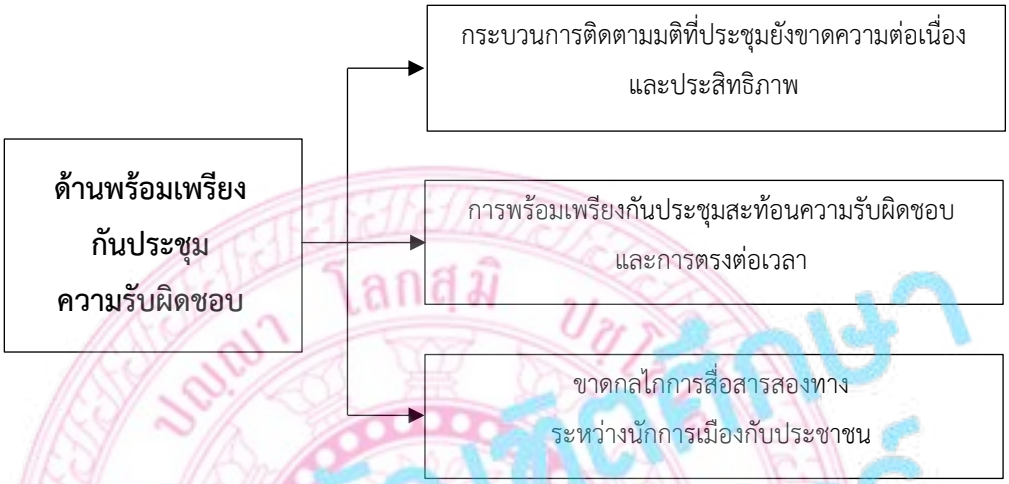

แผนภาพที่ ๔.๑๑ การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ[๑๓๓]

ตารางที่ ๔.๓๕ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	กระบวนการติดตามมติที่ประชุมยังขาดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพ	๗	๔, ๕, ๗, ๑๐, ๑๔, ๑๖, ๑๗
๒	การพร้อมเพรียงกันประชุมสะท้อนความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา	๖	๑, ๒, ๖, ๘, ๙, ๑๕
๓	ขาดกลไกการสื่อสารสองทางระหว่างนักการเมืองกับประชาชน	๖	๘, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๘,

๓. ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

[๑๓๓] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

๑) หลักการไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม เป็นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่สะท้อนถึงคุณธรรมแห่งความเคารพกฎเกณฑ์ การไม่ก้าวล่วงขอบเขตและการดำรงอยู่ภายใต้กรอบของธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักพระวินัยที่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามบทบัญญัติที่มีอยู่แล้ว การเคารพต่อโครงสร้างทางจริยธรรมที่ได้วางไว้จึงเป็นรากฐานสำคัญของสังคมที่เป็นธรรม เพราะช่วยสร้างความสงบเรียบร้อยและป้องกันความวุ่นวายที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดกฎเกณฑ์[๑๓๔]

๒) การยึดมั่นในกฎระเบียบต้องควบคู่ไปกับความเมตตาและความเป็นธรรม ไม่ใช่เพียงการบังคับใช้กฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด แต่ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎที่มุ่งสร้างประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม หลักพุทธธรรมสอนให้เราตระหนักว่าการยึดติดในตัวอักษรโดยขาดความเข้าใจในหัวใจของหลักการอาจนำไปสู่ความอยุติธรรมได้ เราจึงควรใช้ปัญญาพิจารณาให้ครบถ้วนรอบด้าน ดังพุทธภาษิตที่ว่า "ธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว ผู้ปฏิบัติย่อมได้ประโยชน์" ซึ่งสะท้อนว่าการปฏิบัติตามกฎควรนำไปสู่ความสงบสุขและประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่ใช่สร้างความเดือดร้อนหรือความอยุติธรรมให้แก่ผู้คน[๑๓๕]

๓) พรรคการเมืองมีโครงสร้างการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงาน แต่ยังขาดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ เนื่องจากขาดความเป็นอิสระและทรัพยากรที่เพียงพอในการตรวจสอบอย่างจริงจัง อีกทั้งการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจภายในพรรคยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อกระบวนการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ระบบพรรคการเมืองไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนากลไกการตรวจสอบภายในให้เข้มแข็งมากขึ้น[๑๓๖]

๔) กลไกการเปิดเผยข้อมูลมีความพยายาม แต่ยังไม่ครอบคลุมและโปร่งใสอย่างแท้จริง ทำให้การรับรู้ข้อมูลของประชาชนยังมีข้อจำกัด แม้จะมีกฎหมายข้อมูลข่าวสารและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่ามีการเลือกเปิดเผยเฉพาะข้อมูลที่ไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ การปฏิรูประบบการเปิดเผยข้อมูลจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างธรรมาภิบาลทางการเมือง ความท้าทายนี้สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างหลักการกับการปฏิบัติในระบบราชการไทย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน[๑๓๗]

๕) ช่องทางการร้องเรียนและการป้องกันการทุจริตยังมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจหรือนักการเมืองระดับสูง ความล่าช้าและความไม่แน่นอนของผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียนยัง

---

[๑๓๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๑๓๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๑๓๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๓๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

เป็นปัญหาสำคัญที่บั่นทอนความศรัทธาของประชาชน การปฏิรูปกลไกการร้องเรียนให้มีความรวดเร็วและเป็นธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง[๑๓๘]

๖) การเปิดเผยข้อมูลยังคงเน้นการประชาสัมพันธ์มากกว่าการสร้างความโปร่งใส ทำให้ขาดข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบ เราพบว่าข้อมูลที่เผยแพร่มักเป็นข้อมูลที่ผ่านการคัดกรองเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี มากกว่าที่จะเป็นข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และตรงไปตรงมา สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองไทยยังให้ความสำคัญกับการสร้างภาพมากกว่าการสร้างความโปร่งใสที่แท้จริง[๑๓๙]

๗) กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ก่อให้เกิดช่องว่างในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนยังคงถูกจำกัดบทบาทให้เป็นเพียงผู้เลือกตั้งมากกว่าการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการทำงานของนักการเมืองอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าประชาธิปไตยไทยยังไม่พัฒนาไปสู่การเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืนจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง ซึ่งต้องอาศัยทั้งการปฏิรูปโครงสร้างการเมืองและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาสังคม[๑๔๐]

๘) คู่มือการปฏิบัติงานมีความชัดเจน แต่การนำไปปฏิบัติยังขาดความต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติงานตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้นโยบายขาดความยั่งยืนและต่อเนื่อง การสร้างระบบที่มีความมั่นคงไม่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรผลักดันให้เกิดขึ้น ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของระบบราชการไทยที่ยังคงพึ่งพาตัวบุคคลมากกว่าระบบและกระบวนการ การปฏิรูประบบราชการให้มีความเป็นมืออาชีพและเป็นกลางทางการเมืองจึงเป็นความท้าทายสำคัญ[๑๔๑]

๙) การยึดมั่นในกฎระเบียบเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือทางการเมือง แต่ยังขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่ความสัมพันธ์ส่วนตัวและระบบอุปถัมภ์ยังมีอิทธิพลสูง การละเลยการบังคับใช้กฎระเบียบหรือการบังคับใช้อย่างเลือกปฏิบัติทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความไม่เชื่อมั่นในระบบการเมืองท้องถิ่น ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่

---

[๑๓๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๓๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๔๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๔๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

เท่าเทียมเป็นรากฐานของความไม่เป็นธรรมในสังคม การสร้างวัฒนธรรมแห่งหลักนิติธรรมที่ทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ[๑๔๒]

๑๐) ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบ ทำให้ประชาชนขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อประชาชนเห็นว่าการตรวจสอบไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ก็ทำให้เกิดความรู้สึกเฉื่อยชาและไม่อยากเข้าไปมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่อำนาจการตัดสินใจยังกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มคนจำนวนน้อย การสร้างกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง[๑๔๓]

๑๑) การร้องเรียนมีความยุ่งยากและซับซ้อน ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการได้อย่างสะดวก ขั้นตอนการร้องเรียนที่ซับซ้อนและใช้เอกสารจำนวนมากเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับประชาชนในพื้นที่ห่างไกลหรือผู้ที่มีการศึกษาน้อย การปรับปรุงระบบร้องเรียนให้เข้าถึงง่ายและมีความเป็นมิตรกับผู้ใช้มากขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง[๑๔๔]

๑๒) การป้องกันการทุจริตในจังหวัดเลยยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดมาตรการที่เป็นรูปธรรมและการลงโทษที่เด็ดขาด โดยเฉพาะในโครงการก่อสร้างถนนหนทางที่มักมีการแบ่งสัญญาเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ แม้ประชาชนจะพบเห็นและร้องเรียนแต่กระบวนการสอบสวนมักจบลงด้วยการไม่พบความผิดหรือมีการยุติเรื่อง ไม่มีตัวอย่างการลงโทษที่รุนแรงพอจะสร้างความเกรงกลัว การขาดกลไกป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น การสร้างบรรทัดฐานของการลงโทษที่เด็ดขาดและการสร้างระบบตรวจสอบที่โปร่งใสเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริต[๑๔๕]

๑๓) ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลในจังหวัดเลยมีจำกัดมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการไม่ได้รับการอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ผู้สูงอายุและคนพิการไม่มีช่องทางพิเศษในการเข้าถึงข้อมูล ศูนย์ข้อมูลข่าวสารในหน่วยงานราชการก็ไม่เป็นมิตรกับประชาชน และมีขั้นตอนยุ่งยาก ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลเป็นรากฐานของความไม่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้โดย

---

[๑๔๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๔๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๔๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๔๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

ประชาชนทุกกลุ่มจึงเป็นความท้าทายสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างประชาธิปไตยที่ครอบคลุม[๑๔๖]

๑๔) การขอข้อมูลตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ มักถูกปฏิเสธด้วยเหตุผลเรื่องความมั่นคงหรือความลับทางราชการ ทั้งที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งบประมาณสาธารณะ ทำให้ภาคประชาสังคมไม่สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดแรงจูงใจและการสนับสนุนจากภาครัฐในการเสริมความเข้มแข็งของกลไกภาคประชาชน การใช้ข้ออ้างเรื่องความมั่นคงเพื่อปกปิดข้อมูลสาธารณะเป็นอุปสรรคต่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การปฏิรูปการตีความกฎหมายข้อมูลข่าวสารให้เอื้อต่อการเปิดเผยมากกว่าการปกปิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล[๑๔๗]

๑๕) กระบวนการยุติธรรมทางการเมือง ขาดความเป็นกลางและความเสมอภาค คดีนักการเมืองมักถูกลากยาวหรือยุติด้วยเหตุผลทางเทคนิค ในขณะที่ประชาชนธรรมดาหรือคู่แข่งทางการเมืองกลับถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็วและเข้มงวด ระบบอุปถัมภ์ในท้องถิ่นมีอิทธิพลสูงมากต่อกระบวนการยุติธรรม ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและไม่กล้าร้องเรียนเมื่อเห็นการกระทำผิด ความไม่เป็นกลางของกระบวนการยุติธรรมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างหลักนิติธรรมและความเท่าเทียมทางการเมือง การปฏิรูประบบยุติธรรมให้มีความเป็นอิสระและเป็นกลางจึงเป็นเงื่อนไขจำเป็นของการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ[๑๔๘]

๑๖) การลงโทษผู้กระทำผิดในจังหวัดเลยขาดความต่อเนื่อง ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า เจ้าหน้าที่รัฐที่เคยถูกลงโทษทางวินัยกรณีทุจริตกลับได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนโทษ และกลับมาดำรงตำแหน่งสำคัญได้อีก บางรายแม้จะถูกย้ายแต่ก็ไปอยู่ในตำแหน่งที่สามารถหาผลประโยชน์ได้เช่นเดิม การขาดความต่อเนื่องในการลงโทษส่งผลให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและวัฒนธรรมการทุจริต การสร้างระบบติดตามประวัติและมาตรการป้องกันการกลับเข้าสู่ตำแหน่งที่มีความเสี่ยงจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างบรรทัดฐานของความซื่อสัตย์สุจริต[๑๔๙]

๑๗) ระบบการตรวจสอบขาดความเป็นอิสระ ทำให้การตรวจสอบขาดประสิทธิภาพ คณะกรรมการตรวจสอบต่างๆ มักมาจากการแต่งตั้งโดยฝ่ายบริหารหรือผู้มีอำนาจ ทำให้ขาดความกล้าหาญในการทักท้วงหรือจับผิด สุดท้ายระบบการตรวจสอบจึงเป็นเพียงพิธีกรรมที่ทำตามข้อกำหนดทางกฎหมายเท่านั้น ความไม่เป็นอิสระของกลไกตรวจสอบเป็นจุดอ่อนสำคัญของระบบธรร

---

[๑๔๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๔๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๔๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๔๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

มาภิบาล การปฏิรูประบบการสรรหาและการสร้างหลักประกันความเป็นอิสระให้กับคณะกรรมการตรวจสอบจึงเป็นเงื่อนไขจำเป็นในการสร้างระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ[๑๕๐]

๑๘) การเปิดเผยข้อมูล ขาดความลึกซึ้งและครอบคลุมในรายละเอียดที่สำคัญ แม้จะมีการเปิดเผยงบประมาณรายจ่ายแต่ก็เป็นเพียงตัวเลขกว้างๆ ไม่มีรายละเอียดการใช้จ่ายที่แท้จริง การประชุมคณะกรรมการชุดต่างๆ ไม่มีการถ่ายทอดสดหรือเผยแพร่บันทึกการประชุมที่ละเอียด ทำให้ไม่สามารถติดตามกระบวนการตัดสินใจที่แท้จริงได้ การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนเป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ การพัฒนามาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารงานสาธารณะ[๑๕๑]

สรุปได้ว่า หลักการไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับสะท้อนถึงการเคารพกฎเกณฑ์ แต่กลไกการตรวจสอบและการเปิดเผยข้อมูลทางการเมืองยังขาดประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง

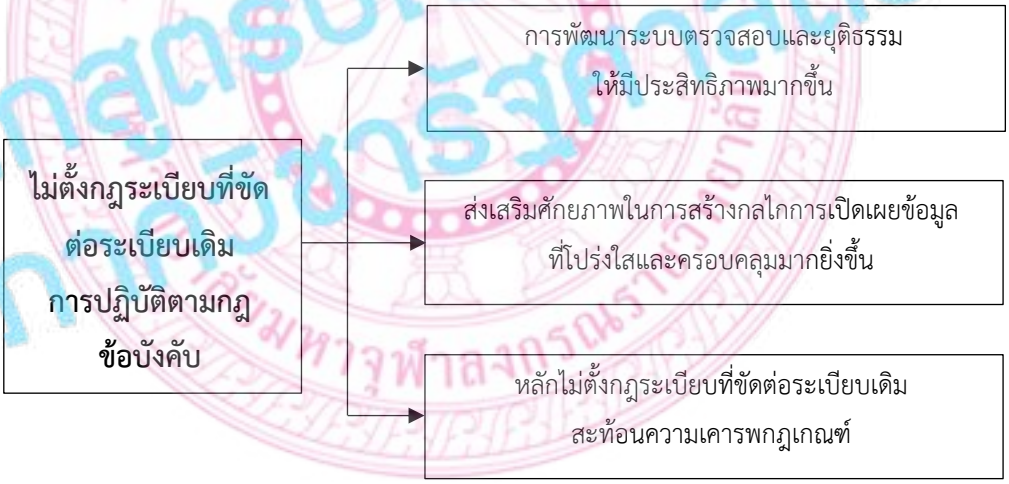

แผนภาพที่ ๔.๑๒ การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ[๑๕๒]

---

[๑๕๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๕๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๕๒] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๓๖ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การพัฒนาระบบตรวจสอบและยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	๘	๓, ๕, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗,
๒	ส่งเสริมศักยภาพในการสร้างกลไกการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใสมากยิ่งขึ้น	๕	๔, ๖, ๗, ๑๓, ๑๘
๓	หลักไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิมสะท้อนความเคารพกฎเกณฑ์	๓	๑, ๒, ๙

๔. ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส

ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) หลักการเคารพผู้อาวุโสเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม สะท้อนถึงคุณธรรมแห่งความกตัญญูและการให้เกียรติ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโสซึ่งถือเป็นมงคลชีวิตประการหนึ่ง การแสดงความเคารพไม่เพียงเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แต่ยังช่วยขัดเกลาจิตใจให้อ่อนโยน ลดความทะนงตน และสร้างสังคมที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน[๑๕๓]

๒) การเคารพผู้อาวุโสต้องควบคู่ไปกับการเรียนรู้และรับฟังภูมิปัญญาอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามแบบพิธี คำสอนในพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้เราพิจารณาสาระแก่นสารของคำสอนจากผู้อาวุโส ไม่ใช่เพียงเคารพเพราะอายุหรือตำแหน่ง แต่เพราะท่านมีประสบการณ์และปัญญาที่สั่งสมมา การรับฟังอย่างใคร่ครวญจะช่วยให้เราได้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างแท้จริง[๑๕๔]

๓) การจัดตั้งสภาที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกลไกที่ดีในการนำประสบการณ์มาพัฒนาการเมือง ในหลายประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มั่นคง มีการจัดตั้งสภาผู้อาวุโสหรือวุฒิสภาที่ประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์เพื่อถ่วงดุลอำนาจและให้คำปรึกษา การสร้างกลไกที่เป็น

---

[๑๕๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๑๕๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

ทางการในการรับฟังและนำภูมิปัญญาจากผู้อาวุโสมาใช้จะช่วยเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจทางการเมือง[๑๕๕]

๔) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายมีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นโยบายที่ประสบความสำเร็จต้องคำนึงถึงบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้อาวุโสในชุมชนมักเป็นผู้ถือครองภูมิปัญญาเหล่านี้ การเชื่อมโยงความรู้ดั้งเดิมกับศาสตร์สมัยใหม่จะช่วยให้เกิดนวัตกรรมทางนโยบายที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน การบูรณาการองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักวิชาการสมัยใหม่ยังช่วยลดความขัดแย้งและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เนื่องจากประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าและความรู้ของพวกเขาได้รับการยอมรับและนำมาใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม[๑๕๖]

๕) ควรสร้างสมดุลระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดของคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและครอบคลุมทุกมิติของสังคม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักการสากลเน้นย้ำความสำคัญของการสืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างพื้นที่ให้คนต่างวัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกันจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม[๑๕๗]

๖) กิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมเป็นช่องทางสำคัญในการธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ท้องถิ่น เพราะช่วยรักษาความทรงจำร่วมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในยุคโลกาภิวัตน์ที่วัฒนธรรมต่างชาติไหลบ่าเข้ามาอย่างรวดเร็ว การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้อาวุโสได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คนรุ่นใหม่ จะช่วยสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าและเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนให้ยั่งยืน[๑๕๘]

๗) การรับฟังความคิดเห็นจากผู้อาวุโสมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน เนื่องจากเป็นแหล่งความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่า ผู้อาวุโสในชุมชนมักมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่ผ่านการทดสอบของกาลเวลา การเปิดใจรับฟังและนำคำแนะนำจากผู้อาวุโสมาพิจารณาในกระบวนการตัดสินใจจะช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างรอบคอบและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่[๑๕๙]

---

[๑๕๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๕๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๕๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๕๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๕๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๘) ช่องทางการมีส่วนร่วมของผู้อาวุโสในกระบวนการทางการเมืองยังมีจำกัด เนื่องจากขาดกลไกที่เหมาะสมในการดึงศักยภาพของผู้สูงอายุ แม้ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว แต่กลไกทางการเมืองและสังคมยังไม่เอื้อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มศักยภาพ การออกแบบนโยบายและพื้นที่ทางสังคมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุจะช่วยให้สังคมได้ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์อันทรงคุณค่าของผู้อาวุโส[๑๖๐]

๙) การเคารพผู้อาวุโสเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสามัคคีในสังคม เนื่องจากช่วยธำรงไว้ซึ่งค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงาม ในการเมืองท้องถิ่น ผู้อาวุโสมักมีบทบาทในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน การให้ความสำคัญกับบทบาทเหล่านี้และส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดแนวปฏิบัติที่ดีจากรุ่นสู่รุ่น จะช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น[๑๖๑]

๑๐) ขาดการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดใหม่ ส่งผลให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่องและสร้างสรรค์ ปัญหาที่พบบ่อยในการพัฒนาท้องถิ่นคือการละทิ้งภูมิปัญญาเดิมเพื่อรับเอาแนวคิดใหม่ทั้งหมด หรือในทางตรงกันข้าม คือการปฏิเสธนวัตกรรมและยึดติดกับวิธีปฏิบัติแบบเดิม การสร้างพื้นที่ให้เกิดการบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้สมัยใหม่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่มีรากฐานมั่นคงและมีความคิดสร้างสรรค์[๑๖๒]

๑๑) ช่องว่างระหว่างวัยในการพัฒนาท้องถิ่นกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น ขาดการสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีและค่านิยม ส่งผลให้วิถีคิดระหว่างผู้อาวุโสกับคนรุ่นใหม่มีความแตกต่างกันมาก การสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงคนต่างวัยให้ได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน จะช่วยลดช่องว่างดังกล่าวและนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่มีความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการเปลี่ยนแปลง[๑๖๓]

๑๒) ความท้าทายในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่งผลให้ประชาชนขาดรากเหง้าและความเข้าใจในวัฒนธรรมดั้งเดิม การถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนเลยทุกวันนี้เป็นเรื่องท้าทายมาก หลายคนไม่รู้ว่าบรรพบุรุษเราเคยใช้ชีวิตอย่างไร มีคุณค่าอะไรที่ควรสืบทอด เราเลยกลายเป็นคนที่ไม่รู้รากเหง้าตัวเอง ไม่เข้าใจว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมของเรามีความหมายอย่างไร ถ้าปล่อยให้เป็นแบบนี้ต่อไป ลูกหลานเราก็จะยิ่งห่างไกลจากวิถีชีวิตดั้งเดิมมากขึ้นเรื่อยๆ[๑๖๔]

---

[๑๖๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๖๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๖๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๖๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๖๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๓) การเรียนรู้ข้ามรุ่นเป็นสิ่งที่สำคัญมากในจังหวัดเลยของเรา เพราะมันเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างภูมิปัญญาที่สั่งสมมาหลายชั่วอายุคนกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมีความรู้มากมายที่ยังมีประโยชน์ในปัจจุบัน แต่เราต้องรู้จักนำมาผสมผสานกับวิธีการใหม่ๆ จึงจะทำให้ชุมชนของเราเข้มแข็งและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ความท้าทายสำคัญคือการสร้างกลไกและพื้นที่ที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ระหว่างคนต่างวัย โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคนรุ่นใหม่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อนอย่างมาก[๑๖๕]

๑๔) ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ เกิดจากขาดพื้นที่และโอกาสในการแสดงศักยภาพ เด็กรุ่นใหม่ในจังหวัดเลยมีความคิดสร้างสรรค์และพลังมหาศาล แต่พวกเขาขาดโอกาสในการแสดงออก ไม่มีพื้นที่ให้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ผู้ใหญ่มักจะคิดว่าเด็กยังไม่มีประสบการณ์พอ จึงไม่ค่อยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ของชุมชน ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกว่าพวกเขาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งและเลือกที่จะย้ายออกไปจากพื้นที่[๑๖๖]

๑๕) สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเลยต้องปรับตัวอยู่เสมอ เราต้องยอมรับว่าคนแต่ละรุ่นมีมุมมองและวิธีคิดที่แตกต่างกัน แทนที่จะมองว่าใครผิดใครถูก เราควรสร้างพื้นที่ให้ทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเปิดกว้าง ความแตกต่างไม่ใช่อุปสรรค แต่เป็นโอกาสที่จะทำให้วัฒนธรรมของเราเติบโตและมีชีวิตชีวามากขึ้น กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมนี้ต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงไม่นำไปสู่ความขัดแย้งหรือการสูญเสียอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าของชุมชน[๑๖๗]

๑๖) พรรคการเมืองที่เข้าใจและให้ความสำคัญกับการธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดเลย จะสามารถเข้าถึงจิตใจของชาวบ้านได้อย่างแท้จริง เพราะวิถีชีวิตและความเชื่อของเราฝังรากลึกในประเพณีเหล่านี้ การที่นักการเมืองเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมไม่ใช่แค่การหาเสียง แต่เป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาเข้าใจและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากการเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว การผลักดันนโยบายที่สนับสนุนการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือการบรรจุความรู้ท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษา ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความจริงใจและความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง[๑๖๘]

---

[๑๖๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๖๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๖๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๖๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๗) พรรคการเมืองในปัจจุบันมักจะประสบปัญหาในการสื่อสารกับคนต่างวัย โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเลยที่มีทั้งผู้สูงอายุในชนบทและคนรุ่นใหม่ที่เติบโตมากับโซเชียลมีเดีย ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างกลุ่มคนเหล่านี้ทำให้ข้อมูลสำคัญหลายอย่างถูกตัดทอนหรือบิดเบือนไป ส่งผลให้นโยบายที่ออกมาไม่ตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และขาดการมองปัญหาอย่างรอบด้าน[๑๖๙]

๑๘) การที่พรรคการเมืองแสดงความเคารพและตั้งใจรับฟังความคิดเห็นของประชาชนชาวเลยอย่างจริงจัง เป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เราไว้วางใจและเชื่อมั่น นักการเมืองที่ดีต้องไม่เพียงแค่พูดเก่ง แต่ต้องฟังเป็นด้วย เมื่อเรารู้สึกว่ามีคนฟังเราและให้ความสำคัญกับปัญหาของเรา เราก็พร้อมที่จะสนับสนุนและร่วมมือกับพรรคการเมืองนั้นอย่างเต็มที่ ความไว้วางใจนี้เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน[๑๗๐]

สรุปได้ว่า หลักการเคารพผู้อาวุโสเป็นรากฐานสำคัญของสังคม แต่ยังประสบปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ขาดการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดใหม่ และมีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แผนภาพที่ ๔.๑๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส[๑๗๑]

---

[๑๖๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๗๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๗๑] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๓๗ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	ช่องทางการมีส่วนร่วมของผู้อาวุโสในการเมืองยังมีจำกัด	๖	๓, ๘, ๑๑, ๑๔, ๑๖, ๑๗
๒	การเคารพผู้อาวุโสเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม	๕	๑, ๒, ๗, ๙, ๑๘
๓	ต้องสร้างสมดุลระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดคนรุ่นใหม่	๕	๔, ๕, ๑๐, ๑๓, ๑๕

๕. ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ

ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) พระพุทธศาสนามีหลักการให้เกียรติและเท่าเทียมกันโดยธรรม ด้วยการยอมรับคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยไม่แบ่งแยก หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาสนับสนุนความเสมอภาคระหว่างเพศมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธองค์ทรงเป็นผู้บุกเบิกในการให้โอกาสสตรีบวชเป็นภิกษุณีและเข้าถึงธรรมะได้เท่าเทียมกับบุรุษ ซึ่งเป็นการปฏิวัติความคิดในสมัยนั้น พระพุทธองค์ทรงยืนยันอย่างชัดเจนว่าสตรีสามารถบรรลุธรรมได้เช่นเดียวกับบุรุษ แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์อันก้าวหน้าที่ยอมรับศักยภาพของมนุษย์ทุกคนโดยไม่จำกัดเพศ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในสังคมร่วมสมัย[๑๗๒]

๒) สนับสนุนการส่งเสริมบทบาทสตรีในสังคม โดยเน้นการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นธรรม เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียม พระพุทธศาสนาสอนให้พิจารณาคุณค่าของบุคคลที่การกระทำและคุณธรรม ไม่ใช่ที่เพศสภาพ การส่งเสริมบทบาทสตรีจึงสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ทุกคนให้เข้าถึงความรู้และภูมิปัญญา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและสนับสนุนสตรีในทุกระดับจะช่วยเพิ่มพูนทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้แก่สังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าและยั่งยืน[๑๗๓]

---

[๑๗๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๑๗๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

๓) การส่งเสริมสิทธิทางการเมืองของสตรี และความสำคัญของการกระจายอำนาจอย่างเท่าเทียม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทฤษฎีทางรัฐศาสตร์สมัยใหม่ชี้ให้เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงสตรีซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสังคม การเพิ่มอำนาจให้สตรีในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองจึงเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบอบประชาธิปไตย[๑๗๔]

๔) ควรส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคทางเพศในระบบการเมือง เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดการเลือกปฏิบัติ หลักการสำคัญของประชาธิปไตยที่มีคุณภาพคือการให้สิทธิและเสียงแก่ทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะกลุ่มที่เคยถูกกีดกันในอดีต การส่งเสริมให้สตรีมีบทบาททางการเมืองจึงเป็นการเติมเต็มคุณค่าประชาธิปไตยและนำไปสู่นโยบายสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม[๑๗๕]

๕) ควรเน้นย้ำความสำคัญของการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับสตรีในทุกระดับ เพื่อขจัดอุปสรรคทางโครงสร้างสังคม การศึกษาทางรัฐศาสตร์สมัยใหม่พบว่าประเทศที่มีสัดส่วนผู้นำสตรีสูงมักมีนโยบายที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษา สุขภาพ และสวัสดิการสังคมที่ดีกว่า การเปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทนำมากขึ้นจึงไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของความเป็นธรรม แต่ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม[๑๗๖]

๖) สังคมควรเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองมากขึ้น เพื่อสะท้อนมุมมองที่หลากหลาย การที่สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าที่ควรจะเป็นไม่ได้สะท้อนถึงความสามารถ แต่เป็นผลจากอุปสรรคทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและสร้างระบบสนับสนุนที่เหมาะสมจะช่วยให้สังคมไทยได้ใช้ประโยชน์จากศักยภาพของสตรีได้อย่างเต็มที่ งานวิจัยทั่วโลกชี้ให้เห็นว่าการมีตัวแทนสตรีในตำแหน่งผู้นำทางการเมืองที่มากขึ้นมีความสัมพันธ์กับนโยบายที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข และความเป็นอยู่ของครอบครัว[๑๗๗]

๗) สนับสนุนการสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับสตรีอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเพิ่มพลังประชาธิปไตย ภาคการเมืองยังขาดความหลากหลายของตัวแทน โดยเฉพาะตัวแทนจากกลุ่มสตรี การสร้างกลไกส่งเสริมให้สตรีมีโอกาสในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองจะช่วยให้นโยบายสาธารณะมีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มมากขึ้น การเพิ่ม

---

[๑๗๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๗๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๗๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๗๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

สัดส่วนของผู้แทนสตรีในทุกระดับตั้งแต่สภาท้องถิ่นจนถึงระดับชาติจะช่วยสร้างความสมดุลในมุมมองและประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นรากฐานของการกำหนดนโยบายที่ครอบคลุมและยั่งยืน[๑๗๘]

๘) ควรมีกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรีอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการนำ ปัจจุบันเรายังเห็นความไม่สมดุลระหว่างเพศในตำแหน่งผู้นำทั้งในภาครัฐและเอกชน การสร้างเครือข่ายสนับสนุน การอบรมทักษะความเป็นผู้นำ และการมีต้นแบบที่ดี จะช่วยสร้างความมั่นใจและแรงบันดาลใจให้สตรีกล้าที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำมากขึ้น การลงทุนในโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรีมีความคุ้มค่าทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคม เพราะจะช่วยดึงศักยภาพที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ[๑๗๙]

๙) ในส่วนของการเมืองทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ควรสนับสนุนการเพิ่มสัดส่วนผู้หญิงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกระจายอำนาจอย่างเป็นธรรม การเมืองท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างผู้นำการเมืองทั้งหญิงและชาย การส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นจะเป็นฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองในระดับชาติและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน[๑๘๐]

๑๐) สตรีควรมีโอกาสเท่าเทียมในการศึกษาและการทำงาน โดยไม่ถูกจำกัดด้วยความคิดแบบดั้งเดิม เพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ในชุมชนท้องถิ่น เรายังเห็นการแบ่งแยกบทบาทหญิงชายอยู่มาก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของสตรี การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมผ่านการศึกษาและการรณรงค์สร้างความเข้าใจจะช่วยให้สตรีได้มีโอกาสใช้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน รวมถึงการเมือง[๑๘๑]

๑๑) สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิสตรีและต่อต้านการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ เพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม การส่งเสริมสิทธิสตรีไม่ใช่เพียงประเด็นทางการเมือง แต่เป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ทุกคนในสังคมมีหน้าที่ช่วยกันสร้างวัฒนธรรมที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ และสนับสนุนให้มีระบบคุ้มครองสตรีจากความรุนแรงทุกรูปแบบ การสร้างหลักประกันทางกฎหมายและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิสตรีจะช่วยให้สังคมเดินหน้าสู่ความเท่าเทียมอย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ[๑๘๒]

---

[๑๗๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๗๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๘๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๘๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๘๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๑๒) สตรีควรได้รับโอกาสที่เท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมหมู่บ้าน การเข้าร่วมรับฟังนโยบายพรรค หรือเวทีระดมความคิดเห็นสาธารณะ การละเลยเสียงของสตรีเท่ากับเราสูญเสียความคิดและวิสัยทัศน์ที่มีคุณค่าไปครึ่งหนึ่ง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างรอบด้าน ในหลายชุมชน สตรีมักเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาในระดับครัวเรือนและชุมชนลึกซึ้งกว่า การเปิดพื้นที่ให้สตรีแสดงความคิดเห็นจึงเป็นการเพิ่มมุมมองที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและกำหนดนโยบายที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง[๑๘๓]

๑๓) ควรส่งเสริมบทบาทของสตรีในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ องค์กรที่มีความหลากหลายทางเพศในตำแหน่งผู้นำมักจะมีผลประกอบการที่ดีกว่า มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่า และแก้ปัญหาได้รอบด้านกว่า การส่งเสริมบทบาทสตรีจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของความเท่าเทียม แต่เป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม การมองเห็นคุณค่าและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในทุกภาคส่วนจะช่วยเพิ่มทุนทางสังคมและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะนำพาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนในเวทีโลก[๑๘๔]

๑๔) การสร้างความเข้าใจเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเริ่มตั้งแต่ในบ้านและโรงเรียน เด็กๆ ควรเติบโตมาพร้อมกับความเข้าใจว่าทุกคนมีศักยภาพและควรได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศใด อคติและการเลือกปฏิบัติมักเกิดจากความไม่เข้าใจและความเชื่อที่ผิดๆ ที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องจึงเป็นก้าวแรกที่สำคัญในการสร้างสังคมที่เท่าเทียมอย่างแท้จริง[๑๘๕]

๑๕) การสร้างวัฒนธรรมใหม่ทางสังคมที่ไม่แบ่งแยกงานหรือบทบาทตามเพศเป็นสิ่งที่จำเป็น คนรุ่นใหม่มีพลังและวิสัยทัศน์ที่จะเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่ฝังรากลึกในสังคม พวกเขามีโอกาสสร้างโลกใหม่ที่ทุกคนสามารถเป็นตัวของตัวเองและพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่โดยไม่ถูกจำกัดด้วยเพศสภาพ การเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเริ่มจากการปรับทัศนคติและความเชื่อตั้งแต่ในครอบครัว สถานศึกษา และสถานที่ทำงาน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและแบ่งความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่ทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความถนัดอย่างแท้จริง[๑๘๖]

๑๖) ภาครัฐและนักการเมืองควรให้ความสำคัญกับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของสตรีอย่างจริงจัง ไม่ใช่แค่พูดในเชิงนโยบายแต่ต้องผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการพัฒนาผู้นำสตรี การสร้างระบบดูแลเด็กที่มีคุณภาพเพื่อให้

---

[๑๘๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๘๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๘๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๘๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

ผู้หญิงสามารถทำงานได้เต็มศักยภาพ และการออกกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิสตรีในทุกด้าน การลงทุนในการพัฒนาศักยภาพสตรีเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน[๑๘๗]

๑๗) ในฐานะคนทำงานด้านชุมชน ได้เห็นพลังอันยิ่งใหญ่ของสตรีในการพัฒนาสังคมมาโดยตลอด ผู้หญิงมักเป็นแกนหลักในการริเริ่มโครงการที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ หรือการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เมื่อผู้หญิงได้รับโอกาสและการสนับสนุน พวกเขาสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนให้กับชุมชนได้ ความสำเร็จของกลุ่มสตรีในชุมชนหลายแห่งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่า การเสริมพลังสตรีและให้โอกาสในการแสดงความสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและครอบคลุมทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน[๑๘๘]

๑๘) การสร้างพื้นที่และโอกาสให้สตรีได้แสดงศักยภาพอย่างเท่าเทียมไม่ใช่เรื่องของการให้สิทธิพิเศษ แต่เป็นการขจัดอุปสรรคและข้อจำกัดที่ขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นในที่ทำงาน ในเวทีสาธารณะ หรือในบ้าน สังคมที่ก้าวหน้าต้องเป็นสังคมที่เปิดกว้างให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับในคุณค่าของตน การพัฒนาที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเราใช้ศักยภาพของทุกคนในสังคมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือกีดกันใดๆ[๑๘๙]

สรุปได้ว่า หลักการให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี เป็นการสนับสนุนความเท่าเทียม แต่ยังพบข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การได้รับโอกาส และการขจัดอคติทางสังคม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

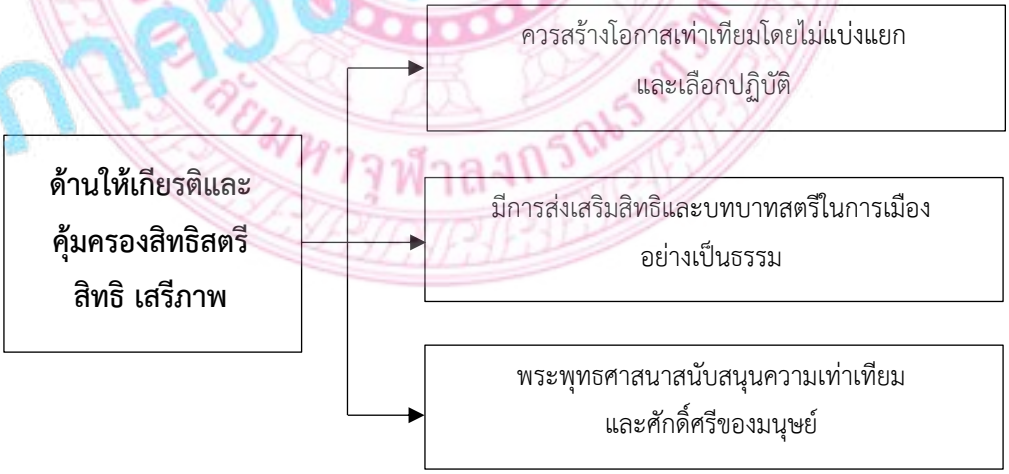

แผนภาพที่ ๔.๑๔ การประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ[๑]

---

[๑๘๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๘๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๑๘๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

ตารางที่ ๔.๓๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	ควรสร้างโอกาสเท่าเทียมโดยไม่แบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ	๗	๕, ๘, ๑๐, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๒	มีการส่งเสริมสิทธิและบทบาทสตรีในการเมืองอย่างเป็นธรรม	๖	๓, ๔, ๖, ๗, ๙, ๑๒
๓	พุทธศาสนาสนับสนุนความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีของมนุษย์	๕	๑, ๒, ๑๔, ๑๑, ๑๘

๖. ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง

ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพต่อสถานที่องค์กรทางการเมือง เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) การเคารพสถาบันและกระบวนการทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเสถียรภาพทางการเมือง ในฐานะประชาชนเราควรแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการเคารพหลักการประชาธิปไตยและสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและสันติสุข การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างควรอยู่บนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน มีเหตุมีผล และมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ[๑๙๐]

๒) สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีธรรมาภิบาล เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเมืองจะช่วยส่งเสริมให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างมีคุณธรรม เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม และนำไปสู่สังคมที่มีความยุติธรรมมากขึ้น หลักธรรมาภิบาลยังรวมถึงการมีระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ และการรับฟังเสียงของประชาชนในทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและเสริมสร้างระบบการเมืองที่น่าเชื่อถือ[๑๙๑]

---

[๑๙๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๑๙๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

๓) สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิผล การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง แต่ละภาคส่วนมีจุดแข็งและทรัพยากรที่แตกต่างกัน การผนึกกำลังร่วมกันจะก่อให้เกิดพลังในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน โดยเฉพาะปัญหาเชิงระบบที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและมุมมองที่หลากหลาย[๑๙๒]

๔) การเคารพสถาบันและกระบวนการประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อธำรงไว้ซึ่งระบอบการปกครองที่เป็นธรรม ประชาชนทุกภาคส่วนควรมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง เพื่อร่วมกันพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งและยั่งยืนในสังคมไทย การศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างถูกต้องเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยให้สังคมไทยสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งและมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน[๑๙๓]

๕) การสนับสนุนการบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างความร่วมมือและพัฒนาประสิทธิภาพ การพัฒนาเครือข่ายการทำงานที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานจะช่วยเสริมสร้างพลังในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน และนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน การบูรณาการทำงานยังหมายถึงการแบ่งปันข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ระหว่างหน่วยงาน เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมทุกมิติและตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๑๙๔]

๖) ความสำคัญของการเคารพสถาบันทางการเมือง เพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบการเมือง ประชาชนควรติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างรอบด้านและมีวิจารณญาณ รู้จักแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น เพื่อไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง การเคารพสถาบันทางการเมืองไม่ได้หมายถึงการปิดกั้นการวิพากษ์วิจารณ์ แต่หมายถึงการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล และอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบการเมืองให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง[๑๙๕]

๗) สนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในนโยบายสาธารณะเป็น

---

[๑๙๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๙๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๙๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๙๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

หัวใจสำคัญของประชาธิปไตยที่แท้จริง และเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายตั้งแต่ต้นจนถึงการติดตามประเมินผล จะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน อันเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน[๑๙๖]

๘) สนับสนุนการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อสร้างพลังร่วมในการแก้ปัญหาสังคม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคประชาสังคม ภาครัฐ และภาคเอกชนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ซับซ้อน และทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างครอบคลุมทุกมิติ ความร่วมมือระหว่างองค์กรยังเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพยากรที่แต่ละภาคส่วนมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน[๑๙๗]

๙) นักการเมืองควรเน้นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน การเมืองท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และการสร้างกลไกตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การทำงานของนักการเมืองควรเปิดเผย โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน[๑๙๘]

๑๐) ประชาชนจะต้องเคารพกระบวนการทางการเมืองและสถาบันต่างๆ เพื่อธำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะช่วยสร้างรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประชาธิปไตยระดับชาติ การให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองแก่ประชาชนควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องและครอบคลุมทุกช่วงวัย โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในอนาคต การสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์[๑๙๙]

๑๑) หลักนิติธรรมและการเคารพสถาบันเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม การเมืองท้องถิ่นต้องยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปเพื่อ

---

[๑๙๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๙๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๙๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๑๙๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง การสร้างกลไกตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพในระดับท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีความตื่นตัวและกล้าที่จะตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการและนักการเมืองท้องถิ่น[๒๐๐]

๑๒) เราจะต้องเชื่อมั่นในกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะเป็นรากฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ เชื่อว่าการแสดงออกทางประชาธิปไตยที่แท้จริงจะเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับจังหวัดเลยและประเทศไทยของเราได้อย่างยั่งยืน ความเชื่อมั่นในกระบวนการประชาธิปไตยยังหมายถึงการยอมรับผลการเลือกตั้งและการตัดสินใจร่วมกันของสังคม แม้จะไม่ตรงกับความคิดเห็นส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเมืองและสร้างพื้นที่ในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม[๒๐๑]

๑๓) การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเลย ที่มีความหลากหลายทั้งทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม การบูรณาการความร่วมมือจะช่วยให้เราสามารถมองเห็นและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นองค์รวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุมและตรงจุด จังหวัดเลยมีทรัพยากรที่หลากหลายทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การประสานความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนจะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน[๒๐๒]

๑๔) การประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนอย่างเลยที่มีประเด็นพิเศษหลายด้าน การลดความซ้ำซ้อนในการทำงานและการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมให้กับพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง การเป็นจังหวัดชายแดนทำให้เลยมีโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การประสานงานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางการค้า วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน อันจะนำมาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ[๒๐๓]

๑๕) เราต้องร่วมกันรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของสถาบันต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเมือง สถาบันการศึกษา หรือสถาบันทางสังคมอื่นๆ เพราะความเข้มแข็งของสถาบันเหล่านี้

---

[๒๐๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๐๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๐๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๐๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

เป็นช่วยค้ำจุนประเทศ การสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมืองเริ่มต้นจากการเคารพและสนับสนุนให้สถาบันต่างๆ ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มศักยภาพ ความเชื่อมั่นในสถาบันทางสังคมเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศ การวิพากษ์วิจารณ์หรือเสนอแนะการปรับปรุงควรทำด้วยความสร้างสรรค์และเคารพ เพื่อร่วมกันพัฒนาสถาบันต่างๆ ให้เข้มแข็งและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง[๒๐๔]

๑๖) การเคารพกระบวนการทางการเมืองและกฎหมายเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนควรยึดถือ โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลข่าวสารเกิดการแลกเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว เราต้องมีวิจารณญาณและเคารพกติกาสังคม เมื่อทุกคนปฏิบัติตามครรลองของกฎหมายและระบอบประชาธิปไตย จะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรม และสร้างโอกาสทางสังคมให้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารท่วมท้น การรู้เท่าทันสื่อและการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนเผยแพร่หรือแสดงความคิดเห็นเป็นทักษะสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การแสดงความคิดเห็นอย่างรับผิดชอบบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงจะช่วยสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ[๒๐๕]

๑๗) การทำงานแบบบูรณาการระหว่างทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายมิติ เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดเลย จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เรื้อรังมานาน ทำให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืนสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ปัญหาความยากจนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับหลายมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อร่วมกันออกแบบและขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์บริบทเฉพาะของพื้นที่[๒๐๖]

๑๘) การประสานความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ ในจังหวัดเลยที่มีศักยภาพทั้งด้านการท่องเที่ยว การเกษตร และวัฒนธรรม การร่วมมือกันอย่างจริงจังจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ความร่วมมือจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน จังหวัดเลยมีศักยภาพโดดเด่นทั้งด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม การเกษตรที่มีผลิตภัณฑ์เด่นหลายชนิด และความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาแบบบูรณาการจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในทุกมิติ ทั้ง

---

[๒๐๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๐๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๐๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

เศรษฐกิจฐานราก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสืบสานวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเลย[๒๐๗]

สรุปได้ว่า การสักการะเคารพต่อปูชนียสถานทางการเมือง เน้นความสำคัญของการเคารพสถาบันและกระบวนการประชาธิปไตย โดยมุ่งหวังการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความโปร่งใส และธำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง

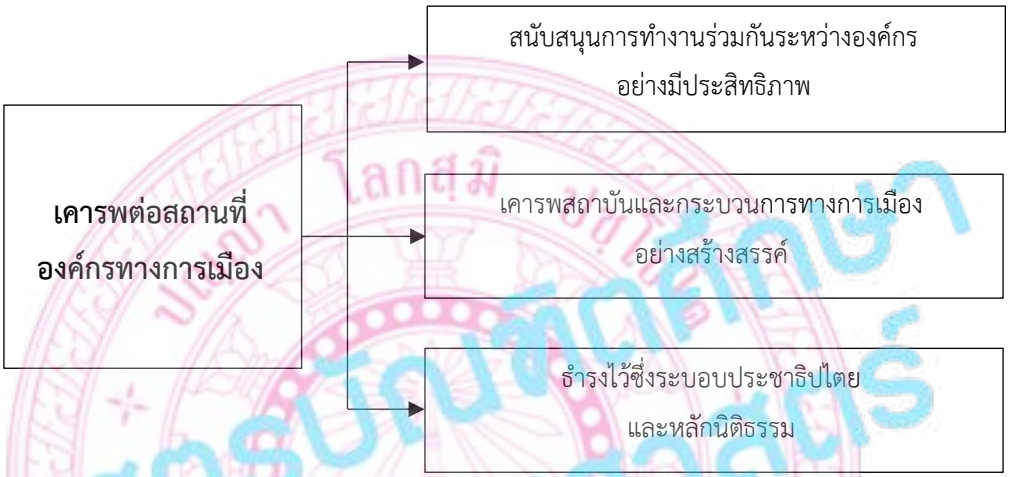

แผนภาพที่ ๔.๑๕ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง[๒๐๘]

---

[๒๐๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๐๘] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๓๙ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ	๗	๓, ๕, ๗, ๘, ๑๓, ๑๔, ๑๗
๒	เคารพสถาบันและกระบวนการทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์	๖	๑, ๔, ๖, ๑๐, ๑๕, ๑๖
๓	ธำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม	๕	๒, ๑๑, ๑๒, ๙, ๑๘

๗. ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑) การสนับสนุนคนดีเข้าสู่การเมืองเป็นกลไกสำคัญในการสร้างธรรมาภิบาลในทุกระดับของสังคม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสอนให้เรายกย่องคุณงามความดีและส่งเสริมผู้มีศีลธรรม การพัฒนาการเมืองที่ดีนั้นควรเริ่มต้นจากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อสร้างรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีและผู้นำที่มีธรรมาภิบาลในอนาคต การสนับสนุนให้คนดีมีพื้นที่และโอกาสในทางการเมืองจำเป็นต้องมีระบบการคัดกรองและยกย่องที่โปร่งใส ไม่ใช่แค่การประเมินจากคำพูดหรือภาพลักษณ์ แต่ต้องมีการติดตามผลงานและความประพฤติอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าบุคคลนั้นมีความมุ่งมั่นในการรับใช้สังคมและยึดมั่นในหลักคุณธรรมอย่างแท้จริง[๒๐๙]

๒) มีความเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าการสร้างเครือข่ายจิตอาสาและการยกย่องคนดีในชุมชนจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้สังคมหันมาให้ความสำคัญกับความดีงาม หลักธรรมในพระพุทธศาสนาสอนเรื่องการยกย่องสรรเสริญคนดีและการติเตียนคนชั่ว การสร้างวัฒนธรรมที่เชิดชูคนดีจะส่งผลให้เกิดแบบอย่างที่ดีในสังคมและนำไปสู่การพัฒนาสังคมการเมืองที่มีคุณภาพ การยกย่องคนดีต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงการประกาศเกียรติคุณชั่วครั้งชั่วคราว แต่ต้องมีการสร้างระบบและกลไกที่สนับสนุนให้คนดีได้มีโอกาสทำงานและแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่

[๒๐๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

รวมถึงการสร้างเครือข่ายให้คนดีได้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันทำงานเพื่อสังคมในวงกว้างขึ้น[๒๑๐]

๓) การพัฒนาระบบการคัดกรองนักการเมืองที่มีคุณธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในบริบทการเมืองไทยปัจจุบัน โดยต้องใช้กลไกการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมและสถาบันทางวิชาการเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การสร้างกระบวนการคัดสรรที่เป็นที่ยอมรับจะช่วยสร้างความไว้วางใจจากประชาชนและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของผู้แทนประชาชน ระบบการคัดกรองนักการเมืองที่มีประสิทธิภาพควรมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและครอบคลุมทั้งด้านประวัติการทำงาน ความซื่อสัตย์ วิสัยทัศน์ ความสามารถในการบริหาร และความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการคัดกรองจะช่วยให้ได้นักการเมืองที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง[๒๑๑]

๔) การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีและยั่งยืนต้องเริ่มจากการปลูกฝังจิตสำนึกพลเมืองตั้งแต่ระดับครอบครัวและสถานศึกษา ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่างทางความคิด และการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี สิ่งเหล่านี้จะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการเมืองไทยในระยะยาว การปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีควรเริ่มจากการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เยาวชนได้ฝึกฝนทักษะการแสดงความคิดเห็น การรับฟังผู้อื่น และการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย การสร้างประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่วัยเยาว์จะช่วยให้เกิดความคุ้นเคยและความมั่นใจในกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในอนาคต[๒๑๒]

๕) สนับสนุนแนวคิดการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานสาธารณะ การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองต้องควบคู่ไปกับการสร้างระบบติดตามประเมินผลการทำงานอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม ความโปร่งใสตรวจสอบได้จะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยป้องกันการทุจริตและส่งเสริมธรรมาภิบาลในการเมืองไทย การพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ควรเน้นการสร้างทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการบริหารงานสาธารณะในยุคปัจจุบัน ทั้งด้านการ

---

[๒๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

[๒๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

บริหารจัดการ เทคโนโลยี นวัตกรรมทางสังคม และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะและความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาของสังคมอย่างยั่งยืน[๒๑๓]

๖) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรวจสอบและคัดเลือกนักการเมืองเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ เราไม่ควรปล่อยให้การเมืองเป็นเรื่องไกลตัว แต่ต้องสร้างความตระหนักว่าการเมืองคือเรื่องของทุกคน ประชาชนต้องตื่นรู้และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการคัดเลือกผู้แทนที่มีคุณธรรมและความสามารถเพื่อเข้าไปทำงานเพื่อส่วนรวม การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องทำในหลายระดับ ตั้งแต่การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน การเปิดพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายอย่างสร้างสรรค์ การสร้างกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ไปจนถึงการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อประชาชนอย่างแท้จริง[๒๑๔]

๗) การสร้างเครือข่ายจิตอาสาและการยกย่องคนดีในชุมชนเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสร้างค่านิยมที่ดีในสังคม เมื่อมีการเชิดชูคนที่ทำความดีอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้คนในสังคมหันมาทำความดีมากขึ้น การส่งเสริมคุณธรรมในชุมชนจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การมีนักการเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต เครือข่ายจิตอาสาเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงศักยภาพและความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของการเป็นนักการเมืองที่ดีในอนาคต การสร้างพื้นที่ให้คนดีได้ทำงานร่วมกันจะช่วยเสริมสร้างเครือข่ายคนดีให้กว้างขวางและเข้มแข็งมากขึ้น อันจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในทิศทางที่ดีขึ้น[๒๑๕]

๘) ควรมีการพัฒนากลไกการให้รางวัลและการยกย่องบุคคลต้นแบบด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงแค่การประกาศเกียรติคุณเท่านั้น แต่ต้องมีการสร้างเวทีและพื้นที่สาธารณะให้บุคคลเหล่านี้ได้แบ่งปันประสบการณ์และแนวคิด การยกย่องคนดีอย่างจริงจังจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้คนในสังคมหันมาทำความดีมากขึ้น การยกย่องบุคคลต้นแบบควรมีกระบวนการคัดเลือกที่โปร่งใสและมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน เพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และควรมีการเผยแพร่เรื่องราวและผลงานผ่านสื่อต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และ

---

[๒๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๑๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

แรงบันดาลใจในวงกว้าง รวมถึงการสร้างเครือข่ายให้บุคคลต้นแบบได้ร่วมมือกันขับเคลื่อนงานเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง[๒๑๖]

๙) ควรมีการสร้างระบบการคัดเลือกและส่งเสริมคนดีให้เข้าสู่การเมืองในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชน เราควรมีกลไกในการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม การเมืองท้องถิ่นที่ดีจะเป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาการเมืองระดับชาติและเป็นแหล่งบ่มเพาะนักการเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต ระบบการคัดเลือกและส่งเสริมคนดีควรมีความโปร่งใสและเปิดกว้าง เพื่อให้คนดีที่มีความสามารถแต่อาจขาดโอกาสหรือทรัพยากรได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การสร้างเวทีให้ผู้สมัครได้แสดงวิสัยทัศน์และนำเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นจะช่วยให้ประชาชนมีข้อมูลในการตัดสินใจเลือกผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง[๒๑๗]

๑๐) เชื่อในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองในการตรวจสอบและพัฒนาระบบการเมือง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนต้องตื่นตัวและติดตามการทำงานของผู้แทนที่ตนเลือกเข้าไป การตรวจสอบอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบและทำงานอย่างโปร่งใสเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแค่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่ต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการทางการเมือง ตั้งแต่การแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายสาธารณะ การเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น การติดตามงบประมาณและโครงการพัฒนาต่างๆ รวมถึงการประเมินผลงานของนักการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเมืองท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง[๒๑๘]

๑๑) การสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยระดับรากหญ้าเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน เชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการประชุมหมู่บ้าน หรือการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะต่างๆ จะช่วยสร้างความตระหนักรู้ทางการเมือง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และเป็นการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพในระยะยาว ประชาธิปไตยระดับรากหญ้าจะเข้มแข็งได้ต้องอาศัยการกระจายอำนาจที่แท้จริง ให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง การสร้างกลไกและเวทีให้

---

[๒๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางได้มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะช่วยให้ประชาธิปไตยระดับรากหญ้ามีความครอบคลุมและเข้มแข็งมากขึ้น[๒๑๙]

๑๒) เราควรติดตามการเมืองอย่างใกล้ชิด สนับสนุนการสร้างระบบคัดกรองนักการเมืองที่มีคุณธรรมและโปร่งใส เนื่องจากจะช่วยป้องกันการทุจริต สร้างความเชื่อมั่นให้กับระบบการเมือง และคัดเลือกผู้นำที่มีความสามารถและยึดมั่นในผลประโยชน์ของประเทศชาติ การติดตามการเมืองอย่างใกล้ชิดไม่เพียงช่วยให้เราเป็นผู้ออกเสียงที่มีข้อมูลและวิจารณญาณ แต่ยังเป็นการแสดงพลังของพลเมืองในการกำกับดูแลการทำงานของนักการเมืองและระบบการเมืองโดยรวม การรวมตัวกันของประชาชนเพื่อติดตามประเด็นทางการเมืองที่มีความสำคัญ เช่น การใช้งบประมาณ การแก้ไขกฎหมาย หรือการดำเนินนโยบายที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ จะช่วยสร้างแรงกดดันให้นักการเมืองมีความรับผิดชอบมากขึ้น[๒๒๐]

๑๓) การยกย่องคนดีเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้สังคม ทำให้เกิดแบบอย่างที่ดี กระตุ้นให้คนอื่นๆ มีความมุ่งมั่นในการทำความดี และสร้างวัฒนธรรมแห่งคุณธรรมในสังคม ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและน่าอยู่ การยกย่องคนดีไม่ควรจำกัดอยู่เพียงในวงแคบหรือกลุ่มคนที่มีชื่อเสียงเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับคนธรรมดาที่ทำความดีในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครในชุมชน ครูที่ทุ่มเทเพื่อลูกศิษย์ หรือเกษตรกรที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสร้างวัฒนธรรมแห่งการยกย่องและชื่นชมคนดีในทุกระดับจะช่วยให้คนในสังคมเห็นคุณค่าของการทำความดีและมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามแบบอย่าง[๒๒๑]

๑๔) สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญทำให้สังคมมีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กล่าวได้ว่าเป็นสังคมแห่งการร่วมกันพัฒนา นำไปสู่ความสงบสุขต่อไป วัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีต้องเริ่มจากการสร้างค่านิยมร่วมในสังคมที่ให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม โดยผ่านการปลูกฝังในครอบครัว สถาบันการศึกษา และสื่อต่างๆ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างบรรทัดฐานทางสังคมที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมอย่างแท้จริง[๒๒๒]

---

[๒๑๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

[๒๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

๑๕) การพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์และมุ่งประโยชน์ส่วนรวมทำให้เกิดนวัตกรรมทางการเมือง การบริหารประเทศที่มีประสิทธิภาพ และการแก้ปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน พลังคนรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดเลยถูกนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนอย่างเต็มศักยภาพ และสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนรุ่นใหม่ในกระบวนการที่ได้มีส่วนร่วม การพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำในโลกยุคใหม่ เช่น ความเข้าใจในประเด็นโลก การคิดเชิงระบบ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความเข้าใจในเทคโนโลยีและนวัตกรรม การสร้างพื้นที่ให้คนรุ่นใหม่ได้ทดลองและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการทำงานเพื่อส่วนรวมจะช่วยพัฒนาศักยภาพและความมั่นใจของพวกเขาในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอนาคต[๒๒๓]

๑๖) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายจิตอาสาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย ในการพัฒนาสังคมทำให้เกิดพลังร่วมในการแก้ไขปัญหา สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เป็นสังคมแห่งความสุขที่น้อมนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี เครือข่ายจิตอาสาในจังหวัดเลยมีความหลากหลายตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ทั้งในเมืองและชนบท การเชื่อมโยงเครือข่ายเหล่านี้เข้าด้วยกันจะช่วยเพิ่มพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายและการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของงานจิตอาสาในพื้นที่[๒๒๔]

๑๗) การสนับสนุนและให้โอกาสคนดีในการพัฒนาประเทศจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง สร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้คนอื่นๆ อยากทำความดีเพื่อสังคม เป็นสังคมอุดมปัญญา ที่ทุกฝ่ายพร้อมร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาทั้งคนรุ่นใหม่และผู้สูงอายุ การส่งเสริมคนดีในจังหวัดเลยควรมุ่งเน้นการสร้างโอกาสให้คนทุกช่วงวัยได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามศักยภาพและความถนัด ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น คนวัยทำงานที่มีทักษะและประสบการณ์ หรือเยาวชนที่มีความคิดสร้างสรรค์และพลังในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง การผสานพลังของคนทุกรุ่นจะสร้างระบบนิเวศทางสังคมที่เกื้อกูลกันและเอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน[๒๒๕]

๑๘) การสนับสนุนการสร้างระบบการติดตามและประเมินผลการทำงานของนักการเมืองอย่างต่อเนื่องจะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เนื่องจากมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

---

[๒๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

และสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรมีกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย โดยอาจจัดทำเป็นแพลตฟอร์มออนไลน์หรือเวทีสาธารณะที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและประเมินผลการทำงานของนักการเมืองได้อย่างตรงไปตรงมา ข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลควรได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางและเข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกผู้แทนในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ[๒๒๖]

สรุปได้ว่า การสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เน้นการสนับสนุนคนดีเข้าสู่การเมือง ผ่านกลไกการคัดกรอง การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีคุณธรรม เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

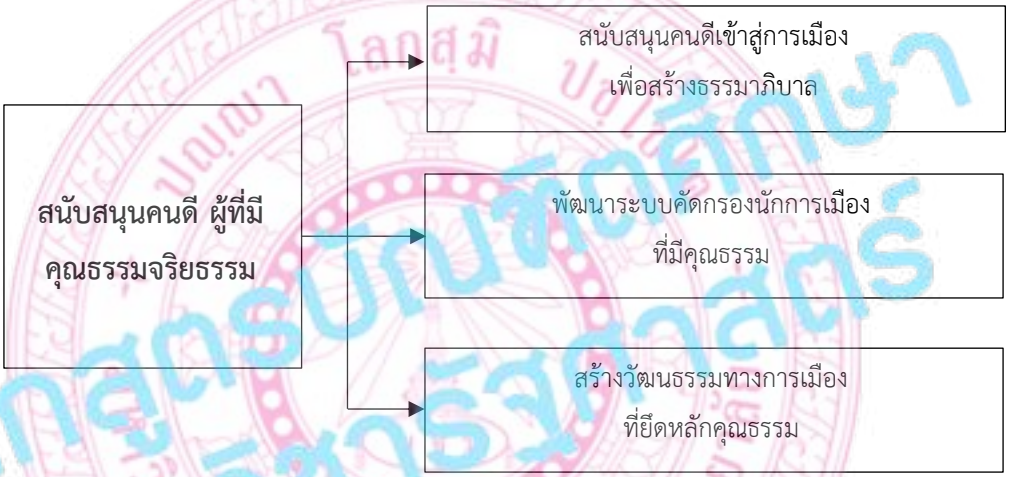

แผนภาพที่ ๔.๑๖ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย สนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม[๒๒๗]

---

[๒๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

[๒๒๗] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๔๐ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	สนับสนุนคนดีเข้าสู่การเมืองเพื่อสร้างธรรมาภิบาล	๗	๑, ๒, ๓, ๗, ๙, ๑๓, ๑๗
๒	พัฒนาระบบคัดกรองนักการเมืองที่มีคุณธรรม	๖	๓, ๕, ๖, ๑๐, ๑๒, ๑๘
๓	สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดหลักคุณธรรม	๖	๔, ๘, ๑๑, ๑๔, ๑๕, ๑๖

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ รูปหรือคน ได้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและให้ข้อคิดเห็นต่อองค์ความรู้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอแต่มีผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านให้เป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อการปรับแก้ไของค์ความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในประเด็นต่อไปนี้

๑. การนำหลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ มาประยุกต์เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ให้นำหลักธรรมมาบูรณาการและนำมาใช้ในงานวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงจึงจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมือง หลักอปริหานิยธรรมสามารถประยุกต์ใช้ในการเมืองจังหวัดเลยผ่านการหมั่นจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชนอย่างสม่ำเสมอ การทำงานอย่างพร้อมเพรียงกันของนักการเมืองและภาคประชาชน การรักษาจุดยืนทางนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น การเคารพและรับฟังผู้อาวุโสและภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเคารพประเพณี

วัฒนธรรมท้องถิ่น และการส่งเสริมบทบาทของสถาบันศาสนาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทางการเมือง[๒๒๘]

๒. ในทางพระพุทธศาสนา หลักความสุจริตและความตรงไปตรงมาถือเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำและพรรคการเมือง ดังจะเห็นได้จากแบบอย่างของพระพุทธเจ้าที่ทรงสร้างความไว้วางใจแก่พระสงฆ์ผ่านพุทธศาสนสุภาษิต "ยถาวาทีตถาการี" ที่แสดงถึงการกระทำที่สอดคล้องกับคำพูด ซึ่งสะท้อนถึงความสุจริตในการดำเนินนโยบาย โดยกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านหลักธรรมเหล่านี้จึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาวุฒิภาวะของประชาชนให้สามารถตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองได้อย่างชาญฉลาด อันจะนำไปสู่การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองที่มั่นคงและยั่งยืน[๒๒๙]

๓. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ประกอบด้วยการดำเนินการใน ๗ ด้านหลัก โดยเริ่มจากด้านความสามัคคีที่เน้นการจัดประชุมสม่ำเสมอในทุกระดับและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ด้านความรับผิดชอบที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่ยึดมั่นในหลักนิติธรรม ด้านการเคารพผู้อาวุโสที่นำภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบาย ด้านสิทธิเสรีภาพที่ส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมือง ด้านการเคารพองค์กรการเมืองที่มุ่งสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และด้านการสนับสนุนคนดีที่มีระบบการคัดเลือกและส่งเสริมบุคคลต้นแบบเข้าสู่การเมือง โดยทั้งหมดนี้ดำเนินการผ่านกลไกที่เป็นรูปธรรม ทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการ การสร้างเครือข่าย และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน[๒๓๐]

๔. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ผู้วิจัยสรุปได้ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม นโยบาย การสื่อสาร และการบริหารงาน ส่วนหลักพุทธธรรมสามารถนำมาปรับใช้ได้สอดคล้องกัน ซึ่งมีการดำเนินการ ได้แก่ ด้านความสามัคคีในการประชุมและรับฟังความคิดเห็น ด้านความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ด้านการเคารพผู้อาวุโส ด้านการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ด้านการเคารพองค์กรการเมือง และด้านการสนับสนุนคนดี โดยทั้งหมดนี้ดำเนินการผ่านกลไกที่เป็นรูปธรรม ทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการ การสร้างเครือข่าย และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิผลมีความเห็นสอดคล้องกับผู้วิจัย[๒๓๑]

---

[๒๒๘] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

[๒๒๙] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

[๒๓๐] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

[๒๓๑] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๔ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๕. การนำหลักพุทธธรรมทั้ง ๗ ประการ ไปใช้ในการส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย สามารถนำไปใช้ได้อย่างไร ผู้วิจัยจะต้องชี้ให้เห็น ซึ่งทั้ง ๔ ด้านสามารถจัดกลุ่มได้ คือ ด้านพฤติกรรมประกอบด้วยการเคารพผู้อาวุโสและการสนับสนุนคนดี โดยเน้นการผสมผสานประสบการณ์กับแนวคิดใหม่และการส่งเสริมคนดีเข้าสู่การเมือง ด้านนโยบายครอบคลุมเรื่องสิทธิสตรีและกฎระเบียบ มุ่งขยายการพัฒนาสู่พื้นที่ห่างไกลและเสริมสร้างกลไกตรวจสอบจากประชาชน ด้านการสื่อสารเกี่ยวข้องกับการประชุมและความร่วมมือระหว่างองค์กร เน้นการสื่อสารสองทางและการบูรณาการ ส่วนด้านการบริหารงานเน้นความรับผิดชอบและการประเมินผล โดยต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ[๒๓๒]

๖.ให้ผู้วิจัยเพิ่มเติมในส่วนของการไว้วางใจของประชาชน เช่น การเป็นนักการเมืองที่ดีต้องมีคุณสมบัติสำคัญหลายประการ โดยเริ่มจากพฤติกรรมส่วนตัวที่ต้องแสดงออกถึงความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจจากประชาชน ศาสนาทุกศาสนาต้องการให้คนเป็นคนดีอยู่แล้ว ซึ่งหลักธรรมคำสอนเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเป็นนักการเมืองที่ดีได้เช่นกัน ในด้านนโยบายนั้น ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ใช่เพียงยึดติดกับนโยบายพรรคหรือผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้กินดีอยู่ดี และที่สำคัญนโยบายต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่วนด้านการสื่อสารนั้น จำเป็นต้องรักษาคำพูดและปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับประชาชน และด้านการบริหารงานต้องเป็นไปเพื่อความกินดีอยู่ดีของประชาชน[๒๓๓]

๗. การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการเมือง ควรครอบคลุมการประยุกต์ใช้ และผลลัพธ์ เช่น ๑) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ มีการจัดประชุมและรับฟังความคิดเห็นประชาชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ๒) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม มีระบบการประชุมที่มีประสิทธิภาพ แจ้งวาระล่วงหน้า และมีระบบติดตามผลที่ชัดเจน ๓) ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม ยึดมั่นในกฎระเบียบและความโปร่งใสตรวจสอบได้ ๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย การให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส จัดตั้งสภาที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดใหม่ ๕) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในการเมืองผ่านการกำหนดสัดส่วนผู้หญิงในการบริหารพรรคและการลงสมัครรับเลือกตั้ง ๖) ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง สร้างความร่วมมือกับองค์กรการเมืองต่างๆ อย่างสร้างสรรค์เพื่อการทำงานแบบบูรณาการ และ ๗) ด้านสนับสนุนคนดี พัฒนาระบบคัดเลือกคนดีมีความสามารถเข้าสู่

---

[๒๓๒] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

[๒๓๓] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

การเมืองพร้อมสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การเมืองที่มีคุณภาพและได้รับความไว้วางใจจากประชาชน[๒๓๔]

๘. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชน การกล่อมเกลาทางการเมือง เช่น ครอบครัว การศึกษา กลุ่มเพื่อนและชุมชน สื่อมวลชน และสถาบันทางการเมือง จะทำให้ทราบว่าจังหวัดเลยมีจุดอ่อนใดที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดเลย ส่วนหลักอปริหานิยธรรม ๗ เช่น การประชุม ความรับผิดชอบกฎระเบียบ เคารพผู้อาวุโส สิทธิสตรี องค์กรการเมือง และสนับสนุนคนดี เป็นอย่างไรในการประยุกต์ใช้ จึงส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดเลยใน ๔ ด้าน ทั้งพฤติกรรม นโยบาย การสื่อสาร และการบริหารงาน[๒๓๕]

๙. นักการเมืองในจังหวัดเลยได้รับความไว้วางใจและถูกเลือกจากประชาชนเกิดจากปัจจัยอะไร เช่น พฤติกรรม นโยบายมีความชัดเจนมากน้อยแค่ไหน ทำไมประชาชนถึงเลือกเข้ามา การสื่อสารทางการเมืองมีการสื่อสารอย่างไรจึงทำให้ประชาชนเลือกเข้ามา และนักการเมืองนำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้อย่างไร และแบบสอบถามให้เพิ่มนิยามศัพท์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าในการตอบและให้ข้อมูล[๒๓๖]

๑๐. การนำหลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ มาประยุกต์เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ให้นำไปปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิทุกรูปหรือคนได้ให้คำแนะนำต่อไป เพื่อให้ได้แนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของจังหวัดเลย สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน[๒๓๗]

ผลการประเมินจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ ในหัวข้อวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ผลดังนี้

---

[๒๓๔] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

[๒๓๕] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๘ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

[๒๓๖] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

[๒๓๗] สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

ตารางที่ ๔.๔๑ ผลการประเมินความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยภาพรวม

(N=๑๐)

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	ระดับความเหมาะสม		
	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านพฤติกรรม	๔.๙๗	๐.๑๘	มากที่สุด
๒. ด้านนโยบาย	๔.๗๓	๐.๔๕	มากที่สุด
๓. ด้านการสื่อสาร	๔.๘๓	๐.๓๘	มากที่สุด
๔. ด้านการบริหารงาน	๔.๗๐	๐.๔๗	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๘๑	๐.๔๐	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า ผลการประเมินความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดทั้ง ๔ ด้าน

ตารางที่ ๔.๔๒ ผลการประเมินการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวม

(N=๑๐)

การกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับความเหมาะสม		
	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านสถาบันครอบครัว	๔.๙๐	๐.๓๑	มากที่สุด
๒. ด้านสถาบันการศึกษา	๔.๖๓	๐.๔๙	มากที่สุด
๓. ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน	๔.๖๓	๐.๕๖	มากที่สุด
๔. ด้านสื่อมวลชน	๔.๘๗	๐.๓๕	มากที่สุด
๕. ด้านสถาบันทางการเมือง	๔.๘๗	๐.๓๕	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๗๘	๐.๔๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๔๒ พบว่า ผลการประเมินการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๘ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๔๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ทั้ง ๕ ด้าน

ตารางที่ ๔.๔๓ ผลการประเมินหลักอปริหานิยธรรม โดยภาพรวม

(N=๑๐)

หลักอปริหานิยธรรม	ระดับความเหมาะสม		
	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี	๔.๘๐	๐.๔๑	มากที่สุด
๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ	๔.๖๓	๐.๔๙	มากที่สุด
๓. ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๔.๙๐	๐.๓๑	มากที่สุด
๔. ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย การเคารพผู้อาวุโส	๔.๘๗	๐.๓๕	มากที่สุด
๕. ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ	๔.๖๓	๐.๔๙	มากที่สุด
๖. ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง	๔.๙๐	๐.๓๑	มากที่สุด
๗. ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม	๔.๗๗	๐.๔๓	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๗๙	๐.๔๑	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๔๓ พบว่า ผลการประเมินหลักอปริหานิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๔๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ทั้ง ๗ ด้าน

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และเพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังแผนภาพที่ ๔.๘

แผนภาพที ๔.๑๗ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย[๒๓๘]

[๒๓๘] สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑๗ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในจังหวัดเลย

๑. ด้านสื่อมวลชน

บทบาทของสื่อมวลชนในจังหวัดเลย พบว่ามีสื่อท้องถิ่นและสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการบ่มเพาะความคิด และอุดมการณ์ทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการนำเสนอข่าวที่ขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริง นอกจากนี้ สื่อท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดในการทำหน้าที่ตรวจสอบทางการเมือง เนื่องจากความกังวลเรื่องความขัดแย้งและผลประโยชน์ทางธุรกิจ แม้จะมีความพยายามในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและสร้างเครือข่ายสื่อพลเมืองเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์ก็ตาม

๒. ด้านสถาบันทางการเมือง

พรรคการเมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองแก่ประชาชน โดยมีการจัดเวทีพบปะระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ทำให้สามารถติดตามผลงานนโยบายได้ และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม อย่างไรก็ตาม พบว่าพรรคการเมืองส่วนใหญ่มักทำงานแบบฤดูกาล คือปรากฏตัวชัดเจนเฉพาะในช่วงเลือกตั้ง และการสื่อสารส่วนใหญ่ยังเป็นการสื่อสารทางเดียวที่เน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็ยังติดกรอบระเบียบราชการที่เคร่งครัด ทำให้การกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านช่องทางนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

หลักอปริหานิยธรรม ๗

ประการแรก ด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์และความสามัคคี อาจไม่ส่งผลชัดเจน เนื่องจากในทางการเมืองระดับพรรคการเมือง ประชาชนทั่วไปมักไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการประชุมโดยตรง การประชุมหรือกิจกรรมทางการเมืองมักเกิดขึ้นภายในกลุ่มบุคคลของพรรคเอง ทำให้ประชาชนไม่รู้สึกว่าการมีหรือไม่มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของตน

ประการที่สอง ด้านการไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม และการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ก็อาจไม่ส่งผลเนื่องจากประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจหรือรับรู้เพียงผิวเผินเกี่ยวกับระเบียบภายในของพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงหรือความคงอยู่ของกฎระเบียบในพรรคอาจเป็นเรื่องที่ประชาชนไม่ได้เห็นผลกระทบโดยตรง หรือไม่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมิน จึงไม่ใช่ปัจจัยหลักที่สร้างความไว้วางใจ

ประการที่สาม ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่และให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส แม้เป็นคุณธรรมที่ดีในเชิงวัฒนธรรมไทยและหลักพุทธธรรม แต่ในบริบททางการเมือง ความไว้วางใจของประชาชนอาจเน้นที่นโยบาย การปฏิบัติงาน ความโปร่งใส หรือความสามารถในการแก้ไขปัญหามากกว่าคุณสมบัติด้านอายุหรือสถานภาพของบุคคลในพรรค

ประการสุดท้าย ด้านการเคารพต่อสถานที่หรือองค์กรทางการเมือง ประชาชนอาจมองว่าเป็นเรื่องเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการปฏิบัติที่จับต้องได้ ดังนั้นแม้พรรคการเมืองจะแสดงความเคารพต่อองค์กรหรือสถานที่ทางการเมือง แต่หากไม่มีผลงานที่เป็นรูปธรรมให้ประชาชนสัมผัสได้ ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยทั้ง ๔ ด้านนี้อาจเป็นคุณธรรมที่ดีและมีรากฐานในวัฒนธรรมและพุทธธรรม แต่ในบริบทของความไว้วางใจทางการเมืองซึ่งเน้นที่ประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ความเสมอภาค และผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม จึงอาจไม่ได้รับการรับรู้หรือประเมินค่าจากประชาชนว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจโดยตรง ทำให้ผลวิจัยแสดงว่าไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญในบริบทของจังหวัดเลยในครั้งนี้.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี

พรรคการเมืองได้จัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอในหลายระดับ ทั้งการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประจำจังหวัด การประชุมสาขาพรรคทุกไตรมาส และการประชุมสมาชิกพรรคประจำปี นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกตำบล โดยหมุนเวียนไปตามพื้นที่ต่าง ๆ มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานพรรคในระดับอำเภอเพื่ออำนวยความสะดวก และใช้เทคโนโลยีในการประชุมออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม การประชุมส่วนใหญ่ยังคงเป็นการสื่อสารทางเดียวและพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับรากหญ้ายังมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้พุทธธรรมที่เป็นรูปธรรมจึงควรให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอในหลายระดับ

๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ

พรรคการเมืองได้วางระบบการประชุมที่เป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการแจ้งกำหนดการประชุมล่วงหน้าอย่างน้อย ๑๕ วัน ส่งวาระการประชุมให้ผู้เข้าร่วมศึกษาก่อน จัดเตรียมข้อมูลและเอกสารประกอบการประชุมอย่างครบถ้วน กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้เข้าร่วมประชุมอย่างชัดเจน พร้อมเพรียงกันลงมติตามวาระการประชุม มีระบบการติดตามและรายงานความคืบหน้าของมติที่ประชุม และประเมินผลการประชุมเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน ทั้งนี้การติดตามและรายงานความคืบหน้าของมติที่ประชุมยังขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนาพื้นที่ชนบท การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณยังไม่สมดุล ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาในบางพื้นที่เกิดความล่าช้า

๓. ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

พรรคการเมืองยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ไม่ทุจริตคอร์รัปชั่น มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงาน เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ จัดช่องทางให้ประชาชนร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสการกระทำผิด และมีมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ แม้กระนั้นกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร การเปิดเผยข้อมูลยังเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน

๔. ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส

พรรคการเมืองได้จัดตั้งสภาที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์และเป็นที่เคารพนับถือในท้องถิ่น ยกย่องผู้ทำงานเพื่อส่วนรวม จัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบาย และจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น อย่างไรก็ดี ควรเพิ่มการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดของคนรุ่นใหม่เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่สมดุลและยั่งยืน

๕. ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ

พรรคการเมืองได้กำหนดโควต้าสัดส่วนผู้หญิงในคณะกรรมการบริหารและผู้สมัครรับเลือกตั้ง จัดตั้งคณะทำงานด้านความเท่าเทียมทางเพศ มีนโยบายส่งเสริมบทบาทสตรีทางการเมือง จัดอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรี และสร้างเครือข่ายผู้นำสตรีในระดับท้องถิ่น ซึ่งควรขยายแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ยังมีข้อจำกัดด้านโอกาสและการเข้าถึงทรัพยากร

๖. ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง

พรรคการเมืองทำงานร่วมกับองค์กรทางการเมืองอื่นๆ อย่างสร้างสรรค์ เคารพในบทบาทขององค์กรอิสระ เคารพมติเสียงข้างมาก สนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำงานเพื่อประชาชน ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย และรณรงค์ให้ประชาชนเคารพในระบอบประชาธิปไตย และควรเน้นการทำงานเชิงบูรณาการมากขึ้นเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่น

๗. ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

พรรคการเมืองมีระบบคัดเลือกและส่งเสริมคนดีเข้าสู่การเมือง ยกย่องเชิดชูบุคคลต้นแบบสนับสนุนโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม สร้างเครือข่ายจิตอาสาและประชาสังคม และพัฒนาผู้นำ

รุ่นใหม่ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้ ควรเพิ่มกลไกการติดตามประเมินผลและการให้รางวัลที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจและความยั่งยืนในการทำความดี

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

๑. ด้านพฤติกรรม

พรรคการเมืองมีภาวะผู้นำ แก้ปัญหาได้ตามความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตรงไปตรงมา พยายามปรับปรุงการทำงานโดยลงพื้นที่พบปะประชาชน ซึ่งอาจยังมีข้อจำกัดในการสร้างความเชื่อมั่น โดยเฉพาะการลงพื้นที่ที่มักเข้มข้นเฉพาะช่วงใกล้เลือกตั้ง การทำงานผ่านระบบอุปถัมภ์ และการสร้างภาพลักษณ์มากกว่าการแก้ปัญหาที่แท้จริง ที่ยังต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความไว้วางใจอย่างยั่งยืน

๒. ด้านนโยบาย

มีการนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร และการท่องเที่ยว มีศูนย์ประสานงานกับประชาชน และกำหนดนโยบายที่สะท้อนความต้องการของประชาชน นโยบายบางอย่างยังประสบปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ขาดความต่อเนื่อง และการติดตามผลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ความไว้วางใจของประชาชนยังไม่มั่นคง ในระยะยาวจึงต้องกำหนดนโยบายที่เป็นไปได้จึงจะนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๓. ด้านการสื่อสาร

พรรคการเมืองได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ สื่อสังคมออนไลน์ เวทีประชาคม และสื่อท้องถิ่น และมีความเป็นกันเองในขณะสื่อสาร ไม่ถือตัว ไม่โอ้อวด หรือยกตนข่มท่าน อย่างไรก็ตาม การสื่อสารส่วนใหญ่ยังคงเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล การตอบสนองต่อข้อเสนอแนะมักล่าช้าหรือไม่ได้รับการตอบกลับ ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าการสื่อสารเป็นแบบทางเดียวและขาดความน่าเชื่อถือ

๔. ด้านการบริหารงาน

มีการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานและกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีความพยายามในการปรับปรุงและข้อจำกัด โดยเฉพาะในเรื่องการกระจายการพัฒนาที่ยังไม่ทั่วถึง การประสานงานที่ล่าช้า และการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดสรรงบประมาณมักกระจุกตัวในพื้นที่ฐานเสียง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้จากสอบถามและจากการสัมภาษณ์ โดยสามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๙

แผนภาพที่ ๔.๑๘ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ความไว้วางใจทางการเมือง

พรรคการเมืองในจังหวัดเลยประสบปัญหาการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชน เนื่องจากมักปรากฏตัวเฉพาะช่วงใกล้เลือกตั้ง การทำงานเน้นระบบอุปถัมภ์ และให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์มากกว่าการแก้ปัญหาที่แท้จริง การสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการประชาสัมพันธ์ทางเดียว ขาดการรับฟังและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้ความไว้วางใจของ

ประชาชนต่อพรรคการเมืองยังไม่มั่นคง การกล่อมเกลาทางการเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการเมืองจะช่วยให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจทางการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมือง

กระบวนการหล่อหลอมทัศนคติทางการเมืองในจังหวัดเลยเกิดขึ้นผ่านหลายสถาบัน โดยเริ่มจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจทางการเมือง กลุ่มเพื่อนและชุมชนเป็นพื้นที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและเกษตรกรที่มักมีการพูดคุยทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ สื่อมวลชนมีบทบาทในพื้นที่ในการการส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้ทางการเมืองและพรรคการเมืองส่วนใหญ่ทำงานแบบฤดูกาล ปรากฏตัวเฉพาะช่วงเลือกตั้งและเน้นการสื่อสารทางเดียว

หลักพุทธธรรม

ด้านความสามัคคีและการมีส่วนร่วม พรรคการเมืองได้จัดให้มีการประชุมในหลายระดับตั้งแต่ระดับจังหวัด สาขาพรรค ไปจนถึงการประชุมสมาชิกประจำปี พร้อมทั้งจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชนในตำบลต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์เพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามการประชุมส่วนใหญ่ยังคงเป็นการสื่อสารทางเดียว และการรับฟังความคิดเห็นยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล

ด้านความรับผิดชอบ พรรคได้วางระบบการประชุมที่มีระเบียบ มีการแจ้งกำหนดการล่วงหน้า ส่งวาระ จัดเตรียมเอกสาร และกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีระบบติดตามมติที่ประชุม แต่การติดตามความคืบหน้ายังขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาพื้นที่ชนบท การจัดสรรทรัพยากรยังไม่สมดุล ส่งผลให้การแก้ปัญหาล่าช้า

การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ พรรคยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีคู่มือการปฏิบัติงาน คณะกรรมการตรวจสอบ เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน และมีช่องทางรับเรื่องร้องเรียน แต่กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบยังไม่เข้มแข็ง การเปิดเผยข้อมูลยังเน้นการประชาสัมพันธ์มากกว่าความโปร่งใส

ด้านการเคารพผู้อาวุโส พรรคจัดตั้งสภาที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ รับฟังความคิดเห็นและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนานโยบาย ควรเพิ่มการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดคนรุ่นใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สมดุล

ด้านสิทธิและเสรีภาพสตรี พรรคกำหนดโควต้าผู้หญิงในคณะกรรมการและผู้สมัคร จัดตั้งคณะทำงานด้านความเท่าเทียมทางเพศ และจัดอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรี แต่ควรขยายแนวคิดความเท่าเทียมให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล

ด้านการทำงานร่วมกับองค์กรทางการเมือง พรรคทำงานอย่างสร้างสรรค์ เคารพบทบาทขององค์กรอิสระ ประสานความร่วมมือกับท้องถิ่น และรณรงค์ให้เคารพระบอบประชาธิปไตย แต่ควรเน้นการทำงานเชิงบูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อน

ด้านการสนับสนุนคนดี พรรคมีระบบคัดเลือกและส่งเสริมคนดีเข้าสู่การเมือง ยกย่องบุคคลต้นแบบ และพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรม ควรเพิ่มกลไกการติดตามประเมินผลและให้รางวัลที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

เพื่อยกระดับการเมืองในจังหวัดเลย ควรเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างแท้จริง บูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดของคนรุ่นใหม่ พัฒนากลไกตรวจสอบที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการสื่อสารสองทิศทาง และสร้างความต่อเนื่องในการทำงานทางการเมือง เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน รายละเอียด ดังนี้

๑) การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วม (Participation System Development) โดยพรรคการเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ ครอบคลุมทุกกลุ่มอายุและอาชีพ เปิดช่องทางรับข้อเสนอแนะทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๒) การพัฒนากลไกการตรวจสอบ (Monitoring Mechanism Development) โดยสร้างคณะกรรมการภาคประชาชนเพื่อติดตามการทำงานของพรรค เผยแพร่ข้อมูลงบประมาณและผลงานอย่างชัดเจน รวมถึงมีระบบรับและดำเนินการต่อข้อร้องเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและตรวจสอบได้

๓) การบูรณาการภูมิปัญญา (Indigenous Wisdom Integration) โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อาวุโสและคนรุ่นใหม่ นำความคิดที่หลากหลายมาพัฒนานโยบาย สร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดมุมมองที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง

๔) การพัฒนาระบบการสื่อสาร (Communication Enhancement) ด้วยการสร้างช่องทางสื่อสารแบบสองทิศทาง ฝึกทักษะการสื่อสารเชิงบวกให้นักการเมือง และต้องมีการติดตามพร้อมตอบกลับข้อเสนอของประชาชนอย่างรวดเร็วและจริงใจ

๕) การสร้างความต่อเนื่องในการทำงาน (Continuity Establishment) ถือเป็นหัวใจสำคัญ พรรคการเมืองต้องทำงานนอกเหนือจากช่วงหาเสียง มีการติดตามและประเมินผลนโยบายอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบการเมืองที่มีคุณภาพและยั่งยืน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจาก ประชากรกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเลย จำนวน ๔๐๐ ชุด และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่ม ๑) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา ๒) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ๓) สมาชิกพรรคการเมือง ๔) นักการเมืองท้องถิ่น และ ๕) ประชาชน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน ๑๙ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยสามารถนำเสนอรายงานการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า ๑) ด้านพฤติกรรม พรรคการเมืองมีความตื่นตัวในการปรับปรุงการทำงานโดยจัดให้มีการลงพื้นที่พบปะประชาชน มีความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับ

ประชาชน การเข้าถึงพื้นที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะเข้าใจปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ๒) ด้านนโยบาย มีการนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของจังหวัดเลย นโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร และการท่องเที่ยว ซึ่งสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ๓) ด้านการสื่อสาร พรรคการเมืองได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทันสมัย ครอบคลุมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ เวทีประชาคม และสื่อท้องถิ่น ช่วยให้ข้อมูลเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง และมีการประชาสัมพันธ์ผลงานอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ประชาชนรับรู้ความคืบหน้าในการทำงาน และ ๔) ด้านการบริหารงาน มีความพยายามในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานมีแนวโน้มที่จะพัฒนาระบบการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เริ่มมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัด

๕.๑.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษานี้ได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปในจังหวัดเลย จำนวน ๔๐๐ คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๖๘) มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๒.๗๕) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ ๓๖.๗๕) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ ๓๔) และมีรายได้ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๔๔.๗๕)

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๗๒) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารงาน ($\overline{X}$ = ๓.๙๓, S.D. = ๐.๙๑) รองลงมาคือด้านการสื่อสาร ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๗๔) และด้านนโยบาย ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๒) ส่วนด้านพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๙๐) แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการบริหารงานและการสื่อสารของพรรคการเมืองมากกว่าพฤติกรรมส่วนตัวของนักการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อมวลชน ($\overline{X}$ = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๖๘) รองลงมา กลุ่มเพื่อนและชุมชน ($\overline{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๖๓) รองลงมา สถาบันครอบครัว ($\overline{X}$ = ๓.๔๗, S.D. = ๐.๗๕) รองลงมา สถาบันการศึกษา ($\overline{X}$ = ๓.๒๓, S.D. = ๐.๙๐) และด้านต่ำที่สุด คือ สถาบันทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๓.๐๔, S.D. = ๐.๖๐) ตามลำดับ ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนและกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเลย มากกว่าสถาบันทางการเมืองและสถาบันการศึกษา

หลักอปริหานิยธรรม

หลักอปริหานิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = ๔.๑๖, S.D. = ๐.๔๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ($\overline{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๖๐) รองลงมา เคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง ($\overline{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๕๗) รองลงมา เคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ($\overline{X}$ = ๔.๓๗, S.D. = ๐.๖๓) รองลงมาสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ($\overline{X}$ = ๔.๓๒, S.D. = ๐.๖๕) รองลงมา ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ ($\overline{X}$ = ๔.๓๑, S.D. = ๐.๗๑) พร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = ๓.๗๐, S.D. = ๐.๖๖) และด้านต่ำที่สุด คือ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี ($\overline{X}$ = ๓.๔๓, S.D. = ๐.๖๗) ตามลำดับ ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมาย การเคารพสถาบัน และการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสในระดับที่สูงมาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง

การวิเคราะห์พบว่าปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองสามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองได้ร้อยละ 23.20 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลได้แก่ สื่อมวลชน (β = 0.357) และสถาบันทางการเมือง (β = 0.195) ส่วนปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรมสามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองได้ร้อยละ 27.10 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลได้แก่ พร้อมเพรียงกันประชุม (β =0.433) ไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (β = 0.381) และการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (β = -0.167)

จากผลการศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองพบว่า

การกล่อมเกลาทางการเมืองในจังหวัดเลยมีลักษณะที่หลากหลายในแต่ละสถาบัน สถาบันครอบครัวมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรื่องการเมือง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย สถาบันการศึกษามีการบูรณาการการเรียนการสอน จัดกิจกรรมประชาธิปไตย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กลุ่มเพื่อนและชุมชนมีการจัดเวทีประชาคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนหลากหลายกลุ่ม และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สื่อมวลชนมีความหลากหลายของช่องทาง นำเสนอข้อมูลครอบคลุม และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ส่วนสถาบันทางการเมืองมีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม จัดกิจกรรมให้ความรู้ และลงพื้นที่พบประชาชน อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในการทำงานที่มักเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

๕.๑.๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี พรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้จัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอในหลายระดับ โดยมีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประจำจังหวัดเป็นประจำทุกเดือน การประชุมสาขาพรรคทุกไตรมาส และการประชุมสมาชิกพรรคประจำปี นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกตำบลโดยหมุนเวียนไปตามพื้นที่ต่างๆ มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานพรรคในระดับอำเภอเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และมีการใช้เทคโนโลยีในการประชุมออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม พบว่าการประชุมส่วนใหญ่ยังคงเป็นการสื่อสารทางเดียวและพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนระดับรากหญ้ายังมีข้อจำกัด

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ พรรคการเมืองได้วางระบบการประชุมที่เป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการแจ้งกำหนดการประชุมล่วงหน้าอย่างน้อย 15 วัน มีการส่งวาระการประชุมให้ผู้เข้าร่วมได้ศึกษาก่อน พร้อมทั้งจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารประกอบการประชุมอย่างครบถ้วน มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้เข้าร่วมประชุมอย่างชัดเจน แต่การติดตามและรายงานความคืบหน้าของมติที่ประชุมยังขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชนบท การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณยังไม่สมดุล ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาในบางพื้นที่เกิดความล่าช้า

ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ พรรคการเมืองยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงาน มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ รวมถึงมีช่องทางให้ประชาชนร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสการกระทำผิด อย่างไรก็ตาม กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร และการเปิดเผยข้อมูลยังเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานมากกว่าการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส พรรคการเมืองได้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์และเป็นที่เคารพนับถือในท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้อาวุโส มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบาย และมีการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น แต่ควรเพิ่มการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดของคนรุ่นใหม่ให้มากขึ้น เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่สมดุลและยั่งยืน

ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ พรรคการเมืองมีการกำหนดโควต้าสัดส่วนสตรีในคณะกรรมการบริหารพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีการจัดตั้งคณะทำงานด้านความเท่าเทียมทางเพศ มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมบทบาทสตรีในทางการเมือง มีการจัดอบรมพัฒนา

ศักยภาพผู้นำสตรี และมีการสร้างเครือข่ายผู้นำสตรีในระดับท้องถิ่น แม้การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นนิมิตหมายที่ดี แต่ควรขยายแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ยังมีข้อจำกัดด้านโอกาสและการเข้าถึงทรัพยากร

ด้านเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง พรรคการเมืองมีการทำงานร่วมกับองค์กรทางการเมืองต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ เคารพในบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระ มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย และมีการรณรงค์ให้ประชาชนเคารพและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ควรเน้นการทำงานเชิงบูรณาการมากขึ้น เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่น

ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม พรรคการเมืองได้สร้างระบบการคัดเลือกและส่งเสริมคนดีเข้าสู่การเมือง มีการยกย่องเชิดชูบุคคลต้นแบบในด้านต่างๆ มีการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีการสร้างเครือข่ายจิตอาสาและประชาสังคม และมีการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรมจริยธรรม แต่ควรเพิ่มกลไกการติดตามประเมินผลและการให้รางวัลที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจและความยั่งยืนในการทำความดี

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” สามารถอภิปรายได้ดังนี้

๕.๒.๑ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ประเด็นที่น่าสนใจจากผลการวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยจะพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยเฉพาะในมิติด้านพฤติกรรม ซึ่งผลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่าประชาชนมีความไว้วางใจทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยกับการที่พรรคการเมืองต้องมีพฤติกรรมการทำงานที่ตรงไปตรงมา มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ก็ตาม

ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความคาดหวังสูงต่อการทำงานของพรรคการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของความไว้วางใจทางการเมือง ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความไว้วางใจของประชาชน เนื่องจากการเมืองที่โปร่งใสจะช่วยลดความระแวงสงสัยและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพบูลย์ สุขเจตนี** ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนา

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีพบว่า สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี เกิดจากพฤติกรรมและการกระทำของ นักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวต่าง ๆ การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ และนโยบายของนักการเมือง บางนโยบายอาจจะทำได้หรือทำไม่ได้ ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและต่อความไว้วางใจของประชาชน[๑] หน่วยงานต่าง ๆ จึงควรมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการนำแนวคิดวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองทีดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้

การที่ประชาชนเห็นด้วยกับการที่พรรคการเมืองต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมตามภาระหน้าที่และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์นั้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนต้องการเห็นการพิสูจน์ความสามารถผ่านผลงานที่เป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงคำพูดหรือนโยบายที่สวยหรู ผลงานที่เป็นรูปธรรมจึงมีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน เป็นหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดในการพิสูจน์พฤติกรรม ความตั้งใจ และความสามารถของพรรคการเมืองสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อภิชัย พิทยานุรักษกุล** ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรีพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมความไว้วางใจ ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านการสื่อสาร และด้านพฤติกรรม ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี[๒]

อย่างไรก็ตาม การที่ผลการวิจัยพบว่าความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อยนั้น สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างที่สำคัญระหว่างความคาดหวังของประชาชนกับการดำเนินงานของพรรคการเมืองในพื้นที่ ซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารหรือรัฐบาล การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือขาดการรับรู้ข้อมูลที่สำคัญ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง ทำให้นโยบายหรือโครงการต่างๆ อาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาและ

---

[๑] ไพบูลย์ สุขเจตนี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

[๒] อภิชัย พิทยานุรักษกุล, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร หรือกระบวนการทางกฎหมาย ความไว้วางใจดังกล่าวสะท้อนผ่านความนิยมทางการเมืองของประชาชน ดังที่**ประคอง มาโต** ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองจังหวัดอุทัยธานีประกอบด้วย ๑) ด้านค่านิยมเล็งผลประโยชน์ นักการเมืองวางแผนการทำประโยชน์ศึกษาปัญหา รับฟังปัญหาของพื้นที่ เข้าช่วยเหลือความเดือนร้อนที่มีมีจิตในการพัฒนาคิดถึงประชาชนเป็นหลัก ๒) ด้านความนิยมสถานะทางสังคม นักการเมืองมีสถานะทางการเงินที่ดีครอบครัวมีฐานะ ๓) ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง การสื่อสารกับประชาชน นักการเมืองติดบอร์ดให้ความรู้ความเข้าใจ ติดบอร์ดรับฟังปัญหาในพื้นที่ ๔) ด้านลักษณะนิสัยของนักการเมือง นักการเมืองเป็นผู้มีลักษณะชอบช่วยเหลือประชาชน มีความสื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา พูดจริงทำจริง และเป็นคนดี ๕) ด้านความรู้ ความสามารถพิเศษของนักการเมือง นักการเมืองเป็นผู้มีความสามารถในการบริหาร การปกครอง มีเทคนิควิธีการหางบประมาณ มีความรู้ มีการศึกษา ๖) ด้านมีประสบการณ์ทางการเมือง เคยเป็นนักการเมืองมาก่อน มีความรู้ มีประสบการณ์ทางการเมือง และ ๗) ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่าย นักการเมืองมีความสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นผู้มีเครือข่ายกับชุมชนมีความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับ[๓] การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยดังกล่าวกับความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดเลย พบว่ามีประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงกัน คือ ประการแรก ทั้งสองพื้นที่ให้ความสำคัญกับนักการเมืองที่มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะการวางแผนแก้ไขปัญหา การรับฟังความต้องการของชุมชน และการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ประการที่สอง คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักการเมืองมีส่วนสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ อาทิ ความซื่อสัตย์ สุจริต มีจริยธรรม และความจริงใจต่อประชาชน ประการที่สาม ความสามารถในการสื่อสาร การเข้าถึงประชาชน และการสร้างเครือข่ายทางสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน และประการสุดท้าย ประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถในการบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญต่อการสร้างความศรัทธาจากประชาชน

ผลการศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยยัง พบว่าความสัมพันธ์กับเครือข่ายและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์ และความผูกพันในชุมชนท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วม

---

[๓] ประคอง มาโต, “การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ทางการเมือง ซึ่งระบบอุปถัมภ์ในบริบทการเมืองไทยเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอำนาจ (ผู้อุปถัมภ์) และประชาชน (ผู้รับการอุปถัมภ์) ระบบนี้อาจสร้างความไว้วางใจทางการเมืองได้ในหลายลักษณะ เช่น สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม ระบบอุปถัมภ์มักสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ ทำให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความจงรักภักดีที่มีต่อกัน ในบริบทการเมือง ความสัมพันธ์นี้อาจแปรเปลี่ยนเป็นฐานเสียงที่มั่นคงและความไว้วางใจทางการเมือง

ดังนั้น การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งในด้านคุณธรรมจริยธรรม ภาวะผู้นำ และความสามารถในการปฏิบัติงานควบคู่กันไป พรรคการเมืองจำเป็นต้องสร้างกลไกการทำงานที่โปร่งใส มีระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาช่องทางการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการเมืองให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความไว้วางใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

๕.๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ในด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง พบว่าทั้งสถาบันทางการเมืองและสถาบันการศึกษามีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ โดยเฉพาะในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมที่พรรคการเมืองจัดขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดกลไกการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถาบันการศึกษายังมีบทบาทจำกัดในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ทั้งในแง่ของการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง การอธิบายแนวคิดและการชุมนุมประท้วงของนักเรียนนักศึกษา รวมถึงการเปรียบเทียบระบบการเมืองไทยกับต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อภิชัย พิทยานุรักษกุล** ที่ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความไว้วางใจทางการเมือง การ

บริหารจัดการที่ช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงจัง สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี นำไปสู่ความไว้วางใจต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง[๔]

บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทยนั้น สถาบันการศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ทางการเมืองให้แก่เยาวชน ครู คณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เพื่อที่จะช่วยกันสร้างคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองที่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ[๕] การศึกษาและการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ นโยบายการศึกษาถือเป็นหนึ่งในนโยบายการเมืองของรัฐบาล เพื่อปลูกฝังความคิด ความเชื่อ รวมถึงอุดมการณ์ให้กับพลเมือง ดังนั้นนโยบายการเมืองย่อมมีผลกระทบต่อนโยบายการศึกษา ในขณะเดียวกันนโยบายการศึกษาก็ย่อมส่งผลในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลเช่นเดียวกัน[๖]

การที่สถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคมอื่น ๆ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ทางการเมืองให้แก่เยาวชน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อัจฉราวรรณ์ ใจยะเขียว** ได้วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน สถาบันครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสถาบันทางการเมือง โดยการกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ ๕๖.๙ โดยหลักสาราณียธรรม ๖ ส่งผลผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ ๕๔.๒ และแสดงค่าต่าง ๆ ได้ดังนี้ การยึดหลักความเสมอภาคโดย ภาพรวมได้ร้อยละ ๔.๓๑ การยึดมั่นในหลักความยุติธรรม โดยภาพรวมได้

---

[๔] อภิชัย พิทยานุรักษกุล, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

[๕] ขวัญฤดี มีนันท์, “รูปแบบการศึกษาของไทยกับการส่งเสริมทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย”, **วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย,** ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔) : ๓๖.

[๖] เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล, “การเมืองกับการศึกษา : บทวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของไทยภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปัจจุบัน”, **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,** ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔) : ๑๘๙.

ร้อยละ ๔.๑๔ การมีความอดทน อดกลั้นต่อความคิดเห็นโดยภาพรวม ได้ร้อยละ ๔.๑๔ และการมีหลักนิติธรรมโดยภาพ ได้ร้อยละ ๔.๑๐ สถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคมจึงมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชน โดยเฉพาะในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจประชาธิปไตย ผ่านกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน ปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ๑) สถาบันการศึกษา มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย เช่น ความเสมอภาค ความยุติธรรม และหลักนิติธรรม ๒) สถาบันสื่อมวลชน ช่วยสร้างความเข้าใจทางการเมืองผ่านการนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ ๓) สถาบันครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ทางการเมืองและค่านิยมทางสังคม ๔) กลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อการรับรู้และทัศนคติทางการเมือง และ ๕) สถาบันทางการเมือง ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองสามารถส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ถึงร้อยละ ๕๖.๙ และหลักธรรมส่งผลร้อยละ ๕๔.๒ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน[๗]

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการเมืองที่ต้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภัคสิริ แอนิหน** ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าปัจจัยด้านความพึงพอใจของประชาชนและหลักสังคหวัตถุ ๔ มีผลต่อการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมือง โดยการที่สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองผ่านการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและการสร้างความน่าเชื่อถือ จะช่วยพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองและสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย[๘]

ในส่วนของปัจจัยหลักอปริหานิยธรรม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ซึ่งสะท้อนถึงความสามัคคี มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำเช่นกัน โดยเฉพาะในประเด็นการเข้าร่วมประชุมวางแผนกิจกรรมทางการเมือง แสดงให้เห็นถึงความท้าทาย

---

[๗] อัจฉราวรรณ์ ใจยะเขียว, “การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

[๘] ภัคสิริ แอนิหน, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ในการสร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคีในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย

ผลการวิจัยที่พบว่าด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำนั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูกิตติญาณวิสิฐ** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยเป็นการเน้นย้ำว่าการหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และจำเป็นต้องมีการสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประชุมและการสนทนาระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองกับประชาชน การที่ผลวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมต่ำจึงสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าว[๙] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี พบว่าการวางแผนหมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอนำไปสู่การทำงานอย่างเป็นระบบและจะนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นความพร้อมเพรียงกันประชุมที่สามารถทำได้หลายรูปแบบเพื่อการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำในผลวิจัยแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการประชุมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น[๑๐]

จากที่กล่าวมางานวิจัยต่างสนับสนุนว่าการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การที่ผลวิจัยพบว่ามีผลในระดับต่ำจึงสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมในการประชุมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อยกระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยทั้งสองส่วน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การปรับปรุงระบบการศึกษาให้สามารถส่งเสริมความเข้าใจทางการเมืองได้อย่าง

---

[๙] พระครูกิตติญาณวิสิฐ, “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

[๑๐] พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

มีประสิทธิผล และการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองระหว่างประชาชนและพรรคการเมืองในจังหวัดเลยให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

๕.๒.๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ผลการวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" จากผลการวิจัยเชิงสำรวจสามารถอภิปรายผลได้ว่า ในภาพรวมการประยุกต์หลักพุทธธรรมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๔.๑๖) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองในจังหวัดเลยได้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความไว้วางใจจากประชาชน สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลที่เน้นความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ รองลงมาคือ การเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๘ และการเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๗ แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับการเคารพสถาบันและผู้อาวุโส ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่ยึดถือระบบอาวุโสและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่วนด้านการสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิเสรีภาพ มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน (๔.๓๒ และ ๔.๓๑ ตามลำดับ) สะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคนดีและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระดับที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสองด้านคือ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ และด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๐ และ ๓.๔๓ ตามลำดับ ซึ่งแม้จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองยังมีจุดอ่อนในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคี ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง

จากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้พรรคการเมืองในจังหวัดเลยจะสามารถประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานได้ดีในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการเคารพสถาบัน แต่ยังมีความท้าทายในการสร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคี ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ดังนั้น พรรคการเมืองควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมและการสร้างความสามัคคีให้มากขึ้น เพื่อยกระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนให้สูงขึ้นในทุกมิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิติพันธ์ อินทโชติ** ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ สนับสนุนให้เห็น

ว่าการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ในบริบททางการเมืองสามารถส่งผลในเชิงบวกต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในประเด็นการไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (๓.๖๘) สอดคล้องกับผลการวิจัยในจังหวัดเลยที่พบว่าด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (๔.๕๐) สะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการรักษาหลักการที่วางไว้อย่างเคร่งครัด[๑๑] สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุทน ทองเล็ก** ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ได้แสดงให้เห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในบริบททางการเมือง โดยพบความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับหลักอปริหานิยธรรม (r = ๐.๙๑๗) โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมทางการเมือง (r = ๐.๘๕๑) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในจังหวัดเลยที่พบว่าการเคารพสถาบันและผู้อาวุโสมีค่าเฉลี่ยสูง (๔.๔๘ และ ๔.๓๗ ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้สามารถส่งเสริมความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในมิติของการเคารพวัฒนธรรมและสถาบันทางการเมือง[๑๒] สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสมบัติ ธนปณฺโญ** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกันเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน การที่ผลวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยใช้หลักพุทธธรรมตั้งแต่ระดับพื้นฐาน[๑๓] ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูกิตติญาณวิสิฐ** ที่ได้ศึกษาเรื่อง พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง ที่พบว่าในประเด็นการนำหลักอปริหานิยธรรมมาประยุกต์ใช้ในบริบททางการเมือง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่มีอยู่ ด้านการไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อ

---

[๑๑] นิติพันธ์ อินทโชติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ” **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

[๑๒] สุทน ทองเล็ก, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

[๑๓] พระมหาสมบัติ ธนปณฺโญ, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (๔.๕๐) ซึ่งในจังหวัดอ่างทองเน้นที่การรักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน โดยศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎหมายทางการเมือง นอกจากนี้ ในด้านการเคารพสถาบันและผู้อาวุโส ที่ผลการวิจัยในจังหวัดเลย พบว่าการเคารพต่อสถานที่ องค์กรทางการเมือง (๔.๔๘) และการเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย (๔.๓๗) มีค่าเฉลี่ยสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูกิตติญาณวิสิฐที่ระบุถึงความสำคัญของการเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมทางการเมือง[๑๔] และผลการวิจัยในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบซึ่งในงานวิจัยจังหวัดเลยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (๔.๕๐) ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี พบว่าการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง การจัดทำข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติผ่านกระบวนการทำประชาคมด้วยความสงบเรียบร้อย เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน[๑๕]

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในบริบททางการเมืองไทยจึงยังคงมีความสำคัญและสามารถส่งผลในเชิงบวกต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แม้ว่าจะมีความท้าทายในบางประเด็น เช่น การสร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในการประชุม แต่การยึดมั่นในหลักการและการเคารพวัฒนธรรมทางการเมืองก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักอปริหานิยธรรม มาเป็นแนวทางในการบริหารพรรคและการทำงานทางการเมือง

---

[๑๔] พระครูกิตติญาณวิสิฐ, “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

[๑๕] พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

๒) รัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรทางการเมืองให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

๓) พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายการสร้างความโปร่งใสในการบริหารพรรคการเมืองโดยใช้พุทธธรรม ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

๔) สภาผู้แทนราษฎรควรมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมือง โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน

๕) คณะกรรมการการเลือกตั้งควรกำหนดนโยบายการประเมินผลการดำเนินงานของพรรคการเมืองโดยใช้ตัวชี้วัด ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) พรรคการเมืองควรจัดตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของพรรคอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาและการเมืองที่จะช่วยกำหนดแนวทางและติดตามการนำหลักธรรมไปใช้ในทุกมิติของการดำเนินงานพรรค

๒) ผู้บริหารพรรคควรจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกพรรคเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานทางการเมือง ผ่านหลักสูตรที่ออกแบบเฉพาะและสื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่าย เพื่อให้สมาชิกทุกระดับสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

๓) นักการเมืองควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องโดยยึดหลักพุทธธรรม เน้นการลงพื้นที่พบปะประชาชนและจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม

๔) พรรคการเมืองควรพัฒนาระบบการสื่อสารและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักกัลยาณมิตร ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและจริงใจ พร้อมสร้างช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงได้

๕) คณะกรรมการบริหารพรรคควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่บูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการทำงานทางการเมือง โดยระบุแนวทางที่ชัดเจนและมีตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับสมาชิกพรรคทุกระดับ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างความไว้วางใจทางการเมืองระหว่างพื้นที่ต่างๆ

๒) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง

๓) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง

๔) ควรศึกษาวิจัยผลกระทบของการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารพรรคการเมืองที่มีต่อความไว้วางใจของประชาชน

๕) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสบการณ์และมุมมองของนักการเมืองที่นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงานจนประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กนลา สุขพานิช. **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗.

กมล สมวิเชียร. **วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการพัฒนาทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

ชลลดา ทวีคูณ. **เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๖.

ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ และปาริชาต สถาปิตานนท์. **การประชุมอย่างสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง, ๒๕๔๗.

ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.

ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามร. **ทฤษฎีการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๖.

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์. **การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑.

ทินพันธ์ นาคะตะ. **ประชาธิปไตยไทย**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓.

ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์. **หลากมิติหลายมุมมอง การกำหนดนโยบายพรรคการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๔.

นันทรัตน์ จำปาแดง. **การเป็นลูกน้องที่ดี**. กรุงเทพมหานคร : วังอักษร, ๒๕๔๘.

ประทีป สยามชัย. **สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร, ๒๕๒๖.

ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. **รัฐศาสตร์เชิงประจักษ์**. กรุงเทพมหานคร : ธนวิชช์การพิมพ์, ๒๕๓๑.

_____. **การเมืองของเด็ก กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖.

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต). **อปริหานิยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล ปริ้นติ้ง, ๒๕๕๐.

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). **ธรรมปริทรรศน์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก). **อธิบายธรรมวิภาค**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : มหาเถรสมาคม, ๒๕๔๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมนูญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. นนทบุรี : โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๓.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๖.

พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). **ความรู้ประมาณ ฐานรากของพระพุทธศาสน.**กรุงเทพมหานคร : พีพีพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘.

พระเมธีรัตนดิลก (จรรยา ชินวโส). **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พฤทธิสาน ชุมพล. **ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์, ๒๕๓๐.

ไพรวัลย์ เคนพรม. **พรรคการเมืองเปรียบเทียบ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

มงคลชัย วิริยะพินิจ. **สะท้อนการจัดการความรู้จากความท้าทาย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

_____. **มองวัฒนธรรม สู่การจัดการความรู้**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.

ลิขิต ธีรเวคิน. **การเมืองการปกครองของไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

วริยา ชินวรรโณ และฐิตารีย์ ศิริศรีษรชัย. **จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง**. นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘.

วศิน อินทสระ. **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. **พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปินส์ ไทย และอินโดนีเซีย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. **การเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๙.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **สังคมวิทยาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๓๒.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการ**. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๖.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **มารยาทไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. **สิทธิผู้หญิง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **วัฒนธรรมทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๖.

สิงห์ทอง บัวชุม. **การล่มสลายของพรรคการเมืองทั่วโลก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทองกมล จำกัด, ๒๕๕๑.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.

สุขุม นวลสกุล วิทยา นภาศิริกุลกิจ และวิศิษฐ ทวีเศรษฐ. **การเมืองและการปกครองของไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๙.

สุชาดา สุรางค์กุล. **การจัดการความรู้**. กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุเชาวน์ พลอยชุม. **สารานุกรมพระพุทธศาสนา: ประมวลจากพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง ไหม รัตนวรารักษ์ และยงยุทธ โรจนวรเกียรติ. **การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

หยุด แสงอุทัย. **พรรคการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : พิฆเณศ, ๒๕๑๗.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์ :

ชิตพล กาญจนกิจ. “ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล”. **ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, คณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

นันทนา นันทวโรภาส. “การสื่อสารทางการเมือง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปของพรรคไทยรักไทย”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน**, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

นิติพันธ์ อินทโชติ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ”. **ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

ประคอง มาโต. “การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

ปริญ บุญฉลวย. “วัฒนธรรมองค์การ องค์การการเรียนรู้กับประสิทธิผลองค์การของศาลยุติธรรม : ตัวแบบสมการโครงสร้าง”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม**, คณะพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูกิตติญาณวิสิฐ. “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

พระครูเกษมวัชรดิตถ์ ฐิติสมฺปนฺโน. “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

พระมหาสมบัติ ธนปณฺโณ. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

ไพบูลย์ สุขเจตนี. “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

ภัคสิริ แอนิหน. “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

วรินทร รองกลัด. “ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจในองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงานบริษัทผลิตเครื่องดื่มและอาหารแห่งหนึ่ง”. **ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙.

สุทน ทองเล็ก. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

อภิชัย พิทยานุรักษกุล. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อัจฉราวรรณ์ ใจยะเขียว. “การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

(๓) รายงานวิจัย :

พระครูปลัดเกษฎา ผาทอง พระมหายศสรัลล์ จันทะสูนย์ สมพงษ์ เกษานุช สุกันต์ แสงโชติ ทองคำดวงขันเพชร พระครูปลัดณัฐพงศ์ คำมาก ผการัตน์ พินิจวัฒน์ กุลขณิษฐ์ อดิรุจโชติสิริ และศรีเสด็จ กองแกน. พุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมกับปัญหาการดื่มสุรา : กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย. **รายงานการวิจัย** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒๕๖๒.

อัฒธวัจภ์ ขำพร้อม. วิธีการพัฒนาผู้นำชุมชน ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน. **รายงานการวิจัย** ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนพิษณุโลก, ๒๕๕๕.

(๔) บทความ :

ขวัญฤดี มีนันท์. “รูปแบบการศึกษาของไทยกับการส่งเสริมทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย”. **วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย.** ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔) : ๓๖-๔๙.

ณัฐวัฒน์ เนตรถา และอาทิตย์ แสงเฉวก. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคนรุ่นใหม่ในเขตจังหวัดเลย”. **วารสารมหาวิทยาลัยพัฒนาเชิงพื้นที่**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖) : ๒๖-๔๐.

ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง และชลิต ศานติวรางคณา. “ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน ในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ”. **วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์).** ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗) : ๔๖-๖๒.

ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์. “กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองกับ ความเป็นพลเมืองในจังหวัดเลย”. **วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓) : ๑-๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นพดล บงกชกาญจน์. “แนวคิดทางการเมืองในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท”. **วารสารสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม.** ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๔๕-๕๘.

นิภา ทัตตานนท์ สุรพล พรมกุล และปรัชญา มีโนนทองมหาศาล. ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๔) : ๑๓๖-๑๕๐.

พระครูปลัดประวิทย์ วรธมฺโม พระครูใบฎีกาศักดิ์ดนัย สนฺตจิตฺโต และสัญญา สดประเสริฐ. “การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย”. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม, ๒๕๖๔) : ๒๙-๔๓.

พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก. “อปริหานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย”. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๗๘-๘๘.

พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว) และคณะ. “การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม”. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๓) : ๓๒-๔๓.

พระพรรณธานุพงศ์ มุ่งหมาย พระกัญจน์ แสงรุ่ง และพระมหาขุนทอง แก้วสมุทร. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมโครงการรักนวลสงวนตัว ของนักเรียนโรงเรียนปรางค์กู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ”. **วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๔๔-๕๖.

พระมหาธานินทร์ กลิ่นหอม. “การเมืองการปกครองไทยกับพระพุทธศาสนา”. **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓) : ๙๒-๑๐๕.

พระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ (เอมพันธ์). “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำตามแนวพุทธ”. **วารสารชัยภูมิปริทรรศน์**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน, ๒๕๖๒) : ๒๘-๓๗.

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง”. **วารสารปัญญาปณิธาน**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม–มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๓-๔๙.

พระสุทิน จกกฺวโร (ราชวัฒน์) สังเวียน สาผาง และไพฑูรย์ สวนมะไฟ. “การประยุกต์,ใชหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของชมุชนบ้านหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดรอยเอ็ด”. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓) : ๔๙๕-๕๐๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระเสกสรรค์ ฐานยุตโต พระมหาภาณุวิชญ์ ภาณุวิชโญ พระสังวาน เขมปญโญ ศราวุธ ขันธวิชัย และณรงค์ศักดิ์ ต้าวคำ. “พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตยภายใต้ การถกเถียงเชิงวิเคราะห์ตามแนวคิดของแม็ก สตัดท์”. **วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม- มิถุนายน ๒๕๖๖) : ๗๙-๙๒.

มะลิ ทิพพ์ประจง พระสมุห์อาคม อาคมธีโร และกัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. “พรรคการเมืองกับระบอบประชาธิปไตย”. **วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์**. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๑-๑๓.

วรรณนภา นามานนท์. “กระบวนการนโยบายสาธารณะในประเทศไทย”. **วารสารเกษมบัณฑิต**. ปีที่ ๑๙ ฉบับพิเศษ (มีนาคม ๒๕๖๑) : ๑๙๗-๒๐๗.

วิชช์ จีระแพทย์. “สังคมต้องให้คนดีมีโอกาสทำงาน”. **วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน**. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓) : ๓๕-๕๑.

ศักดิ์สิน อุดมวิทยไพศาล ภัทรพล ทศมาศ และภักดี โพธิ์สิงห์. “ทฤษฎีการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายสาธารณะ”. **วารสารบัณฑิตศึกษา**. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๗๒ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๒) : ๑-๙.

ศิริชัย เชื้อตาพระ. “การใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชน ตำบลคำพี้ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”. **วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๓๔๑-๓๕๓.

สนธิกาญจน์ เพื่อนสงคราม. “กรอบนโยบายสาธารณะที่ดีที่พรรคการเมืองของไทย ควรนำมาประกอบการจัดทำนโยบายการบริหารประเทศ”. **รัฐสภาสาร**. ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๑๑ (พฤศจิกายน, ๒๕๖๐) : ๙-๔๔.

สายฝน เลาหะวิสุทธิ์. “บุคลิกภาพและสัมพันธภาพของบุคลากรปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จขององค์กร”. **วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ**. ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๑-๑๔.

สุภชาติ สิงห์สำโรง. “เทคนิคการสร้างประสิทธิผลของการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับองค์การ”. **Journal of Modern Learning Development**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๖๒) : ๔๓-๕๘.

เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล. “การเมืองกับการศึกษา : บทวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของไทยภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปัจจุบัน”. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔) : ๑๗๘-๑๙๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “**การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking)**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://suthep.crru.ac.th/mgnt67.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. “**การจัดการความรู้**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.econ.cmu.ac.th/km/ [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

ไทยพับลิก้า. “**ม็อบผู้ค้าสลากรายย่อยบุกกำเนียบ ทวงโควตาสลากดิจิทัล ๗.๑ ล้านใบ ขายหมดเกลี้ยง**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://thaipublica.org/2022/07/lottery-18-07-2565/ [๒๔ กันยายน ๒๕๖๗].

ธีระวุฒิ อรุณเวช. “**กระบวนการพัฒนาสังคมสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขในระดับพื้นที่บนฐานพุทธธรรม**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.msociety.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/8937/11106.doc [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

ประภัสสร ทองยินดี. “**แนวคิดการจัดการความรู้**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.stou.ac.th/study/sumrit/2-59(500)/page3-2-59(500).html [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

ประภากร แก้ววรรณา. “**การจัดการความรู้**”. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://www.udru.ac.th/oldsite/attachments/elearning/10/01.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงฺคโล). “**การเคารพเป็นมงคลสูงสุด**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://luangpa.org/upload/pdf/0f78a7cf8034f5d38f965435b6577a82.pdf [๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗].

พระไพศาล วิสาโล. “**ประยุกต์ธรรมเพื่อสังคม**”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.visalo.org/article/budPrayukDham.htm [๒๓ มกราคม ๒๕๖๗].

แพรภัทรา เขียวชะอุ่ม. “**การประยุกต์องค์ความรู้สู่ชุมชนเป้าหมาย**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://pws.npru.ac.th/praepat/system/20231102130648_81bef8f0601216a21d2fc788923c82b3.pdf [๒๒ มกราคม ๒๕๖๗].

บรรณานุกรม (ต่อ)

ภัทรษมน รัตนางกูร. “**คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://phatrasamon.blogspot.com/2009/08/blog-post_30.html [๓ สิงหาคม ๒๕๖๗].

ภาสิต ศิริเทศ. “**ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://nurse.pbru.ac.th/th/wp-content/uploads/2020/05/บทเรียนที่-1-ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับครอบคร.pdf [๓ สิงหาคม ๒๕๖๗].

ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด. “**วิศวกรสังคม การประยุกต์ใช้ความรู้และการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของภาคีหุ้นส่วน**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://elfhs.ssru.ac.th/phusit_ph/[๒๒ มกราคม ๒๕๖๗]

มหาวิทยาลัยมหิดล. **การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://quality.sc.mahidol.ac.th/plan_and_policy/km/ [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

มหาวิทยาลัยแม่โจ้. **การจัดการความรู้**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://erp.mju.ac.th/acticleDetail.aspx?qid=669 [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

มหาวิทยาลัยราชมงคลศรีวิชัย. “**การจัดการความรู้คืออะไร**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://ks.rmutsv.ac.th/th/whatiskm [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. “**บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง**”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://kanchanapisek.or.th/sub/book/book.php?book=31&chap=4&page=t31-4-infodetail03.html [๒๔ กันยายน ๒๕๖๗].

วิทยา โพธิพัฒน์. “**การหาเสียงเลือกตั้งพรรคก้าวไกลจังหวัดเลย**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://vt.tiktok.com/ZSruKve4G/ [๒๔ กันยายน ๒๕๖๗].

สนุกดอทคอม. “**ม็อบมันโจมตีการทำงานผู้ว่าฯ เลย**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.sanook.com/news/1102599/ [๒๔ กันยายน ๒๕๖๗].

สมพงศ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ. “**บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.baanjomyut.com/library_4/politics/07_9.html [๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๖].

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. “**ผลการเลือกตั้ง ส.ส. ทั่วไป ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://ectreport66.ect.go.th/by-province [๘ มกราคม ๒๕๖๗].

บรรณานุกรม (ต่อ)

_____. “**การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://drive.google.com/drive/folders/16t4X0jugq3zN6s4pCEJu5HizZXB0vi9C [๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗].

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. **การจัดการความรู้**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://researchex.mju.ac.th/km/index.php/blogkm/kmman/4-knowledgemanagement [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

อนุฤทธิ์ เกิดสินธ์ชัย. “**หลักนิติธรรมกับพรรคการเมือง**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1297 [๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๖].

(๗) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ นายดำรง สอนอ้น, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาสนาจังหวัดเลย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

นายนุสนธ์ รักษาพล, นักวิชาการศาสนา, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗.

ผศ.ดร. อุเทณ วัชรชิโณรส, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

รศ.ดร. ธงชัย สิงอุดม, วิทยาลัยสงฆ์เลย, ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ดร.จำนง วงศ์คง, วิทยาลัยสงฆ์เลย, ๓ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ดร. แก้วกล้า ทาสาลี, สมาชิกพรรคการเมือง, ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายอนุชา ศิลาเกษ, สมาชิกพรรคการเมือง, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นางวาสนา จิรนาท, สมาชิกพรรคการเมือง, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ดร. ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์, นักการเมืองท้องถิ่น, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายเขตโสภณ มะพันธุ์, นักการเมืองท้องถิ่น, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายธีระวัฒน์ พิมพ์พิชญ์วิวัฒน์, นักการเมืองท้องถิ่น, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ประชาชนจังหวัดเลย, ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

นายอุทิศ คำไล้, ประชาชนจังหวัดเลย, ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

นายพิพัฒน์ ลีปา, ประชาชนจังหวัดเลย, ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

นายสุทธิกานต์ เหลืองสุวรรณ, ประชาชนจังหวัดเลย, ๓ มกราคม ๒๕๖๘.

นายชัยศักดิ์ วัฒนศัพท์, ประชาชนจังหวัดเลย, ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นางหนูพิน สีพัน, ประชาชนจังหวัดเลย, ๖ มกราคม ๒๕๖๘.

นายอาวุธ อมรทวีสิน, ประชาชนจังหวัดเลย, ๘ มกราคม ๒๕๖๘.

(๘) สนทนากลุ่มเฉพาะ :

สนทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ฝ่ายวิชาการ, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, ๓ กุมภาพันธ์ ๕๖๘

พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ.ดร. หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

ผศ.ดร.ธีรวัฒน์ แสนคำ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

รศ.ดร.อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

ผศ.ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ เลขานุการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

ผศ.ดร.เอนก ใยอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

ผศ.ดร.ศตวรรษ สงกาผัน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เลย, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

(๙) ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ กฎหมาย พระราชบัญญัติ ฯลฯ ที่ไม่ปรากฏผู้แต่งรูปแบบ :

“ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวนเขตเลือกตั้ง และท้องที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้ง”, **ราชกิจจานุเบกษา ๑๔๐** มีนาคม, ๒๕๖๖.

“พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐”. **ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๔** มิถุนายน, ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

Secondary Sources

(I) Books:

Almond, G. A., & Verba, S. **The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations**. Boston: Little Brown and Company, 1965.

Almond, G. A. et al. **Comparative Politics Today: A World View**. Boston: Little Brown and Company, 1980.

Best, J.W., **Research in Education**. New jersey: Prentice-Hall, 1977.

Dawson, R. E., & Prewitt, K. **Political Socialization**. Boston: Little Brown and Company, 1969.

Dennis, J., **Socialization to Politics**. London: John Wiley and Sons Ltd., 1973.

Easton, D., & Dennis, J. **Children in the Political System**. New York: McGraw Hill Book Co, 1969.

Golembiewski, R. T., & McConkie, M. **The Centrality of Interpersonal Trust in Group Processes**. 2nd ed., New York: John Wiley & Sons, 1975.

Greenstein, F. I. **Political Socialization**. International Encyclopedia of Social Science. New York: The Free Press, 1968.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. **Multivariate Data Analysis: A Global Perspective**. 7th ed. NJ: Pearson, 2010.

Krame, R. M., **Organizational Trust: A Reader**. Oxford. United Kingdom: Oxford University Press, 2006.

Levine, H. M.. **Political Issues Debated**. Englewood Cliffs. New Jersey: PrenticeHall, 1982.

Likert, R.. "The Method of Constructing and Attitude Scale", **Reading in Attitude Theory and Measurement**. Fishbein, Matin, Ed. New York: Wiley & Son, 1967.

Langton, K. P.. **Political Socialization**. New York: Oxford University Press, 1969.

McNair, B.. **An Introduction to Political Communication**. 2 nd Ed.. New York: Routledge, 2003.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Robertson, D.. **A Dictionary of Modern Politics**. 2nd Ed.. London: Europa Publications Ltd., 1993.

Verba, S.. **Political Culture and Political Development**. New Jersey: Princeton University Press, 1965.

Weber, M. **Theory of Social and Economic Organization**. London: Hodge, 1947.

Wirt, F. M. **Introductory Problems in Political Research**. New Jersey: Englewood Cliffs Prentice Hall, 1970.

(II) Articles:

Davis, J. H., Schoorman, F. D.. Mayer, R. C., & Tan, H. H. "The Trusted General Manager and Business unit Performance: Empirical Evidence of a Competitive Advantage. **Strategic Management Journal**. 21, (2000): 563-576.

Turton, A., "Production, Power and Participation in Rural Thailand, Experiences of poor farmers' groups". **Report UNRISD**. 1987.

Rotter, J. B., "Generalized Expectancies for Interpersonal Trust". **American Psychologist**, 26(5) (May, 1971): 443–452. https://doi.org/10.1037/h0031464

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์
ปณฺฑา โลกสฺมิ ปชฺโ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก ก

เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น

๒. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ส่วนที่ ๓ การกล่อมเกลาทางการเมือง

ส่วนที่ ๔ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ส่วนที่ ๕ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์)
นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๖๗

ส่วนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ลงในวงเล็บหน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่านตามความเป็นจริง

๑. เพศ

☐ ๑. ชาย ☐ ๒. หญิง ☐ ๓. ทางเลือก

๒. อายุ

☐ ๑. อายุ ๑๘-๓๐ ปี ☐ ๒. อายุ ๓๑-๔๐ ปี

☐ ๓. อายุ ๔๑-๕๐ ปี ☐ ๔. อายุ ๕๑-๖๐ ปี

☐ ๕. อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ๑. ประถมศึกษา ☐ ๒. มัธยมศึกษา

☐ ๓. ปวช. ปวส. อนุปริญญา ☐ ๔. ปริญญาตรี

☐ ๕. สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

☐ ๑. เกษตรกร ☐ ๒. พนักงานบริษัทเอกชน

☐ ๓. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ☐ ๔. รับจ้าง

☐ ๕. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ ๖. นักเรียน/นักศึกษา

☐ ๗. พ่อบ้าน แม่บ้าน

๕. ระดับรายได้

☐ ๑. ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท ☐ ๒. ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ๓. ๒๐,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท ☐ ๔. ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ส่วนที่ ๒ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ข้อที่	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
	๑. ด้านพฤติกรรม					
๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการตระหนักในพฤติกรรมการทำงานของพรรคการเมืองที่ปฏิบัติตรงไปตรงมา มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้					
๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีภาวะผู้นำ และทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาได้ตรงของพรรคการเมือง ตามความต้องการของประชาชน					
๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับพรรคการเมืองมีความรู้ความสามารถเหมาะสมตามภาระหน้าที่ และมีผลงานให้เห็นเป็นที่ประจักษ์					
	๒. ด้านนโยบาย					
๔.	ประชาชนเห็นด้วยกับการกำหนดนโยบายพรรคการเมืองที่สะท้อนความต้องการของประชาชน					
๕.	ประชาชนเห็นด้วยกับการติดตามผลงานจากการนำนโยบายพรรคการเมืองไปปฏิบัติ					
๖.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีศูนย์ประสานงานด้านนโยบาย					

ข้อที่	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
	ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน					
	๓. ด้านการสื่อสาร					
๗.	ประชาชนเห็นด้วยกับการเป็นตัวกลางของพรรคการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการเสนอข้อมูลข่าวสารของของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้					
๘.	ประชาชนเห็นด้วยกับการการสื่อสารกับประชาชนในลักษณะที่มีความเป็นกันเอง ไม่ถือตัว ไม่โอ้อวด หรือยกตนข่มท่าน และมีการสื่อสารตรงไปตรงมาน่าเชื่อถือ					
๙.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีช่องทางสื่อสารผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Network เช่น face book หรือ Line					
	๔. ด้านการบริหารงาน					
๑๐.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการทำงานเป็นทีม ของพรรคการเมือง					
๑๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการทำงานอย่างเป็นระบบกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานและกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการที่ชัดเจน					

หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ข้อที่	ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
๑๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการมีการปฏิบัติงานตามแผนงาน มีการประเมินการทำงาน และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของการปฏิบัติงาน					

ส่วนที่ ๓ การกล่อมเกลาทางการเมือง

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
	๑. สถาบันครอบครัว					
๑.	ครอบครัวของท่านส่งเสริมให้ท่านเปิดรับข่าวสารทางการเมือง					
๒.	ประชาชนและคนในครอบครัวมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ให้อิสระกับท่านในการชื่นชอบพรรคการเมือง แม้จะชอบพรรคที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ในครอบครัว					
๓.	ประชาชนและคนในครอบครัววิจารณ์การทำงานของรัฐบาลร่วมกัน					
	๒. สถาบันการศึกษา					
๔.	สถาบันการศึกษา มีบุคคลากรทางการศึกษา วิเคราะห์					

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
	สถานการณ์ทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อพรรคการเมือง เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง					
๕.	สถานบันทางการศึกษา นำข่าวสารทางการเมืองมาเผยแพร่ในชั้นเรียน และอธิบายแนวคิดและการชุมนุมประท้วงของนักเรียนนักศึกษาให้นักเรียนฟัง					
๖.	สถานบันทางการศึกษา ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเมืองไทยกับการเมืองประเทศอื่น ๆ					
	๓. กลุ่มเพื่อนและชุมชน					
๗.	กลุ่มเพื่อนและชุมชน ของท่านให้ความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ					
๘.	กลุ่มเพื่อนและชุมชน ของท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง					
๙.	กลุ่มเพื่อนและชุมชน เคารพซึ่งกันและกันแม้จะมีความเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน					

หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
	๔. สื่อมวลชน					
๑๐.	สื่อสารมวลชนมีสวนสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองให้แก่ท่าน					
๑๑.	สื่อสารมวลชนมีสวนสำคัญในการบ่มเพาะความคิด ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองให้แก่ท่าน					
๑๒.	ประชาชนเปิดรับข้อมูลทางการเมืองต่าง ๆ จากสื่อสารมวลชนในช่องทางต่าง ๆ เช่น การอ่านบทความทางการเมือง การรับฟังการเสวนาทางการเมือง					
	๕. สถาบันทางการเมือง					
๑๓.	ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการชักจูงของพรรคการเมือง					
๑๔.	นักการเมืองมีการปราศรัยแสดงอุดมการณ์ของพรรค หรือมีช่องทางในการสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เห็นถึงการดำเนินกิจกรรมของพรรค					
๑๕.	ประชาชนสามารถติดตามผลงานของนักการเมืองจากการนำนโยบายไปปฏิบัติได้					

หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๔ การประยุกต์หลักธรรมเพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง ในจังหวัดเลย

ข้อที่	หลักอปริหานิยธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
๑.ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์						
๑.	มีการประชุมเพื่อหารือปัญหาของชุมชน อย่างสม่ำเสมอ					
๒.	มีการพูดคุยและร่วมสนทนาเรื่องการเมืองกับชุมชนเป็นประจำ					
๓.	มีการเข้าร่วมประชุมวางแผนในกิจกรรมทางการเมือง อยู่บ่อยครั้ง					
๒.ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม						
๔.	พรรคการเมืองพร้อมเพียงพบปะพูดคุยกับนักการเมืองเป็นประจำ					
๕.	พรรคการเมืองมีการเข้าร่วมประชุมเพื่อยุติปัญหาของชุมชน					
๖.	พรรคการเมือง พร้อมเพียงกันพิจารณาและลงมติในวาระการประชุม					
๓.ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม						
๗.	ประชาชนเห็นด้วยกับการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาให้ประชาชน					

ข้อที่	หลักอปริหานิยธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
๘.	ประชาชนเห็นด้วยกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่ซื้อ สิทธิ์ขายเสียง					
๙.	ประชาชนเห็นด้วยกับการเคารพกฎข้อบังคับตามที่กฎหมาย ไม่ทุจริตคอร์รัปชั่น					
๔. ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย						
๑๐.	ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสเคารพผู้ให้การอุปถัมภ์					
๑๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนนักการเมืองที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
๑๒.	ประชาชนเห็นด้วยกับการยกย่องผู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ					
๕.ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี						
๑๓.	ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน					
๑๔.	ประชาชนเห็นด้วยกับการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม					

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อที่	หลักอปริหานิยธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
๑๕.	ประชาชนเห็นด้วยกับการช่วยเหลือ เยียวยา ปกป้องสิทธิ และเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สตรีหรือผู้ที่อ่อนแอ					
๖. ด้านเคารพต่อสถานที่						
๑๖.	ประชาชนเห็นด้วยกับการที่องค์กรการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเคารพสิทธิ เสรีภาพ					
๑๗.	ประชาชนเห็นด้วยกับการเคารพผลการเลือกตั้ง ยอมรับมติเสียงข้างมาก					
๑๘.	ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำงานเพื่อประชาชน					
๗. ด้านสนับสนุนคนดี						
๑๙.	ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนนักการเมืองที่มีความเสียสละ มุ่งมั่นทำงาน และมีคุณธรรมจริยธรรม					
๒๐.	ประชาชนเห็นด้วยกับการให้ความรัก เคารพยกย่อง และให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองกับนักการเมืองที่ดี					
๒๑.	ประชาชนเห็นด้วยกับการคำกล่าวที่ว่า ภายใต้ระบบ					

ข้อที่	หลักอปริหานิยธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด ๑	น้อย ๒	ปานกลาง ๓	มาก ๔	มากที่สุด ๕
	อุปถัมภ์เชื่อว่าผู้นำทางการเมืองที่เป็นคนดี ย่อมจะนำพาสิ่งดี ๆ กลับเข้ามาสู่ชุมชน					

ส่วนที่ ๕ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอเจริญพร

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย (Research Interviews Form)

เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน ที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ชื่อ-นามสกุล.....ตำแหน่ง.....

ที่อยู่ปัจจุบัน

.....

วันเดือนปีที่ให้ข้อมูล

.....

ส่วนที่ ๒ ข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด

๑. ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร

๑.๑ ด้านพฤติกรรม ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๑.๒ ด้านนโยบาย ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๑.๓ ด้านการสื่อสาร ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๑.๔ ด้านการบริหารงาน ได้ดำเนินการแล้วอย่างไร จึงจะส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๒. การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นอย่างไร

๒.๑ การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสถาบันครอบครัว ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒.๒ การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสถาบันการศึกษา ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒.๓ การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒.๔ การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสื่อมวลชน ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒.๕ การกล่อมเกลาทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ท่านดำเนินการแล้วเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย อย่างไร

๓.๑ ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ความสามัคคี เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๓.๓ ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๓.๔ ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๒.๕ ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี สิทธิ เสรีภาพ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๒.๖ ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไร ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านเคารพต่อสถานที่องค์กรทางการเมือง เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

๒.๗ ท่านได้ดำเนินการแล้วอย่างไรในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ด้านสนับสนุนคนดี ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

.....

.....

.....

.....

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กพท.ปกศ. **โทร/แฟกซ์** ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๓๙๘๗ **วันที่** ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน **อาจารย์ ดร.กำพล ศรีโท อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์**

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๓๕-๗๗๗๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กพท.ปกศ. **โทร/แฟกซ์** ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๓๙๘๗ **วันที่** ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน **ผศ.ดร.สิตางฺศุ หมั่นมี อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์**

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๓๕-๗๗๗๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กพท.ปกศ. **โทร/แฟกซ์** ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๓๙๘๗ **วันที่** ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน **รศ.อนุภูมิ โชวเกษม อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์**

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๓๕-๗๗๗๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กพท.ปกศ. **โทร/แฟกซ์** ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๓๙๘๗ **วันที่** ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน **ผศ.ดร.สมบัติ นามบุรี อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์**

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๓๕-๗๗๗๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ. **โทร/แฟกซ์** ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๙๘๗ **วันที่** ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

นมัสการ พระปลัดวรวัฒน์ วรวฑฺฒโน, ดร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า พระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๑๕-๙๙๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(Index of Congruence : IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)
ของแบบสอบถาม เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง
ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ส่วนที่ ๒ ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านพฤติกรรม								
ข้อที่ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. ด้านนโยบาย								
ข้อที่ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. ด้านการสื่อสาร								
ข้อที่ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. ด้านการบริหารงาน								
ข้อที่ ๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ส่วนที่ ๓ การกล่อมเกลาทางการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมือง	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. สถาบันครอบครัว								
ข้อที่ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. สถาบันการศึกษา								
ข้อที่ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. กลุ่มเพื่อนและชุมชน								
ข้อที่ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. สื่อมวลชน								
ข้อที่ ๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. สถาบันทางการเมือง								
ข้อที่ ๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ส่วนที่ ๔ การประยุกต์หลักธรรมเพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

การประยุกต์หลักธรรม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์								
ข้อที่ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. พร้อมเพรียงกันประชุม								
ข้อที่ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ								
ข้อที่ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. สักการะเคารพ นับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย								
ข้อที่ ๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. ไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี								
ข้อที่ ๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

การประยุกต์หลักธรรม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๖. สักการะเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย								
ข้อที่ ๑๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๑๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗. การอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช								
ข้อที่ ๑๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อที่ ๒๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
กลุ่มวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม (Try Out)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๒๙๑

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสิงห์โคก

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่การบริหารงานของท่านจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๑๕-๙๙๙๑

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

เรื่อง : การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

ผู้วิจัย : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์)

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics		
ตัวแปร	Cronbach's Alpha	N of Items
ความไว้วางใจทางการเมือง	.954	12
การกล่อมเกลาทางการเมือง	.944	15
การประยุกต์หลักธรรม	.964	21
รวม	.974	48

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ความไว้วางใจฯ ด้านพฤติกรรม 1	43.1667	76.144	.541	.958
ความไว้วางใจฯ ด้านพฤติกรรม 2	43.1667	75.178	.746	.951
ความไว้วางใจฯ ด้านพฤติกรรม 3	43.0333	74.930	.722	.951
ความไว้วางใจฯ ด้านนโยบาย 1	43.0333	73.620	.879	.947
ความไว้วางใจฯ ด้านนโยบาย 2	43.1667	74.282	.844	.948
ความไว้วางใจฯ ด้านนโยบาย 3	43.1000	74.231	.802	.949
ความไว้วางใจฯ ด้านการสื่อสาร 1	43.1333	73.844	.850	.947
ความไว้วางใจฯ ด้านการสื่อสาร 2	43.1333	73.706	.789	.949
ความไว้วางใจฯ ด้านการสื่อสาร 3	43.0667	73.651	.858	.947
ความไว้วางใจฯ ด้านการบริหารงาน 1	43.1333	74.326	.781	.949
ความไว้วางใจฯ ด้านการบริหารงาน 2	43.0667	74.409	.806	.949
ความไว้วางใจฯ ด้านการบริหารงาน 3	43.1667	74.489	.758	.950
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันครอบครัว) 1	55.8000	98.372	.661	.941
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันครอบครัว) 2	55.8333	95.040	.842	.937
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันครอบครัว) 3	55.7333	96.202	.816	.937
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันการศึกษา) 1	55.7333	96.685	.826	.937
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันการศึกษา) 2	55.7000	98.148	.626	.942
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันการศึกษา) 3	55.8667	98.051	.633	.942
การกล่อมเกลาฯ (กลุ่มเพื่อนและชุมชน) 1	55.6667	97.678	.664	.941
การกล่อมเกลาฯ (กลุ่มเพื่อนและชุมชน) 2	55.7000	96.079	.769	.938
การกล่อมเกลาฯ (กลุ่มเพื่อนและชุมชน) 3	55.8333	98.420	.712	.940
การกล่อมเกลาฯ (สื่อมวลชน) 1	55.7000	100.700	.512	.945
การกล่อมเกลาฯ (สื่อมวลชน) 2	55.6000	95.972	.793	.938

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
การกล่อมเกลาฯ (สื่อมวลชน) 3	55.4000	97.490	.738	.939
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันทางการเมือง) 1	55.6333	98.999	.633	.942
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันทางการเมือง) 2	55.5667	95.289	.818	.937
การกล่อมเกลาฯ (สถาบันทางการเมือง) 3	55.5667	100.185	.569	.943
การประยุกต์ฯ ด้านหมั่นประชุม 1	80.4000	214.593	.661	.964
การประยุกต์ฯ ด้านหมั่นประชุม 2	80.3333	215.126	.693	.963
การประยุกต์ฯ ด้านหมั่นประชุม 3	80.4667	212.947	.752	.962
การประยุกต์ฯ ด้านพร้อมเพรียง 1	80.1333	214.740	.726	.963
การประยุกต์ฯ ด้านพร้อมเพรียง 2	80.4000	212.869	.749	.963
การประยุกต์ฯ ด้านพร้อมเพรียง 3	80.3000	213.390	.743	.963
การประยุกต์ฯ ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบ 1	80.4000	211.490	.833	.962
การประยุกต์ฯ ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบ 2	80.3000	212.700	.839	.962
การประยุกต์ฯ ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบ 3	80.4000	212.800	.818	.962
การประยุกต์ฯ ด้านเคารพนับถือ 1	80.3000	211.528	.813	.962
การประยุกต์ฯ ด้านเคารพนับถือ 2	80.5333	212.809	.738	.963
การประยุกต์ฯ ด้านเคารพนับถือ 3	80.3333	213.678	.747	.963
การประยุกต์ฯ ด้านให้เกียรติ 1	80.2333	212.323	.757	.962
การประยุกต์ฯ ด้านให้เกียรติ 2	80.2333	216.254	.669	.963
การประยุกต์ฯ ด้านให้เกียรติ 3	80.3000	211.390	.818	.962
การประยุกต์ฯ ด้านเคารพต่อสถานที่ 1	80.1333	214.947	.718	.963
การประยุกต์ฯ ด้านเคารพต่อสถานที่ 2	80.2667	215.444	.683	.963
การประยุกต์ฯ ด้านเคารพต่อสถานที่ 3	80.3000	216.010	.646	.964
การประยุกต์ฯ ด้านสนับสนุนคนดี 1	80.3000	213.459	.712	.963

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
การประยุกต์ฯ ด้านสนับสนุนคนดี 2	80.2667	215.651	.675	.963
การประยุกต์ฯ ด้านสนับสนุนคนดี 3	80.3333	215.057	.695	.963

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ ปณฺณา โลกสฺมิ ปชฺโ จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวรวังบวรวิไลย์ (บดร เขมปาลี)
เลขที่ ๘๙ หมู่ ๑ ตำบลตำไหร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๙๓

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายดำรง สอนอ้น ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๑๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓๐-๔๑๕-๗๗๗๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวรวังบวรวิไลย์ (บดร เขมปาลี)
เลขที่ ๘๙ หมู่ ๑ ตำบลตำไหร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๙๓

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายนุสนธ์ วิทยาพล นักวิชาการศาสนา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๑๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓๐-๔๑๕-๗๗๗๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวรวังบวรวิไลย์ (บดร เขมปาลี)
เลขที่ ๘๙ หมู่ ๑ ตำบลตำไหร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๙๓

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผศ.ดร.อุเทน วัชรชิโณรส
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๑๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓๐-๔๑๕-๗๗๗๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๖๔-๘๐๐๑ ภายใน (๘๒๐๑)
ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๙๓ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน รศ.ดร.ธงชัย สิงฤดม อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เลย

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๑๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓๐-๔๑๕-๗๗๗๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตาดพระราชวังโขมโนมี (บดร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๘-๘๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๔๗๑

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.แก้วกล้า หาสาธี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๓๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๘๓๓-๘๑๘๕-๙๙๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตาดพระราชวังโขมโนมี (บดร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๘-๘๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๔๗๒

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๓๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๘๓๓-๘๑๘๕-๙๙๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตาดพระราชวังโขมโนมี (บดร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๘-๘๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๔๗๓

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายธีระวัฒน์ พิมพ์พิชญ์วิวัฒน์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๓๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๘๓๓-๘๑๘๕-๙๙๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตาดพระราชวังโขมโนมี (บดร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๘-๘๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๔๗๔

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายอนุชา ศิลาเทย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๓๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๘๓๓-๘๑๘๕-๙๙๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารมหาวชิรานุสรณ์ (ใหม่ เฉลิมลาภ)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลสำโรง อำเภอเมืองสมุทรปราการ
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ โทร. ๐-๒๗๕๔-๘๐๐๑

ที่ ยว ๘๐๐๕.๒๒/๖๙๓

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.สิทธิกร อั่วนที
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยคตินฺธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๙๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยคตินฺธี
โทร : ๐๙๓๓-๔๑๔๕-๑๓๐๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารมหาวชิรานุสรณ์ (ใหม่ เฉลิมลาภ)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลสำโรง อำเภอเมืองสมุทรปราการ
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ โทร. ๐-๒๗๕๔-๘๐๐๑

ที่ ยว ๘๐๐๕.๒๒/๖๙๔

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายอุทิศ คำไล้
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยคตินฺธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๙๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยคตินฺธี
โทร : ๐๙๓๓-๔๑๔๕-๑๓๐๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารมหาวชิรานุสรณ์ (ใหม่ เฉลิมลาภ)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลสำโรง อำเภอเมืองสมุทรปราการ
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ โทร. ๐-๒๗๕๔-๘๐๐๑

ที่ ยว ๘๐๐๕.๒๒/๖๙๗

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายพิพัฒน์ ลีปา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยคตินฺธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๙๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยคตินฺธี
โทร : ๐๙๓๓-๔๑๔๕-๑๓๐๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารมหาวชิรานุสรณ์ (ใหม่ เฉลิมลาภ)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลสำโรง อำเภอเมืองสมุทรปราการ
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ โทร. ๐-๒๗๕๔-๘๐๐๑

ที่ ยว ๘๐๐๕.๒๒/๖๙๘

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุทธิกานต์ เหลืองสุวรรณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยคตินฺธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๙๑๐๔๐๐๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยคตินฺธี
โทร : ๐๙๓๓-๔๑๔๕-๑๓๐๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรปัญโญ (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๘-๔๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๔๗๑

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายชัยศักดิ์ วัฒนศัพท์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๑๐๔๐๐ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๓๕-๗๗๗๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรปัญโญ (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๘-๔๐๐๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๔๗๑

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางหนูพิน สีพัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาธนวัฒน์ ฉายา ปริยตฺติเมธี นามสกุล โยธาจันทร์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๑๐๔๐๐ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

สีพัน ให้ข้อมูล
(นางหนูพิน สีพัน)

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี
โทร : ๐๙๓-๔๓๕-๗๗๗๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรปัญญาชีวิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ

ภาพประกอบการสัมภาษณ์งานวิจัย

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗

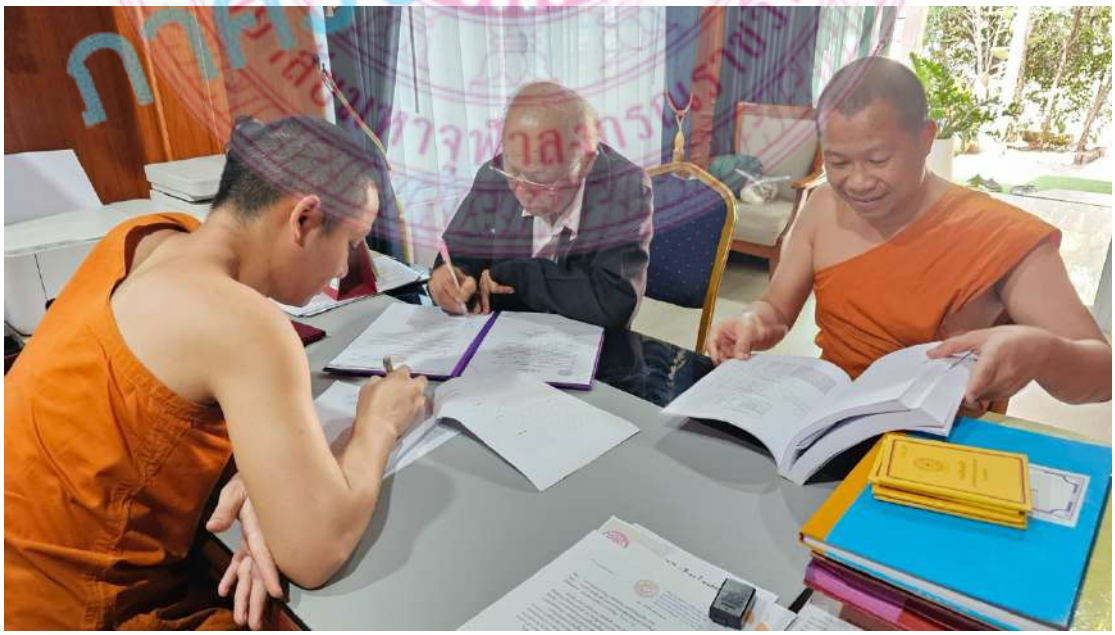

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๘

สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฌ

ภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ

(Focus Group Discussion)

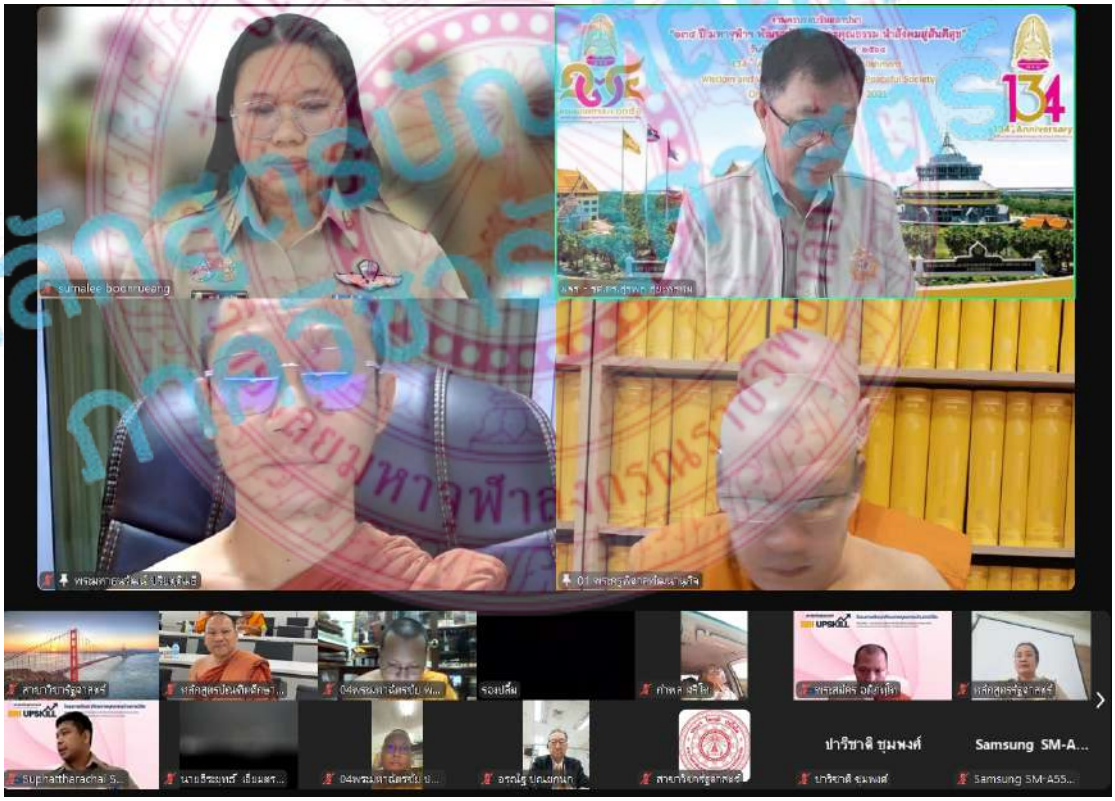

สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ผ่านระบบออนไลน์ Zoom ID: Zoom ID: 4567898993

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ฉายา นามสกุล : พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์)

วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๘

ภูมิลำนำเดิม : บ้านดงมัน หมู่ ๑๓ บ้านเลขที่ ๑๐๐ ตำบลสิงห์โคก อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๕๐

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๗ : นักธรรมชั้นเอก

พ.ศ. ๒๕๖๕ : เปรียญธรรม ๔ ประโยค

พ.ศ. ๒๕๖๐ : พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕ : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลงานทางวิชาการ พระมหาธนวัฒน์ โยธาจันทร์ และวินัย ผลเจริญ. “ปัญหาการเข้าสู่สมณศักดิ์และตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเลย”. **วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๕๓ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๖๓) : ๕๐-๖๑.

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี และปาริชาติ ชุมพงศ์. “หลักพุทธธรรมกับอุดมการณ์ทางการเมืองฝ่ายเสรีนิยม”. **วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘) : ๑๗๘-๑๙๓.

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี และพระครูพิศาลพัฒนานุกิจ (สุจินต์ นันตมาศ). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในยุคดิจิทัล”. **วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘) : ๒๒๒-๒๓๓.

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี, พระครูพิศาลพัฒนานุกิจ (สุจินต์ นันตมาศ) และอภิญญา ฉัตรช่อฟ้า. “การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของพุทธทาสภิกขุ”. **วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ.** ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๘) : ๘๖-๙๕.

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี, ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ : แนวทางสร้างธรรมรัฐใน. สังคมไทยร่วมสมัย” .**วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ.** ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม – เมษายน ๓๕๖๘) : ๒๕๗ – ๒๗๑

พระมหาสมศักดิ์ สติสมฺปนฺโน, พระสิริรัตนเมธี แลพระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี. “การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชาวแดนในจังหวัดเลย”. **วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม,** ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๘).

สังกัด : วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ปีที่สำเร็จการศึกษา : **ปีการศึกษา** ๒๕๖๘

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๕๗ ถนนเจริญรัฐ วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โทร ๐๙๓-๔๑๕-๙๙๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย